

T.C.
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DEKİ ÇOK SESLİ MÜZİKTE HALK
EDEBİYATI UNSURLARININ İŞLENİŞİ**

Hazırlayan

Müren YILDIZLI

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Doç. Dr. Kürşat ÖNCÜL

Kars- 2016

T.C.

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI

TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI

**TÜRKİYE'DEKİ ÇOK SESLİ MÜZİKTE HALK
EDEBİYATI UNSURLARININ İŞLENİŞİ**

HAZIRLAYAN

Müren YILDIZLI

Yüksek Lisans Tezi

DANIŞMAN VE JÜRİ ÜYELERİ

Doç. Dr. Kürşat ÖNCÜL

Yrd.Doç. Dr. Nesrin GÜLLÜDAĞ

Yrd.Doç.Dr. Birol AZAR

Kars- 2016

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Müren YILDIZLI tarafından hazırlanan Türkiye'deki Çok Sesli Müzikte Türk Halk Edebiyatı Unsurlarının işlenişi başlıklı bu çalışma, 13 Temmuz 2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı/ Halk Edebiyatı Bilim Dalı'nda Yüksek Lisans Tezi olarak (oy çokluğuyla/birliğiyle) kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Başkan : Doç.Dr. Kürşat ÖNCÜL

İmza:

Üye : Yrd. Doç. Dr. Nesrin GÜLLÜDAĞ

İmza:

Üye : Yrd. Doç. Dr. Birol AZAR

İmza:

ONAY

Bu tezin kabulü Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun/...../.....
tarih ve/..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Doç.Dr. Mustafa ÖZDEMİR

Enstitü Müdürü

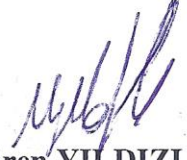
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığım Türkiye’deki Çok Sesli Müzikte Halk Edebiyatı Unsurlarının İşlenişi adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Scientific Ethic Statement

I declare that I complied with the rules of academic and scientific ethics from the proposal stage to the process of completion, I obtained all information in term Project with the frame work of scientific ethics and traditions that I showed sources to the each quotation I made directly or indirectly in the study I prepared as a term Project in accordance with the writing rules and works which I used have been shown in the bibliography of the study titled “Coverage of Folk Literature Elements in Polyphonic Music in Turkey” as a Master Thesis that I prepared.

13 / 07 / 2016

Müren YILDIZLI

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	vii
ÖNSÖZ.....	viii
GİRİŞ	1
1. OPERA.....	1
2. OPERA TARİHİ	2
2.1. Türkiye’de Opera	8
2.1.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’nde Opera	8
2.1.2. Cumhuriyet Dönemi’nin Belli Başlı Müzik Hareketleri Arasında Opera ..	10
2.2. Operalarda Türkler	12

BİRİNCİ BÖLÜM

1. OPERALARDA EPİZOTLAR VE MOTİFLER

1.1. Çelebi Operası	17
1.1.1. Motif Sırası	17
1.1.2. Motifler	18
1.2. Özsoy Destanı.....	23
1.2.1. Motif Sırası	23
1.2.2. Motifler	23
1.3. Taş Bebek Operası.....	31
1.3.1. Motif Sırası	31
1.3.2. Motifler	31
1.4. Kerem Operası.....	38
1.4.1. Motif Sırası	38
1.4.2. Motifler	39
1.5. Köroğlu Operası	49
1.5.1. Motif Sırası	49
1.5.2. Motifler	50
1.6. Gılgamesh (Epik) Dram	57
1.6.1. Motif Sırası	57

1.6.2.Motifler	59
1.7.Nasreddin Hoca Operası.....	69
1.7.1.Motif Sırası	69
1.7.2.Motifler	71
1.8.Deli Dumrul Operası	79
1.8.1.Motif Sırası	79
1.8.2.Motifler	80
1.9.Van Gogh Operası	88
1.9.1.Motif Sırası	88
1.9.2.Motifler	91
1.10.Gilgameş Operası	105
1.10.1.Motif Sırası	105
1.10.2.Motifler	107
1.11.Midas'ın Kulakları Operası	122
1.11.1.Motif Sırası	122
1.11.2.Motifler	123
1.12.Deli Dumrul Operası	130
1.12.1.Motif Sırası	130
1.12.2.Motifler	131
1.13.Gülbahar Operası.....	137
1.13.1.Motif Sırası	137
1.13.2.Motifler	140
1.14. IV. Murad Operası.....	152
1.14.1.Motif Sırası	152
1.14.2.Motifler	155
SONUÇ.....	164
KAYNAKÇA	166
EKLER.....	169
ÖZGEÇMİŞ.....	222

KAFKAS ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANA BİLİM DALI
TÜRK HALK EDEBİYATI BİLİM DALI
TÜRKİYE'DEKİ ÇOK SESLİ MÜZİKTE HALK EDEBİYATI UNSURLARININ İŞLENİŞİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ
Müren YILDIZLI
Doç. Dr. Kürşat ÖNCÜL
2016 - 2022

ÖZET

YILDIZLI, Müren, Türkiye'deki Çok Sesli Müzikte Halk Edebiyatı Unsurlarının İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, KARS, 2016

Bu çalışmada “Türkiye'deki Çok Sesli Müzikte Halk Edebiyatı Unsurları” incelenmiştir.

Opera'nın nasıl bir sanat olduğu hakkında bilgi verilmiş, opera tarihine bakılmış, operanın ortaya çıktığı ülke olan İtalya'dan başlayarak diğer ülkelerde nasıl başladığı ve geliştiği araştırılmış, opera çeşitleri olan Ciddi Opera ve Komik Opera'ya değinilerek, Romantik Opera'nın nasıl ortaya çıktığı hakkında bilgi verilmiştir.

Türkiye'de, operanın ne zaman ve nasıl başlayıp geliştiği hakkında bilgi verilmiş, Osmanlı Dönemi'ndeki Operalar ile Cumhuriyet Dönemi'ndeki Operalar ayrı ayrı ele alınarak açıklanmıştır. “Operada Türkler” konusuna da değinilmiştir.

Çelebi operası (A. Adnan Saygun), Özsoy Destanı (A. Adnan Saygun), Taşbebek Operası (A. Adnan Saygun), Kerem Operası (A. Adna Saygun), Köroğlu Operası (A.Adnan Saygun), Gılgamesh Operası (A. Adnan Saygun), Nasreddin Hoca Operası (Sabahattin Kalender), Deli Dumrul Operası (Sabahattin Kalender), Van Gogh Operası (Nevit Kodallı), Gılgamesh Operası (Nevit Kodallı), Midas'ın Kulakları (Ferit Tüzün), Deli Dumrul (Cengiz Tanç), Gülbahar Operası (Çetin Işıközlü),

IV. Murat Operası (Okan Demiriş) olmak üzere toplam 14 opera librettosu tek tek ele alınmış, bu operalardaki halk edebiyatı unsurları incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler : Opera, Operada Türkler, Libretto, Opera Buffa, Opera Seria

Kafkas University
Institute Of Social Sciences
Department Of Turkish Language And Literature
Division Of Turkish Folk Literature
Coverage Of Folk Literature Elements In Polyphonic Music In Turkey
Master Thesis
Müren YILDIZLI
Asst.Assoc. Dr. Kürşat ÖNCÜL
2016- 2022

ABSTRACT

Yıldızlı Müren, the research of the public literature's elements in the polyphonic music in Turkey, master thesis , KARS, 2016.

In that research, the public literature's elements in the polyphonic music are examined. What kind of an art opera is explained in that research. According to the history of opera, some information is given in that research from first occurring in Italy to how opera occurred and developed. Then kinds of opera such as serious opera and comic opera are explained and how romantic opera occurred is informed.

How and when opera occurred in Turkey and developed is explained. Opera that belongs to the Ottoman Emperor term and opera that belongs to Republic term is examined one by one. In opera, Turkish subject is held.

Çelebi' Opera (A. Adnan Saygun), Özsoy' Epic (A. Adnan Saygun), Taşbebek' Opera (A. Adnan Saygun), Kerem' Opera (A. Adnan Saygun), Köroğlu' Opera (A.Adnan Saygun), Gilgamesh' Opera (A. Adnan Saygun), Nasreddin Hoca' Opera (Sabahattin Kalender), Deli Dumrul' Opera

(Sabahattin Kalender), Van Gogh' Opera 8 Nevit Kodallı), Gilgamesh' Opera (Nevit Kodallı), Midas'ın Kulakları (FeritTüzün), Deli Dumrul (Cengiz Tanç), Gülbahar' Opera (Çetin Işıközlü), IV. Murat' Opera (Okan Demiriş) in total 14 operas'public literature elements are examined one by one.

Key words : Opera, Turkish people in opera, libretto, opera buffa, opera seria

ÖNSÖZ

Çok Sesli Müzikte Halk Edebiyatı Unsurlarının İşlenişi; operalarda en çok evlilik, aşk, dua, ölüm, kader, inanç, imtihan, şans, karakter, güven gibi motifler üzerinde durulmuştur.

Sanatların bir araya gelerek yoğrulmasıyla ortaya çıkan opera sanatında en önemli etkenin müzik olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Çünkü operada mübalağa fazlasıyla kullanılmaktadır. Müzik; ses, söz, hareket, renk, ışık, biçim, ritim, jest, mimik ve dans türünden olan temel faktörleri mübalağalı bir şekilde anlatmanın doruğuna ulaştırmıştır. Opera, ilk olarak İtalya’da 1502 yılında Ferrara’da, I. Ercole tarafından yönetilen bir düşün ile ortaya çıkmış ve opera sanatına başlangıç olarak kabul edilerek operanın temeli - ilkel de olsa - atılmıştır.

İtalya’da başlayan bu sanata Türkler de büyük ilgi göstererek kendi operalarımızı besteleyip sahnelemişlerdir. Ayrıca dünyaca ünlü bestecilerin operalarına Türkler konu olmuşlardır. Kendi kültürümüzle yoğrulup ortaya çıkan operalarımızdan bu çalışmada incelenen operalar, tek tek ele alınarak halk edebiyatı unsurları araştırılmış ve incelenmiştir. Bu operalarda yabancı bestecileri de etkileyen önemli Türk karakterlerinin daha çok işlendiği ve kültürümüze ait unsurların net bir şekilde işlenip yansıtıldığı görülmektedir. Evlilik, dua, aşk, kader, inanç, güven gibi değerlerimiz en çok işlenen unsurlardır.

Bu tezde incelenen konuda, gözden kaçan ya da unutulan noktaların okuyucular tarafından hoş görüleceğine inanıyorum.

Müzik eğitimim süresince ve sonraki yaşantımda yardımlarını esirgemeyen değerli hocalarım Prof.Dr.Vasıf HASANOĞLU’na, Prof. Dr. Ilgar İMAMVERDİYE’ye ve çok değerli hocam rahmetli Doç. Dr. Agide ALEKBEROVA’ya, tez konumun ortaya çıkmasında ve hazırlanış aşamasında yine desteğini ve yardımını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Olga HASANOĞLU’na, Tezimin hazırlanışında ve yazım aşamasında ilk günden beri bana destek olan ve yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyelerinden değerli hocam ve aynı zamanda tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Kürşat ÖNCÜL’e teşekkürlerimi sunarım.

Saygılarımla

Müren YILDIZLI
Kars- 2016

GİRİŞ

1. OPERA

Opera, sözlük anlamıyla eser demektir. Opera, güzel sanatların hemen her dalının işbirliğiyle meydana gelerek büyük bir bileşim olmanın önemini taşımaktadır. Bundan dolayıdır ki Richard Wagner, başta müzik ve şiir olmak üzere sanatların tümünün operalardaki bileşimine “Sanatlar Bileşimi”¹ adını vermiştir. Opera sanatında; ses-söz, hareket, renk, ışık, biçim, ritim, jest, mimik ve dans türlerinden temel faktörler yer almaktadır.

Opera için büyük bir isim olan Richard Wagner², operaya “Sanatlar Bileşimi” ismini vermiştir ve yukarıda bahsedildiği gibi sanatların bir araya gelerek yoğunlaşmasıyla ortaya çıkmıştır. Opera sanatında en önemli etkenin müzik olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Çünkü operada mübalağa fazlasıyla kullanılmaktadır. Ses-söz, hareket, renk, ışık, biçim, ritim, jest, mimik ve dans türlerinden temel faktörlerin mübalağalı bir şekilde anlatılmasının doruğuna ulaştırmış olan müzik, yine bu temel faktörleri bir araya getirerek çalışmalarında disiplinizede etmiştir.

Opera, sahne sanatları alanında müzikli tiyatro terimi anlamına gelmesine rağmen, tiyatro sanatından tamamen farklı bir tür olmanın önemini de taşımaktadır. Sahne sanatlarından tiyatro ve operayı, konu ve rol faktörleri birbirine bağlamasına rağmen; bu iki sanat türünü birbirinden ayıran teknik ve estetik özellikler göz ardı edilemez. Opera, 18. yüzyıldan itibaren özgür bir sanat olma yolunda, özellikle biçim ve kapsam açısından gösterdiği çaba ve konunun konuşmadan sıyrılarak tamamen müzikle anlatılması, operayla tiyatronun amaçlarının farklılığını göstererek operanın

¹ Sanatlar Bileşimi: Bestecinin operadan beklediği işlevi açıklar: Tiyatro, edebiyat, şiir ve müzik birbirleriyle bağlantılıdır. Besteciye göre müzik, ritmini danstan, ezgisini de şiirden almıştır. Müzik tek başına “boş bir armoni”den başka bir şey değildir. Öte yandan şiir de tek başına kaldığında, duygulara değil, düşünceye ve akla hitap eder. Opera da o güne değin yapılmakta olan, bu sanat dallarını birbirinden kopuk biçimde ele almaktır. Doğrusu ise, bu sanatsal öğelerin bileşimiyle gerçek dramsal müziğe ulaşmaktır. (Ahmet SAY, Müzik Tarihi, Ankara, Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 2006, S.389)

² Richard WAGNER: 1813 ile 1883 yılları arasında yaşayan ünlü besteci melodi bakımından en büyük yeniliği eskiden de bazı besteciler tarafından kullanılmakla birlikte, ilk defa Wagner tarafından geliştirilen “leitmotiv”ti. Bu motif eserlerdeki kişi ve olayları konu gereği anımsatmak için kullanılıyordu. Wagner sadece kelimelerle şiir yazılamayacağına inanmıştı. Kelimeler ancak ölümsüz melodilerle bestelendiği takdirde gerçek şiir hüviyetini kazanabilirdi. (Klasik Müzik Koleksiyonu, Boyut yayın grubu, İstanbul, 1995-2002)

asıl amacının tamamen müzikli anlatım olduğunu göstermektedir. Bu sebepten opera bir müzik sanatı, tiyatro ise edebi bir sanattır.³

2. OPERA TARİHİ

Rönesans döneminde Floransalı genç şairler, düşünürler, sanat teorikileri, müzikçiler, Kont Bardi'nin sarayında sanat toplantıları yaparak dönemin müzikli oyun türlerini hümanist bir yaklaşımla incelemişlerdir. O çağın düşüncesine ve zevkine uygun yeni yapıtların oluşması konusunda tartışmalara girmişlerdir. Dönemin bu özgür düşünce sahiplerine “Camerata” demişlerdir. Opera düşüncesi, bu genç sanat topluluğunun çabaları sonucunda doğmuştur diyebiliriz.

16. yüzyıl başlarında İtalya’da “opera” adını taşıyan müzikli dram sanatı görülmemektedir. Bununla birlikte ilk önce Ferrara şehrinde beliren bir hareket, bugünkü opera sanatına başlangıç olmuştur. Nitekim İtalyan kültür tarihinde büyük önemi olan Ferrarlı I.Ercole (Ercole), ilk olarak antik Roma tiyatrosuna yakın ilgi göstermiş ve Plautus (M.Ö. 254-184) ile Terentius’un (M.Ö. 190-159 ya da 158) komedyalarının İtalyanca’ya çevrilip oynanmalarını sağlamıştır. İtalya’da 1502 yılında Ferrara’da, I. Ercole tarafından yönetilen bir düğün, dini “Mister⁴” oyunlarında olduğu gibi sekiz günden fazla sürmüştür. Böylelikle müzik sanatında misterlerden başka, dini olmayan konuları da işleyip geliştirmekle yeni bir oyun türü daha meydana gelmiştir. Bu tür, gerçek operaya temel olan ilkel bir deneme olma önemini taşımaktadır. Yukarıda değinilen sekiz günlük düğün töreni, Alfonso d’Este ile Lucrezia Borgia’nın evlenmeleri için tertiplenen şenliklerdir. İtalyan rönesansının başta gelen bir tiyatro şehri olarak tanınan Ferrara’da 1502 yılında uygulanan bu düğünde, jimnastik hareketleri gösterilmiş, bale temsilleri verilmiş, şarkılı ve aletli müzik programları düzenlenmiş ve tiyatro eserleri oynanmıştır. Bu arada Lucrezia Borgia düğün süresince solo danslar yapmıştır. Tarihin bu ünlü düğününde, Romalı yazar Platus’un beş komedyası da programlara alınmıştır.⁵

³Ergin ÖZKAZANÇ. Operanın Tarih İçindeki Yeri ve Önemi, Yurdumuzdaki Opera Devinimleri, Ankara, 1999 s.7

⁴Mister: Ortaçağ döneminde dini konuları işleyen sahne yapıtlarına verilen isim. (Vural SÖZER, Müzik Ansiklopedik Sözlük, İstanbul, Remzi Kitabevi, 2005 S.473)

⁵Cevad Memduh ALTAR, Opera Tarihi I. Ankara, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1981

Olağanüstü zenginlikteki dekor ve kostümlerle oynanmasına rağmen sıkıcılığı bir türlü giderilememiş olan Plautus komedyalarının meydana getirdiği ağır havayı dağıtma çarelerinin aranması, müziğin gelişiminde önemli bir başlangıca yol açmış; böylelikle ortaya çıkan yepyeni bir sanat türü bugünkü operaya temel olmuştur. Bu yeni biçim, Plautus komedyalarının perdeleri arasına konmuş ve intermezzo olarak adlandırılmıştır. Seyircilerin Plautus komedyalarından çok intermezzoyu beklemesi, bu yeni sanat şeklinin az zamanda bağımsızlığa kavuşmasını da gerektirmiştir ve böylelikle intermezzolar, opera sanatına tabii bir başlangıç olmuştur.

Floransa'da Kont Bardi ve Corsi ailelerinin sanatçılara açık olan toplantılarında hayata gözlerini açmış olan opera sanatının yanı başında, Reçitativo (Reçitatif)⁶ diye bir başka okuma türü daha meydana gelmiştir ki, operaların uygulanma süresince yer yer kullanılan bu tür, zamanla çeşitlenip olağanüstü önem kazanmıştır. Öte yandan operalarda reçitativî kullanmanın esas amacı, librettoda⁷ yer alan lirik söz ve cümlelerden bazılarının daha tabii yoldan konuşulup anlatılmasını sağlama prensibine dayanmaktadır.⁸

İtalyan opera stilinin gelişmesinde, özellikle dini müziğin büyük etkisi olduğu bir gerçektir. 16.yüzyılın ikinci yarısına doğru monodique⁹ (monodik=tek sesli) kilise müziğinin, dünya olaylarına da yönelerek dramlaştırılmasıyla da, gerçek operaya giden ilk yol açılmıştır. Nitekim Viadana, Banchieri, Agazzi, Crassimi gibi bestecilerin bu türde meydana getirmiş oldukları dini eserlerin, opera sanatının başlamasında büyük rolü olmuştur. Yine aynı tarihlerde, kilise stilinde yazılan dini müziğe, yeni biçimlerde meydana getirilmiş parçalar da eklenmiştir. Başlangıçta kanonu andıran, taklit partileri biçiminde işlenen bu yeni formda yazılmış eserlerin iki seslisine duette (düet) adı verilmiştir. Solist tarafından okunan bağımsız formda yazılmış ezgilere ise aria (arya) denilmiştir.¹⁰

⁶ Reçitatif: Opera, Oratoryo, kantat vb. ses için yazılmış yapıtlarda, konuşur gibi söylenen bölümler (SÖZER, Müzik Ansiklopedik Sözlük, S. 581)

⁷ Libretto: Opera metni, bale ve pantomimin yazılı anlatımı.(SÖZER, Müzik Ansiklopedik Sözlük, S. 427)

⁸ ALTAR, Opera Tarihi I

⁹ Monodigue: (1) Antik Yunan'da Lir, Kithara gibi çalgılar eşliğinde söylenen tek sesli şarkılar,(2) Genel olarak tek sesli müzik için kullanılan terim (Ahmet SAY, Müzik Ansiklopedisi Besteciler, Yorumcular, Eserler, Kavramlar, Müzik Ansiklopedisi Yayınları)

¹⁰ ALTAR, Opera Tarihi I.

İlk opera eseri olan “Dafne” yi, Jacopo Peri 1597 yılında bestelemiştir. Fakat bu operanın ne yazısı ne de notası günümüze ulaşmıştır. İtalya müziğinde orkestraya bağımsızlık kazandırarak dramatik ve etki dolu bir anlatım sunan, Venedik müziğinin ikinci kurucusu olarak tanınan Claudio Monteverdi’nin (1567-1643) Orfeo (Orpheus) adlı operası, opera tarihinde müzik sanatının ilk opera örneği olmuştur. Alessandro Scarlatti ise, operayı bağımsız bir orkestra bölümü ile başlatan ilk bestecidir.

Opera, sahnelere girdikten sonra hızla oluşumunu sürdürmüş ve İtalyan operası etkisindeki yapıtlar halk tarafından beğenilerek büyük ilgi görmüştür. 1627 yılında Venedik’te açılan San Cassiano adlı bir sahne, opera sanatını daha geniş biçimde tanıtmaya yolunda çaba göstermeye koyulmuştur. Sarayda doğan opera, önceleri soyluların varlıklarının tekelinde kalmış bir sanattı. Fakat Venedik’te yapılan bu çabalar sonucunda opera, ilk kez halka dönük bir sanat türü haline gelmiş ve opera sahnelerinin belli başlı kentlerde şaşılacak hızla yer aldığı görülmüştür. Opera, batıda halkın başlıca eğlence gereksinimlerini karşılar bir duruma geldiğinden, ilgi giderek yoğunlaşmış ve zevklere uygun yeni opera örnekleri doğmaya başlamıştır.¹¹

17. yüzyılda yazılan ciddi operaların perdeleri arasındaki intermezzoların (intermedi), zamanla birer bağımsız bölüm olarak ve operadan ayrı oynanmaları, opera-buffa diye adlandırılan komik operaların doğmasını sağlamıştır. Esasen intermezzo, ağır ve ciddi bir hava yaratan “Opera Seria”ların perde araları için sırf komik etki yaratmak ve ağır havayı dağıtarak, seyirciyi dinlendirip neşelendirmek için yazılan bağımsız bir ara bölüm görevini taşıyordu. Bu tür eserlerde yer alan konunun ise, daha çok Venedik’in halk şivesine dayanan eğlendirici bir şaka olması gerekirdi. İşte bu tip ara oyunların zamanla bağımsızlaşması, komik operanın doğmasına yol açtı.¹²

Opera, İtalya’dan yayılarak Avrupa’nın diğer bölgelerine de ulaşmıştır. Diğer bölgelerden Fransa, Almanya ve diğer ülkeler, İtalya’ya müzikçileri göndermişler, müzikçiler de İtalya etkisinde opera bestelemeye başlamışlardır. Büyük sanatçı Henrich Schütz, ilk Alman operası olarak tanınan Daphne (dafne) Operası’nı yazmıştır. 18. yüzyıl boyunca Almanya’nın hemen hemen bütün saraylarında önem

¹¹ Faruk YENER, Türklerde Opera, Cem yayınevi, Kültür Dizisi. S. 29

¹² ALTAR , Opera Tarihi I

verilen İtalyan operasına karşılık, Hamburg'un ilk gerçek Alman operasının başladığı bölge olduğu söylenmiş ve bundan dolayı müzik tarihinde büyük bir ün elde etmiştir¹³.

Fransa'da müzikli dram sanatı, hızla gelişmiş ve kısa zamanda milli bir opera olma yolunda ilerlemiştir.

İngiliz müziğinde Milli Opera Dönemi'ni Henry Purcell, 17. yüzyılda başlatmıştır. Purcell'in en önemli operası, 1691 yılında yazmış olduğu Kral Arthur adlı operasıdır. İngiliz müziğinde milli opera çok kısa bir dönem yaşamıştır. Yeni başlayan ve gelişmesini sürdüren İngiliz Milli Operası, 1695'de Purcell'in ölmesiyle sona ermiştir. Purcell'den sonra yine İngiltere'yi İtalyan operası işgal etmiştir.

İtalyan operası 18. yüzyıl boyunca da milli okulların meydana gelmesine engel olmuştur ve besteciler de İtalyan türünde operalar yazmışlardır. Arya¹⁴ formunun fazla uzatılması nedeniyle dramatik bünye gereği gibi gelişmemiş, bunun sonucunda ise İtalyan operası bunalıma sürüklenmiştir. Alman besteci Gluck, İtalyan operasını düşüğü bunalımdan kurtarmıştır. Alman müzikli dram sanatının kurucusu olmakla birlikte, Wagner türünün de müjdecisi olan Gluck, İtalyan Opera-seria'sını gerçekten yenileyerek İtalyan operalarında reform yaratmıştır. Viyana klasikleri ile müzik ve sahne sanatı ansızın değişip gelişmeye başlamıştır. Haydn, Mozart ve Beethoven gibi büyük bestecilerin elinde olgunluğun zirvesine yükselmiştir.¹⁵

Romantik opera türünde Maria Luigi Cherubi büyük bir isimdir. Romantik opera ilk kez İtalya'da gelişmiş ve ilk eserler yine İtalya'da verilmiş olmakla birlikte, müzik sanatını en çok etkileyen ve en güçlü eserlerin ortaya çıktığı bölge Almanya olmuştur.

Opera sanatında; mitoloji, masal, destan, tarih konuları ya da gerçek yaşantıdan alınmış konular işlenmiştir. 19. yüzyılda büyük besteci Wagner, operada tarihe dayalı konulardan sıyrılarak ulusal destan türünü benimsetmiştir. Bu tür zamanla Münih'i

¹³ ALTAR, Opera Tarihi I

¹⁴ Aria: Eşliksiz solo ses için yazılmış sahne şarkısı. Üç bölümlü şarkı formundadır. Opera, Oratoryo gibi sahne eserlerinde yer alan aria(lar), eserin akışındaki duygusal yükselişi destekler. Opera sanatının en çekici öğelerinden biri olarak ses müziğinin değerli bir parçası özelliğini taşıdığı için, opera tarihi boyunca besteciler, şarkıcılar ve dinleyiciler tarafından değeri önemsenmiştir. (SAY, Müzik Ansiklopedisi; Besteciler, Yorumcular, Eserler, Kavramlar)

¹⁵ ALTAR , Opera Tarihi I

de aşarak Paris, Londra ve Viyana gibi dünyanın belli başlı sanat merkezlerinde etkisini göstermiştir.

Opera sanatında insan yaşamındaki sevinç ve üzüntü konuları, gerçek ya da hayale dayalı olmak üzere anlatımda iki tür kullanılmıştır. Sevinçler opera bufa türüyle, üzüntüler ise opera seria türüyle işlenmiştir. Operada, sanatçı kendi yaratıcılığını katmak adına hayal gücüne dayalı anlatımları çok kullanılmıştır. Buffa ve seria türleri haricinde büyük sanatçı Mozart'ın eserlerinde de görüldüğü gibi seria¹⁶ ve bufa karakterli motifler, ortak olarak işlenmiş ve bu tür eserler opera semiseria¹⁷ olarak isimlendirilmiştir.

19. yüzyılın başlarında halka inmiş olan opera, ikinci yarısından sonra artık kendini besleyemez bir gösteri türü durumuna gelmiş, yetersizliği özellikle parasal alanda belirmiştir. Sonuçta sarsıntıya uğrayan opera sanatı, yüzyılın sonlarında verimsiz bir dönem geçirmiştir.¹⁸

Opera sanatına yeni bir öz kazandıran Wagner ve eşsiz yaratıcılığı ile İtalyan operasını olağanüstü düzeye ulaştırmış olan Verdi, operaya getirdikleri yeniliklerden dolayı 19. yüzyıl operası için büyük önem taşımaktadırlar. Bundan dolayı 19.yy opera eylemleri “Wagner ve Verdi¹⁹ Dönemi” diye nitelendirilir.

Fransa’da 19. yüzyılın ikinci yarısında opera sanatı yerine, komik opera ile büyük operanın birleşimiyle oluşan lirik-dram sanatı ortaya çıkmıştır. Fakat bu yeni oluşum olduğu gibi kalmamıştır. Lirik-dram²⁰ sanatına uygulanan yeni bir aşı da operet sanatına giden yolu açmıştır.

¹⁶ Opera seria: Ciddi opera. Konusunu mitolojiden ve tarihten alan, metninde ve müziğinde güldürü öğeleri bulunmayan opera. 18. yüzyıl İtalya operasının en geçerli türüydü. İlk örnekleri Napoli’de verildiği için “Napoliten opera” olarak da bilinir.(SÖZER , Müzik Ansiklopedik Sözlük, S. 519)

¹⁷ Opera semiseria: yarı ciddi opera.

¹⁸ YENER, Türklerde Opera, S. 31

¹⁹ Giuseppe Verdi(1813- 1901): Wagner’le aynı yıl doğmuştur. Wagner gibi onun da opera dışındaki yapıtları azdır. Verdi’nin opera besteciliğindeki üstün yeri, 1840’lı yıllardan başlayarak yazdığı yapıtlarındaki sürükleyici müzikte kendini gösterir.

Wagner’le karşılaştırıldığı zaman şu yargıya varılabilir: “Wagner’in büyüklüğünde, herkese karşı olan bir kişilik, Verdi’nin büyüklüğünde ise, herkesle beraber bir kişilik görülmektedir. (SAY , Müzik Tarihi, S.392-394)

²⁰ Lirik- Dram: 19. Yüzyılın sonlarıyla 20 yüzyılın başlarında Fransızlar, komik operadan ayırmak için, ciddi operayı bu terimle tanımladılar.(SÖZER , Müzik Ansiklopedik Sözlük, 431)

Operet, 19. yüzyılın ikinci yarısında kitleleri peşinden sürükleyen neşeli, kendine özgü parlıtları olan, “şakacı” özelliğiyle hafif ama sevimli bir müzikli sahne oyunudur. Romantizmin hüznü, karamsar ve ağır havasına; şen şakrak, neşeli ve oynak bir ruh getirmiştir. Bu açıdan, romantizmin ağır opera anlayışına bir tepkidir. Operet, dram tiyatrosundan, hatta romandan daha çekici, toplumsal durumu natüralizmden (doğalcılıktan) daha iyi temsil edebilen, bu yüzden geniş kitlelere seslenen ve sanat değeri olan yapıtları içerir.²¹

İngiltere, Belçika, Hollanda, İsveç, Danimarka, Norveç, İspanya, Portekiz, Rusya, Polonya, Bohemya, Macaristan operaları 19. yy boyunca İtalyan, Alman, Avusturya ve Fransız operalarından etkilenerek gelişimlerini sürdürmüşlerdir.

19. yüzyılın sonlarına doğru, İtalyan operasında yeni bir akım olarak ortaya çıkan Verismo, operanın konusu ve sözlerine edebiyatın gerçekçiliğini getirerek, daha çok olayları ve kişileri ele almayı bir kenara bırakıp, toplumsal olayları gerçekçi bir şekilde yansıtan bir opera anlayışı olarak doğmuştur.²²

Avrupa devrimlerinin yarattığı düş kırıklıklarını yaşamadığı, Fransa ve İngiltere’nin bu dönemde yaşadığı yorgunluk Rusya’da olmadığı için 19. Yüzyıl Rusya adına bir aydınlanma çağı olmuştur. Bu yüzden 20. yüzyılda modernleşme yolunda oluşan ilk eylem; Fransa, İtalya, Almanya ve Avusturya’dan da önce Çarlık Rusyası’nda gerçekleşmiştir. Nitekim müzikte izlenimcilik (İmpressionisme) yani modernleşmeye başlangıç olan eylem, ilk olarak 1879 yılında M.P. Mussorgsky tarafından bestelenen Boris Godunow operasıyla başlamıştır.

20. yüzyıl başlarının İngiltere’de opera için verimli bir dönem olduğu görülmektedir. 20. yüzyıl bestecileri izlenimci bir uygulayışı benimsemeyi tercih etmişlerdir.

Genel anlamda diğer ülkelerde opera sanatına bakacak olursak;

Polonya’da dünya sahnelerine de mal edilebilecek nitelikte bir opera yazma çabası söz konusu olmuştur. İsviçre’de; Alman İsviçresi ve Fransız İsviçresi olarak iki ayrı kola ayrılmıştır. Alman İsviçresi’nde müzik, Fransız İsviçresi’nden daha çabuk modernleşmiştir. İsveç’te opera, Orta Avrupa romantizmi ile Wagner’e has yeni

²¹ SAY, Müzik Tarihi, S. 395

²² SAY, Müzik Tarihi, S.416

romantizmin etkisinde gelişmiş olup, yüzeysel de olsa, izlenimci yazı türünden etkilenmekten de geri kalmamıştır. Danimarka, Batı'nın İskandinav Kültür Birliği'ne bağlı memleketleri arasında müzik sanatının opera türüne en çok önem veren ülkesi olmuştur. Bu memlekette çok sayıda besteci operaya el atmıştır. Finlandiya'da 10 kadar müzikçi opera sanatı ile ilgilenmiş ve bu alanda, dünya opera repertuarına henüz mal edilmemiş olmakla birlikte ulusal bir Fin operasının meydana gelmesine imkan sağlamıştır. Finlandiya'da ulusal opera sanatına uzun süre ulusal sahne yokluğundan pek el değmemiş, bu yüzden ihmal edilmiş olan operanın yerini geniş ölçüde koro ve konser müziği almıştır. Rus egemenliği altında uzun yıllar kalmıştır. Hollanda'da, opera sanatına karşı 16. ve 17. yüzyıllarda aşırı bir eğilim baş göstermemiş olmakla birlikte, opera er geç layık olduğu yeri almıştır. Belçika, Norveç, İspanya gibi ülkeler, opera sanatına fazla bir eğilim göstermemişlerdir. Sovyet Rusya S.W. Rachmaninow, S.S.Prokofjew, D.D.Schostakowitsch gibi büyük besteciler yetiştirerek bir çok ülkeyi etkisi altında bırakmıştır. Yugoslavya'nın kuzey bölgesinin sanat hareketlerinde genellikle batıya dönük, güney bölgesinin sanat hareketlerinde ise doğuya dönük bir eğilim vardır. Ulusal kültürde yükselme çabası Bulgaristan'da kısa sürede opera, operet, orkestra eserleri yazan bestecilerin yetişmesine imkan sağlamıştır. 19. yüzyılın başlarından bu yana geliştirilmiş bulunan çok sesli ulusal sanat müziği oluşturma çabalarında, yerel özelliklerle, çeşitli farklılıkları ihtiva eden Grek halk şarkılarının büyük rolü olmuştur. Romanya'da ise opera sanatı ancak sınırlı birkaç konu olmaktan ileri gitmemiştir.²³

2.1.Türkiye’de Opera

2.1.1. Osmanlı İmparatorluğu Dönemi’nde Opera

İmparatorluk döneminde “Opera” sözcüğü ile ilk defa Osmanlı elçilerinin (Reis-ül Küttap), batı ülkelerinde ve özellikle Paris ve Viyana gibi, o tarihlerde bile güzel sanatlar açısından büyük önem taşıyan kentlerdeki saray davetlerinde seyrettikleri müzikli sahne eserleriyle başlar.

Padişah Dördüncü Mehmed, küçük şehzadelerinin sünnet ettirilmesi ve kızı Hatice Sultan'ı ikinci vezir Mustafa Paşa ile evlendirmek için Edirne’de günlerce sürecek büyük bir düğün hazırlığı başlatıldı ve genel şenlik olarak görülen bu düğün

²³ ALTAR, Opera Tarihi IV

içerisindeki eğlenceler arasında bir de opera gösterilmesi düşünüldü. Sadr-ı âzam Köprülü Fâzıl Ahmet Paşa Venedik'ten bir opera takımı getirtmek için teşebbüse geçti, düğünün yapılacağı tarih yaklaştığı için vakit çok dardı. Venedik'ten gelecek opera takımının oyuncularını, çalgıcıları ve dekorları o zamanki taşıtlara göre bu süre içinde gelemezdi, teşebbüs bu yüzden başarıya ulaşamadı.²⁴

Tanzimat'tan sonra İtalyan operalarının İstanbul Beyoğlu tiyatrolarında oynandığını haberi, 1843- 1873 yılları arasında İstanbul'da basılan Ceride-i Havadis (Haber Gazetesi) adlı gazete yayımlanmış bulunmaktadır.²⁵

Cumhuriyetin ilan edilmesinden sonra Türkiye'de müzik alanında yenileşmeye gidilerek, tek seslilikten çok sesliliğe geçmek için yurtdışına öğrenciler gönderilmiş ve batı müziğini ülkemizin tanınması ve öğrenebilmesi için yine yurtdışından öğretmenler getirtilerek çok sesli müziğin ülkemizde tanınması ve gelişmesi için büyük adımlar atılmıştır. 19. yüzyılın sonlarına doğru başlatılan bu yenileşme²⁶ çabalarında, operada diğer ülkelerde de etkisini göstermiş olan İtalyan operası örnek alınmıştır. Yapılan araştırmalara göre 1846 yılında Guiseppe Verdi'nin (1813- 1901) Ernani operasının bir İtalyan opera grubu tarafından sahnelendiği ve Verdi operalarının 1846-1877 yılları arasında ve İtalya'daki dünya prömiyerlerinden bir ya da birkaç yıl sonra İstanbul'da oynanmış oldukları tespit edilmiştir.

Gaetano Donizetti ile Guiseppe Donizetti'nin çok sesli müziği, İstanbul'da öğrenilmesi ve anlaşılması açısından büyük öneme sahiptirler. Yetiştirdikleri öğrenciler sarayda ilk opera denemelerini yapmışlardır. Guiseppe Donizetti'nin çalışmaları II. Mahmut ile Sultan Abdulmecit dönemlerine rastlamaktadır.

1869-1870 yılları, İstanbul'da geniş ölçüde İtalyan operalarının oynandıkları yıllar olarak nitelendirilir. 19. yüzyılın 25 yıllık süresi içinde İtalyan trupları tarafından oynanan İtalyan operaları, daha çok Bosko ve Naum tiyatrolarında sahneye konmuş olduğunu belirtip; Michail Naum Tiyatrosu'nun 5 Haziran 1870'de ikinci defa yanması, Osmanlı İmparatorluğu'nun özellikle o sıralarda büyük çapta siyasi bunalımlar içinde bulunması sebepleriyle, opera konusunun gereğince ele alınmasına imkan sağlamadığı için opera konusunun tamamen duraklama dönemine girmiştir.

²⁴ ÖZKAZANÇ , Operanın Tarih İçindeki Yeri ve Önemi, Yurdumuzdaki Opera Devinimleri, S. 46

²⁵ ALTAR, Opera Tarihi IV

Türkiye’de opera, 50 yıllık uykudan Büyük Önder Atatürk’ün kurduğu cumhuriyet rejimi ve bu rejimde kültür reformları gelinceye kadar uyanamamıştır.²⁷

19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında İstanbul’da opera gösterileri uzun süre durmuştur. Bundan sonra opera için İstanbul’a birkaç İtalya trubu ile Birinci Dünya Savaşı’nda o zamanki müttefikimiz olan Almanya ve Avusturya’dan gönderilen Operet trupları gelerek kısa süre temsiller vermişlerdir. 1930’larda piyano ve küçük çalgı grupları eşliğinde amatörce azınlık evlerinde opera temsilleri verilmiştir. 1938 yılında Karl Ebert’in gözetiminde Ankara Devlet Konservatuarı Tatbikat Sahnesi kuruluncaya kadar Türkiye’de sürekli bir opera çalışmasına rastlanmamıştır.²⁸

Büyük şair Abdülhak Hamid’in babası Hekimbaşı Zade Hayrullah Efendi’nin, o zamanın opera temsillerinin etkisi altında kalarak, henüz Tıp Fakültesi öğrencisi iken, yazmış olduğu Hikaye-i İbrahim Paşa be-İbrahim-i Gülşen’i (İbrahim Gülşen’i ile İbrahim Paşa’nın Hikayesi) adlı dramatik opera librettosu, Türkçe yazılmış ilk opera librettosu olarak bilinmektedir.²⁹

Ünlü operet bestecisi Dikran Çuhacıyan ‘ın bestelemiş olduğu “Leblebici Horhor Ağa”, “Arif” ve “Köse Kahya” gibi yerli operetleri ile Türkçe metinli ve Pembe Kız adını taşıyan operetin de, saray bandosunda görevli olduğu sanılan Ali Haydar Bey (?) adlı bir mızıka zabiti (subayı) tarafından yazılmış olduğu ileri sürülmektedir ki, bizde bu iki bestekardan başka operet şeklinde eser besteleyen meydana çıkmamıştır.³⁰

2.1.2.Cumhuriyet Dönemi’nin Belli Başlı Müzik Hareketleri Arasında Opera

Ankara’da, 1934 yılında ilk olarak memleket çapında önemi olan bir sanat olayı ile karşılaşıldı. Aynı yılın haziran ve aralık aylarında, çok seslilikte öncü besteciler ya da “Beşler” olarak nitelenen genç müzikçilerden Ahmed Adnan Saygun ile Necil Kazım Akses’in bestelemiş oldukları ilk 3 ulusal opera, halk evi salonlarında oynandı. İşin en önemli yönü, bu eserlerin, Atatürk’ün direktif, yardım ve ilgileriyle

²⁷ ALTAR, Opera Tarihi IV

²⁸ YENER, Türklerde Opera, S. 40

²⁹ ALTAR, Opera Tarihi IV

³⁰ ÖZKAZANÇ, Operanın Tarih İçindeki Yeri ve Önemi, Yurdumuzdaki Opera Devinimleri, S. 80

bestelenmiş olmaları idi. Nitekim aynı yıl İran Şehinşahi Rıza Şah Pehlevi, Türkiye'yi resmen ziyaret etmişti. A. Adnan Saygun'un bu nedenle bestelemiş olduğu 3 perdelik Özsoy operası (Destan), Pehlevi'nin Ankara'yı ziyaret nedeniyle planlanmış bulunan program gereğince, devlet başkanlarının huzurunda sergilenecekti. Böylece Saygun'un yönetimi altında, 19 Haziran 1934 günü akşamı Ankara'da ulusal bir Türk operası oynanmış oluyordu. Atatürk'ün Ankara'ya gelişinin 15. yıldönümü dolayısıyla, Saygun'un bestelemiş olduğu 1 perdelik Taşbebek operası, Cumhurbaşkanı'nın huzurlarında, 27 Aralık 1934 günü akşamı, Saygun'un yönetimi altında Ankara Halkevi sahnesinde oynandı. Akses'in aynı nedenle bestelediği Bayönder operası da, yine Cumhurbaşkanı'nın huzurlarında 28 Aralık 1934 günü akşamı, Saygun'un yönetimi altında halk evinde ilk olarak oynandı.³¹

1935-1936 yılında, Musiki Muallim Mektebi'nde kurulmuş olan devlet konservatuvarı sınıflarında, müzik sanatının bütün dallarında olduğu gibi tiyatro ve opera alanında da önemli çalışmalar yapılmıştır.

Karl Ebert'in, Ankara Devlet Konservatuvarı'nın opera stüdyosundaki eğitim öğretimle ilgili çalışmaları sonunda Türkçe metinli olarak sahneye koydukları ilk oyun, Wolfgang Amadeus Mozart'ın 1 perdelik Bastien und Bastienne adlı operası (şarkılı oyun) olmuştur.

Devlet operası sanatçıları, Saygun'un Kerem operasını, 22 Mart 1953 Pazar günü akşamı, büyük bir başarı ile sahneye koymuşlardır. Böylece 1953 yılı, devlet operasının gelişimi çabasında çok önemli bir dönüm noktası olma niteliğini taşımaktadır.

Devlet Operası ve Balesi, 1970 yıllarından sonra, büyük opera türünde yazılmış ikinci bir ulusal operanın başarıyla sahneye konmasını gerçekleştirmiştir. Eser de Ahmet Adnan Saygun'un Köroğlu operasıdır. Nitekim bu eser de Devlet Operası sanatçıları tarafından, İstanbul Festivali'nin ilk yılı olan 1973 yılında sahneye konuldu. Devlet Operası'nın, ilk üç yıllık deneme süreci ile birlikte, 45 yıla yaklaşan

³¹ ALTAR, Opera Tarihi IV

gelişim içinde, zengince bir repertuar oluşturma yolunda büyük çaba harcanmakta olduğu bir gerçektir.³²

İstanbul Devlet Opera ve Balesi, İstanbul Devlet Konservatuvarı, İstanbul Devlet Senfoni Orkestrası ve İzmir Devlet Senfoni Orkestrası, başarılı bir şekilde çalışmalarını sürdürmüş ve bunların kültürümüzü zenginleştirmede büyük katkıları olmuştur. Ayrıca Ankara Devlet Konservatuvarı faaliyete geçer geçmez, yüksek ihtisaslarını Paris, Viyana ve Prag'da tamamlamış olan Necil Kazım Akses, Ulvi Cemal Erkin, Ahmed Adnan Saygun ve Ferid Alnar gibi besteciler, yetenekli öğrencileri çalıştırmaya başlamışlardır. Bu gençler yurt dışına gitmişler, büyük bestecilerle çalışarak eğitimlerini sağlamlaştırıp Türkiye'ye döndüklerinde Türk operalarına büyük katkıda bulunmuşlardır.

Atatürk Oratoryosu bestecisi Nevid Kodallı'nın Van Gogh Operası'nın dünya prömiyeri, 1954 yılında Ankara'da yapılmış; Gılgames Operası ise 1962 yılında ilk kez İstanbul'da sahneye konmuştur. Besteci Sabahaddin Kalender de Nasrettin Hoca, Karagöz ve Deli Dumrul adlı 3 opera bestelemiş; bu eserlerden sadece Nasrettin Hoca Operası ilk kez 1962 yılında Ankara'da oynanmıştır. Besteci Ferit Tüzün'ün antik mitolojiden esinlenerek bestelediği Midas'ın Kulakları adlı operanın ilk oyunu, 1969 yılında Ankara'da yapılmış ve eser aynı yıl İstanbul'da oynanmıştır. Son 10 yıl içinde Ankara Devlet Konservatuvarı'nda yetişmiş olan genç kuşak bestecileri arasında da ulusal Türk operasına katkıda bulunma gayreti baş göstermiştir. Örneğin besteci Çetin Işıközlü, 3 perdelik Gülbahar Operası'nı bestelemiştir. Bu operanın kaynağını Anadolu halk masalı oluşturmuştur ve ulusal opera özelliğindedir. İstanbul Devlet Konservatuvarı öğretim üyesi besteci Cengiz Tunç ise, kaynağı Dede Korkut olan Deli Dumrul Operası'nı bestelemiştir. Bu opera, 3 perdelik bir operadır.³³

2.2.Operalarda Türkler

17. yüzyılın sonlarından başlayarak 18. yüzyılın sonlarına değin 150-200 yıllık bir süre boyunca, Türklerin batıda yazılmış çeşitli operalarda önemli rol aldıkları ve konuların çoğunun da Türkiye'de geçtiği görülmektedir. Sayısı iki yüze yaklaşan bu yapıtlar arasında Beyazıt ve Timur olayı 14 operaya konu olmuş, Kanuni Sultan

³² ALTAR, Opera Tarihi IV

³³ ALTAR, Opera Tarihi IV

Süleyman'ın adıyla 20 kadar opera bestelenmiş, ayrıca Barbaros Hayrettin Paşa 8 operanın kahramanı olmuş, Fatih Sultan Mehmet 20 kadar operaya girmiştir. Bunlar arasında en ünlüsü G. Rossini'nin 'İkinci Mehmet' adlı eseridir.³⁴

Türkleri konu alan operaların çoğu İstanbul'da geçmekle birlikte ikinci sırada İzmir yer almaktadır. Bu operaların konuları incelendiği zaman Türklerin karakter olarak yürekli, iyi niyetli, cesur, erdemli ve duygulu oldukları görülmektedir. Operalarda Türklerden korku da sezilenmektedir, fakat daha çok Türklerin gücüne hayranlık ön plandadır.

Pek çok ünlü ve değerli bestecinin Türk konulu operaların metinlerini ele alarak gerçekten ışıklı, duygulu ve tatlı bir müzikle işledikleri görülür. Bu konuda ilk bilinen opera, Johann Wolfgang Frank adlı bir Alman'ın 1686 yılında sahneye konan "Kara Mustafa" adlı operasıdır. Sonra G.F Haendel'in "Tamerlano" yani "Timurlenk" operası, Pierre Alexandre Monsigny adlı bestecinin "Le Cadi Dupe-Aldatılmış Kadı" adlı yapıtı da 1760 yılında oynanmış, konusu İstanbul'da geçmiştir. 18. yüzyılın büyük sanatçısı ve opera devrimcisi Christoph Willibald Gluck, Guillaume Le Monnier'nin metni üzerine yine "Aldatılmış Kadı"yı bestelemiştir. Gluck'un "Mekke Hacıları" adlı bir operası daha var. Wolfgang Amadeus Mozart, müziğin bu eşsiz dehası, Zaide, Saraydan Kız Kaçırma (Sarayda Kız Kaçırma Mozart'ın bir opera bestecisi olarak kendisini Viyana'ya kabul ettirdiği ilk yapıttır) Alman müzikli oyunu "singspiel"³⁵in, hafif müzikli oyununun en güzel örneklerinden biridir. Mozart'ın Türklerle ilgili üçüncü operası "Loca del Cario-Kahire kazı" adlı bir başka müzikli güldürüdür. Türklerle ilgili bir operada 1814'te ölen Prusya saray bestecisi ve orkestra yöneticisi Johan Friedrich Reichart, Handel'in konusu "Tamerlano"yu almış, 1786'da Berlin'de oynatmıştır. Reichardt, Giacchino Rossini de Mozart gibi Türklerle ilgili operalar bestelemiştir. Büyük müzik adamı, 1813 yılında Venedik'te daha ününün başında oynattığı "İtaliana in Algieri" adlı operayla bu alandaki örneklerin ilkinin vermiştir. Rossini'nin bir de "Il Turco in Italia-

³⁴ YENER, Türklerde Opera, S. 41

³⁵ Singspiel:"Şarkılı oyun". Almanya'da 18. Yüzyılın ortalarından 19. Yüzyılın ilk çeyreğine kadar yaygın olan sahne eseri türü. Halk kültüründen yararlanan, reçitatif yerine düz konuşmayı, şarkıları, koro ve çalgı müziğini içeren canlı eğlenceli bir sahne eseri olarak yaygınlaşan singspiel, Komik opera türünde İtalya'da Opera Buffa, Fransa'da Opera Comique olarak nitelenen hafif sahne eserleri geleneğinin Almanya ve Avusturya'daki karşılığıdır. Bu türün ilk değerli bestecisi düzeyli şarkılarıyla da tanınan Johann Adam Hiller'dir. (SAY, Müzik ansiklopedisi, Besteciler, Yorumcular, Eserler, Kavramlar)

İtalya’ bir Türk” adlı operası vardır. İki perdelik bir gülünçlü oyun metni, 19. yüzyılda İtalyan opera bestecilerine pek çok dizeler yazmış biri olan Felice Romani’nin, Rossini’nin Türkler çevresinde diğer önemli operası da “İkinci Muhammed” yani “Fatih Sultan Mehmed” ya da “Korentin Kuşatılması”dır. Albert Lortzing adlı ünlü Alman bestecisinin “Yanyalı Ali Paşa” adlı bir operası vardır. Bu da bir opera seriadır. Guiseppa Verdi’nin “Atilla”sı da bizlerle ilgili bir opera kabul edilebilir. “Carmen” yazarı Bizet’nin, bu büyük Fransız bestecisinin “Cemile” adlı bir operası vardır. Alexandr Borodin’in “Prens İgor”u Kıpçak Türklerinin önemli rol oynadığı bir operası, Amerikalı besteci Alfred Wathall’ın bir operası vardır. Adı “İstanbul Gazelleri”dir. Çağımızın değerli Alman bestecilerinden Paul Graener’in “Şirin ve Gertrude” adlı bir operası, gülünçlü bir sahne yapıtıdır. John Lawrence Seymour adlı bir Amerikalı’nın “Paşanın Bahçesinde” adlı bir operası vardır. Türkler çevresinde batıda yazılmış son opera, 1957’de Jan Cikker’in bestelediği “Prens Beyazıd”dır.³⁶

³⁶ YENER, Türklerde Opera, S. 41-49

BİRİNCİ BÖLÜM

1.OPERALARDA EPİZOTLAR VE MOTİFLER

Motif kelimesinin asıl ismi Latince Motivium'dur. Müzik, resim gibi güzel sanatlardaki anlamıyla edebiyattaki anlamları birbirinden farklıdır. Bu çalışmada edebiyattaki anlamıyla incelenecektir. Bu sahada en büyük çalışma Stith Thompson tarafından yapılmıştır ve Stith Thompson'a göre motif; “masalın gelenekte ısrar edici güce sahip en küçük unsurudur.”³⁷

Stith Thompson “The Motif Index of Folk Literature” isimli eserinde belirttiği motiflerin ana başlıkları şunlardır:

- “A. Mitolojik Motifler
- B. Hayvanlar
- C. Yasak
- D. Sihir
- E. Ölüm
- F. Olağanüstülük
- G. Devler
- H. Sınavlar
- J. Akıllı ve Aptal
- K. Aldatmalar
- L. Kaderin Ters Dönmesi
- M. Geleceğin Tayini
- N. Şans ve Kader
- P. Toplum
- Q. Ödüller ve Cezalar
- R. Esirler ve Kaçaklar
- S. Anormal Zulümler
- T. Cinsiyet
- U. Hayatın Tabiatı
- V. Din

³⁷ Esma ŞİMŞEK, Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması I. Cilt (İnceleme), Elazığ, 1990 S. 185

W. Karakter Özellikleri

X. Mizah

Z. Çeşitli Motifler”³⁸

Yapılan bu çalışmada “Cumhuriyet Dönemi’nin Belli Başlı Müzik Hareketleri Arasında Opera” başlığı altında bulunan kısımda belirtilen, gerek opera için gerek ülkemizdeki opera tarihi için önem arz eden 14 opera incelenmiştir.

Ankara’da, 1934 yılında ilk kez, memleket çapında önemi olan bir sanat olayı ile karşılaşıldı ve aynı yılın haziran ve aralık aylarında, çok seslilikte öncü besteciler ya da “Beşler” olarak nitelenen genç müzikçilerden Ahmed Adnan Saygun ile, Necil Kazım Akses’in bestelenmiş oldukları ilk 3 ulusal opera, halk evi salonlarında oynandı. İşin en önemli yönü, bu eserlerin Atatürk’ün direktif, yardım ve ilgileriyle bestelenmiş olmaları idi. Nitekim aynı yıl İran Şehinşahı Rıza Şah Pehlevi, Türkiye’yi resmen ziyaret etmişti. A. Adnan Saygun’un bu nedenle bestelemiş olduğu 3 perdelik Özsoy operası (Destan), Pehlevi’nin Ankara’yı ziyaret nedeniyle planlan program gereğince, devlet başkanlarının huzurunda sahnelenecekti. Saygun’un yönetimi altında, 19 Haziran 1934 günü akşamı Ankara’da ulusal bir Türk operası oynanmış oluyordu.

Atatürk’ün Ankara’ya gelişinin 15. yıldönümü dolayısıyla, Saygun’un bestelemiş olduğu bir perdelik Taşbebek Operası, Cumhurbaşkanı’nın huzurlarında, 27 Aralık 1934 günü akşamı, Saygun’un yönetimi altında Ankara Halkevi sahnesinde ilk olarak oynanmıştır.

Devlet Operası sanatçıları, Saygun’un Kerem Operası’nı, 22 Mart 1953 Pazar günü akşamı, büyük bir başarı ile sahneye koymuşlardır. Böylece 1953 yılı, devlet operasının gelişimi çabasında, çok önemli bir dönüm noktası olma niteliğini taşımaktadır.

Devlet Operası ve Balesi, 1970 yıllarından sonra, büyük opera türünde yazılmış ikinci bir ulusal operanın başarıyla sahneye konmasını gerçekleştirmiştir ve eser de Ahmet Adnan Saygun’un Köroğlu Operası’dır. Bu eser devlet operası sanatçıları

³⁸ Ahmet SAÇKESEN, Özbek Masallarının Tip ve Motif Yapısı, İzmir.2010 s. 51-52

tarafından, İstanbul Festivali'nin ilk yılı olan 1973'te sahneye kondu. Devlet operasının, ilk üç yıllık deneme süresi ile birlikte, 45 yıla yaklaşan gelişim içinde, zengince bir repertuar oluşturma yolunda büyük çaba harcadığı bir gerçektir.

Atatürk Oratoryosu bestecisi Nevid Kodallı'nın Van Gogh Operası'nın dünya prömiyeri, 1954 yılında Ankara'da yapılmıştır. Gilgameş Operası ise 1962 yılında ilk kez İstanbul'da sahneye konmuştur. Besteci Sabahaddin Kalender de Nasrettin Hoca, Karagöz, ve Deli Dumrul adlı 3 opera bestelemiştir; bu eserlerden sadece Nasrettin Hoca Operası ilk kez 1962 yılında Ankara'da oynanmıştır. Besteci Ferit Tüzün'ün antik mitolojiden esinlenerek bestelediği Midas'ın Kulakları adlı operanın ilk oyunu, 1969 yılında Ankara'da yapılmış ve eser aynı yıl İstanbul'da tekrar sahnelenmiştir. Son 10 yıl içinde Ankara Devlet Konservatuarı'nda yetişmiş olan genç kuşak bestecileri arasında da ulusal Türk operasına katkıda bulunma gayreti baş göstermiştir. Örneğin besteci Çetin Işıkoğlu, 3 perdelik Gülbahar Operası'nı bestelemiştir. Bu operanın kaynağını Anadolu halk masalı oluşturmuştur ve ulusal opera özelliği taşımaktadır. İstanbul Devlet Konservatuarı öğretim üyesi besteci Cengiz Tunç ise, kaynağı Dede Korkut olan Deli Dumrul Operası'nı bestelemiştir. Bu opera, 3 perdeden oluşmaktadır³⁹.

İncelenen bu operalarda aşk, evlilik, dua, kader, inanç, güç gibi motiflerin daha ön planda olduğu görülmektedir.

1.1. Çelebi Operası

1.1.1. Motif Sırası

1-Çelebi Fatma'ya aşık olur.

2- Yaşlı yeniçeri, Hasan Çavuş'a savaşa gidip zaferle dönerse kızını ona vereceğini söyler.

3- Çelebi ile Fatma kaçmak için anlaşılır; fakat Fatma kaçmaya cesaret edemez. Çelebi de Fatma'yı vefasızlıkla suçlar ve gider.

4- Çelebi aşk sarhoşu olmuş bir şekilde sürekli Fatma'yı sayıklayarak gezer.

³⁹ ALTAR, Opera Tarihi IV

5- Çelebi'yi kendilerine aşık etmeye çalışan üç kadın bir içki alemi düzenler ve Çelebi'de bu içki aleminde bir şiirini okur.

6- Rebeka, sadrazamın adamı olan Tahsin Efendi'den gizli Çelebi'yi beklemektedir. Annesi, Rebeka'nın sadrazamla evlenmesini istediği için sadrazamın Rebeka'nın yanına gelmesini sağlar.

7- Tahsin Efendi, Rebeka'nın duyacağı bir şekilde Çelebi'nin aşık olduğu kızlarla birlikte geçirdiği içki alemini anlatır.

8- Rebeka'nın yanına Çelebi gelir. Rebeka da Çelebi'nin gözdeleriyle geçirdiği içki aleminden yakını.

9- İmam, mahalledekileri toplayarak Rebeka ile Çelebi'yi beraber yakalamak için Rebeka'nın evine gelir ve kapıyı kırarak içeri girerler. İmam, Çelebi'nin Rebeka'yı sevdiğini söyler. Bunu duyan sadrazam da her ikisinin kafasının kesilmesini emreder ve Çelebi kaçar.

10- Aradan birkaç yıl geçer. Fatma'nın annesi, babası ölür; Hasan Çavuş'la evlenir ve iki çocuğu olur.

11- Hasan Çavuş, camiye giderken, Fatma'ya, hırsızlar olduğu için evin kapısını kimseye açmamasını tembihler.

12- Çelebi Edirne'ye Fatma'nın evine gelir, Fatma'ya “Gel, buralardan gidelim.” der. Fatma böyle bir şeyin olamayacağını söyler.

13- Fatma'nın kocası camiden dönerken kapının açık olduğunu görür ve Çelebi'yi hırsız zannederek vurur.

14- Hasan Çavuş, karakola giderken, Fatma da yerde yatan Çelebi'nin başında ağlamaya başlar ve Çelebi de “Sen mutlu ol Fatma!” diyerek ölür.

1.1.2.Motifler

C611.1 Yasaklanan Kapı:

Hasan Çavuş, camiye giderken, Fatma'ya, hırsızlar olduğu için evin kapısını kimseye açmamasını tembihler.

C 751.1. Belirli Zamanlarda Bazı Şeyleri Yapma Yasağı:

Hasan Çavuş, camiye giderken, Fatma'ya, hırsızlar olduğu için evin kapısını kimseye açmamasını tembihler.

C 700. Çeşitli Yasaklar:

- Sadrazam Rebeka ile Çelebi'nin görüşmesini yasaklamıştır.
- Hasan Çavuş'la evli olan Fatma ile Çelebi'nin görüşmesi de yasaktır

E.Ölüm:

Fatma'nın sevdiği Çelebi ölür.

H.1410 Korku İmtihanı:

Sadrazam, her ikisinin de kafasının kesilmesini emreder. Rebeka çok korktuğu için bayılır.

H.506 Beceriklilik İmtihanı:

Yaşlı yeniçeri, Hasan Çavuş'a savaşa gidip zaferle dönerse kızını onunla evlendireceğine dair söz verir.

H359 Diğer Aşk İmtihanları:

Çelebi'nin yıllarca Fatma'yı araması ve sonunda bulması

J. 2070 Aptal Arzular

J. 2071 Üç Aptalın Arzusu:

Atiye, Zübeyde, Safiye isimli üç kadın düzenledikleri şen şakrak bir içki aleminde Çelebi'yi elde etmeye çalışırlar.

K.1870 Aldatma:

Çelebi, Rebeka'nın yanına giderek Fatma'yı aldatır.

K.1900 Hileler- Sahtekarlıklar

K2110 İftiralar:

İmam, Çelebi'nin Rebeka'yı sevdiğini söyler.

K.2112 Kadına Zina Yaptığına Dair İftirada Bulunma:

İmam, sadrazama Çelebi'nin Rebeka'nın sevgilisi olduğunu söyler.

K2210 Hain Akrabalar**(T) K.2215 Hain Anne:**

Rebeka, sadrazamın adamı olan Tahsin Efendi'den gizli Çelebi'yi beklemektedir. İkisinin karşılaşmasını istemediği için annesini Çelebi'ye gönderir. Annesi Perla, kızı Rebeka'nın sadrazamla evlenmesini istediği için Çelebi'yi bulmadan geri döner ve sadrazam Rebeka'nın yanına gelir.

K.2015 Çocuk Sahibi Olma:

Fatma, Hasan Çavuş'la evlenir; iki çocuğu olur.

N100. Kader ve Şansın Tabiatı**N.101 Kaderin Değiştirilmezliği:**

Çelebi Fatma'yı ne kadar sevse de, Fatma'nın Hasan Çavuş'la evlenmesine engel olamaz.

N.111.2 Kaderin Görünüşü:

Yaşlı yeniçeri, Hasan Çavuş'a savaşa gidip zaferle dönerse kızını onunla evlendireceğine dair söz verir.

N.122.1 Şanssız Yerler:

Çelebi, Rebeka'nın yanına gelir. İmam, mahalledekileri toplayarak Rebeka ile Çelebi'yi beraber yakalamak için Rebeka'nın evine gelir ve kapıyı kırarak içeri girer. İmam, Çelebi'nin Rebeka'yı sevdiğini söyler. Bunu duyan sadrazam da her ikisinin kafasının kesilmesini emreder.

N.200 Talihin İyi Hediyeleyeri**N.203 Şanslı İnsan:**

Hasan Çavuş, savaşa gidip zaferle dönmüştür ve Fatma ile evlenir.

N250 Kötü Şansın Devamlılığı:

Çelebi, Fatma'yı çok sevmektedir; fakat hiç bir zaman kavuşamaz.

N320 Farkına Varmadan İnsan Öldürme:**N330 Kazaen Ölme veya Öldürme:**

Hasan Çavuş, Çelebi'yi hırsız zannederek öldürür.

N450 Sırlara Kulak Misafiri Olma:

Tahsin Efendi, Rebeka'nın duyacağı bir şekilde Çelebi'nin aşık olduğu kızlarla birlikte geçirdiği içki alemini anlatır. Rebeka da konuşulanlara kulak misafiri olur.

P210 Karı –Koca:

Fatma'nın annesi ve babası ölmüş; Fatma, Hasan Çavuş'la evlenmiş; iki çocuğu olmuştur.

P 232 Anne ve Kızları:

Annesi Perla, kızı Rebeka'nın sadrazamla evlenmesini istediği için Çelebi'yi bulmadan geri döner.

Q64 Sabır Mükafatlandırılır:

Hasan Çavuş, verdiği sözü tutarak savaşa gidip zaferle dönmüştür ve yaşlı yeniçeri, Hasan Çavuş'u kızı ile evlendirir.

Q260 Aldatma Cezalandırılır:

Rebeka'nın yanına Çelebi gelir. İmam, Çelebi'nin Rebeka'yı sevdiğini söyler. Bunu duyan sadrazam da her ikisinin kafasının kesilmesini emreder ve Çelebi kaçır.

R219 Çeşitli Kaçmalar:

Çelebi'nin Rebeka'yı sevdiğini duyan sadrazam, her ikisinin de kafasının kesilmesini emreder ve Çelebi kaçır.

S400 Zalim Zulmetmeler:

Sadrazam, Rebeka ile Çelebi'nin kellelerinin uçurulmasını emreder. Rebeka bayılır.

T10 Aşık Olma:

Çelebi, Fatma'ya aşık olur.

T30 Sevgililerin Karşılaşmaları:

Çelebi Edirne'ye Fatma'nın evine gelir, Fatma Çelebi'yi görünce şaşırır. Çelebi de üzüntüsünü dile getirir.

T57 Aşkın İlan Edilmesi:

Çelebi, Fatma'ya onu çok sevdiğini söyler ve “Gel buralardan gidelim.” der.

T92 Aşkta Rakip:

Çelebi'yi seven Rebeka, Çelebi'yle görüşerek onu elde etmeye çalışır.

T131 Evlenme Şartları:

Yaşlı yeniçeri, Hasan Çavuş'a savaşa gidip zaferle dönerse kızını onunla evlendireceğine dair söz verir.

T210 Evlilikte Bağlılık**T210.1 Sadık Kadın:**

Fatma, “Gel, buralardan gidelim.” diyen Çelebi'ye; evli olduğunu ve iki çocuğunu bırakıp gelemeyeceğini söyler.

U110 Aldatmanın Ortaya Çıkması:

Çelebi ile gözdeleri arasında olup bitenler herkes tarafından duyulur.

U250 Hayatın Kısılgı:

Çelebi, birkaç yıl sonra Edirne'ye Fatma'nın evine gelir. Fatma, Hasan Çavuş'la evlenmiş; iki çocuğu olmuştur.

(T)V207İmam:

İmam, Çelebi'nin Rebeka'yı sevdiğini söyler.

W123 Kararsızlık:

Çelebi ile Fatma kaçmak için anlaşır; fakat Fatma kaçmaya cesaret edemez. Çelebi de Fatma'yı vefasızlıkla suçlar ve gider.

1.2.Özsoy Destanı

1.2.1.Motif Sırası

1-Ozan ve tüm halk, Hakan Feridun'un çocuğu olması için Tanrı'ya dua eder.

3-Feridun ve halk, baba olmanın güzellikleri hakkında konuşurlarken müjdeli haber gelir ve Feridun'un Tur ve İraç isminde iki oğlu olur.

4-Feridun çok mutlu olur ve şenlikler düzenlenir, kutlamalar yapılır.

5-Feridun; çocukların barışı sağlayabilmek ve kötülüklere engel olmak için yaşayacaklarını, beraber oldukları müddetçe ölümsüz olacaklarını, yaşlansalar dahi her zor durumda tekrardan gençleşerek eski güçlerine kavuşacaklarını, barış ve iyilik için mücadele edeceklerini söyleyerek çocuklara isim koyar.

6- Felekler, Feridun'un oğulları için Tanrı'ya dua eder.

6-Çocuklar büyüdüleri zaman karanlığın ve kötülüğün Tanrısı Ahriman ortaya çıkar ve Hatun'la tartışır. Hatun, çocuklarını rahat bırakması için ona yalvarır.

8-Ahriman, iki kardeşi soyları arasında meçhul kalmaları için sihir yapar.

9- İki erkek kardeş büyüdüleri zaman el ele verirler ve böylece Ahriman isteklerine ulaşamaz . Tur ile İraç birlikte iyilik için sonsuza kadar mücadele ederler.

1.2.2.Motifler

A196.1 Kader Tanrıların Kontrolü Altındadır:

Şeytanların Başbuğu Ehriman'nın soyları arasında daima meçhul kalma sihri, üç defa yerini bulur ve çocuklar yine el ele vererek Ehriman'ın sihrinden kurtulurlar.

A463.1 Kaderler:

Tur ve İraç, barışı sağlayabilmek ve kötülüklere engel olmak için var olduklarından dolayı, beraber oldukları müddetçe ölümsüz olacaklar ve yaşlansalar dahi her zor durumda tekrardan gençleşecek, eski güçlerine kavuşacak, barış ve iyilik için mücadele edeceklerdir.

D700 Şahısta Büyünün Bozulması:

Hatuna gökten gelen bir ses:

“Ahriman’ın dileği ancak üç defa yerini bulur.

Senin yavruların bir daha el ele verirlerse,

Bir gün Ahriman çatlayacak.

Yeryüzüne nur dolacak.” der.

F260 Perilerin Davranışları:

Kötülük perisi olan Ehriman, iki kardeşi soyları arasında daima meçhul kalmaya mahkum eder.

F570 İnsanların Olağanüstü Davranışları:

Tur ve İraç, barışı sağlayabilmek ve kötülüklere engel olmak için var olduklarından dolayı beraber oldukları müddetçe ölümsüz olacaklar ve yaşlansalar dahi her zor durumda tekrardan gençleşecek, eski güçlerine kavuşacak, barış ve iyilik için mücadele edeceklerdir.

F660 Erkek Kardeşler Olağanüstü Gücü Elde Ederler:

Mavi gecede doğan erkek kardeşlere büyük bir talih bahşedilir.

H495 Annelik İmtihanı:

Çocuğu olmayan Hatun’un dualar sonucunda iki erkek çocuğu olur.

H506 Beceriklilik İmtihanı:

Karanlıkların ve kötülüğün perisi Ehriman, iki kardeşi soyları arasında daima meçhul kalmaya mahkum eder. Fakat çocuklar yine el ele verirlerse, Ehriman'ın sihrinden kurtulurlar.

H1400 Korku İmtihanı:

Hatun, karanlıkların ve kötülüğün perisi Ehriman'ın, çocuklarına yapacağı sihirden çok korkmuştur.

H1410 Korku İmtihanı: Korkunç Bir Yerde Durmak

H1553 Sabır İmtihanı:

-Feridun ile Hatun'un çocukları olmamaktadır. Dualar sonucu iki erkek çocukları olur.

- Tur ve İraç, barışı sağlayabilmek ve kötülüklere engel olmak için var olduklarından dolayı beraber oldukları müddetçe ölümsüz olacaklar ve yaşlansalar dahi her zor durumda tekrardan gençleşecek, eski güçlerine kavuşacak, barış ve iyilik için mücadele edeceklerdir.

H1555 Doğruluk İmtihanı

H1562 Gücün İmtihanı:

Tur ve İraç, barışı sağlayabilmek ve kötülüklere engel olmak için var olduklarından dolayı beraber oldukları müddetçe ölümsüz olacaklar ve yaşlansalar dahi her zor durumda tekrardan gençleşecek, eski güçlerine kavuşacak, barış ve iyilik için mücadele edecekler.

J2070 Aptal Arzular:

Ehriman, Feridun'un oğullarını soyları arasında meçhul kalmaya mahkum eder; fakat erkek kardeşler, ele ele vererek Ehriman'ı yenerler.

M361 Geleceği Önceden Takdir Edilen Kahraman:

Feridun, oğulları doğduğunda “İkiniz de cesaretin, erliğin rengi al ile; yiğitliğin, temizliğin, paklığın rengi olan beyaza birlikte sarılın.” diyerek barışı sağlamak ve kötülüklere engel olmak için doğduklarını belirtmiş olur.

M430 Şahısların Bedduası:

Ehriman, erkek kardeşlerin soyları arasında meçhul kalmaları için beddua eder.

N111 Kaderin Görünüşü:

Tur ve İraç, barışı sağlayabilmek ve kötülüklere engel olmak için var olduklarından dolayı beraber oldukları müddetçe ölümsüz olacaklar ve yaşlansalar dahi her zor durumda tekrardan gençleşecek, eski güçlerine kavuşacak, barış ve iyilik için mücadele edeceklerdir.

N810 Olağanüstü Yardımcılar:

1. Felek, 2. Felek, 3. Felek 4. Felek, 5, Felek, 6.Felek, 7. Felek Feridun’un oğullarının geleceği için dua ederler.

P230 Çocuklar Ve Ebeveynleri:**P231 Anne ve Oğlu:**

Hatun’un iki erkek çocuğu olur.

P233 Baba ve Oğlu:

Feridun’un iki erkek çocuğu olur.

P251 Erkek Kardeşler:**P251.5 İki Erkek Kardeş:**

Tur ve İraç, yaşamları boyunca barışı sağlamak ve kötülüklere engel olmak için mücadele edeceklerdir.

P264 Ziyafetler:

Halkı, Feridun'un çocuğu olması için dua eder ve Feridun'un ikiz çocuğu olur. Buna karşılık Feridun, halkına büyük bir ziyafet verir.

Q2 İyiler ve Kötüler:

Baş Şaman;

Kainat; iyilikle kötülüğün, ışıkla karanlığın; adlarıyla söylersem,

Hürmüz ile Ahriman'ın ezeli harp meydanıdır.

Q64 Sabır Mükafatlandırılır:

Feridun ve Hatun'un dua ederek sabretmesi sonucunda ikiz erkek çocukları olur.

Q68 Doğruluk Mükafatlandırılır:

Doğru ve iyi bir insan olan Feridun, ikiz çocuklarla mükafatlandırılır.

S400 Zalim Zulmetmeler:

Karanlıkların ve kötülüğün perisi Ehriman, erkek kardeşleri soyları arasında meçhul kalmaya mahkum eder.

T500 Hamile Kalma ve Doğum:

Halkın dua etmesi sonucu Hatun hamile kalır ve mavi bir gecede doğum yapar.

T526 Dua Neticesinde Hamile Kalma:

Halk, Feridun'un çocuğunun olması için dua eder ve Hatun hamile kalır.

T540 Mucizevi Doğum:

Mavi gecede yapılan dua kabul edilir ve Hatun ikiz çocuk doğurur.

T587 İkizlerin Doğumu:

Hatun, mavi gecede ikizleri doğurur.

T596 Çocuklara Ad Verme:

Feridun;

“Senin adın Tur olsun,

Kutlu rengin mavi olsun,

Eşin ay, yoldaşın kurt olsun !
Sen ey sevgili çocuk ;
Senin de adın İraç.
Nurun yeşilden doğsun (çıksın)
Güneş seninle parlasın,
Yoldaşın aslan olsun.
Ve ikiniz de cesaretin, erliğin rengi al ile; yiğitliğin, temizliğin,
Paklığın rengi olan beyaza birlikte sarılın” diyerek çocuklarına adlarını verir.

T685 İkizler:

T685 İkizlerin Düşmanı:

Karanlıkların ve kötülüğün perisi Ehriman, ikizleri soyları arasında meçhul kalmaya mahkum eder.

V50 Dua :

- Halk:

“Ulu Tanrı!

İman verdin bize sen!

Yalvarıyoruz sana!

Ulu Tanrı!

Yalvarıyoruz sana!

Hakan’a bir yavru ver!

Ulu Tanrı!”

-Feridun:

“Tanrım, bu güzel geceyi en güzel umutlarla doldur,

Nurunla doldur!

Beklediğimiz müjdeyi bize bağışla...

Kollarımızı sana kaldırdık,

Ulusumuzu sen koru Tanrım!”

-Birinci Felek:

“Yavruna yürekten dilekler getirdik biz”

-İkinci Felek:

“Bilirsiniz ki beyler, biz ne dua eylesek Tanrı da kabul eylemiştir.
Dileklerimiz kıyamet gününe dek asırlar içinde her yerde hüküm
Sürecek.

Sungum şu: Bu yavrular ve onların öz soyu dinç olsun, gürbüz
Olsun, kahramanlar çıkarsın, dünyaya hükmeylesin, harikalar
Başarsın.”

-Üçüncü Felek:

“Benim sungum şu: Bu yavrular ve onların öz soyu çoğalsın, boyları
En eşsiz yurdu bulsun. Yeryüzünün en güzel yurduna sahip olsun.”

-Dördüncü Felek:

“Benim de bir sungum var: Bu yavrular ve onların öz soyu her ne
vakit el ele verip tutuşsalar, yeryüzü ı ışık dolsun.
Sulh, bereket ondan doğsun.”

-Beşinci Felek:

“Benim sungum: Bu yavruların çağlar boyu sürüp gidecek soyları,
Hiçbir zaman unutmazınlar kardeş olduklarını.
Ve her zaman, yüzyıllar gerisinde kalacak olan bu anı hatırlasınlar.”

-Altıncı Felek:

“Benim sungum, bu yavuz yavrlara gerektir. Bu yavuz yavrlara
benim de bir sungum var : Yer durdukça soyları kötülük görmesin,
Kendileri de soylarında yaşasınlar, hiç ölümü bilmesinler.”

-Yedinci Felek:

“Onu da ben sunayım . Bu çocuklar yaşlanacaklar elbet.
Ancak ne zaman soyları, derin derin üzerlerine çökecek karanlık
Bulutlardan sıyrılır
Ve yeniden can bulursa
Ve onların öz yurdunda yeni bir nur başlarsa,
Bunlar kaybedecekler ak sakallarını,
Yeniden genç olacaklar.
Böylece kaderleri soylarının yenilmez bahtına bağlanacak.” diye dua ederler.

V52 Duanın Esrarengiz Gücü:

Feridun'un halkının ettiği dua kabul olur ve Feridun'un eşi hamile kalarak ikiz erkek çocuk doğurur.

V57 Duanın Maksadı:**V57.4 Çocuk Sahibi Olmak için Dua Etmek:**

Feridun ve halk, Feridun'un çocuğu olması için dua ederler.

V200 Mukaddes Şahıslar:

1. Felek, 2. Felek, 3. Felek 4. Felek, 5. Felek, 6.Felek, 7. Felek Feridun'un oğullarının geleceği için dua ederler.

W27 Minnettarlık:

Feridun, halkına çocuğu olması için dua ettikleri için minnettardır.

Z71 Formülistik Sayı 3:

Karanlıkların ve kötülüğün perisi Ehriman'nın ikizlerin soyları arasında daima meçhul kalma sihri, üç defa yerini bulur ve çocuklar yine el ele vererek Ehriman'ın sihrinden kurtulurlar.

Z140 Sembolik Renkler:

Baş Şaman:

“İki pembe yıldız, tan yerine kavuşuyor. Haber verilen saat/an geldi.” diyerek müjdeli haberi verir.

-Kutlu gece sayılan mavi gecede halk dua eder ve Feridun'un ikiz çocukları dünyaya gelir.

-Feridun, “ İkiniz de cesaretin, erliğin rengi al ile; yiğitliğin, temizliğin, paklığın rengi olan beyaza birlikte sarılın.” diyerek çocuklarına dua eder.

Z183 Sembolik İsimler:

Feridun;

“Senin adın Tur olsun,

Kutlu rengin mavi olsun,

Eşin ay, yoldaşın kurt olsun!
Sen ey sevgili çocuk;
Senin de adın İraç.
Nurun yeşilden doğsun (çıksın)
Güneş seninle parlansın,
Yoldaşın aslan olsun.” diyerek çocuklarına ad verir.

Z254 Takdir Edilen Kahraman:

Halk, Feridun’u yiğitliği ve iyi insan olması sebepleriyle takdir eder ve baş şaman “Bu gece mavi gecedir. Gönül diler ki Feridun'un bu gece dünyaya gelecek çocuğu babasının bir örneği olsun.” diye dua eder.

1.3.Taş Bebek Operası

1.3.1.Motif Sırası

- 1-Bebek yapım ustası olan adam, bir gün çok güzel bir bebek yapar ve çok güzel olan bebeğe can verme şansını elde eder. Ve bebeği canlandırır.
- 2-Taştan yapılan bebek canlanır canlanmaz kendisini yapan ustasına aşık olur ve ustasıyla kaçmak ister. Usta da bebeğin teklifini kabul eder ve hazırlanmak için gider.
- 3-Çırak, ustasını görmek için dükkana gelir fakat ustası yoktur. Bebek çırağı görür görmez ona daaşık olur ve çırağı yoldan çıkarır, beraber kaçarlar.
- 4- Hazırlıklarını bitirip dükkana gelen usta, kızı göremeyince şaşırır ve yanında çalışan kadının, taştan yapılan bir bebeğe gerçek insan gibi aşık olmaması gerektiğini söylemesinde ne kadar haklı olduğunu anlar.
- 5- Geçici bir süre can kazanan Taş Bebek, çırakla kaçarken ölür ve çırak, bebeği ustasına geri getirir.

1.3.2.Motifler

C423: Harikuladeliklerin İfşa Edilmesi:

Taş Bebek’in çırağa aşık olması, çırakla kaçarken ölmesi sonucunda; gerçekte bir taş bebek olduğu ortaya çıkar.

C600-C699 Tek Örneği Olan Yasak ve Mecburiyetler

C600-C649 Bir Şey İle İlgili Yasak:

-Ustanın yaptığı bebeğe can vermesi yasaktır.

-Çırağın bebekle kaçması yasaktır.

C700-C899 Çeşitli Yasaklar

C751 Belirli Zamanlarda Bazı Şeyleri Yapma Yasağı:

-Kalfa kadın, ustaya: “Sen yanlış yolu tuttun, senin işin insan yaratmak değil, ancak Tanrı’nın yarattığı insanı, ruhen zenginleştirmektir!” der. Ustanın taştan yaptığı bebeklere can vermesi yasaktır.

D0 – D699 Dönüşümler

D435 Heykelin Canlı Hale Dönüşümü:

Bebek yapım ustası olan adam, bir gün çok güzel bir bebek yapar ve çok güzel olan bebeğe can verme şansını elde eder. Ve bebeği canlandırır.

D610 Dönüşümün Tekrarlanması:

Çırağa aşık olan Taş Bebek, ruhtan ve gönülden yoksun olduğu için ölür ve eski haline dönüşür.

D700 – D799 Sihrin Bozulması

D700 Şahısta Büyünün Bozulması:

Taş Bebek’in ustaya ve çırağa aşık olması sonucunda, büyüünün bozulması ve kızın tekrar taş heykele dönüşmesi.

D800 – D1699 Sihirli Nesneler

D840 Sihirli Objenin Bulunması:

Çırağa aşık olup çırakla kaçan sihirli Taş Bebek’in ölmesi üzerine çırak, bebeği geri getirir ve usta, kaybettiği sihirli taş bebeği bulmuş olur.

D931 Sihirli Kaya (Taş):

Taştan bebek heykeli yapan usta, bu yaptığı taş bebeklerden birine can verebilme şansını kazanmıştır.

D1700 – D2199 Sihirli Güçler ve Belirtileri**D1830 Sihirli Güç:**

Bebek yapım ustası olan adam, bir gün çok güzel bir bebek yapar ve çok güzel olan bebeğe can verme şansını elde eder. Ve bebeği canlandırır.

D1860 Sihirle Güzelleşme:

Ustanın bebeklerinden birini çok güzel yapar ve bu güzelliğin sonucunda güzelliğin sembolü olarak bebeğe can verme şansını da kazanır.

E0 – E199 Dirilme**E101 Olağanüstü Şahıs Vasıtasıyla Dirilme:**

Taştan bebek heykeli yapan usta, bu yaptığı taş bebeklerden birine can vermiştir.

E700 –E799 Ruh**E711.7 Taşta Ruh:**

Ustasının isteğiyle taştan yapılan bebek canlanır.

(T) F505 Olağanüstü Kız:

Usta, taştan çok güzel bir kız yapınca ona can verir.

F200 – F699 Harikulade Yaratıklar**F570 İnsanların Olağanüstü Davranışları:**

Usta, olağanüstü özelliğe sahiptir.

F575.1 Harikulade Güzellikte Kadın:

Ustanın taştan yaptığı kız, harikulade güzel olur.

F900 – F1099 Harikulade Hadiseler

F900 Olağanüstü Hadiseler

F900.1 Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Usta, taştan yaptığı kız çok güzel olunca ona can verir.

F1041.1 Olağanüstü Ölüm:

Taştan yapılan kız, çırağa aşık olup çirakla kaçınca ölür.

H500 – H899 Zeka İmtihanları

H502 Öğrenme İmtihani:

Ustanın taştan yaptığı kıza can vermesinin sonucunda kız, çırağa aşık olmuştur ve usta, kızın ölmesiyle yaptığı bebeğe can vermenin yanlış olduğunu öğrenir.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihani:

Usta, taştan yaptığı kızın neden öldüğünü kendi kendine sorarken kalfa kadın ustaya; “Sen yanlış yolu tuttun, senin işin insan yaratmak değil; ancak Tanrı’nın yarattığı insanı, ruhen zenginleştirmektir!” der ve usta, sorusuna cevap bulur.

H1400 – H1599 Diğer İmtihanlar

H 1553 Sabır İmtihani:

Usta, taştan çok güzel bir kız yapar ve kızın güzelliği karşısında sabredemeyerek ona can verir.

H1596 Güzellik İmtihani:

Ustanın taştan yaptığı kız çok güzel olur ve güzelliğin simgesi olarak usta ona can verir.

J1700 Ahmaklar:

Usta ve çırağı, ustanın taştan yapıp can verdiği kıza aşık olur.

J2070 Aptal Arzular:

Usta ve çırak, ustanın taştan yapıp can verdiği kızın aşkına inanarak onunla kaçmaya karar verir.

K500 Aldatma Yolu İle Kaçma:

Taş Bebek, ustayı aldatarak ustanın çırağıyla kaçır.

K700 Aldatma Yolu İle Yakalanma:

Taş Bebek, ustayı aldatarak çırakla kaçır; fakat ruhtan yoksun olduğu için ölür ve çırak, kızı ustaya geri getirir.

K1300 Baştan Çıkarma:

Ustanın taştan yapıp can verdiği kız, usta ile çırağa kur yaparak onları kendisine aşık eder.

K1870 Aldatma:

Taş Bebek, kendisine can veren ustayı aldatarak çırağa aşık olur ve çırağı kaçmaya ikna eder.

L51 Çok Sevilen En Genç Kız:

Usta, taştan yaptığı kızlardan en güzeline aşık olur ve ona can verir.

L100 Talihi Yaver Gitmeyen Kahraman:

Usta, taştan yapıp can verdiği kıza aşık olur ve onunla kaçmayı planlar; fakat Taş Bebek çırakla kaçır, Taş Bebek ruhtan yoksun olduğu için ölür.

L121 Aptal Kahraman:

Usta, taştan yapıp can verdiği kıza aşık olur.

M201 Söz ve Anlaşmaların Yapılması:

Usta, taştan yaptığı kıza aşık olur ve kızla kaçmaya karar verir.

M370 Geleceği Değiştirmeye Boşuna Teşebbüs Ederler:

Usta, taştan yaptığı kıza can verir ve ona aşık olur, onunla kaçmaya karar verir; fakat kız ruhtan yoksun olduğu için ölür.

N103 Kaderin Değiştirilmezliği:

Usta, taştan yaptığı kıza aşık olur; fakat kız ruhtan yoksun olduğu için ölür.

N440 Değerli Sırların Öğrenilmesi:

Çırağa aşık olup çırakla kaçan kız, ruhtan yoksun olduğu için ölünce kızın taştan yapıldığı gerçeği anlaşılır.

N825 Yardımcı Yaşlı Kadın:

Kalfa kadın ustaya; “Sen yanlış yolu tuttun, senin işin insan yaratmak değil, ancak Tanrı’nın yarattığı insanı, ruhen zenginleştirmektir!” der ve ustanın yanlış yaptığını gösterir.

Q88 Ustalık Mükafatlandırılır:

Usta, taştan çok güzel bir bebek yapar ve güzelliğinden dolayı bu bebeği canlandırma şansını kazanır.

Q200 Cezalandırmalar:

Usta’nın taştan yaptığı bebeklere can vermesi yasaktır; fakat dayanamayıp en güzel yaptığı bebeğe can verir ve ona aşık olur. Birlikte kaçmaya karar verirler; fakat bebek çırağa aşık olur ve ruhtan yoksun olduğu için ölür. Usta dileğine erişemez.

R219 Çeşitli Kaçmalar:

Taş Bebek’e aşık olan çırak, bebekle beraber, bebeği yapan ustanın onları görmemesi için kaçır.

T10 Aşık Olma:

- Usta, taştan yaptığı kıza aşık olur.
- Çırak, ustasının taştan yaptığı kıza aşık olur.

T15 İlk Görüşte Aşık Olma:

Çırak, Taş Bebek'e ilk görüşte aşık olur.

T57 Aşkın İtiraf Edilmesi:

-Taş Bebek, kendisini yapan ustasına aşık olur ve aşkını itiraf ederek ustayı kaçmaya ikna eder.

-Taş Bebek, çırağa aşkını itiraf ederek onu kaçmaya ikna eder.

T80 Trajik Aşklar:**T81 Aşktan Ölme:**

Çırağa aşık olan Taş Bebek, ruhtan yoksun olduğu için aşık olunca ölür.

T91 Aşkta Eşitsizlik:

-Usta, kendi yaptığı Taş Bebek'e aşık olur.

-Çırak, taştan yapılan bebeğe aşık olur.

T92 Aşkta Rakip:

Taş Bebek, aşık olduğu ustasını terk ederek çırakla kaçır.

U110 Aldatmanın Ortaya Çıkması:

Usta, Taş Bebek'i ararken, bebeğin ruhtan yoksun olduğu için aşık olunca öldüğünü anlar. Çırak bebeği ustaya geri getirince, Taş Bebek'in ustayı aldattığı ortaya çıkar.

W126 İtaatsizlik:

Usta, taştan yaptığı bebeğe can vererek Tanrı'ya karşı itaatsizlik yapmıştır.

W157 Namussuzluk:

Taş Bebek, kendisine can veren ustasının aşkını hiçe sayarak çırağa kur yapar ve çırağı baştan çıkarır. Çırakla birlikte kaçır.

X500 Diğer Sosyal Sınıflarla İlgili Mizah:

-Usta, taştan yaptığı bebeğe aşık olur ve onunla kaçma planı yapar.

-Çırak, Taş Bebek'e aşık olur ve onunla kaçar.

1.4.Kerem Operası

1.4.1.Motif Sırası

1-Hakanın oğlu Kerem, vezirin kızı Aslı'ya aşık olur.

2- Han ile vezirin arası açılır ve haksız yere tutuklanacağını anlayan vezir, ailesini aldığı gibi başka bir diyara gider.

3-Hakanın eşiyle vezirin eşi, yıllar önce çocukları olması için dua eder ve eğer biri kız, diğeri oğlan olursa birbirleriyle evlendirmeye söz verirler. Hakanın eşi bu olayı hakana anlatır; fakat hakan yine de Kerem'in Aslı'ya olan aşkına razı olmaz.

4- Kerem de o diyarda durmaz ve Aslı'nın peşine düşer.

5-Kerem deli divane Aslı'yı arar, ancak bulamaz. Sonunda Aslı ona rüyasında görünür ama Kerem ona erişemez. Nihayet rüyada Aslı, bir ateş raksı içinde yanıp gider. Kerem ancak o anda, kaderinin Aslı'ya bağlı olduğunu anlar.

6-Kerem aşk sarhoşu iken bir ihtiyar, Kerem'e aşk ve alev dolusunu uzatır ama Kerem, doluyu tuttuğu gibi fırlatıp kırar ve Kerem, gerçek hayattan yine uzaklaşır.

7-Uzun bir zaman geçtikten sonra gerçekler ortaya çıkar ve vezir ile hakan barışır.

8-Vezir, Kerem'in bulunmasını ve onu çok seven kızıyla evlenmesini ister.

9-Aslı'yı arayan Kerem, Aslı'nın bulunduğu yere yaklaşmıştır.

10-Kerem'i bulabilmek için, ülke hükümdarı ile konuğu vezir, aşıkları toplar ve onlara ancak Kerem'in bulabileceği bir bilmece sorarak yarışmalarını ister. Bu yarışmada bilmeceyi Kerem bilir ve vezir, verdiği cevapla Kerem'i tanır.

11-Kerem, Aslı'dan alıp sakladığı ve aşklarının simgesi olan mendili, Aslı'ya vermesi için hükümdara verir. Hükümdar mendili alır.

12-Yaşlı adam, Kerem’e o ilk verdiği şerbeti tekrar verir. Kerem de şerbeti alır ve içer.

13-Kerem, şerbeti içtiği zaman gerçek aşka ulaşır; ağır ağır yürüyerek uzaklaşır ve gözden kaybolur.

1.4.2.Motifler

A463.1 Kaderler:

Aslı’yı arayan Kerem, Aslı’yı bulsa da ona kavuşamaz.

C400 Konuşma Yasağı:

Babası, Kerem’in Aslı’yla konuşmasını yasaklar.

D981 Sihirli Meyve

D981.1 Sihirli Elma vs.:

Hanım Sultan ile vezirin karısı, çocuklarının olması için dua ederlerken, bir pir çıkagelir ve onlara bir elma verir.

(T)D1047 Sihirli Şurup:

Kerem, ihtiyarın verdiği iksiri yudumladığında sonsuz sükunete karışmış; Aslı ile gökyüzünde buluşmaya hak kazanmıştır.

D1249 Sihirli Ses:

Kerem kendisine seslenen ihtiyara, yani iç sesine, uyararak onun verdiği iksiri içer.

D1713.3 Rüyaların Yorumlanması:

Aslı, Kerem’e rüyasında görünür ama Kerem ona erişemez. Nihayet rüyada Aslı, bir ateş raksı içinde yanıp gider. İşte Kerem ancak o anda, kaderinin Aslı’ya bağlı olduğunu anlar.

D1812.3.3 Rüyada Geleceğin Bildirilmesi:

Aslı, Kerem’e rüyasında görünür ama Kerem ona erişemez. Nihayet rüyada Aslı, bir ateş raksı içinde yanıp gider.

D1960 Sihirli Uyku:

Aslı'yı aramaktan yorulan Kerem, uykuya dalar.

F900 Olağanüstü Hadiseler:

Kerem, ihtiyarın verdiği iksiri yudumladığında sonsuz sükunete karışmış; Aslı ile gökyüzünde buluşmaya hak kazanmıştır.

F900.1 Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Kerem, tam Aslı'ya kavuşacağı sırada ihtiyarın verdiği iksiri içerek sonsuz sükunete kavuşur.

F1068 Realist Rüya:

Aslı, Kerem'e rüyasında görünür ama Kerem ona erişemez. Nihayet rüyada Aslı, bir ateş raksı içinde yanıp gider. İşte Kerem ancak o anda, kaderinin Aslı'ya bağlı olduğunu anlar.

(T) F. Olağanüstü Söz:

Uzaktan gelen bir ses, Aslı'nın çok yakında olduğunu söyler.

(T) H12.3 Şiirle Tanıma:

Vezir, Kerem'i okuduğu şiirle tanır.

H328 Aşk İmtihanı: Tahammül Gücü:

Kerem, Aslı'yı buluncaya kadar arar ve onu sonunda bulur.

H502 Öğrenme İmtihanı:

Kerem, üstündeki eski giysilerle sessizce aşıkları dinleyerek sorulan bilmececin cevabını doğru verince; hükümdar, Kerem'e kendisinden her şeyi isteyebileceğini söyler.

H548 Bilmece İmtihanı

H561 Bilmecelerin Çözümü:

Kerem, üstündeki eski giysilerle sessizce aşıkları dinleyerek sorulan bilmecenin cevabını doğru verince; hükümdar, Kerem'e kendisinden her şeyi isteyebileceğini söyler.

(T) H1015 Babanın Oğlundan Yapamayacağı Vazifeler İstemesi:

Babası, Kerem'in aşkını hiçe sayarak Aslı'yla görüşmemesini ister.

H1385.5 Kaybolan Sevgilinin Araştırılması:

Kerem, kaybettiği Aslı'sını buluncaya kadar arar.

H1400 Korku İmtihanı:

Hükümdar ile Kerem'in babasını barıştırmaya çalışan vezirin davranışını hakan yanlış anlar ve sonucunda tutuklanmaktan korkan vezir, ailesiyle birlikte kaçır.

H1500 Sabır İmtihanları

H1553 Sabır İmtihanı:

Kerem, Aslı'ya kavuşamasa da Aslı'yı aramaktan vazgeçmemiştir.

H1556 Sadakat İmtihanı:

Kerem, Aslı'ya olan aşkından hiç vazgeçmemiştir.

H1563 Hüner İmtihanları:

Kerem, üstündeki eski giysilerle sessizce aşıkları dinleyerek sorulan bilmecenin cevabını doğru verince; hükümdar, Kerem'e kendisinden her şeyi isteyebileceğini söyler.

J153 Kutsal Adamdan Akıl:

İhtiyar, Kerem'e dönerek ağır ağır yaklaşır ve doluyu uzatır.
“İç Kerem, kırpma gözünü sükûn, ölümsüz sükûn” der ve Kerem içir.

J2070 Aptal Arzular:

Hakan, Kerem ile Aslı'nın kavuşmasını istemez.

K1357 Kaybedilen Sevgilinin Yeniden Elde Edilmesi:

Kerem, Aslı'yı arar bulur ve ona olan aşkını anlatır.

K1887 Hayali Sesler:

İhtiyar, Kerem'e dönerek ağır ağır yaklaşır ve doluyu uzatır.
“İç Kerem kırpm gözü sükûn, ölümsüz sükûn.” der ve Kerem içer.

(T) 2216 Hain Baba:

Hakan, Kerem ile Aslı'nın aşkına onay vermez.

L100 Talihi Yaver Gitmeyen Kahraman:

Kerem, bir türlü Aslı'ya kavuşamaz.

M201 Söz ve Anlaşmaların Yapılması:

“Günlerden bir gündü yine,
Çıkmıştım bahar seyrine,
Yanımda vezir karısı,
Onun da büyüktü yası,
Evlat dilerdi Tanrı'dan,
Biz o gün birlikte yayan,
Dolaşırken geze geze,
Bir Pir çıktı önümüze,
Al bir elma verdi bize,
Bir yarısını ben aldım,
Yarısını ona böldüm,
Ben dedim; kadını bunda,
Bir hikmet olsa sonunda,
Sözleşelim gel beraber,

Bir gün bize Tanrı eğer,
Bir kız, bir oğul verirse,
Eş olsun bu oğul kıza,
Sözleştik, dualar ettik,
Kızı oğlana yar ettik.” diyerek, çocukları büyüyünce onları evlendireceklerine dair birbirlerine söz verirler.

N111.2.2. Kör Talih:

Kerem, bir türlü Aslı’ya kavuşamaz.

N130 Şans ve Kaderin Değişmesi:

Hükümdar ile Kerem’in babasını barıştırmaya çalışan vezirin davranışını, hakan yanlış anlar ve tutuklanmaktan korkan vezir, ailesiyle birlikte kaçarak başka bir ülkeye yerleşir. Uzun bir zaman geçtikten sonra, gerçekler ortaya çıkar ve vezir ile hakan barışır.

Vezir, Kerem’in bulunmasını ve onu çok seven kızıyla evlenmesini ister.

N141 Şans ve Zeka:

Kerem, üstündeki eski giysilerle sessizce aşıkları dinleyerek sorulan bilmecenin cevabını doğru verince; hükümdar, Kerem’e kendisinden her şeyi isteyebileceğini söyler.

N170 Şansın Değişkenliği:

Hükümdar ile Kerem’in babasını barıştırmaya çalışan vezirin davranışını hakan yanlış anlar ve tutuklanmaktan korkan vezir, ailesiyle birlikte kaçarak başka bir ülkeye yerleşir. Uzun bir zaman geçtikten sonra, gerçekler ortaya çıkar ve vezir ile hakan barışır. Vezir, Kerem’in bulunmasını ve onu çok seven kızıyla evlenmesini ister.

Hakan ile vezir barışırlar. Vezir, Kerem’in bulunmasını ve onu çok seven kızıyla evlenmesini ister.

N700 Tesadüfi Karşılaşmalar:

Kerem, Aslı'yı ararken tesadüfi karşılaşırlar.

N825 Yardımcı İhtiyar Adam:

Kerem, ihtiyarın verdiği iksiri yudumladığında sonsuz sükunete karışmış, Aslı ile gökyüzünde buluşmaya hak kazanmıştır.

P200 Aileler:**P230 Çocuklar ve Ebeveynler:**

İki aile, çocukları büyüyünce evlendireceklerine dair söz verir.

P231 Anne ve Oğlu:

Kerem, yanında annesi ve kalabalık bir arkadaş grubu ile birlikte Aslı'yla ilk karşılaştığı yere gider.

P232 Anne ve Kızları:

Aslı'nın annesi, kızı olursa Kerem'le evlendireceğine dair söz verir.

P 233 Baba ve Oğlu:

Hakan; "Yoktur benim rızam buna" diyerek Kerem ile Aslı'nın aşkına onay vermez.

P234 Baba ve Kızları:

Vezir, Kerem'in bulunmasını ve onu çok seven kızıyla evlenmesini ister.

P412 Çoban:

Kerem uyandığında Aslı çoktan yok olmuş, çobanın çaldığı kaval sesiyle gün ağarmaya başlamıştır.

Q40 İyilikle Mükafatlandırma:

Kerem, ihtiyarın verdiği iksiri yudumladığında sonsuz sükunete karışmış, Aslı ile gökyüzünde buluşmaya hak kazanmıştır.

Q91 Akıllılık (Beceriklilik) Mükafatlandırılır:

Kerem, üstündeki eski giysilerle sessizce aşıkları dinleyerek sorulan bilmecenin cevabını doğru verince; hükümdar, Kerem’e kendisinden her şeyi isteyebileceğini söyler.

Q140 Kerametler ve Sihirli Mükafatlar:

Kerem, ihtiyarın verdiği iksiri yudumladığında sonsuz sükunete karışmış, Aslı ile gökyüzünde buluşmaya hak kazanmıştır.

Q170 Dini Mükafatlar:

Kerem’in aşkı, Aslı’ya kavuşamadığından ilahi aşka dönüşür.

Q200 Cezalandırmalar:

Hakan; “ Büyük suç işlemiş, değer gazaba,
Tamah bürümüş gözünü,
Yapar düşmanın sözünü,
Satmış bu yurdu bir pula,
Fakat devlet sırrı satan,
Verir başını armağan,
Gayrı tedbir olmaz bunda,
Kerem yansa da sonunda!” diyerek veziri cezalandırır.

R210 Firarlar:

Vezir, hakanın kendisini tutuklatmasından korktuğu için ülkeyi terk eder.

S11 Zalim Baba:

Hakan, oğlu Kerem’in aşkına onay vermez.

T10 Aşık Olma:

Kerem, Aslı’ya aşık olmuştur.

T11.3.1 Rüyada Sevgili İle Karşılaşma:

Aslı, Kerem'e rüyasında görünür ama Kerem ona erişemez. Nihayet rüyada Aslı, bir ateş raksı içinde yanıp gider.

T15 İlk Görüşte Aşık Olma:

Kerem, Aslı'ya ilk görüşte aşık olur.

T22 Sevgilinin Önceden Bilinmesi:

T22.1 Doğmadan Önce Evleneceği Belirlenen Sevgili:

Kerem'in annesi, bir oğlu olursa vezirin kızıyla evlendireceğine dair söz verir.

T24 Aşk Hastalığı:

T24.1 Aşka Düşme:

Kerem, Aslı'nın aşkından iç dünyasıyla giriştiği savaşta zaman zaman yenilmiş ve sürçmüştür de. Nitekim Kerem'in çile dönemini simgeleyen aşamada, Aslı ona rüyasında görünür.

Kerem'in karşısına çıkan, ona aşk ve alev dolusunu uzatan ihtiyar da Kerem'in kendisidir. Aşk hastalığına yakalanan Kerem, iç sesini bir ihtiyar olarak karşısında görür.

T30 Sevgililerin Karşılaşması:

Kerem rüya görmektedir, uzaktan bir ses duyar, ardından Aslı ortaya çıkar.

T57 Aşkın İlan Edilmesi:

Kerem rüya görmektedir;

“ Dost gurbet ellerde Aslı yâd elde,

Kerem Kerem diye ah eyler gezer,

Düşte görür beni ben onu düşte,

Aslı Aslı diye ah eyler gezer.” diyerek Aslı, Kerem'in rüyasında ona aşkını ilan eder.

-Kerem, Aslı'nın hayalini görmüş gibi bir noktaya bakarak;

“Aslı,
Aslı'm,
Sevdiğim,
Canımda canım,
Acım, sevincim,
Vara bilsem katına!” diyerek ona aşkını haykırır.

T61.5.3 Doğmadan Birbirleri İle Evlenmeleri Kararlaştırılan Çocuklar:

Hakan ve vezirin çocukları olmaz. Hanım Sultan ile vezirin eşi, çocukları olması için dua ederken, eğer bir gün bir kız bir oğlan çocukları olursa onları büyüyünce evlendireceklerine dair söz verirler.

T80 Trajik Aşklar:

T91 Aşkta Eşitsizlik:

Hakanın oğlu Kerem, vezirin kızına aşık olur.

T256 Karı Koca Arasındaki Tartışmalar:

HÜKÜM DAR:

Dediğin vezir kızı mı?

Yoktur benim rızam buna

HANIM SULTAN:

Ama yakarsın oğlunu

Kerem'edir bunda olan

HÜKÜM DAR:

Ben bilirim nedir işim

Dedim sana olmaz bu iş, diyerek eşini dinlemez; Kerem'in Aslı'ya olan aşkına onay vermez.

T500 Hamile Kalma ve Doğum:

Hanım Sultan ile vezirin karısı, çocukları olması için dua ederken, bir Pir çıkagelir ve onlara bir elma verir. Elmayı yarıya bölüp yerler ve sonra hamile kalırlar. Hanım Sultan bir oğlan, vezirin karısı da bir kız doğurur.

T526 Dua Neticesinde Hamile Kalma:

Hanım Sultan ile vezirin karısı, çocukları olması için dua eder ve duaları kabul olur.

V50 Dua:

Hanım Sultan ile vezirin karısı, çocukları olması için dua eder.

V200 Mukaddes Şahıslar:

Hanım Sultan ile vezirin karısı, çocukları olması için dua ederken, bir pir çıkagelir ve onlara bir elma verir.

Kerem, ihtiyarın verdiği iksiri yudumladığında sonsuz sükunete karışmış; Aslı ile gökyüzünde buluşmaya hak kazanmıştır.

W26 Tahammül/Sabır:

Kerem, Aslı'ya kavuşamasa da Aslı'yı aramaktan vazgeçmemiştir.

W34 Bağlılık:

Kerem, büyük bir aşkla Aslı'ya bağlıdır.

W37 Vicdan Sahibi Olma:

Vezir, Kerem'in bulunmasını ve onu çok seven kızıyla evlenmesini ister.

Z80 Formülistik Şiir:

Yarışmaya giren aşıklar arasında ilk sırayı alan muradına erecektir. Ancak hiçbiri başarılı olamaz. Son anda hünerini gösteren Kerem, okuduğu şiirle muammayı çözer ve oy birliğiyle ödülü almaya hak kazanır.

Z100 Sembolizm:

Kerem'in karşısına çıkan, ona aşk ve alev dolusunu uzatan ihtiyar, Kerem'in kendisidir.

Z293 Kahramanın Dönüşü:

Vezir, Kerem'in bulunmasını istediği için hükümdarın huzurunda aşıkları toplayarak bilmeceyi sorar ve aşıklar yarışmaya başlar. Aslı'yı aramak için gurbete çıkan

Kerem, sonunda Aslı'nın diyarına dönmüş ve sorulan bilmeceyi doğru cevaplayarak ödülü almaya hak kazanmıştır. Kerem, Aslı'dan alıp sakladığı ve aşklarının simgesi olan mendili, Aslı'ya vermesi için hükümdara verir ve hükümdar mendili alır. Kerem, bilmeceyi doğru cevaplayınca vezir Kerem'i tanır.

1.5.Köroğlu Operası

1.5.1.Motif Sırası

1-Beyoğlu, atlılarla birlikte köye gelir ve yanlarında eli kolu bağlı kızlar da vardır. Köylüler telaşlanır.

2-Beyoğlu, yanındaki kızlardan Günayım'ı gözüne kestirir. Günayım da boynundaki kolyeyi çıkarıp Beyoğlu'na fırlatır.

3-Günayım'ın sevgilisi Seyisoğlu ve gençler harmandan döner. Seyisoğlu, Beyoğlu'yla dövüşmek için köylülerle birlikte gider. Beyoğlu dövüleceğini anlayınca kızları bırakır ve adamlarıyla oradan uzaklaşır.

4-Bey, yakaladığı kızları bırakmak zorunda kalıp getiremediği için oğluna sinirlenir. Bey, Seyisoğlu'nun kim olduğunu öğrenir.

5-Bey, seyisi çağırttırır ve seyis de yaz geldiği zaman Kırat'ın yerinde duramayacağını, her yere zarar vereceğini söyler. Bey de bu masala inanmayıp, seyisin uydurması olduğunu düşünerek, iki gözünü oydurur ve seyisi kör eder.

6- Gözleri kör olan seyis, ölümünün yaklaştığını anlayınca oğlundan, gözlerini kör ettiği için Bey'den özünü almasını ve Kırat'a iyi bakmasını ister.

7-Köylüler, Seyisoğlu'nun evine gelerek Günayım'ın kaçırıldığı söyler.

8-Zulmü her tarafa yayılan Beyoğlu'nu durdurmak gerekmektedir. Seyisoğlu, babasının vasiyetini dinleyerek Kırat'ı alır ve Kızıroğlu ile birlikte Beyoğlu'ndan öç almaya, aynı zamanda Günayım'ı kurtarmaya giderler.

9-Günayım, Beyoğlu'nun evinde sevgilisi Seyisoğlu'nun hasretiyle yanarken, Beyoğlu'na karşı direnişini şiddetle sürdürür.

10-Köylüler Bey'e hesap sormak için koşarak şehrin girişine gelir ve orada Bey'le karşılaşır. Bey'in kendilerine yaptıklarına artık katlanmayacaklarını, Günayım'ı serbest bırakmasını isterler. Bey de istediklerini yapacağını söyleyerek onları sakinleştirmeye çalışır; fakat köylüler sakinleşmez. Bey'in adamları, Günayım'ı getirince Bey de Günayım'ın kafasının kesilmesini emreder. Bu durum karşısında köylüler şaşkına döner ve oradan uzaklaşır.

11-Kızıroğlu ile Köroğlu'nun adamları, bütün köye zarar veren ve hırsızlık yapan Bey'in adamı Subaşı'yla dövüşerek onu yenerler; Subaşı'yı Köroğlu'na getirirler. Köroğlu, Subaşı'yı görünce sinirlenir ve onunla dövüşmek ister ve dövüşmeye başlarlar. Köroğlu, Subaşı'nı öldüreceği zaman bir an düşünür ve bu kararından vazgeçer. Subaşı'yı, öç almak istediğini söylemesi için Bey'e gönderir.

12-Köy, harabe halindedir. Beyoğlu, içki alemi düzenler ve sarhoş olur. Harabe haline dönen köyden acı çeken insanların sesleri gelir. Beyoğlu umursamaz ve dönüp çengiye, oynamaya devam etmesini söyler.

13- Köroğlu, arkadaşları ve Kızıroğlu ile birlikte gelerek köylülere, artık zulmün sona erdiğini söyler. Köylüler Günayım'ı merak eder ve nerde olduğunu sorar. Köroğlu da Günayım'ın sonsuz bir uykuya daldığını söyler. Bir anda Kırat'ın sesi Köroğlu'nun kulağında çınlar; Köroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler ve oradan gider. Kırat'ın sesini duymayan köylüler, bu duruma çok şaşırır.

1.5.2.Motifler

B184 Sihirli Dört Ayaklı Hayvanlar

B184.1 Sihirli At:

- Bey, seyisi çağırır ve seyis de yaz geldiği zaman Kırat'ın yerinde duramayacağını, her yere zarar vereceğini söyler.

-Kırat'ın sesi Köroğlu'nun kulağında çınlar.

B211.1.3 Konuşan At:

Kırat'ın sesi Köroğlu'nun kulağında çınlar ve Köroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler.

B216 Hayvan Dilleri Hakkında Bilgi: Şahıs Onların Konuşmasını Anlar:

Kırat'ın sesi Köroğlu'nun kulağında çınlar ve Köroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler.

B400 Yardımcı Hayvanlar

B401 Yardımcı At:

Köroğlu, Kırat'la birlikte Günayım'ı kurtarmaya gider.

C755 Bir İş Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

Köylüler, Bey'e kendilerine yapılanlara artık katlanmayacaklarını, Günayım'ı serbest bırakmasını ister.

D1279 Sihirli Ses:

Kırat'ın sesi, Köroğlu'nun kulağında çınlar ve Köroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler.

F610 Çok Kuvvetli İnsan:

Köroğlu, Subaşı'yı görünce sinirlenir ve onunla dövüşmek ister. Dövüşmeye başlarlar; Köroğlu, Subaşı'nı öldüreceği zaman bir an düşünür ve bu kararından vazgeçer.

F900 Olağanüstü Hadiseler:

- Bey, seyisi çağırır ve seyis de yaz geldiği zaman Kırat'ın yerinde duramayacağını, her yere zarar vereceğini söyler.

-Kırat'ın sesi, Köroğlu'nun kulağında çınlar ve Köroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler.

- Köylüler Günayım'ı merak eder, nerde olduğunu sorar. Köroğlu da Günayım'ın sonsuz bir uykuya daldığını söyler.

(T) F980.4. Olağanüstü At:

Bey, seyisi çağırırtır ve seyis de yaz geldiği zaman Kırat'ın yerinde duramayacağını, her yere zarar vereceğini söyler.

H326 Aşk İmtihani: Hüner:

Köroğlu, kaçırılan sevgilisini Bey ve adamlarıyla savaşıarak Beyoğlu'nun elinden kurtarır.

(T) H328.7.Kuvvet İmtihani:

Köroğlu, Subaşı'yı görünce sinirlenir ve onunla dövüşmek ister. Dövüşmeye başlarlar. Köroğlu, Subaşı'nı öldüreceği zaman bir an düşünür ve bu kararından vazgeçer.

H508 Muayyen sorulara Cevap Bulma İmtihani:

Köylüler Günayım'ı merak eder, nerde olduğunu sorar. Köroğlu da Günayım'ın sonsuz bir uykuya daldığını söyler.

H1400 Korku İmtihani:

Günayım'ın sevgilisi Seyisoğlu ve gençler harmandan döner. Seyisoğlu, Beyoğlu'yla dövüşmek için köylülerle birlikte gider. Beyoğlu dövüleceğini anlayınca kızları bırakır ve adamlarıyla oradan uzaklaşır.

H1553 Sabır İmtihani:

Köroğlu, babasının vasiyetine sadık kalarak Bey ve adamlarıyla savaşır; köylülere artık zulmün sona erdiğini söyler.

J155 Kadından Öğrenilen Akıl

J155.4 Kadının Nasihati:

Annesi, Köroğlu ismini verdiği oğluna babasının vasiyetinin zamanı geldiğini ve Kırat'ın gücünden yararlanması gerektiğini söyler.

J1700 Ahmaklar:

Bütün köyleri yakıp yıkan Beyoğlu'nun, zalim bir insan olduğunu duymayan kalmamıştır.

J2070 Aptal Arzular:

Beyoğlu, Günayım'a aşık olur ve onu kaçıır.

J2183 Felaket Getiren Tartışmalar:

Köylüler, Bey'e hesap sormak için koşarak şehrin girişine gelir ve orada Bey'le karşılaşır. Bey'in kendilerine yaptıklarına artık katlanmayacaklarını söyleyip Günayım'ı serbest bırakmasını ister. Bey de istediklerini yapacağını söyleyerek onları sakinleştirmeye çalışır; fakat köylüler sakinleşmez. Bey'in adamları Günayım'ı getirince Bey de Günayım'ın kafasının kesilmesini emreder. Bu durum karşısında köylüler şaşkına döner ve oradan uzaklaşır.

K851 Hileli Oyun:

Köylüler, Günayım'ı serbest bırakmasını ister. Bey de istediklerini yapacağını söyleyerek onları sakinleştirmeye çalışır; fakat köylüler sakinleşmez. Bey'in adamları Günayım'ı getirince Bey de Günayım'ın kafasının kesilmesini emreder.

K1887 Hayali Sesler:

Kırat'ın sesi, Köroğlu'nun kulağında çınlar ve Köroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler.

N111.2.1.Kör Talih:

Köroğlu Bey'le savaşır, köydeki zulmü bitirir; fakat Günayım'a kavuşamaz.

N134 Şansın Değişmesi Şahısların Tesiriyledir:

Beyoğlu'nun zulmüne Köroğlu, zulme karşı koyar ve zulmü sona erdirir.

N838 Yardımcı Kahraman:

Kızıroğlu, Bey ve adamlarıyla savaşmaya giden Köroğlu'na yardım eder.

N854 Yardımcı Köylü:

- Seyisoğlu, Beyoğlu'yla dövüşmek için köylülerle birlikte gider.
- Köylüler Bey'e hesap sormak için koşarak şehrin girişine gelir ve orada Bey'le karşılaşır. Bey'in kendilerine yaptıklarına artık katlanmayacaklarını söyleyip ondan Günayım'ı serbest bırakmasını ister.

P150 Zengin Adamlar:

Zalim Bey, zulmettiği köyün sahibidir.

P231 Anne ve Oğlu:

Annesi, Köroğlu ismini verdiği oğluna babasının vasiyetinin zamanı geldiğini ve Kırat'ın gücünden yararlanması gerektiğini söyler.

P233 Baba ve Oğlu:

- Gözleri kör olan seyis, ölümünün yaklaştığını anlayınca oğlundan, gözlerini kör ettiği için Bey'den öcünü almasını ve Kırat'a iyi bakmasını ister.
- Bey, yakaladığı kızları bırakmak zorunda kalıp getiremediği için oğluna sinirlenir.

P555 Savaşta Mağlup Olma:

Günayım'ı kaçıran Beyoğlu, Köroğlu'yla savaşır ve mağlup olur.

P634 Ziyafetler:

Beyoğlu, içki alemi düzenler ve sarhoş olur. Harabe haline dönen köyden acı çeken insanların sesleri gelir. Beyoğlu umursamaz ve dönüp çengiye, oynamaya devam etmesini söyler.

Q450 Zalim Cezalar:

Bey, seyisi çağırtırır ve seyis de yaz geldiği zaman Kırat'ın yerinde duramayacağını, her yere zarar vereceğini söyler. Bey de bu masala inanmayıp seyisin uydurması olduğunu düşünerek iki gözünü oydurur ve seyisi kör eder.

Q570 Ceza ve Affetme:

Köroğlu, Subaşı'yı görünce sinirlenir ve onunla dövüşmek ister. Dövüşmeye başlarlar. Köroğlu, Subaşı'yı öldüreceği zaman bir an düşünür ve bu kararından vazgeçer. Subaşı'yı öç almak istediğini söylemesi için Bey'e gönderir.

(T)R49 Odaya Hapsetme:

Beyoğlu, Günayım'ı kaçırarak evine hapseder ve Günayım'ın evde acı ile yakındığını görür.

R110 Esirlikte Kurtulma:

Köroğlu, Bey ve adamlarıyla savaşarak Günayım'ı kurtarır.

R169.15 Kuvvet Vasıtasıyla Kurtarma:

Köroğlu ve arkadaşları, zulmeden Bey'le savaşarak Günayım'ı kurtarır.

S165 Gözlerini Oyarak Sakat Bırakma:

Bey, seyisi çağırır ve seyis de yaz geldiği zaman Kırat'ın yerinde duramayacağını, her yere zarar vereceğini söyler. Bey de bu masala inanmayıp seyisin uydurması olduğunu düşünerek iki gözünü oydurup seyisi kör eder.

T10 Aşık Olma:

Köroğlu, Günayım'a aşıktır.

T24 Aşka Düşme**T24.1. Aşk Hastalığı:**

- Günayım, Bey'in evinde sevgilisine olan özleminden dolayı acı ile yakınmaktadır. Bey, Günayım'ı sakinleştirmeye çalışır; fakat sakinleştiremez.

-Köroğlu aşk sarhoşu olmuştur ve köylülere Günayım'ın sonsuz bir uykuya daldığını söyler. Bir anda Kırat'ın sesi Köroğlu'nun kulağında çınlar ve Köroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler ve oradan gider.

W26 Tahammül/Sabır:

Köroğlu, babasının vasiyetini yerine getirmek için bütün zorluklara katlanarak Bey'le savaşıır.

W33 Kahramanlık:

Köroğlu, babasının vasiyetine sadık kalarak Bey ve adamlarıyla savaşıır ve köylülere artık zulmün sona erdiğini söyler.

W121 Korkaklık:

Seyisoğlu, Beyoğlu'yla dövüşmek için köylülerle birlikte gider. Beyoğlu dövüleceğini anlayınca kızları bırakır ve adamlarıyla oradan uzaklaşır.

W157 Namussuzluk:

Beyoğlu, Köroğlu'nun sevgilisi Günayım'a aşık olur ve onu kaçıırır.

W185 Zor Kullanma:

Beyoğlu, zor kullanarak Köroğlu'nun sevgilisi Günayım'ı kaçıırır.

W187 Küstahlık:

Beyoğlu, içki alemini düzenler ve sarhoş olur. Harabe haline dönen köyden acı çeken insanların sesleri gelir. Beyoğlu umursamaz ve dönüp çengiye, oynamaya devam etmesini söyler.

Z42 Kuvvetli ve En Kuvvetli:

Köroğlu, çok kuvvetli bir insandır.

Z183 Sembolik İsimler:

Bey'in gözlerini oyduatarak kör ettiğı Seyis'in acısı, Köroğlu'nun ve annesinin yüreğini acıtmıştır ve bu olaya çok üzölen annesi, oğluna Köroğlu ismini vermiştir.

Z254 Takdir Edilen Kahraman:

Bütün köy, Bey ve adamlarıyla savaşıp zulmü bitiren Köroğlu'nu takdir eder.

Z293 Kahramanın Dönüşü:

Bey'in adamlarıyla savaşıyan Köroğlu, arkadaşları ve Kızıroğlu ile birlikte gelerek köylülere, artık zulmün sona erdiğini söyler.

1.6.Gılgames (Epik) Dram

1.6.1.Motif Sırası

1. Yarı tanrı Gılgames, kendisine verilen gücü kullanarak insanları ezmeye devam eder. İnsanlar da Gılgames'le savaşması için aynı güce sahip bir yarı tanrının gönderilmesi için tanrılara dua eder ve tanrılar da aynı güçte, iyilik tanrısı olan Enkidu'yu gönderir.
2. İki yarı tanrı savaşmak için karşı karşıya gelir. Fakat bu savaşta kimse galip gelemmez. Çünkü tanrılar, Enkidu'yu Gılgames'i iyiye yöneltmesi için göndermiştir.
3. Tanrıça İştar'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı Şamaş, sevgi ve barışın tanrısı olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlamıştır. Gılgames ile Enkidu da İrnina'yı kurtarmak için gelir.
4. Gılgames ve Enkidu, Hum-Baba ile savaşlarında başarılı olur; Hum-Baba'yı öldürür, büyülü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırır.
5. Gılgames ve Enkidu, İrnina'yı kurtarırlar. İrnina uyanır ve onlara teşekkür eder. Kendisine yapılan bu iyiliğe karşılık, onların kolayca ve bir an önce evlerine gitmelerini sağlar. Fakat Enkidu ile Gılgames bir anda kendilerini İştar'ın karşısında bulur.
6. İştar, İrnina'yı kurtardıkları için Gılgames ve Enkidu'ya sinirlenir. Fakat Gılgames'e aşık olur ve aşkını itiraf eder. Gılgames de kabul etmez ve İştar'la alay eder. İştar, aşkına karşılık vermeyen ve kendisiyle alay eden Gılgames'e çok sinirlenir.
7. İştar, Gılgames'le savaşmak için annesi Tanrıça Antum ile Babası Tanrılar Tanrısı Anu'dan kendisine yardım etmelerini ve Göklerin Boğası'nı vermelerini ister. Fakat annesi ve babası Göklerin Boğası'nı

vermeye pek razı olmaz. Çünkü Boğa'ya bir şey olursa, büyük bir felaketin yıllarca yeryüzünü tehdit edeceğinden korkarlar.

8. İştar, Boğa'yı alıncaya kadar direnir ve Boğa'yı alarak gider. Enkidu ve Gılgameş'le savaşır. Savaşın sonunda Boğa ölür. Bu durum karşısında tanrılar, İştar'ın cezalandırılmasını ister.
9. Tanrılar, iyilik tanrısı Enkidu'nun ölmesini isterler; çünkü Enkidu ölürse, Gılgameş rahatlıkla kötölük yapacaktır. Tanrıların isteği de budur. Bu yüzden Enkidu'yu öldürürler.
10. Enkidu'nun ölümüne Gılgameş çok şaşır ve ölümden korkmaya başlar. Ölümsüzlüğü ister ve Ut-Napaştim isimli bir adamın ölümsüzlüğün sırrını bildiğini öğrenir.
11. Gılgameş, Ut-Napaştim'e ulaşabilmek için yola çıkar. Karanlıklar diyarından sihirli bahçede Siduri isimli adam, kendisine içki verir ve Ut-Napaştim'e nasıl ulaşabileceğini tarif eder.
12. Gılgameş, Ut-Napaştim'in yanına gelir ve ölümsüzlüğün sırrını söylemesini ister. Ut-Napaştim de kendisine; bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler. Bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyülu bir ot verir ve bu otu çok dikkatli saklamasını söyler.
13. Gılgameş'in yanından geçen yılan dikkatsizliğinden yararlanarak, otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata Gılgameş değil, yılan kavuşmuş olur. Bu durum sonucunda Gılgameş, asıl sonsuz hayatın Ut-napaştim'in dediği gibi iyilik ve doğruluktan ayrılmamak olduğunu anlar.

1.6.2.Motifler

A100 Tanrılar:

- Tanrıça İştar'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı şamaş, sevgi ve barışın tanrısı olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlamıştır. Gılgameş ile Enkidu da İrnina'yı kurtarmak için gelir.

-Tanrıça İştar'ın annesi Tanrıça Antum ile babası Tanrı Anu, Boğa'nın ölümüne sebep olanları cezalandırmaya karar verir.

A196.1. Kader Tanrılarının Kontrolü Altındadır :

Gılgameş, ölümden korkmaya başlar. Ut-Napaştim de kendisine; bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler. Gılgameş, asıl sonsuz hayatın Ut-napaştim'in dediği gibi iyilik ve doğruluktan ayrılmamak olduğunu anlar.

A463.1. Kaderler:

Gılgameş, ölümden korkmaya başlar. Ut-Napaştim de kendisine; bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler. Gılgameş, asıl sonsuz hayatın Ut-napaştim'in dediği gibi iyilik ve doğruluktan ayrılmamak olduğunu anlar.

B184 Sihirli Dört Ayaklı Hayvanlar:

İştar, Gılgameş'le savaşmak için annesi Tanrıça Antum ile Babası Tanrı Anu'dan kendisine yardım etmelerini ve Göklerin Boğası'nı vermelerini ister.

B300 Yardımcı Hayvan:

İştar, Gılgameş'le savaşmak için annesi Tanrıça Antum ile Babası Tanrı Anu'dan kendisine yardım etmelerini ve Göklerin Boğası'nı vermelerini ister.

B330 Yardımcı Hayvanı Öldürme:

İştar, Boğa'yı alarak gider ve Enkidu ve Gılgameş'le savaşır. Savaşın sonunda Boğa ölür.

C755 Bir İŖi Muayyen Bir Zamanda Yerine Getirme:

Tanrıça İŖtar'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı ŖamaŖ, sevgi ve barıŖın tanrısı olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlar. GılgameŖ ile Enkidu da İrnina'yı kurtarmak için gelir.

D700 Ŗahısta Büyünün Bozulması:

Enkidu ile GılgameŖ , Hum-Baba ile savaŖlarında başarılı olur; Hum-Baba'yı öldürür, büyülü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırır. Böylece İrnina uykusundan uyanır.

D712 Zorlama İle Sihirin Bozulması:

Enkidu ile GılgameŖ, Hum-Baba'yı öldürür, büyülü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırır.

D810 Sihirli Nesnelerin Elde Edilmesi:

Ut- NapiŖtim, bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için, daima genç kalmasını sağlayacak büyüü bir ot verir.

D861 Sihirli Objenin Çalınması:

GılgameŖ'in yanından geçen yılan, dikkatsizliğinden yararlanarak otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata GılgameŖ değil, yılan kavuŖmuŖ olur.

D950 Sihirli Ağaç:

Tanrıça İŖtar'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı ŖamaŖ, sevgi ve barıŖın tanrısı olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlar. GılgameŖ ile Enkidu da İrnina'yı kurtarmak için gelir. Enkidu ile GılgameŖ, Hum-Baba'yı öldürür; büyülü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırır.

D961 Sihirli Bahçe:

GılgameŖ, büyük zorluklarla sihirli bahçeye ulaŖır.

D1040 Sihirli İçecekler:

Siduri, ölüm ve hayat isteyen GılgameŖ'e sihirli bahçede içki sunar.

(T) 965 Sihirli Bitkiler:

D965.1.2. Sihirli Çimen:

Ut- Napiştım, bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyümlü bir ot verir.

D1960 Sihirli Uyku:

-Tanrıça İştär'in kıskançlığından ötürü hışmına uğrayan sevgi, barış ve huzurun simgesi İrnina, uyanılmaz uykuya dalar.

- Enkidu ve Gılgameş, HumBaba ile savaşlarında başarılı olup, büyümlü ortadan kaldırır. İrnina uyukusundan uyanır ve onlara teşekkür eder.

-Sevgi Tanrıçası İrnina, Gılgameş ve Enkidu'yu uyutarak bir anda yurtlarına ulaştırır.

F900 Olağanüstü Hadiseler:

İştär'in annesi Tanrıça Antum ile babası Tanrı Anu, Boğa'ya bir şey olursa büyük bir felaketin yıllarca yeryüzünü tehdit edeceğinden korkar.

(T) F980.11. Olağanüstü Yılan:

Gılgameş'in yanından geçen yılan, dikkatsizliğinden yararlanarak otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata Gılgameş değil, yılan kavuşmuş olur.

F981 Olağanüstü Hayvanın Ölümü:

İştär, Boğa'yı alarak gider. Enkidu ve Gılgameş'le savaşır. Savaşın sonunda Boğa ölür.

F1041.1. Olağanüstü Ölüm:

Tanrılar, iyilik tanrısı Enkidu'nun ölmesini ister; çünkü Enkidu ölürse, Gılgameş rahatlıkla kötülük yapacaktır. Tanrıların isteği de budur. Bu yüzden Enkidu'yu öldürürler.

(T) F..... Olağanüstü Söz:

Bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyümlü bir ot verir ve bu otu çok dikkatli saklamasını söyler. Gılgamesh'in yanından geçen yılan, dikkatsizliğinden yararlanarak otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata Gılgamesh değil, yılan kavuşmuş olur.

H310 Aşk İmtihanları:

İhtar, İrnina'yı kurtardıkları için Gılgamesh ve Enkidu'ya sinirlenir. Fakat Gılgamesh'e aşık olur ve ona aşkını itiraf eder. Gılgamesh de kabul etmez ve İhtar'la alay eder. İhtar aşkına karşılık vermeyen ve kendisiyle alay eden Gılgamesh'e çok sinirlenir.

(T) H328.7. Kuvvet İmtihanı:

- Enkidu ile Gılgamesh , Hum-Baba ile savaşlarında başarılı olur; Hum-Baba'yı öldürür, büyümlü sedir ağaçlarını yakar ve büyümlü ortadan kaldırır. Böylece İrnina uykusundan uyanır.

- İhtar, Boğa'yı alarak gider, Enkidu ve Gılgamesh'le savaşır. Savaşın sonunda Boğa ölür.

H501 Akıl İmtihanı:

Ut-Napaştim Gılgamesh'e bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler. Bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyümlü bir ot verir ve bu otu çok dikkatli saklamasını söyler. Gılgamesh'in yanından geçen yılan, dikkatsizliğinden yararlanarak otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata Gılgamesh değil, yılan kavuşmuş olur.

H502 Öğrenme İmtihanı:

Ut-Napaştim Gılgamesh'e bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler. Bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak

büyülü bir ot verir ve bu otu çok dikkatli saklamasını söyler. Gılgamesh'in yanından geçen yılan, dikkatsizliğinden yararlanarak otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata Gılgamesh değil, yılan kavuşmuş olur. Bu durum sonucunda Gılgamesh, asıl sonsuz hayatın Ut-Napashim'in dediği gibi iyilik ve doğruluktan ayrılmamak olduğunu anlar.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı:

- Enkidu'nun ölümüne, Gılgamesh çok şaşırır ve ölümden korkmaya başlar. Ölümsüzlüğü ister ve Ut-Napashim isimli bir adamın ölümsüzlüğün sırrını bildiğini öğrenir. Gılgamesh, Ut-Napashim'e ulaşabilmek için yola çıkar. Karanlıklar diyarından sihirli bahçede Siduri isimli adam kendisine içki verir ve Ut-Napashim'e nasıl ulaşabileceğini tarif eder. Gılgamesh, Ut-Napashim'in yanına gelir ve ölümsüzlüğün sırrını söylemesini ister.

H400 Korku İmtihanı:

Enkidu'nun ölümüne Gılgamesh çok şaşırır ve ölümden korkmaya başlar. Ölümsüzlüğü ister.

H1410 Korku İmtihanları: Korkunç Bir Yerde Durma:

İrnina uyanır ve kendisine yapılan bu iyiliğe karşılık onları kolay bir şekilde bir an önce evlerine gitmelerini sağlar. Fakat Enkidu ile Gılgamesh, bir anda kendilerini İştar'ın karşısında bulur.

H1553 Sabır İmtihanı:

Tanrıça İştar'ın kıskançlığı yüzünden uzun bir uykuya dalmış olan İrnina'yı, Gılgamesh ile Enkidu, kurtarmak için gelir; büyük bir sabırla Hum-Baba'yı öldürür, büyüü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır.

H1557 İtaat İmtihanı:

İştar, İrnina'yı kurtardıklarından dolayı Gılgamesh ve Enkidu'ya sinirlenir. Fakat Gılgamesh'e aşık olur ve ona aşkını itiraf eder. Gılgamesh de kabul etmez ve İştar'la alay eder. İştar aşkına karşılık vermeyen ve kendisiyle alay eden Gılgamesh'e çok sinirlenir.

H1562 Gücün İmtihanı:

- Tanrıça İştar'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı Şamaş, sevgi ve barışın tanrıçası olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlar. Gılgameş ile Enkidu da İrnina'yı kurtarmak için gelir. Hum-Baba ile savaşlarında başarılı olup Hum-Baba'yı öldürür, büyülu sedir ağaçlarını yakar ve büyüyu ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır.

- İştar, Boğa'yı alıncaya kadar direnir ve Boğa'yı alarak gider. Enkidu ve Gılgameş'le savaşır. Savaşın sonunda Boğa ölür.

J2070 Aptal Arzular:

-Tanrıça İştar, sevgi ve barışın Tanrıçası İrnina'nın kıskançlığından ötürü uyanılmaz uykuya dalmasına sebep olur.

-Tanrıça İştar, aşkına karşılık vermeyen Gılgameş'ten öç almak ister.

J2183 Felaket Getiren Tartışmalar:

İştar, İrnina'yı kurtardıkları için Gılgameş ve Enkidu'ya sinirlenir. Fakat Gılgameş'e aşık olur ve ona aşkını itiraf eder. Gılgameş de kabul etmez ve İştar'la alay eder. İştar, aşkına karşılık vermeyen ve kendisiyle alay eden Gılgameş'e çok sinirlenir. Öç almak için Göklerin Boğası'yla birlikte savaşmaya karar verir ve savaşın sonunda Boğa ölür.

M300 Kerametler:

Ut-Napaştım Gılgameş'e bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler. Bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyülu bir ot verir ve bu otu çok dikkatli saklamasını söyler. Gılgameş'in yanından geçen yılan, dikkatsizliğinden yararlanarak otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata Gılgameş değil, yılan kavuşmuş olur.

N134 Şansın Değişmesi Şahısların Tesiriyledir:

Tanrıça İştâr'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı Şamaş, sevgi ve barışın tanrıçası olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlar. Gılgameş ile Enkidu da, Hum-Baba'yı öldürür, büyülu sedir ağaçlarını yakar ve büyüyu ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır.

N440 Değerli Sırların Öğrenilmesi:

Enkidu'nun ölümüne Gılgameş çok şaşırır ve ölümden korkmaya başlar. Ölümsüzlüğü ister ve Ut-Napaştım isimli bir adamın ölümsüzlüğün sırrını bildiğini öğrenir.

N700 Tesadüfi Karşılaşmalar:

İrnina uyanır ve kendisine yapılan bu iyiliğe karşılık, onların kolay bir şekilde bir an önce evlerine gitmelerini sağlar. Fakat Enkidu ile Gılgameş bir anda kendilerini İştâr'ın karşısında bulur.

N810 Olağanüstü Yardımcılar:

Ut-Napaştım, ölümden korkup ölümsüz olmayı isteyen Gılgameş'e daima genç kalmasını sağlayacak büyülu bir ot verir.

Q2 İyiler ve Kötüler:

İki yarı tanrı savaşmak için karşı karşıya gelir. Fakat bu savaşta kimse galip gelemmez. Çünkü tanrılar Enkidu'yu, Gılgameş'i iyiye yöneltmesi için göndermişlerdir.

Q10 Mükâfatlandırılmış İşler:

Enkidu ile Gılgameş Hum-Baba'yı öldürür, büyülu sedir ağaçlarını yakar ve büyüyu ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır. İrnina uyanır ve kendisine yapılan bu iyiliğe karşılık, onların kolay bir şekilde bir an önce evlerine gitmelerini sağlar.

Q53 Kurtarma İle Mükafatlandırma:

Enkidu ile Gılgameş Hum-Baba'yı öldürür, büyülu sedir ağaçlarını yakar ve büyüyu ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır. İrnina uyanır.

Q93 Olağanüstü Yardımla Mükafatlandırma:

Ut Napaştım, Gılgameş'e bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyümlü bir ot verir.

Q140 Kerametler ve Sihirli Mükafatlar:

Ut Napaştım, Gılgameş'e bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyümlü bir ot verir.

Q200 Cezalandırmalar

Q211 Öldürerek Cezalandırma:

Tanrılar, iyilik tanrısı Enkidu'nun ölmesini ister; çünkü Enkidu ölürse, Gılgameş rahatlıkla kötülük yapacaktır. Tanrıların isteği de budur. Bu yüzden Enkidu'yu öldürürler.

Q551 Sihir Tezahürü İle Cezalandırma:

Tanrıça İştär, sevgi ve barışın Tanrıçası İrnina'nın kıskançlığından ötürü uzun bir uykuya dalmasına sebep olur.

R150 Kurtarmalar

R169.15. Kuvvet Vasıtasıyla Kurtarma:

Enkidu ile Gılgameş Hum-Baba'yı öldürür, büyümlü sedir ağaçlarını yakar ve büyümlü ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır.

S110 Öldürmeler:

- Enkidu ile Gılgameş, İştär yüzünden Boğa ile savaşır ve bu savaş sonucunda Boğa ölür.

- Tanrılar, iyilik tanrısı Enkidu'nun ölmesini ister; çünkü Enkidu ölürse, Gılgameş rahatlıkla kötülük yapacaktır. Tanrıların isteği de budur. Bu yüzden Enkidu'yu öldürürler.

S143 Ormana Terk etme:

Tanrıça İştar, sevgi ve barışın Tanrıçası İrnina'nın kıskançlığından ötürü karanlık sedir ormanlarında uzun bir uykuya dalmasına sebep olur.

T10 Aşık Olma:**T15 İlk Görüşte Aşık Olma:**

İştar, Gılgameş'i ilk gördüğü andan itibaren ona aşık olur.

V112 Tapınaklar:

İrnina uyanır ve kendisine yapılan bu iyiliğe karşılık, onların kolay bir şekilde bir an önce evlerine gitmelerini sağlar. Fakat Enkidu ile Gılgameş, bir anda kendilerini İştar'ın karşısında bulur.

V200 Mukaddes Şahıslar:

Gılgameş, Ut-Napaştım'in yanına gelir ve ölümsüzlüğün sırrını kendisine söylemesini ister. Ut-Napaştım de kendisine bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler.

W27 Minnettarlık:

Enkidu ile Gılgameş Hum-Baba'yı öldürür, büyüdü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır. İrnina uyanır. Her ikisine de teşekkür eder ve kendisine yapılan bu iyiliğe karşılık, onların kolay bir şekilde bir an önce evlerine gitmelerini sağlar.

W33 Kahramanlık:

Enkidu ile Gılgameş Hum-Baba'yı öldürür, büyüdü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır. İrnina uyanır.

W167 İnatçılık:

İştar, Gılgameş'le savaşmak için annesi Tanrıça Antum ile Babası Tanrılar Tanrısı Anu'dan kendisine yardım etmelerini ve Göklerin Boğası'nı vermelerini ister. Fakat annesi ve babası Göklerin Boğası'nı vermeye pek razı olmaz. Çünkü Boğa'ya bir şey olursa, büyük bir felaketin yıllarca yeryüzünü tehdit edeceğinden korkarlar. İştar, Boğa'yı alıncaya kadar direnir ve Boğa'yı alarak gider. Enkidu ve Gılgameş'le savaşır. Savaşın sonunda Boğa ölür.

W181 Kıskançlık:

Tanrıça İştar, sevgi ve barışın Tanrıçası İrnina'nın kıskançlığından ötürü karanlık sedir ormanlarında uzun bir uykuya dalmasına sebep olur.

W185 Zor Kullanma:

Tanrıça İştar, aşkına karşılık vermeyen Gılgameş'ten öç almak ister.

Z42 Kuvvetli En Kuvvetli:

Tanrıça İştar'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı Şamaş, sevgi ve barışın tanrıçası olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlar. Gılgameş ile Enkidu da Hum-Baba'yı öldürür, büyülü sedir ağaçlarını yakar ve büyüğü ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır.

-İştar, Gılgameş'ten öç almak ister ve Boğa'yı alarak gider. Enkidu ve Gılgameş'le savaşır. Savaşın sonunda Boğa ölür.

Z100 Sembolizm:

-Gılgameş, kaba kuvvet ve acımasızlığın simgesidir.

-Enkidu, iyiliğin ve kardeşliğin simgesidir.

-İrnina; sevgi, barış ve huzurun simgesidir.

-İştar, yalan aşk ile kinin simgesidir.

Z254 Takdir Edilen Kahraman:

Enkidu ile Gılgameş Hum-Baba'yı öldürür, büyülü sedir ağaçlarını yakar ve büyüü ortadan kaldırarak İrnina'yı kurtarır. İrninna uyandığı zaman her ikisine de teşekkür eder.

1.7.Nasreddin Hoca Operası

1.7.1.Motif Sırası

1. Hoca, Akşehir'deki evinde karısı ile otururken komşusu gelir. Hoca'dan, harmanda yardım etmesi için eşeğini ister. Hoca eşeği vermek istemediği için hemen bir yalan uydurur ve eşeğin kasabada olduğunu söyler. O an eşek anırır ve eşeğin sesini duyarlar. Komşusu bu duruma şaşırır, yalan söylediği için Hoca'ya sinirlenir. Hoca da; “ Be komşu! Bunca yıllık Hoca dururken, kılkuyruk hayvana inanılır mı? Dur hele, bir eşeğe danışayım!” der ve oradan uzaklaşır. Bir süre sonra geri gelir; “ Onu bu işe razı edemedim!” der.
2. Timur'un ordusundaki fillerinden bir tanesi kasabaya girerek, yiyecek ne varsa, her şeyi yiyerek bitirir. Akşehirli de koşarak gelir ve Hoca'dan dertlerine bir çare bulmalarını ister.
3. Hoca Akşehirli ile birlikte, sıkıntılarını anlatmak için Timur'un yanına gider. Hoca çekinerek ve korkarak Timur'a geliş sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o anda arkasında hiç kimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Akşehirli'nin hiçbirini göremez ve Timur'a; Akşehirli'nin filden çok memnun olduğunu, bir fil daha istediklerini söyler. Timur bu duruma çok sevinir. Hoca'yı masasına davet eder.
4. Timur ile Hoca yemek yerken, Timur Hoca'ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir. Timur da Hoca'yı kadı ilan eder.
5. Hoca, tanımadığı bir şahıs tarafından aniden ensesine bir tokat yer. Durumdan rahatsız olan Hoca, kadıya gider. Kadı da adamı beş akçe ödemekle

cezalandırır. Adam cezası olan parayı getirmek için oradan uzaklaşırken Timur, Hoca'yı ok atma yarışması için çağırır. Hoca'nın şaşkınlıktan ve heyecandan eli ayağı tutmaz olur. Nasıl yarışacağını düşünürken, suçlu adam cezası olan parayı Hoca'ya uzatır. Hoca iyice şaşırarak döner, kadının ensesine bir tokat yapıştırarak; "Al! Sana aşk edeyim tokadı, parayı da ondan sen al K r Kadı!" der.

6. Timur, askerlerin geçiş törenini komutanları ve Hoca ile birlikte izler. T ren bittikten sonra yarışın başlaması için askerlerinden, Hoca'ya bir ok ve bir yay vermelerini ister. Hoca birinciyi atar, başarısız olur; "Sekbanbaşı böyle atar!" der. İkinciye dener, yine başarısız olur; "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşıır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a; "İşte Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der. Timur, Hoca'yla vedalaşıp ayrılırken askerlerine savaşın başlaması için emir verir.
7. Hoca akşam evine giderken, İmad ile komşusunu görür. Eşek kaybolur, eşeği bulamazlar. İmad eşeği suçlar, komşusu hırsızları suçlar. Hoca her ikisini de dinledikten sonra, ikisinin de haklı olduğunu söyler. Bunu duyan karısı; "Efendi, tuhafsın hak verdin ikisine!" der. Hoca da ; "Bak hatun, sen de haklısın bu işte!" der.
8. Eve girmeye çalışan iki hırsızdan karısı korkar; odaya giren hırsız, aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşıır ve Hoca'dan borç para ister. "Benden sana bol bol vade, parayı başkasından iste!" der.
9. Hırsızlardan biri evden çıkarken diğeri odaya girer ve Hoca'yla karşılaşınca Hoca'ya vurup kaçar.
10. Hoca'nın öldüğünü zannederek tabuta koyup mezarlığa götürürlerken; İmad tabutu taşıyanlara; "Tabutun önünde mi, arkasında mı olayım?" diye sorar. Hoca da cevap vermek için başını tabuttan çıkararak; "İçinde olma da, nerede olursan ol!" der. Bu sefer de tabutu taşıyanlar mezarlığa hangi yoldan gidileceği konusunda anlaşamazlar ve Hoca yine tabuttan çıkararak "Ben sağlığımda, şu yoldan giderdim!" der.

1.7.2.Motifler

B300 Yardımcı Hayvan

B402 Yardımcı Eşek:

Nasreddin Hoca her yere eşeğiyle birlikte gider.

C755 Bir İşi Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

-Timur, Hoca'ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca'yı kadı ilan eder.

- Timur, yarışın başlaması için askerlerinden Hoca'ya bir ok ve yay vermelerini ister. Hoca birinciyi atar, başarısız olur; "Sekbanbaşı böyle atar!" der. İkinciyi dener, yine başarısız olur; "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a "İşte, Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der.

H501 Akıl İmtihanı:

Timur, Hoca'ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca'yı kadı ilan eder.

H506 Beceriklilik İmtihanı:

Timur, yarışın başlaması için askerlerinden Hoca'ya bir ok ve yay vermelerini ister. Hoca birinciyi atar, başarısız olur; "Sekbanbaşı böyle atar!" der. İkinciyi dener, yine başarısız olur; "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a "İşte, Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı:

- İmad, tabutu taşıyanlara; "Tabutun önünde mi, arkasında mı olayım?" diye sorar. Hoca da cevap vermek için başını tabuttan çıkararak; "İçinde olma da, nerede olursan ol!" der.

- Tabutu taşıyanlar mezarlığa hangi yoldan gidileceği konusunda anlaşılamazlar ve Hoca, yine tabuttan çıkarak “Ben sağlığımda, şu yoldan giderdim!” der.

H548 Bilmece İmtihanları:

Timur, Hoca’ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca’yı kadı ilan eder.

H600 Sembolik Yorumlar:

Komşusu Hoca’dan, harmanda yardım etmesi için eşeğini ister. Hoca, eşeği vermek istemediği için hemen bir yalan uydurur ve eşeğin kasabada olduğunu söyler. O an eşek anırır ve sesini duyarlar. Komşusu bu duruma şaşırır, Hoca’nın yalan söylemesine sinirlenir. Hoca da: “ Be komşu! Bunca yıllık Hoca dururken, kılkuyruk hayvana inanılır mı? Dur hele, eşeğe bir danışayım!” der ve oradan uzaklaşır. Bir süre sonra geri gelir; “ Onu bu işe razı edemedim!” der.

H1400 Korku İmtihani:

Hoca’nın evine giren hırsızlar kendi aralarında konuşurlar; “Önce başla Hoca’dan.” Öteki cevap verir; “Yok yok, kuzu çıksın aradan!”. Hoca’nın eşi, bu konuşmaları duyunca korkmaya başlar; ama korktuğunu belli ettirmemek için Hoca’ya: “Bir şey yok!” der.

- Eve giren hırsız, aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırır ve Hoca’dan borç para ister.

J330 Kaybetmeler ve Kazanmalar:

- Timur, Hoca’ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca’yı kadı ilan eder.

- Timur, yarışın başlaması için askerlerinden Hoca’ya bir ok ve yay vermelerini ister. Hoca birinciye atar, başarısız olur; “Sekbanbaşı böyle atar!” der. İkinciye dener, yine başarısız olur; “Subaşı da böyle atar!” der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur.

Hoca, aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur’a; “İşte, Nasrettin de böyle atar, devletlim!” der.

J1250 Zekice Karşılık Vermeler

J1500 Zekice Pratik Hazır Cevaplar:

- Komşusu Hoca’dan, harmanda yardım etmesi için eşeğini ister. Hoca, eşeği vermek istemediği için hemen bir yalan uydurur ve eşeğin kasabada olduğunu söyler. O an eşek anırır ve eşeğin sesini duyarlar. Komşusu bu duruma şaşırır, Hoca’nın yalan söylemesine sinirlenir. Hoca da: “ Be komşu! Bunca yıllık Hoca dururken, kılkuyrak hayvana inanılır mı? Dur hele, bir eşeğe danışayım!” der ve oradan uzaklaşır. Bir süre sonra geri gelir; “ Onu bu işe razı edemedim!” der.

-Hoca çekinerek ve korkarak Timur’a geliş sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o an arkasında hiçkimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Akşehirlilerin hiçbirini göremez ve Timur’a, Akşehirlilerin filden çok memnun olduğunu, bir fil daha istediklerini söyler. Timur, bu duruma çok sevinir.

- Timur, Hoca’yı ok atma yarışması için çağırır. Hoca’nın şaşkınlıktan ve heyecandan eli ayağı tutmaz olur. Nasıl yarışacağını düşünürken suçlu adam cezası olan parayı Hoca’ya uzatır. Hoca iyice şaşırır ve döner Kadı’nın ensesine bir tokat yapıştırarak; “Al! Sana aşk edeyim tokadı, parayı da ondan sen al Kör Kadı!” der.

- Timur, yarışın başlaması için askerlerinden Hoca’ya bir ok ve yay vermelerini ister. Hoca birinciyi atar, başarısız olur; “Sekbanbaşı böyle atar!” der. İkinciyi dener, yine başarısız olur; “Subaşı da böyle atar!” der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur’a; “İşte, Nasrettin de böyle atar, devletlim!” der.

- Eve girmeye çalışan iki hırsızdan karısı korkar, odaya giren hırsız aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırır ve Hoca’dan borç para ister. “Benden sana bol bol vade, parayı başkasından iste!” der.

- İmad, tabutu taşıyanlara; “Tabutun önünde mi, arkasında mı olayım?” diye sorar. Hoca da cevap vermek için başını tabuttan çıkararak: “İçinde olma da, nerede olursan ol!” der.

-Tabutu taşıyanlar mezarlığa hangi yoldan gidileceği konusunda anlaşılamazlar ve Hoca, yine tabuttan çıkarak “Ben sağlığımda şu yoldan giderdim!” der.

J1540 Karı- Koca Arasındaki Karşılıklı Sözler:

- Eşek kaybolur, eşiği bulamazlar. İmad eşiği, komşusu hırsızları suçlar. Hoca her ikisini de dinledikten sonra ikisinin de haklı olduğunu söyler. Bunu duyan karısı; “Efendi tuhafsin, hak verdin ikisine de!” der. Hoca da : “Bak hatun, sen de haklısın bu işte!” der.

- Hoca’nın evine giren hırsızlar kendi aralarında konuşurlar; “Önce başla Hoca’dan.” Öteki cevap verir; “Yok yok, kuzu çıksın aradan!” diye konuşur.

J1700 Ahmaklar:

Hoca’nın evine giren hırsızlar kendi aralarında konuşurlar; “Önce başla Hoca’dan.” Öteki cevap verir; “Yok yok, kuzu çıksın aradan!” diye konuşur.

J2300 Kolay Aldanır Ahmaklar:

- Hoca’nın öldüğünü zannederek tabuta koyup mezarlığa götürürlerken; İmad, tabutu taşıyanlara: “Tabutun önünde mi, arkasında mı olayım?” diye sorar. Hoca da cevap vermek için başını tabuttan çıkararak; “İçinde olma da, nerede olursan ol!” der.

-Tabutu taşıyanlar, mezarlığa hangi yoldan gidileceği konusunda anlaşılamazlar ve Hoca yine tabuttan çıkarak “Ben sağlığımda şu yoldan giderdim!” der.

J2600 Korkak Aptal:

Eve giren hırsız, aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırır ve Hoca’dan borç para ister.

K301 Usta Hırsız:

Eşek kaybolmuş, aranmış; fakat bulunamamıştır. Komşu hırsızlardan yakınır.

K1870 Aldatma:

Hoca, Akşehirli ile birlikte sıkıntılarını anlatmaya Timur’un yanına giderler. Hoca çekinerek ve korkarak Timur’a geliş sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o an

arkasında hiç kimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Akşehirlilerin hiçbirini göremez.

M300 Kerametler:

Timur, yarışın başlaması için askerlerinden Hoca'ya bir ok ve yay vermelerini ister. Hoca birinciyi atar, başarısız olur; "Sekbanbaşı böyle atar!" der. İkinciye dener, yine başarısız olur; "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a; "İşte, Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der.

N141 Şans veya Zeka:

-Timur, Hoca'ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca'yı kadı ilan eder.

-Timur, yarışın başlaması için askerlerinden Hoca'ya bir ok ve bir yay vermelerini ister. Hoca birinciyi atar, başarısız olur; "Sekbanbaşı böyle atar!" der. İkinciye dener, yine başarısız olur; "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a; "İşte, Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der.

N170 Şansın Değişkenliği:

- Hoca, Akşehirlilerle birlikte sıkıntılarını anlatmaya Timur'un yanına gider. Hoca çekinerek ve korkarak Timur'a geliş sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o an arkasında hiç kimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Akşehirlilerin hiçbirini göremez ve Timur'a Akşehirlilerin filden memnun olduğunu, bir fil daha istediklerini söyler. Timur bu duruma çok sevinir. Hoca'yı masasına davet eder.

- Timur, Hoca'ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca'yı kadı ilan eder.

N610 Suçun Kazaen Keşfedilmesi:

Eve giren hırsız, aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırır.

P210 Karı Koca:

- Eşek kaybolur, eşiği bulamazlar. İmad eşiği suçlar, komşusu hırsızları suçlar. Hoca her ikisini de dinledikten sonra ikisinin de haklı olduğunu söyler. Bunu duyan karısı; “Efendi tuhafısın, hak verdin ikisine de!” der. Hoca da ; “Bak hatun, sen de haklısın bu işte!” der.

- Hoca’nın evine giren hırsızlar kendi aralarında konuşurlar; “Önce başla Hoca’dan.” Öteki cevap verir; “Yok yok, kuzu çıksın aradan!”. Hoca’nın eşi bu konuşmaları duyunca korkmaya başlar; ama korktuğunu belli ettirmemek için Hoca’ya; “Bir şey yok!” dediği zaman, Hoca da; “Onu sen bir de kuzuya sor!” der.

Q10 Mükafatlandırılmış İşler:

Timur, Hoca’ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca’yı kadı ilan eder.

Q91 Akıl (Beceriklilik) Mükafatlandırılır:

Timur, Hoca’ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve Timur, Hoca’yı kadı ilan eder.

V60 Cenaze Merasimleri:

Hırsızlardan biri evden çıkarken diğeri odaya girer ve Hoca’yla karşılaşınca Hoca’ya vurup kaçar. Komşuları, Hoca’yı öldü, zannederek tabuta koyup mezarlığa götürür.

W28 Fedakarlık:

Hoca, çok korkmasına rağmen Akşehirlilerin sıkıntılarını Timur’a anlatmaya gider.

W154 Nankörlük:

Hoca, Akşehirlilerle birlikte sıkıntılarını anlatmaya Timur’un yanına giderler. Hoca çekinerek ve korkarak Timur’a geliş sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o an arkasında hiç kimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Akşehirlilerin hiçbirini göremez.

W171 İkiyüzlülük: :

Eve giren hırsız, aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırır ve Hoca'dan borç para ister.

X100 Kabiliyetsizliğin Mizahı:

- Eve giren hırsız, aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırır ve Hoca'dan borç para ister. Hoca da hırsıza; "Benden sana bol bol vade, parayı başkasından iste!" der.

- Hoca'nın öldüğünü zannederek tabuta koyup mezarlığa götürürlerken İmad, tabutu taşıyanlara; "Tabutun önünde mi, arkasında mı olayım?" diye sorar. Hoca da cevap vermek için başını tabuttan çıkararak; "İçinde olma da, nerede olursan ol!" der.

-Tabutu taşıyanlar mezarlığa hangi yoldan gidileceği konusunda anlaşılamazlar ve Hoca yine tabuttan çıkarak "Ben sağlığımda, şu yoldan giderdim!" der.

X1200 Hayvanlar Hakkında Yalanlar:

- Komşusu Hoca'dan, harmanda yardım etmesi için eşeğini ister. Hoca eşeği vermek istemediği için hemen bir yalan uydurur ve eşeğin kasabada olduğunu söyler. O an eşek anırır ve eşeğin sesini duyarlar. Komşusu bu duruma şaşırır, Hoca'nın yalan söylemesine sinirlenir. Hoca da; " Be komşu! Bunca yıllık Hoca dururken, kıkıyruk hayvana inanılır mı? Dur hele, bir eşeğe danışayım!" der ve oradan uzaklaşır. Bir süre sonra geri gelir; " Onu bu işe razı edemedim!" der.

- Hoca, Akşehirliyle birlikte sıkıntılarını anlatmaya Timur'un yanına gider. Hoca çekinerek ve korkarak Timur'a geliş sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o an arkasında hiç kimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Akşehirliyle hiçbirini göremez ve Timur'a Akşehirliyle filden memnun olduğunu, bir fil daha istediklerini söyler.

X680 Farklı Şahıslarla İlgili Komiklikler:

- Hoca, tanımadığı bir şahıs tarafından aniden ensesine bir tokat yer ve durumdan rahatsız olan Hoca, kadıya gider. Kadı da adamı beş akçe ödemekle cezalandırır. Adam, cezası olan parayı getirmek için oradan uzaklaşır. Timur, Hoca'yı ok atma

yarışması için çağırır. Hoca'nın şaşkınlıktan ve heyecandan eli ayağı tutmaz olur. Nasıl yarışacağını düşünürken suçlu adam cezası olan parayı Hoca'ya uzatır. Hoca iyice şaşırır ve döner Kadı'nın ensesine bir tokat yapıştırarak; "Al! Sana aşk edeyim tokadı, parayı da ondan sen al K r Kadı!" der.

- E ek kaybolur, e eği bulamazlar. İmad e eği suçlar, kom şusu hırsızları suçlar. Hoca her ikisini de dinledikten sonra ikisinin de haklı olduğunu söyler. Bunu duyan karısı; "Efendi tuhafsin, hak verdin ikisine!" der. Hoca da; "Bak hatun, sen de haklısın bu i te!" der.

-Hoca'nın evine giren hırsızlar kendi aralarında konuşurlar; " nce ba la Hoca'dan."  teki cevap verir; "Yok yok, kuzu çıksın aradan!". Hoca'nın e i bu konuşmaları duyunca korkmaya ba lar; ama korktuğunu belli ettirmemek için Hoca'ya: "Bir şey yok!" dediği zaman hoca'da: "Onu sen bir de kuzuya sor!" der.

X1700 Mantiki Maskaralar:

- Hoca, Ak ehirlilerle birlikte sıkıntılarını anlatmaya Timur'un yanına gider. Hoca çekinerek ve korkarak Timur'a geli  sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o an arkasında hiç kimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Ak ehirlilerin hiçbirini göremez ve Timur'a Ak ehirlilerin filden memnun olduğunu, bir fil daha istediklerini söyler.

- Timur, yarışın ba laması için askerlerinden Hoca'ya bir ok ve bir yay vermelerini ister. Hoca birinciye atar, başarısız olur; "Sekbanba ı böyle atar!" der. İkinciye dener, yine başarısız olur; "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a; "İ te, Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der.

Z71.1Form listik Sayı 3:

Timur, yarışın ba laması için askerlerinden Hoca'ya bir ok ve bir yay vermelerini ister. Hoca birinciye atar, başarısız olur; "Sekbanba ı böyle atar!" der. İkinciye dener, yine başarısız olur; "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a; "İ te, Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der.

1.8.Deli Dumrul Operası

1.8.1.Motif Sırası

1-Genç bir kadının eşi ölür ve kadın eşi için ağıt yakar.

2-Deli Dumrul gelir ve genç kadın ile yanındakilere neden toplandıklarını sorar, öğrenir. Genç kadının eşinin canını, Azrail'in aldığını duyunca bu durumu kabullenemez.

3-Azrail'e, Deli Dumrul meydan okur ve herkesin uyarmasına rağmen savaşması için Azrail'i çağırır.

5-Deli Dumrul ile Azrail tartışır ve Deli Dumrul, Azrail'e kılıcıyla vururken yere düşer ve Azrail oradan ayrılır; fakat Deli Dumrul, Azrail'in korkusundan kaçtığını zanneder.

6-Herkes Deli Dumrul'a övgüler yağdırmaya başlar ve saz çalıp, içip söylemeye, dans etmeye başlar.

7-Azrail, Deli Dumrul'un canını almak için gelir. Deli Dumrul ise Azrail'den kurtulamayacağını anlayınca canını bağışlaması için Azrail'e yalvarır. Azrail, Deli Dumrul'un yalvarışlarını kabul etmez. Deli Dumrul Azrail'e, yaşarsa, bundan sonra sürekli iyilik yapacağını söyler. Azrail de canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler.

8-Deli Dumrul önce annesine gider, canına karşılık annesinin canını ister; fakat annesi canını vermez. Bu sefer babasına gider, canını ister; fakat babası da canını vermez.

12-Deli Dumrul, Azrail'le konuşmaya başlar ve kimsenin ona canını vermediğini anlatır. Bu sırada eşi gelir ve Azrail'in kim olduğunu ve ne için geldiğini sorar, öğrenir.

14- Deli Dumrul'la eşinin konuşması devam ederken Azrail gelir ve “Yeter artık vakit geldi.” der. Deli Dumrul yalvarmaya başlar, o esnada eşi; “Canım canına fedadır!” der.

15- Azrail Deli Dumrul'a kurtulduğunu, eşinin canını alacağını söyler ve Deli Dumrul bu olay karşısında; "Tanrım bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim." diye yalvarır. Yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı'nın onları bağışladığını söyler.

16-Deli Dumrul, eşi, annesi ve babası bu olaya çok sevinir.

1.8.2.Motifler

A196.1 Kader Tanrıların Kontrolü Altındadır:

Azrail, Deli Dumrul'un canını almak için gelir. Deli Dumrul ise Azrail'den kurtulamayacağını anlayınca, canını bağışlaması için Azrail'e yalvarır. Yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı'nın onları bağışladığını söyler.

A463.1. Kaderler:

Azrail Deli Dumrul'un canını ister; bu arada eşi, canını Deli Dumrul'a feda eder ve Tanrı Deli Dumrul'un canını bağışlar.

B300 Yardımcı Hayvan

B450 Yardımcı Kuşlar:

Azrail:

"Tendir bu kafes yiğidim

Bu kuşta can, kuşsuz kafes,

Cansız insan,

Diyesim şu ki

İnce iştir yaşamak." diyerek ölümü anlatır.

C755 Bir İşi Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

Azrail, Deli Dumrul'a canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler.

E700 Ruh:

Azrail:

“Tendir bu kafes yiğidim

Bu kuşta can, kuşsuz kafes,

Cansız insan,

Diyetim şu ki

İnce iştir yaşamak.” diyerek ruhsuz tenin önemsiz olduğunu anlatır.

F900.1. Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Azrail Deli Dumrul’a kurtulduğunu, eşinin canını alacağını söyler. Deli Dumrul bu olay karşısında; “Tanrı’m bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim.” diye yalvarır. Bu yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı’nın onları bağışladığını söyler.

(T) F..... Olağanüstü Söz:

Azrail, Deli Dumrul’a canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler.

H495 Annelik İmtihanı:

Deli Dumrul önce annesine gider, canına karşılık annesinin canını ister; fakat annesi canını vermez.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulabilme İmtihanı:

Azrail de Deli Dumrul’a canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler ve Deli Dumrul’a eşi canını verir.

H600 Sembolik Yorumlar:

Azrail:

“Tendir bu kafes yiğidim

Bu kuşta can, kuşsuz kafes,

Cansız insan,

Diyetim şu ki

İnce iştir yaşamak.” diyerek ölümü anlatmaya çalışır.

H1010 Yerine Getirilmesi Mümkin Olmayan Vazifeler:

Azrail de Deli Dumrul'a, canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler.

H1388 Muayyen Sorulara Cevap Araştırma:

Azrail de Deli Dumrul'a canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler. Deli Dumrul önce babasına gider, babası vermez. Annesine gider, annesi vermez. En sonunda eşi canını verir.

H1400 Korku İmtihani:

Azrail, Deli Dumrul'un canını almak için gelir. Deli Dumrul ise Azrail'den kurtulamayacağını anlayınca;

“ Şaraplar içtim doymadım,

Ne söyledim, bilemedim.

Beylikten usanmadım,

Yiğitliğe doymadım.

Seninle başa çıkılmaz imiş, bilemedim

Bir tene bir can çok değil

Canımı bağışla!” diyerek canını bağışlaması için Azrail'e yalvarır.

H1557 İtaat İmtihani:

Deli Dumrul, Azrail'e ne kadar kafa tutsa da onunla başa çıkamayacağını anlar.

H1562 Gücün İmtihani:

Deli Dumrul; “Verin kılıcımı, alacağım bu kez öcümü!” diyerek Azrail'e kafa tutar; fakat Azrail'le başa çıkamayacağını anlayınca canını bağışlaması için ona yalvarır.

H11 Hikaye Anlatarak Tanıma:

H11.1 Hayat Hikayesi Anlatarak Tanıma:

Azrail:

“Ben de gelip şöyle bir dokunsam,

Onun

Tutar elleri tutmaz olur,
Görür gözleri görmez.
Bağlanır dilleri çözülmez.
Ten kafesi boşalır,
Ardında kalakala
Kocaman bir pişmanlık.
Bir kuru feryat,
Ve soğuk bir ceset kalır.” der ve Deli Dumrul, Azrail olduğunu anlar.

H310 Aşk İmtihanı:

Eşi, canını Deli Dumrul’a feda eder.

J330 Kaybetmeler ve Kazanmalar:

Azrail, Deli Dumrul’a kurtulduğunu, eşinin canını alacağını söyler. Deli Dumrul bu olay karşısında; “Tanrım bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim!” diye yalvarır. Bu yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı’nın onları bağışladığını söyler.

J600 Önceden Düşünme:

Deli Dumrul; “Yaşayamayan ölmez. Bırak yaşayayım” diye yalvarır, fakat Azrail; “Yaşarken yaşamalıydın.” diyerek kabul etmez.

J1110 Akıllı Adamlar:

İhtiyar; “Sen kul, o Azrail. Onunla baş etmek zor.” diyerek Deli Dumrul’u uyarır.

J1540 Karı- Koca arasındaki Karşılıklı Sözler:

Deli Dumrul’un eşi gelir ve Azrail’in kim olduğunu, ne için geldiğini sorar öğrenir; “Canım canına fedadır.” der.

J2350 Aptalların Gevezeliği:

Deli Dumrul, Azrail’e meydan okur ve herkesin uyarmasına rağmen savaşmak için Azrail’i çağırır.

J2600 Korkak Aptal:

Azrail, Deli Dumrul'un canını almak için gelir. Deli Dumrul ise Azrail'den kurtulamayacağını anlayınca canını bağışlaması için Azrail'e yalvarır.

K1811 Tanrılar (Azizler), Beşeri Varlıkları Ziyaretleri Esnasında Kıyafet Değiştirirler:

Azrail, Deli Dumrul'a ihtiyar bir adam kılığında görünür.

L114.3 Asi Kahraman:

Deli Dumrul; "Dünya benim, can benim, ben dilediğim zaman ölürüm." diyerek Azrail'e kafa tutar.

L121 Aptal Kahraman:

Azrail'e kafa tutan Deli Dumrul, Azrail'i yeneceğini düşünür.

M130 Evlilikle İlgili Yeminler: Dumrul'un Eşi ;

"Ne dersin, ne söylersin?

Göz açıp gördüğüm,

Gönül verip sevdiğim,

Koç yığidim.

Karşı yatan sıra dağlar

Sensiz yaşayacak olsam,

Bana mezar olsun.

Altın akçan, harcar olsam,

Bana kefenlik olsun.

Birine varsam,

Onunla yatsam,

Ala yılan olup

Beni soksun.

Bir canda ne var ki,

Kıyamamışlar?

Tanrı tanık olsun,

Benim canım

Sana feda olsun!” diyerek yemin eder.

M300 Kerametler:

Azrail, Deli Dumrul’a kurtulduğunu, eşinin canını alacağını söyler ve Deli Dumrul bu olay karşısında; “Tanrı’m bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim.” diye yalvarır. Bu yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı’nın onları bağışladığını söyler.

N3 Olağanüstü Varlıklarla Bahse Girme:

Deli Dumrul, Azrail’e; “İşte meydan, haydi davran!” der.

N101 Kaderin Değiştirilmezliği:

Deli Dumrul, Azrail’e ne kadar kafa tutsa da Azrail’in canını almaya geldiğini kabul eder.

N111.2.1. Kör Talih:

Genç yaşta kadının eşi ölmüştür ve kadın, eşi için ağıt yakar.

N130 Şans ve Kaderin Değişmesi:

Azrail, Deli Dumrul’a kurtulduğunu, eşinin canını alacağını söyler ve Deli Dumrul bu olay karşısında; “Tanrım bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim.” diye yalvarır. Bu yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı’nın onları bağışladığını söyler.

N200 Talihin İyi Hediyeleyeri:

Deli Dumrul ve eşinin yalvarışı sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı’nın onları bağışladığını söyler.

N203 Şanslı İnsan:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul’a, eşi canını feda eder.

N817.0.1 Yardımcı Allah:

Deli Dumrul ve eşinin yalvarışı sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı'nın onları bağışladığını söyler.

N825 Yardımcı İhtiyar Adam:

İhtiyar; “Sen kul, o Azrail. Onunla baş etmek zor.” diyerek Deli Dumrul’u uyarır.

P210 Karı Koca:

Deli Dumrul’un eşi; “Canım canına fedadır.” der. Deli Dumrul; “Tanrım bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim.” diye yalvarır.

P231 Anne ve Oğlu:

Deli Dumrul annesine gider, canına karşılık annesinin canını ister; fakat annesi canını vermez.

P233 Baba ve Oğlu:

Deli Dumrul babasına gider, canını ister; fakat babası da canını vermez.

Q10 Mükafatlandırılmış İşler:

Azrail, Deli Dumrul’a kurtulduğunu, eşinin canını alacağını söyler ve Deli Dumrul bu olay karşısında “Tanrım bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim.” diye yalvarır. Bu yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı'nın onları bağışladığını söyler.

Q93 Olağanüstü Yardımla Mükafatlandırma:

Azrail, Deli Dumrul’a kurtulduğunu eşinin canını alacağını söyler ve Deli Dumrul bu olay karşısında “Tanrı’m bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim.” diye yalvarır. Bu yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şey yüce olduğu için Tanrı'nın onları bağışladığını söyler.

R152 Kocasını Kurtaran Kadın:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul’a, eşi canını feda ederek kocasını kurtarır.

T210.1 Sadık Kadın:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul'a, eşi canını feda eder ve ondan başka kimseyi sevmeyeceğini söyleyerek yemin eder.

U250 Hayatın Kısılgı:

-Genç kadının gelinlik kınası solmadan eşi ölür.

-Deli Dumrul, yaşamı anlamadan Azrail onun canını almaya gelir.

V50 Dua**V52 Duanın Esrarengiz Gücü:**

Azrail, Deli Dumrul'a kurtulduğunu, eşinin canını alacağını söyler. Deli Dumrul bu olay karşısında "Tanrı'm bağışla, ayırma bizi bizden, ölürsek de birlikte ölelim." diye yalvarır. Bu yalvarış sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı'nın onları bağışladığını söyler.

V57 Duanın Maksadı:

Deli Dumrul ve eşi, canlarının bağışlanması için dua eder.

V200 Mukaddes Şahıslar:

Azrail, Deli Dumrul'un canını almak için gelir.

V201 Allah:

Deli Dumrul ve eşinin yalvarışları sonunda Azrail, sevgi her şeyden yüce olduğu için Tanrı'nın onları bağışladığını söyler.

W34 Bağlılık:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul'a, eşi canını feda eder ve ondan başka kimseyi sevmeyeceğini söyleyerek yemin eder.

W117 Övünme:

Deli Dumrul:

"Kuşlar emrimle uçar,

Aç aslana hükmüm geçer.

Bana derler Deli Dumrul!” diyerek övünür.

W121 Korkaklık:

Azrail, Deli Dumrul’un canını almak için gelir. Deli Dumrul ise Azrail’den kurtulamayacağını anlayınca canını bağışlaması için Azrail’e yalvarır.

W167 İnatçılık:

Deli Dumrul canını almaya gelen Azrail’e çok genç olduğunu, daha yaşaması gerektiğini söyleyerek canını almaması için ısrar eder.

Z42 Kuvvetli ve En Kuvvetli:

Deli Dumrul, Azrail’e ne kadar kafa tutsa da onunla başa çıkamayacağını anlar.

Z100 Sembolizm:

-Azrail, Deli Dumrul’a ölü kuş ile kafesi göstererek ölümü anlatır.

-Tanrı, Deli Dumrul ve eşinin canını bağışlamakla sevginin her şeyden yüce olduğunu gösterir.

Z142 Sembolik Beyaz:

Deli Dumrul, genç kadının eşini kimin öldürdüğünü sorar ve ihtiyar da al kanatlı Azrail’in öldürdüğünü söyler.

1.9. Van Gogh Operası

1.9.1. Motif Sırası

1- Rahip giysili Van Gogh, yağmurlu ve sisli bir havada, evine doğru yürümeye başlar. Bu evde, deli gibi aşık olduğu Ursula da yaşamaktadır. Ressam, Ursula’yı çok sever; fakat Ursula bir türlü ressamı sevmez.

2- Ressam, evden gelen sesleri merak ederek bekçiye sorar ve Ursula’nın nişan töreninin yapıldığı haberini alır. Bu duruma çok üzülür.

3- Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendisinin hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh'a geçmişini hatırlatarak rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir.

4- Van Gogh, Ursula'ya hediye etmek için elinde bir tablo ile Ursula'nın evinin yakınlarına gelir ve şarkı söylemeye başlar. Söylediği şarkıların içinde Ursula'ya olan aşkını anlatır; fakat Ursula evleneceğini ve nişanlısını çok sevdiğini söyleyerek ressamın aşkına karşılık vermez. Ressamın teklifini reddedip oradan uzaklaşmadan önce; "Haydi oradan, kızıl saçlı budala!" diyerek bağırır.

5-Rahip giysili Van Gogh, soğuk bir havada Ursula'nın evinin önüne gelir ve evden çıkan misafirleri görünce Ursula'nın düğününün yapıldığını anlar.

6-Van Gogh'un okuduğu bölüm hiçbir işine yaramaz. Bu durumdan dolayı büyük sıkıntılar yaşadığı için babasının evine geri dönmek zorunda kalır.

7-Van Gogh Hollanda'daki evinin önünde elinde fırçası ile resim yaparken, oradan geçen köylüler tabloya bakar; fakat hiçbir şey anlamaz, alay ederler. Ressamın deli olduğunu düşünürler ve "deli ressam" diyerek bağırmaya başlarlar. Oysaki ressam yaptığı resimde maden işçilerinin zorlu yaşantılarını anlatmaya çalıştığı için bu duruma çok üzülür ve çok etkilenir.

8- Kardeşi Theo, Van Gogh'a destek olmak amacı ile Paris'te bir galeri açacağını, bu galeride Van Gogh'un çizeceğini, kendisinin de çizilen bu resimleri satacağını söyler.

9- Van Gogh'un resimleri Paris'te beğenilmiş ve ilgi görmeye başlamıştır. Ressam, teyzesinin kızına aşık olduğu için sürekli onu düşünür ve teyzesinin evine giderek Kay'a, ona olan aşkını anlatır ve birlikte Paris'e gitme teklifinde bulunur; fakat Kay ressamın teklifini kabul etmez ve oradan ayrılırken Ressam, Kay'a zorla sarılmaya çalışır. Kay da Van Gogh'a ; "Haydi oradan, kızıl saçlı budala!" diyerek haykırır.

10- Kardeşi Theo, Van Gogh'a yardım eder ve Ressam La Hay'e gider. Kısa bir süreliğine evine uğrar ve Paris'e doğru yola çıkar. Bir müddet Paris'te kalır. Bu süre içerisinde Margot ve Christin adlı iki bayanla, kısa da olsa, aşk yaşar. Ünlü ressam, Toulouse Lotrec'in sözünü dinleyerek mutlu bir şekilde Arles'e gider.

11- Van Gogh, Arles’de yaşadığı süre içerisinde sürekli karga sesi işittiğini söylemeye başlar. Aslında işittiği sesler gerçekte karga sesleri değil, sara krizlerinin belirtileridir. Fakat ressam bunun farkında değildir. Ressam geçirdiği bir sara krizi esnasında, üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya’nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya, Ressam’a onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve sarılmak ister. Ressam önce kabul etmez; fakat sonra o da sarılır.

12- Van Gogh uyurken arkadaşı ressam Gauguin, postacı Roulin ile birlikte gelir. O an Van Gogh irkilerek uyanır ve onlara Maya’nın nerede olduğunu sorar ve Maya’yı aramaya başlar. Gauguin sinirlenir ve ona rüya gördüğünü söyler, gülmeye başlar. Van Gogh, Gauguin’e resim yapmakta ki en büyük amacının insanların içinden geçenleri açık ve net bir şekilde resmedebilmek olduğunu söyler. Gauguin, geneleve gitmek istediğini söyler.

13- Genelevde çalışan Rachel, Van Gogh’un kulaklarını çok beğenmektedir ve onları genelevde sabırsızlıkla bekler.

14-Van Gogh ile Gauguin geneleve gider. Genelev sahibi Mme Louis, misafirlerini salonda ağırlar. Rachel de Van Gogh’un kulaklarına dokunarak; “Onları bana ver!” der. Gauguin de gülmeye başlar ve Van Gogh’un kulaklarını Rachel’e vermesini ister. Van Gogh ve Rachel odalarına çıkar.

15-Mme Louis’in kendisine gösterdiği resimlerin, Toulouse Lotrec’in tabloları olduğunu gören Gauguin çok şaşırır ve bu resimleri Van Gogh’a göstermek ister; fakat Van Gogh ağır sara krizi etkisinde kulağına karga seslerinin geldiğini söyleyerek bağırmaya başlar ve koşarak Rachel’in yanına gider. Krizin etkisiyle ne yaptığını bilmeyen Van Gogh, elindeki bıçakla kulağını keser ve Rachel’e uzatarak; “Al, benden sana bir hatıra!” der. Rachel korkusundan bayılır. Sesleri duyan Gauguin yanlarına gider ve gördükleri karşısında çok şaşırır.

16-Ressam bir müddet akıl hastanesinde tedavi gördükten sonra Paris’e yerleşir. Ressamın yakın arkadaşı Dr. Gaechet burada yaşamaktadır. Ressam Paris’te en iyi resimlerini çizer.

17-Van Gogh, bir temmuz günü harmanda dolaşırken geçirdiği krizlerin kendisinde yarattığı etki ve korku sebebiyle girdiği bunalımla ve aşırı sıcaklığın etkisiyle elinde bulunan silahla kendisini vurur.

18-Van Gogh, kendisini vurduktan sonra zorla evine gider ve yatağına uzanır; fakat krizin etkisiyle yine karga sesleri duyduğunu söyleyerek bağırmaya başlar. Doktor, kardeşi Theo'ya eve nasıl geldiğini, aşırı güneşin altında çok dolaştığı için krizin şiddetlendiğini anlatır. Theo, bu olaylara çok üzülür. Dr. Gachet'in gösterdiği tabloya bakan Van Gogh, krizin de etkisiyle resmin içerisinde kargaların olduğunu, onların kendisine zarar vereceğini söyleyerek bağırır.

19-Ressam ölmeden önce kardeşi Theo, ona ölmeyeceğini ve iyileşeceğini söyleyerek ressamı teselli etmeye çalışır. Van Gogh da kardeşi Theo'ya minnettar olduğunu söyler.

1.9.2.Motifler

A463.1 Kaderler:

Kızlar, Vincent'in çirkinliğinden dolayı aşkına karşılık vermez.

B451.5 Yardımcı Karga:

Van Gogh, kulağına sürekli karga seslerinin geldiğini söyleyerek bağırmaya başlar.

C423 Harikuladeliklerin İfşa Edilmesi:

Van Gogh, hayalet mi rüya mı olduğunu anlamadan, aşık olduğu Maya'dan Gauguin'e bahseder.

C751 Belirli Zamanlarda Bazı Şeyleri Yapma Yasağı:

Güneş sara krizini artırdığı için Vincent'in güneş altında fazla kalması yasaktır.

C755 Bir İş Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

Gauguin, Vincent'e "Senin şu mahut eve gidemez miyiz? Rachel de yolunu bekliyordur şimdi." der.

D1279 Sihirli Ses:

Van Gogh; “Kulağıma uzaktan karga sesleri geliyor!” diye yakınıır.

D1820 Sihirli Görme ve İşitme:

-Van Gogh’a eski Grek kadını giysileriyle bir hayalet görünür. İsmi Maya olan bu kadın, aşkını itiraf eder.

- Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendi hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh’a geçmişı hatırlatır; rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir.

D1960 Sihirli Uyku:

Maya’ya aşık olan Van Gogh, Maya’nın yanına uzanarak uyur.

E400 Hayaletler ve Hortlakların Çeşitleri:

Van Gogh’a eski Grek kadını giysileriyle bir hayalet görünür.

E700 Ruh:

Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendi hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh’a geçmişı hatırlatır; rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir.

F506 Olağanüstü Kadın:

Ressam geçirdiği bir sara krizi esnasında üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya’nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya ressama onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve ona sarılmak ister. Ressam önce kabul etmez; fakat sonra o da sarılır.

F555 Dikkate Değer Saç:

- Ursula, evleneceğini ve nişanlısını çok sevdiğini söyleyerek ressamın aşkına karşılık vermez. Ressamın teklifini reddedip oradan uzaklaşmadan önce; “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diyerek bağırır.

- Kay, ressamın teklifini kabul etmez ve oradan ayrılırken Ressam, Kay’a zorla sarılmaya çalışır. Kay da Van Gogh’a; “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diyerek haykırır.

F570 İnsanların Olağanüstü Davranışları:

- Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendi hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh’a geçmişi hatırlatarak rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir.

- Grek kadını giysileriyle bir hayalet görünür. İsmi Maya olan bu kadın, ressamla konuşmaya başlar.

- Krizin etkisiyle ne yaptığını bilmeyen Van Gogh, elindeki bıçakla kulağını keser ve Rachel’e uzatır.

F575 Harikulade Güzellik:

F575.1. Harikulade Güzellikte Kadın:

Van Gogh’a eski Grek kadını giysileriyle çok güzel bir hayalet görünür.

F575.2 Yakışıklı Erkek:

Ursula, Vincent’e “Ben nişanlıyım. Bu yaz düğünümüz olacak, hem de öyle yakışıklı ki.” der.

F900 Olağanüstü Hadiseler:

- Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendi hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh’a geçmişi hatırlatarak rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir.

- Ressam, geçirdiği bir sara krizi esnasında üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya’nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya ressama onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve ona sarılmak ister. Ressam önce kabul etmez; fakat sonra o da sarılır.

- Van Gogh, kulağına sürekli karga seslerinin geldiğini söyleyerek bağırmaya başlar.

F900.1 Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Ressam, geçirdiği bir sara krizi esnasında üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya'nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya ressama onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve sarılmak ister. Ressam önce kabul etmez; fakat sonra o da sarılır.

F1041.1.Olağanüstü Ölüm:

Van Gogh, bir temmuz günü harmanda dolaşırken geçirdiği krizlerin kendisinde yarattığı etki ve korkudan girdiği bunalımla ve aşırı sıcaklığın etkisiyle elinde bulunan silahla kendisini vurur.

(T) F..... Olağanüstü Söz:

Van Gogh; “Kulağıma uzaktan karga sesleri geliyor!” diye yakınır.

Van Gogh'un kulaklarını beğenen Rachel, ressamın kulaklarına dokunarak; “Onları bana ver!” der.

-Vincent, “Kurtulacaksın.” diyen abisine; “Neye yarar! İstirap bütün bir ömür boyunca sürecektikten sonra.” der.

H328 Aşk İmtihanı: Tahammül Gücü:

Van Gogh, Ursula ve Kay'ın aşkına karşılık vermemelerine rağmen aşkını onlara itiraf eder.

H502 Öğrenme İmtihanı:

Vincent, bekçiye “Söyler misin, ne var şu evde? Niçin bu bayram şenliği?” diye sorarak Ursula'nın evlendiğini öğrenir.

H506 Beceriklilik İmtihanı:

Theo, Vincent'e “Dinle! Yaptığın resimleri ressam dostlarıma gösterdim, önce beğenmediler, çok acemice çizilmiş dediler. Sonra düzeltmek istediler. İşte o zaman anladılar çizgideki şahsiyeti. Düzeltmek istedikçe bozdular. Her dokunuş onu bir parça daha öldürdü. Sonunda anladılar senin çizgilerindeki manayı. Bu çizgilere dokunulamaz dediler.” der.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı:

-Vincent, bekçiye “Söyler misin, ne var şu evde? Niçin bu bayram şenliği?” diye sorarak Ursula’nın evlendiğini öğrenir.

- Van Gogh irkilerek uyanır ve onlara Maya’nın nerede olduğunu sorar ve Maya’yı aramaya başlar.

H600 Sembolik Yorumlar:

- Van Gogh, suratı olmayan bir insan çizer ve “Tamam! İşte yakaladım seni! Meşakkat çekmeye alışkın, namuslu ve çalışkan bir kol! Çirkin olmaya çirkin! Fakat hayatın ta kendisi! Bunun için de gerçekten güzel ya.” der.

- Ursula ve Kay, Vincent’in aşkını reddederek “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” derler.

- Van Gogh’un kulaklarını beğenen Rachel, ressamın kulaklarına dokunarak; “Onları bana ver!” der.

-Vincent, arkadaşı Gauguin’e; “Bir elma mı yapıyorum? Kokusunu duyurabilmeliyim!”

- Gauguin, Vincent’e “Haklısın komutanım!” der.

H607 Sembol Vasıtasıyla Tanıtma:

H617 Rüyaların Sembolik Yorumlanması

H1010 Yerine Getirilmesi Mümkün Olmayan Vazifeler:

Van Gogh’un kulaklarını beğenen Rachel, ressamın kulaklarına dokunarak; “Onları bana ver!” der.

H1388 Muayyen Sorulara Cevap Araştırma:

Van Gogh, öze nasıl ulaşılacağını araştırır.

H1400 Korku İmtihanı:

-Van Gogh sara krizinden dolayı kargalardan korkar, kurtarılması için yakınlardan yardım ister.

- Van Gogh, bir temmuz günü harmanda dolaşırken geçirdiği krizlerin kendisinde yarattığı etki ve korkudan girdiği bunalımla ve aşırı sıcaklığın etkisiyle elinde bulunan silahla kendisini vurur.

- Krizin etkisiyle ne yaptığını bilmeyen Van Gogh, elindeki bıçakla kulağını keser ve Rachel'e uzatır. Rachel çok korkar ve bayılır.

H1410 Korku İmtihanları: Korkunç Bir Yerde Durma

H1553 Sabır İmtihani:

-Van Gogh, Ursula ve Kay'ın aşkına karşılık vermemelerine rağmen aşkını onlara itiraf eder.

-Sara krizinden dolayı kargaların onu rahatsız etmesine dayanamaz ve intihar eder.

H1556 Sadakat İmtihani:

Ressam, teyzesinin kızına aşık olduğu için sürekli onu düşünür ve teyzesinin evine giderek Kay'a olan aşkını anlatır ve birlikte Paris'e gitme teklifinde bulunur; fakat Kay, ressamın teklifini kabul etmez. Çünkü Kay, ölen eşini çok sevmektedir.

J2070 Aptal Arzular:

Van Gogh, aşkına karşılık vermeyen Ursula ve Kay'a teklifini zorla kabul ettirmeye çalışır.

J2183 Felaket Getiren Tartışmalar:

Rachel de, Van Gogh'un kulaklarına dokunarak; "Onları bana ver!" der. Gauguin de gülmeye başlar ve Van Gogh'dan kulaklarını Rachel'e vermesini ister. Van Gogh ve Rachel odalarına çıkar.

Krizin etkisiyle ne yaptığını bilmeyen Van Gogh, elindeki bıçakla kulağını keser ve Rachel'e uzatarak; "Al, benden sana bir hatıra!" der. Rachel korkusundan bayılır. Sesleri duyan Gauguin yanlarına gider ve gördükleri karşısında çok şaşırır

J2600 Korkak Aptal:

Van Gogh, bir temmuz günü harmanda dolaşırken geçirdiği krizlerin kendisinde yarattığı etki ve korkudan girdiği bunalımla ve aşırı sıcakların etkisiyle elinde bulunan silahla kendisini vurur.

K1300 Baştan Çıkarma:

Maya, Van Gogh'a onu çok sevdiğini, ilk ve son aşkı olduğunu söyleyerek onu baştan çıkarır.

K1887 Hayali Sesler:

- Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendi hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh'a geçmişini hatırlatarak rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir.

- Van Gogh; "Kulağıma uzaktan karga sesleri geliyor!" diye yakını.

L100 Talihi Yaver Gitmeyen Kahraman:

-Van Gogh, çirkin olduğu için bir türlü aşklarına karşılık bulamaz.

-Maya'ya aşık olan Van Gogh, uyandığında Maya'yı yanında bulamaz.

L102 Ümit Vermeyen Kadın Kahraman:

Ressam, teyzesinin kızına aşık olduğu için sürekli onu düşünür ve teyzesinin evine giderek Kay'a olan aşkını anlatır ve birlikte Paris'e gitme teklifinde bulunur; fakat Kay, ressamın teklifini kabul etmeyerek, ölen eşini çok sevdiğini söyler.

L220 Mütevazi En İyi Temenniler:

Theo, Vincent'e "Ben kazanacağım! Sen resim yapacaksın! İstikbal senin!" der.

L300 Zayıfın Başarısı:

Van Gogh'un çizimleri Paris'te çok beğenilir.

M300 Kerametler:

Ressam, geçirdiği bir sara krizi esnasında üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya'nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya ressama onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve sarılır.

N101 Kaderin Değişmezliği:

- Ressam çirkin olduğu için aşklarına karşılık bulamaz
- Sara krizlerinde kurtulamayan Van Gogh intihar eder.

N111.2. Kaderin Görünüşü:

Van Gogh'un çirkinliği başına bela olur ve aşklarına karşılık bulamayacağını anlar.

N111.2.1.Kör Talih:

- Van Gogh çirkin olduğu için aşklarına karşılık bulamaz.
- Sara krizlerinden kurtulamayan Van Gogh intihar eder.

N111.2.2. İkiyüzlü Kader:

- Van Gogh çirkin olduğu için aşklarına karşılık bulamaz.
- Sara krizlerinden kurtulamayan Van Gogh intihar eder.

N122.1. Şanssız Yerler**N130 Şans ve Kaderin Değişmesi:**

Kardeşi Theo, Van Gogh'a yardım eder ve ressam, La Hay'e gider. Oradan Paris'e doğru yola çıkar. Bir müddet Paris'te kalır. Ünlü ressam Toulouse Lotrec'in sözünü dinleyerek mutlu bir şekilde Arles'e gider.

N.135.5. Yerin Değişmesi İle Şansın Değişmesi:

Ünlü ressam Toulouse Lotrec'in sözünü dinleyerek mutlu bir şekilde Arles'e gider. Arles'te en iyi resimlerini yapar ve burada çok mutludur.

N134 Şansın Değişmesi Şahısların Tesiriyledir:

Kardeşi Theo, Van Gogh'a yardım eder ve Ressam La Hay'e gider. Oradan Paris'e doğru yola çıkar.

N170 Şansın Değişkenliği:

Ünlü ressam Toulouse Lotrec'in sözünü dinleyerek mutlu bir şekilde Arles'e gider. Arles'te en iyi resimlerini yapar ve burada çok mutludur.

N200 Talihin İyi Hediyeleyeri:

- Kardeşi Theo, Van Gogh'a yardım eder ve ressam, La Hay'e gider. Oradan Paris'e doğru yola çıkar. Bir müddet Paris'te kalır. Ünlü ressam Toulouse Lotrec'in sözünü dinleyerek mutlu bir şekilde Arles'e gider. Arles'te en iyi resimlerini yapar ve burada çok mutludur.

- Ressam geçirdiği bir sara krizi esnasında üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya'nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya ressama onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve sarılır.

N250 Kötü Şansın Devamlılığı:

Van Gogh, çirkin olduğu için aşklarına karşılık bulamaz.

N700 Tesadüfi Karşılaşmalar:

Eski Grek kadını giysileriyle olan Maya, tesadüfi bir şekilde Van Gogh'un karşısına çıkar.

N813 Yardımcı Ruh:

Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendi hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh'a geçmişi hatırlatarak rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir.

P251 Erkek Kardeşler**P251İki Erkek Kardeş:**

Van Gogh, kardeşine; “Fakat beni ne zamana kadar bir kambur gibi taşıyacaksın sırtında?” der. Theo; “ Benim kazandığım para ancak senin vereceğin büyük eserlerle değer bulur! Ben kazanacağım! Sen resim yapacaksın! İstikbal senin!” der.

P310 Dostluk/Arkadaşlık:

Arkadaşı Gauguin ile birlikte Rakel’in bulunduğu eve giderler.

P424 Doktor:

Doktor, Van Gogh’u kurtaramaz.

P440 Sanatkarlar:

Van Gogh ve arkadaşı Gauguin, iyi iki ressamdır.

Q2 İyiler ve Kötüler:

Van Gogh, köylüler için rahip olup onların dertleriyle ne kadar ilgilense de köylüler onun çizdiği resimle alay ederek ona “deli” der.

Q10 Mükafatlandırılmış İşler:

Van Gogh’un çizimleri çok güzel olduğu için kardeşi Theo, ona Paris’te bir atölye kurar.

T10 Aşık Olma:

Van Gogh, Ursula ile Kay’a aşık olur.

T11.3 Rüyada Aşık Olma:

Van Gogh, rüyasında gördüğünü zannettiği Maya’ya aşık olur.

T11.3.1.Rüyada Sevgili İle Karşılaşma:

Van Gogh, Maya ile rüyasında karşılaştığını zanneder.

T15 İlk Görüşte Aşık Olma:

Van Gogh, Maya'ya ilk görüşte aşık olur.

T24 Aşka Düşme:**T24.1. Aşk Hastalığı:**

Van Gogh, Maya'ya duyduğu aşkla sarhoşa döner ve herkese Maya'yı sorar.

T30 Sevgililerin Karşılaşması:

Ressam, geçirdiği bir sara krizi esnasında üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya'nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya ressama onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve sarılmak ister. Ressam önce kabul etmez; fakat sonra o da sarılır.

T57 Aşkın İlan Edilmesi:

- Van Gogh, Ursula'ya hediye etmek için elinde bir tablo ile Ursula'nın evinin yakınlarına gelir ve şarkı söylemeye başlar. Söylediği şarkıların içinde Ursula'ya olan aşkını anlatır.

- Ressam, teyzesinin kızına aşık olduğu için sürekli onu düşünür ve teyzesinin evine giderek Kay'a olan aşkını anlatır ve birlikte Paris'e gitme teklifinde bulunur.

- Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya, ressama onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve sarılır.

T61 Nişanlanma:

Ressam, evden gelen sesleri merak ederek bekçiye sorar ve Ursula'nın nişan töreninin yapıldığı haberini alır.

T70 Sevgiliyi Hakir Görme:

- Ursula, evleneceğini ve nişanlısını çok sevdiğini söyleyerek ressamın aşkına karşılık vermez. Ressamın teklifini reddedip oradan uzaklaşmadan önce; "Haydi oradan, kızıl saçlı budala!" diyerek bağırır.

- Kay, ressamın teklifini kabul etmez ve oradan ayrılırken ressam, Kay’a zorla sarılmaya çalışır, Kay da Van Gogh’a; “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diyerek haykırır.

T91 Aşkta Eşitsizlik:

Van Gogh, Ursula’ya göre hem çok çirkin hem de parasızdır.

T92 Aşkta Rakib:

Van Gogh’un deli gibi sevdiği Ursula’nın nişanlısı çok yakışıklıdır.

T135 Düğün Merasimi:

Van Gogh, Ursula’nın evinin önünde beklerken önde Ursula ve kocası, arkada düğün alayı evin kapısından çıkarlar.

T210.1 Sadık Kadın:

Ressam, teyzesinin kızına aşık olduğu için sürekli onu düşünür ve teyzesinin evine giderek Kay’a olan aşkını anlatır ve birlikte Paris’e gitme teklifinde bulunur; fakat Kay, ressamın teklifini kabul etmez. Çünkü Kay, ölen eşini çok sevmektedir.

T320 Arzu Edilmeyen Sevgiliden Kaçma:

Ursula kendini zorla Vincent’in kollarından kurtarır; “Bana her aşık olanın karısı olamam ya!” der ve kaçmaya başlar.

W26 Tahammül/Sabır:

-Van Gogh, Ursula ve Kay’ın aşkına karşılık vermemelerine rağmen aşkını onlara itiraf eder.

-Sara krizinden dolayı kargaların onu rahatsız etmesine dayanamaz ve intihar eder.

W27 Minnettarlık:

Kendisine Paris’te bir galeri açan abisine minnettardır.

W28 Fedakarlık:

Theo, bütün parasını kardeşi için Paris'te açtığı galeriye yatırır.

W34 Bağlılık:

Van Gogh, Maya'ya aşık olur ve bağlanır.

W121 Korkaklık:

Van Gogh, bir temmuz günü harmanda dolaşırken geçirdiği krizlerin kendisinde yarattığı etki ve korkudan girdiği bunalımla ve aşırı sıcaklığın etkisiyle elinde bulunan silahla kendisini vurur.

W131 Çapkınlık:

Ressam, Maya'ya aşık olduğunu ve aşk yaşadığı kızları bilip bilmediğini sorar.

W154 Nankörlük:

Van Gogh, köylüler için rahip olup onların dertleriyle ne kadar ilgilense de köylüler onun çizdiği resimle alay ederek ona “deli” der.

W167 İnatçılık:

Ursula ve Kay'ın aşkına cevap vermemelerine karşılık, Van Gogh, teklifini kabul etmeleri için ısrar eder.

W181 Kıskançlık:

Gauguin, Van Gogh'a; “ Kim bilir, belki de haklısın Vincent! Belki kıskanıyorum seni! Belki de söyleyecek yeni bir sözüm kalmamış benim!” der.

W185 Zor Kullanma:

-Vincent, Ursula'ya zorla sarılmaya çalışır. “Benim! Benim karım olabilirsin!” der ve Ursula kurtulmak için çırpınırken Vincent, Ursula'yı zorla öper. Ursula kendini zorla Vincent'in kollarından kurtarır. “Bana her aşık olanın karısı olamam ya!” der ve kaçmaya başlar.

-Van Gogh, teklifini reddeden Kay'i zorla kucaklar ve Kay ressamın kollarında çırpınır, kendini kurtarır.

W187 Küstahlık:

- Ursula, evleneceğini ve nişanlısını çok sevdiğini söyleyerek ressamın aşkına karşılık vermez. Ressamın teklifini reddedip oradan uzaklaşmadan önce; “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diyerek bağırır.

- Kay ressamın teklifini kabul etmez ve oradan ayrılırken ressam, Kay’a zorla sarılmaya çalışır. Kay da Van Gogh’a; “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diyerek haykırır.

X100 Kabiliyetsizliğin Mizahı:

Gauguin, Van Gogh’a; “Tanrı’nın güneşi altında, kabuslar geçirerek resim yapılmaz! İyisi mi gel ressam olmaktan vazgeç!” der.

X137 Çirkinliğin Komikliği:

Van Gogh’un kulaklarını beğenen Rachel, kulaklarına dokunarak; “Onları bana ver!” der. Gauguin de gülmeye başlar ve Van Gogh’un kulaklarını Rachel’e vermesini ister.

X542 Deli Adama Ait Komiklikler:

Köylüler, Van Gogh’a “deli”adını vermişler, “Bu da yüzü olmayan bir insan! Sanki yok mu içimizde böyle yüz­süzler!” diyerek yaptığı resimle alay eder.

Z100 Sembolizm:

Ressam geçirdiği bir sara krizi esnasında üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya’nın hayalini görür.

Z140 Sembolik Renkler:

Ursula ve Kay, çirkin olduğunu belirtmek için ressama “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diye bağırırlar.

1.10.Gilgameş Operası

1.10.1.Motif Sırası

1-Halk, Gilgameş'ten kendilerini zulümden kurtarmasını ister. Gilgameş de halka, tanrılarla savaşarak bu zulmü bitireceğine dair söz verir.

2-İştar, Gilgameş'e aşık olur ve onu elde etmek için bütün çekiciliğini kullanır; fakat Gilgameş, İştar'ın önceki aşklarına uyguladığı baskıcı ve ezici tavrından dolayı korkar. Kaba bir şekilde İştar'ın teklifini reddeder.

3-Gilgameş'in tekrar kendine güveni gelir, halkına gerçek kurtuluşu vaat eder. Askerler, En-Me-Kar'ın kafasını mızrağa takıp neşeli bir şekilde Gilgameş'e getirir. Halk bu duruma çok sevinir; fakat Gilgameş pek sevinmez ve bunun büyük bir zafer olmadığını, daha büyük zaferler elde etmek istediğini söyleyerek halkın şaşkın bakışları arasında oradan uzaklaşır.

4-Saray fahişesi Mi-Li-Za, Enkidu'yu kendisine aşık eder ve bunu da Gilgameş'in annesi Nin-Sun'a söyler. Nin-Sun, tanrıların istekleriyle bağdaşmayan Enkidu'nun, tanrıların huzurunu bozacağından korktuğu için bu olaydan yararlanmaya çalışarak Enkidu'yu güçsüz bırakmak için Mi-Li-Za'dan bir içki alemleri düzenlemesini ister.

5-Nin-Sun bir içki şöleni düzenler ve bu şölende Mi-Li-Za, Enkidu'yu güçsüz bırakmak için ona çok şarap içirir ve Enkidu sarhoş olur. Nin-Sun, oğlu Gilgameş'in Enkidu'yla savaşmasını ister; fakat Gilgameş istemez. Bir süre sonra Gilgameş ile Enkidu savaşmaya başlar. Enkidu çok içkili olduğu için daha fazla dayanamaz ve yıkılır. Enkidu, Gilgameş'ten bu utançla ormanlarına geri dönemeyeceği için kendisini öldürmesini ister. Gilgameş bu durumun hile olduğunu anlar ve Enkidu'yu kaldırarak bir gün yine erkekçe savaşacaklarını söyler ve birlikte şarap içmeye giderler.

6- Göklerden, Gilgameş'in babası Tanrı Şamaş seslenir ve Gilgameş'ten sedir ağaçları ardındaki Hum-Baba ve Göklerin Boğası ile savaşmasını ister.

7-Gilgameş annesinden savaşmak için izin ister ve gider.

8- Enkidu ile Gılgameş, Göklerin Boğası ve Hum-Baba ile savaşırlar ve onları yenerler.

9-İştar, annesi Tanrıça Antum, babası Tanrı Anu ve kardeşi Aruru ile birlikte Enkidu ile Gılgameş'i uyur vaziyette görürler. İştar'ın annesi bu duruma çok üzülür. İştar da annesine üzüldüğü için kızar.

10-İştar'ın amacı, Gılgameş'i kendine deli gibi aşık etmektir. İştar, Gılgameş'e duyduğu büyük aşkı haykırır. Fakat Gılgameş, İştar'a olan hayranlığını belli ettirmemeye çalışarak onu kabul etmez, hatta onunla alay eder. İştar bu duruma sinirlenir.

11- Enkidu uyandığı zaman İştar'ın güzelliğine dayanamaz, ona aşık olur. İştar, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştar'a deli gibi aşık olan Enkidu, kendini tutamaz İştar'a doğru gider. Gılgameş, İştar'ın Enkidu'yu öldüreceğinden korktuğu için Enkidu'yu gitmemesi için uyarır. Fakat Enkidu dinlemez ve İştar'a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür.

12-Gılgameş Enkidu'ya sarılarak, tanrılardan Enkidu'yu geri ister ve ölümden korkar.

13-Bir ihtiyar gelir ve Gılgameş'e, tanrılarla insanların farklı olduğunu ve insanların sonunun ölüm olduğunu söyler. Fakat Gılgameş kendinden emin bir şekilde bunu kabul etmez. Ölümsüz olmayı isteyince ihtiyar, Gılgameş'e ölümsüzlüğün sırrını bilen Ut-Napiştım'e gidecek yolu gösterir.

14- Ut-Napiştım, Gılgameş'e altı gün uyuduğunu söyler ve Gılgameş onun da ölümlü olduğunu anlar. Gılgameş, tanrıların sonsuz hayatın sırrını öğrenmesi için onu neden kendisine gönderdiklerini sorar. Ut-Napiştım, Gılgameş'e sırrın kendisine ceza olarak verildiğini ve hiç kimsenin böyle büyük bir sırrı taşıyacak kadar güçlü olmadığını ve her şeyin geçici olduğunu söyler. Gılgameş bu sırrı öğrendiği için mutlu olur.

15-Gılgameş cesaretini toplar ve tanrıların önüne geçerek, Enkidu'yu geri alacağını söyler. Fakat Ut-Napiştım, Gılgameş'i uyarır; tanrıların gizli olduğunu, tanrılarla başa çıkamayacağını söyler. Tanrılara da Gılgameş'in aslında İştar'a aşık olduğunu söyler. Böylece Gılgameş'in sırrı açığa çıkar.

16-Gılgameş aradığı şeyin özgürlük olduğunu anlar ve bundan sonra tanrıların buyruğu altında olmayacağını söyler. Ut-Napaştım, Gılgameş'in bu kadar özgür olmasına hayran olur. Gılgameş, babasına sorar gibi, neden kendisini diğer insanlardan farklı yarattığını ve bu çılgın tutkuyu ölümcül yüreğine neden soktuğunu kendi kendine sorar.

17-Gılgameş, İştâr'a aşkını ilan eder ve İştâr önce alay eder. Sonra da aslında bir ateşten ibaret olduğunu, ona yaklaşmaması gerektiğini, yaklaşırsa öleceğini söyler. Fakat Gılgameş kendinden geçmiş bir şekilde İştâr'a yaklaşır ve birbirlerine sarılırlar. O anda İştâr bir çığlık atarak kaçar. Tanrılar, Gılgameş'e asıl yüzünü kaybederek ölümsüz olduğunu söyler.

1.10.2.Motifler

A100 Tanrılar:

- İştâr, Gılgameş'e aşık olur ve onu elde etmek için bütün çekiciliğini kullanır.
- Tanrı Şamaş'ın uzaklardan sesi duyulur; "Ben Şamaş! Senin baban! Önce tektin, şimdi iki oldunuz."
- İştâr'ın annesi Tanrıça Antum ile babası Tanrı Anu, İştâr'a, kendilerinin başarısız olduklarını, güzelliğini kullanarak onu savaştırması gerektiğini söylerler.

A1600 İnsanların Farklılığı ve Bölünmeleri:

Gılgameş babasına seslenerek; neden diğer insanlardan farklı olduğunu, neden bu kadar özgür ve ölümsüz olma gibi çılgın bir düşünceye sahip olduğunu sorar.

A463.1. Kaderler:

Gılgameş ne kadar ölümsüz olmayı istese de, yarı insan olduğu için onun da sonu ölümdür.

B184 Sihirli Dört Ayaklı Hayvanlar:

Gılgameş, halkına zulmü kaldıracağı için söz verir ve bunun için de Göklerin Boğası'yla çarpışır.

C420 Sırları Açıklama Yasağı:

Gılgameş'in İştar'a olan aşkının açıklanması yasaktır.

Ut-Napiştim ölümsüzlüğün sırrını bilmektedir ve bu sırrı herhangi birine söylemesi yasaktır.

C423 Harikuladeliklerin İfşa Edilmesi:

Ut-Napiştim, Gılgameş'in asıl amacının sadece tanrılara başkaldırmak olmadığını, İştar'ı sevdiğini ve görmek istediğini, İştar'ın da onu sevdiğini, eğer ölümsüz olursa İştar'a kavuşabileceğini söyler. Gılgameş duyduklarına şaşıır ve utanır. Çünkü sakladığı sırrı ortaya çıkmış olur.

C751 Belirli Zamanda Bazı Şeyleri Yapma Yasağı:

İştar, Gılgameş'in kendisine yaklaşmasına engel olmak için şöyle der: "Uzak dur benden Gılgameş! Ben bir ateşim! Bilirsin yakarım!"

C755 Bir İşi Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

-Şamaş, Gılgameş'e çabuk olmalarını, Göklerin Boğası ile Hum-Baba'nın ülkeye girmelerine engel olmalarını, yoksa büyük bir felaketin onları beklediğini söyler.

- Nin-Sun, tanrıların istekleriyle bağdaşmayan Enkidu'nun, tanrıların huzurunu bozacağından korkar ve Enkidu'yu güçsüz bırakmak için Mi-Li-Za'dan bir içki aleml düzenlemesini ister.

D950 Sihirli Ağaç:

Gılgameş ile Enkidu, sihirli sedir ağaçları ardındaki Hum-Baba'yla savaşarak Hum-Baba'yı yok etmişlerdir.

D1960 Sihirli Uyku:

Ut-Napiştim, Gılgameş'e; "Sonunda uyanabildin, oysa altı gün uyumayacaktın!" der.

E545 Ölü İle İnsan Arasındaki Konuşmalar:

Enkidu'nun ölmesine çok üzülen Gılgameş; “Bak! Ağlıyorum Enkidu! Ben de ağlarmışım! Bu seni yitirmenin acısı Enkidu'm! Yiğit kardeşim... Çöllerin parçası dostum, kardeşim! Tek başına dolaşan, dağlarda yaban hayvanları kovalayan kardeşim! Dostum! Enkidu'm!”

(T) F506 Olağanüstü Kadın:

Güzellik Tanrıçası İştär, aşık olduğu Gılgameş'e sarılınca ateşiyle Gılgameş'i yakar.

F570 İnsanların Olağanüstü Davranışları:

Yarı insan olan Enkidu ile Gılgameş, birlikte hareket ederek Göklerin Boğası ve Hum-Baba ile savaşır.

F575 Harikulade Güzellik:

F575.1 Harikulade Güzellikte Kadın:

Güzellik Tanrıçası İştär'a anne ve babası; “Sıra sende, İştär! Denenmiş silahımız senin güzelliğin, dişiliğin! Sıra sende, yenildik biz!” der.

F601 Olağanüstü Arkadaşlar

F601.1 Kahramanın Vazifesini Yerine Getiren Olağanüstü Arkadaşlar:

Tanrıların istekleriyle bağdaşmayan Enkidu, Gılgameş ile birlikte Hum-Baba ve Göklerin Boğası'yla savaşmaya gider.

F610 Çok Kuvvetli İnsan:

Gılgameş çok kuvvetli bir insandır.

F900 Olağanüstü Hadiseler:

- Enkidu uyandığı zaman İştär'ın güzelliğine dayanamaz ve ona aşık olur. İştär, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştär'a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştär'a doğru gider. Gılgameş, İştär'ın Enkidu'yu öldüreceğinden korktuğu için Enkidu'yu gitmemesi için uyarır. Fakat Enkidu dinlemez ve gider. İştär'a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür.

- İştar; “Gılgameş, kaç benden Gılgameş!” dedikten sonra sarılırlar. O esnada bir ateş çıkar, İştar bağırmaya başlar ve oradan uzaklaşır. Karanlıklar içinden tanrılar seslenir: “Gılgameş, Gılgameş! Ergimiz ölüm sana artık yasak! Ut-Napiştim köle, sen asi! İkiniz bu kıyıda sonsuz! Ölümsüz! Enkidu, İştar, dost düşman tanıyamaz artık seni! Yitirdin yüzünü Gılgameş, yitirdin!” Gılgameş hemen elleriyle yüzünü kontrol eder ve çığlık atar.

F900.1 Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Enkidu’nun ölümüne üzülererek ölümsüzlüğü isteyen Gılgameş’e, Ut-Napiştim ölümsüzlüğün sırrını açıklar.

F981 Olağanüstü Hayvanın Ölümü:

Gılgameş ile Enkidu, Göklerin Boğası’nı öldürür.

F1041.1. Olağanüstü Ölüm:

Enkidu uyandığı zaman İştar’ın güzelliğine dayanamaz ve ona aşık olur. İştar Enkidu’yu yok etmek için çağırır. İştar’a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar’a doğru gider. Gılgameş, İştar’ın Enkidu’yu öldüreceğinden korktuğu için Enkidu’yu gitmemesi için uyarır. Fakat Enkidu dinlemez ve gider. İştar’a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür.

(T)F..... Olağanüstü Söz:

İhtiyar, Gılgameş’e; “Enkidu ile başladı yaprak dökümün, sürüp gidecek Gılgameş! Gün gelecek, çırılçıplak bir ağaç gibi, soğuk bir yalnızlıkta bulacaksın kendini! O kez anlayacaksın seni tanrılardan ayıran gizi! Onlar ölümsüz, sen ölümlü Gılgameş!” der.

Ut-Napiştim, Gılgameş’e; “Düşün bir yol, çevremde her şey değişmede birer birer! Bir fidan dikersen ağaç olur, sonra kupkuru bir kütük! Bir dere görürsün pırıl pırıl! Bir gün kurumuş, yalnız kum! Her şey gelip geçici şu acunda! Tek sen kalıcı! İnsan yoruluyor Gılgameş, bilemezsin!” der.

H79.3. Ses Vasıtasıyla Tanımak:

Gılgameş; “Hey! Gılgameş! Gılgameş!” diye seslenen İştar’ı sesinden tanır.

İştar da; “Seni bekliyorum, İştar! İştar! Gel bana! Bütün güzelliğinle görün!” diye seslenen Gılgameş’i sesinden tanır.

H83 Kurtarma Belirtileri: Kahramanın Kurtarmada Başarılı Olduğu İspat edilir:

Gılgameş ve Enkidu, Tanrı şamaş’ın onlardan isteklerini dağlara tırmanarak, Gökyüzünün Boğası’nı öldürüp, Hum-Baba’yı da yok ederek yerine getirirler.

H328 Aşk İmtihanı:

İştar, Gılgameş’e; “Gidiyorum Gılgameş, yine geleceğim, sıra sana gelince! Beni sen kovdun! Sen çağıracaksın!” der ve gider. Gılgameş; “İştar! Seni bekliyorum İştar! İştar! Gel bana! Bütün güzelliğinle görün!” der ve İştar: “Beni sen mi çağırıyorsun Gılgameş? Kovan da sendin”. Gılgameş; “İştar, aldanan benmişim! Bu aşk her şeye değermiş! Ölmeye bile...” der.

(T) H328.7.Kuvvet İmtihanı:

şamaş, Gılgameş ile Enkidu’yu Hum-baba ve Göklerin Boğası’yla savaşmaya gönderir. Onlar da Hum-Baba’yı ve Göklerin Boğasını öldürerek geri dönerler.

H502  ğrenme İmtihanı:

Gılgameş,  l ms zl ğ n sırrını öğrenebilmek için Ut-Napaştim’i bulur ve ondan bu sırrı öğrenir.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı:

Gılgameş,  l ms zl ğ n sırrını Ut-Napaştim’den öğrenir.

H600 Sembolik Yorumlar:

Ut-Napaştim, Gılgameş’e; “Düşün bir yol, çevremde her şey değişmekte birer birer! Bir fidan dikersin ağaç olur, sonra kupkuru bir kütük! Bir dere görürsün pırıl pırıl! Bir gün kurumuş, yalnız kum! Her şey gelip geçici şu acunda! Tek sen kalıcı! İnsan yoruluyor Gılgameş, bilemezsin!” diyerek her şeyin sonunda ölüm olduğunu anlatmaya çalışır.

-İhtiyar, Gılgamesh'e; "Enkidu ile başladı yaprak dökümün, sürüp gidecek Gılgamesh! Gün gelecek, çırılçıplak bir ağaç gibi, soğuk bir yalnızlıkta bulacaksın kendini!" diyerek tanrılarla arasındaki gizemi anlatmaya çalışır.

H1010 Yerine Getirilmesi Mümkün Olmayan Vazifeler:

İhtar, Gılgamesh'e onunla bir aşk yaşamak istediğini söyler.

H1109 Mucizevi Sürat Gerektiren İşler:

Şamaş, Gılgamesh'e çabuk olmalarını, Göklerin Boğası ile Hum-Baba'nın ülkeye girmelerine engel olmalarını, yoksa büyük bir felaketin onları beklediğini söyler.

H1388 Muayyen Sorulara Cevap Araştırma:

Gılgamesh ölümsüzlüğün sırrını öğrenmek için Ut-Napastim'i arar ve bulur.

H1400 Korku İmtihanı:

-Gılgamesh, İhtar'a aşık olmasına rağmen İhtar'ın onu yakacağından korkarak aşkına karşılık vermez.

-Gılgamesh, Enkidu'nun ölümüne üzülmüş ve ölümden korkmuştur.

H1410 Korku İmtihanları: Korkunç Bir Yerde Durma:

H1545 Hızlılık İmtihanı:

Şamaş, Gılgamesh'e çabuk olmalarını, Göklerin Boğası ile Hum-Baba'nın ülkeye girmelerine engel olmalarını, yoksa büyük bir felaketin onları beklediğini söyler.

H1555 Doğruluk İmtihanı:

Bir süre sonra Gılgamesh ile Enkidu savaşımaya başlar. Enkidu çok içkili olduğu için daha fazla dayanamaz ve yıkılır. Enkidu, Gılgamesh'e bu utançla ormanlarına geri dönemeyeceği için kendisini öldürmesini söyler. Gılgamesh bu durumun hile olduğunu anlar ve Enkidu'yu kaldırarak bir gün yine erkekçe savaşacaklarını söyler.

H1557 İtaat İmtihanları:

Gılgamesh, her insan gibi sonunun ölüm olduğunu anlar.

H1562 Gücün İmtihanı:

Şamaş, Gılgameş ile Enkidu'yu Hum-Baba ve Göklerin Boğası'yla savaşmaya gönderir. Onlar da Hum-Baba'yı ve Göklerin Boğası'nı öldürerek geri dönerler.

J153 Kutsal Adamdan Akıl:

Ut-Napiştım, Gılgameş'e "Düşün bir yol, çevremde her şey değişmede birer birer! Bir fidan dikersen ağaç olur, sonra kupkuru bir kütük! Bir dere görürsün pırıl pırıl! Bir gün kurumuş, yalnız kum! Her şey gelip geçici şu acunda! Tek sen kalıcı! İnsan yoruluyor Gılgameş, bilemezsin!" der.

J2070 Aptal Arzular:

İştar, Gılgameş'in kendisine deli gibi aşık olmasını ve aşkıyla yanıp yok olmasını ister.

J2183 Felaket Getiren Tartışmalar:

Gılgameş, İştar'ın teklifini kaba bir şekilde reddeder. İştar da: "Demek beni, öcümnden korkmadan kovuyorsun! Aşkımı çiğniyorsun!" diye tehdit eder ve öç almaya karar verir.

J2400 Aptalca Taklitler:

Gılgameş'e aşık olan İştar, öldürmek için Enkidu'yu çağırır.

J330 Kaybetmeler ve Kazanmalar:

Gılgameş'in dostu Enkidu ölür ve Gılgameş ölümden korktuğu İçin Ut-Napiştım'den ölümsüzlüğün sırrını öğrenir.

Gılgameş, İştar'a sarılarak yüzünü ve kimliğini kaybedip ölümsüzlüğe erişir.

(T)K93 İmtihanı Kazanmak İçin Hile Yapılır:

Nin-Sun, tanrıların istekleriyle bağdaşmayan Enkidu'nun, tanrıların huzurunu bozacağından korktuğu için bu olaydan yararlanmaya çalışarak Enkidu'yu güçsüz bırakmak için Mi-Li-Za'dan bir içki alemini düzenlemesini ister.

K500 Hile Vasıtasıyla Tehlike veya Ölümden Kazanç:

İştar, Gılgameş'in kendisine deli gibi aşık olmasını ve aşkıyla yanıp yok olmasını ister.

İştar, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştar'a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar'a doğru gider. İştar'a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür.

K955 Yakma İle Öldürme:

İştar, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştar'a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar'a doğru gider. İştar'a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür.

K1300 Baştan Çıkarma:

İştar, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştar'a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar'a doğru gider.

K1350 Kadın Hile İle İkna Eder veya Kur Yapar:

İştar, Gılgameş'e aşık olur ve onu elde etmek için bütün çekiciliğini kullanır.

İştar, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştar'a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar'a doğru gider. İştar'a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür.

(T) K2305 Hile İle İş Yapma:

Nin-Sun, tanrıların istekleriyle bağdaşmayan Enkidu'nun tanrıların huzurunu bozacağından korktuğı için bu olaydan yararlanmaya çalışarak Enkidu'yu güçsüz bırakmak için Mi-Li-Za'dan bir içki alemleri düzenlemesini ister.

L101 Ümit Vermeyen Kahraman:

İştar, Gılgameş'e aşık olur ve onu elde etmek için bütün çekiciliğini kullanır; fakat Gılgameş, İştar'ın önceki aşklarına uyguladığı baskıcı ve ezici tavrından dolayı korkar. Kaba bir şekilde İştar'ın teklifini reddeder.

L114.3 Asi Kahraman:

Enkidu ölür ve Gılgamesh ilk kez ölümle tanışmış olur. “Ölüm mü? Ben de mi? Ben de öleceksem bu evren niçin yaratıldı? İçimdeki bu hızla, tanrılara denk güçle ben nasıl ölürüm ihtiyar?” der.

L160 Ümit Vermeyen Kahramanın Başarıları:

Şamaş, Gılgamesh ile Enkidu’yu Hum-Baba’yla ve Göklerin Boğası’yla savaşmaya gönderir. Onlar da Hum-Baba’yı ve Göklerin Boğası’nı öldürerek geri dönerler.

M200 Söz ve Anlaşmalar:

Halk, Gılgamesh’ten kendilerini zulümden kurtarmalarını ister. Gılgamesh de, halka tanrılarla savaşarak bu zulmü bitireceğine dair söz verir.

Bir süre sonra Gılgamesh ile Enkidu savaşmaya başlar. Enkidu çok içkili olduğu için daha fazla dayanamaz ve yıkılır. Gılgamesh bu durumun hile olduğunu anlar ve Enkidu’yu kaldırarak bir gün yine erkekçe savaşacaklarını söyler.

M246.1. Dostluk Anlaşması:

Bir süre sonra Gılgamesh ile Enkidu savaşmaya başlar. Enkidu çok içkili olduğu için daha fazla dayanamaz ve yıkılır. Gılgamesh bu durumun hile olduğunu anlar ve Enkidu’yu kaldırarak bir gün yine erkekçe savaşacaklarını söyler.

M300 Kerametler:

Enkidu’nun ölümüne üzülp ölümden korkan Gılgamesh’e bir İhtiyar; “ Gılgamesh! Onu, insanların sonu buldu! Hepimizin sonu ölüm!” der. Gılgamesh bu olay sonucunda ilk kez ölümle tanışır ve ihtiyar, ona ölümsüzlüğün sırnı verecek olan Ut-Napaştım’e götürür.

M307 Geleceği Değıştirmeye Boşuna Teşebbüs Ederler:

Gılgamesh, ne kadar ölümsüz olmayı istese de yarı insan olduğu için onun da sonu ölümdür.

N101 Kaderin Değiştirilmezliği:

Gılgameş insanoğlunun sonunun ölüm olduğunu öğrenir.

N111.2. Kaderin Görünüşü

N111.2.1 Kör Talih:

Enkidu, İştar’a olan hayranlığına karşı koyamaz ve İştar’a sarılınca yanarak ölür.

N130 Şans ve Kaderin Değişmesi:

İştar; “Gılgameş, kaç benden Gılgameş!” dedikten sonra sarılırlar. O esnada bir ateş çıkar, İştar bağırmaya başlar ve oradan uzaklaşır. Karanlıklar içinden tanrılar seslenir: “Gılgameş, Gılgameş! Ergimiz ölüm sana artık yasak! Ut-Napiştim köle, sen asi! İkiniz bu kıyıda sonsuz! Ölümsüz! Enkidu, İştar, dost düşman tanıyamaz artık seni! Yitirdin yüzünü Gılgameş, yitirdin!” derler. Gılgameş hemen elleriyle yüzünü kontrol eder ve çığlık atar.

N200 Talihin İyi Hediyeleyeri:

Enkidu’nun ölümüne üzüлp ölümden korkan Gılgameş’e bir İhtiyar; “ Gılgameş! Onu, insanların sonu buldu! Hepimizin sonu ölüm!” der. Gılgameş bu olay sonucunda ilk kez ölümlle tanışır. İhtiyar ona ölümsüzlüğün sırrını verecek olan Ut-Napiştim’e götürür.

N203 Şanslı İnsan:

Ut-Napiştim, Gılgameş’e ölümsüzlüğün sırrını verir.

N440 Değerli Sırların Öğrenilmesi:

Ut-Napiştim, Gılgameş’in asıl amacının sadece tanrılara başkaldırmak olmadığını, İştar’ı sevdiğini ve görmek istediğini, İştar’ın da onu sevdiğini, eğer ölümsüz olursa İştar’a kavuşabileceğini söyler. Gılgameş duyduklarına şaşırır ve utanır. Çünkü sakladığı sırrı ortaya çıkmış olur.

Ut-Napiştim, Gılgameş’e sırrın kendisine ceza olarak verildiğini ve hiç kimsenin böyle büyük bir sırrı taşıyacak kadar güçlü olmadığını ve her şeyin geçici olduğunu söyler. Gılgameş bu sırrı öğrendiği için mutlu olur.

N700 Tesadüfi Karşılaşmalar:

Gılgameş, kendisini Ut-Napiştım'e götürecek ihtiyarla tesadüfi karşılaşır.

N800 Yardımcılar

N825 Yardımcı İhtiyar Adam:

İhtiyar, Gılgameş'e: "Gel benimle Gılgameş! İnsanların sonu seni bulmadan gel, Ut-Napiştım'i bulalım!" der.

N848.0.1. Yardımcı Mukaddes Adam:

Ut-Napiştım, Gılgameş'e ölümsüzlüğün sırrını verir.

N890 Olağanüstü Yardımcı:

Ut-Napiştım Gılgameş'e ölümsüzlüğün sırrını verir.

P200 Aile:

İştar'ın annesi, babası ve kız kardeşi; "Sıra sende, İştar! Denenmiş silahımız senin güzelliğin, dişiliğin! Sıra sende, yenildik biz!" der ve giderler.

P231 Anne ve Oğlu:

Gılgameş annesine; "Anam! Garip anam! Koy ver gideyim! Ülkelerimi karanlıklar basacak, ülkelerimin üstünde tanrıların öfkesi! Koy ver anam gideyim!" der. Annesi de ona; "Git yavrum! Bilirim duramazsın böylesi günde!" der.

P233 Baba ve Oğlu:

Şamaş, Gılgameş'e çabuk olmalarını, Göklerin Boğası ile Hum-Baba'nın ülkeye girmelerine engel olmalarını, yoksa büyük bir felaketin onları beklediğini söyler.

P310 Dostluk/Arkadaşlık:

Yarı insan olan Enkidu ile Gılgameş birlikte hareket ederek, Göklerin Boğası ve Hum-Baba ile savaşır.

P361 Sadık Hizmetçi:

Ut-Napiştım'ın kölesi Uşurnabi daima onun yanındadır.

P485 Bilgin Kişi:

Ut-Napiştım, Gılgameş'e ölümsüzlüğün sırrını verir.

P634 Ziyafetler:

Mi-Mi-Za Gılgameş'i hazırladığı içki alemine çağırır.

Q2 İyiler ve Kötüler:

Mi-Mi-Za, Gılgameş'le Enkidu'nun savaşmasını ister; fakat sonunda Gılgameş'le Enkidu dost olur.

Q93 Olağanüstü Yardımla Mükafatlandırma:

Ut-Napiştım, Gılgameş'e ölümsüzlüğün sırrını verir.

Q200 Cezalandırmalar:

Gılgameş; tanrıların sonsuz hayatın sırrını öğrenmesi için neden kendisine gönderdiğini sorar. Ut-Napiştım, Gılgameş'e sırrın kendisine ceza olarak verildiğini, hiç kimsenin böyle büyük bir sırrı taşıyacak kadar güçlü olmadığını ve her şeyin geçici olduğunu söyler.

Q211 Öldürerek Cezalandırma:

Gılgameş ve Enkidu'dan öç almak isteyen İştär, Enkidu'yu çağırır. Enkidu dayanamaz gider. İştär'a sarılınca, İştär ateşiyle Enkidu'yu yakar ve öldürür.

Q431.3 İtaat Etmediği İçin Cezalandırma:

Gılgameş, İştär'ın teklifini kaba bir şekilde reddeder ve Gılgameş'e; "Demek beni, öcümden korkmadan kovuyorsun, aşkımı çiğniyorsun!" diyerek öç almaya karar verir.

Q570 Ceza ve Affetme:

Gılgameş'ten öç almak isteyen İştär, kendisine aşkını itiraf eden Gılgameş'i affeder.

S110 Öldürmeler:

- Enkidu ile Gılgameş, Göklerin Boğası ve Hum-Baba'yla savaşıarak onları öldürür.
- İştar, Enkidu'yu kendine çağırmağa başlar. Enkidu İştar'a sarılınca İştar ateşle Enkidu'yu yakar ve öldürür.

S112 Yakma İle Öldürme:

Gılgameş ve Enkidu'dan öç almak isteyen İştar, Enkidu'yu çağırır. Enkidu dayanamaz gider. İştar'a sarılınca, İştar ateşle Enkidu'yu yakar ve öldürür.

T10 Aşık Olma:

İştar, Gılgameş'e aşık olur.

T15 İlk Görüşte Aşık Olma:

Enkidu, İştar'ı ilk gördüğünde aşık olur.

T24 Aşka Düşme:

T24.1. Aşk Hastalığı:

Enkidu uyandığı zaman İştar'ın güzelliğine dayanamaz, ona aşık olur. İştar, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştar'a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar'a doğru gider. Gılgameş, İştar'ın Enkidu'yu öldüreceğinden korktuğu için Enkidu'yu gitmemesi için uyarır. Fakat Enkidu dinlemez ve İştar'a sarılır.

Gılgameş; “ İştar, aldanan benmişim! Bu aşk her şeye değermiş. Ölmeye bile... Al beni İştar, al beni!” der. İştar da Gılgameş'e: “Uzak dur benden Gılgameş! Ben bir ateşim, bilirsin yakarım!” demesine rağmen Gılgameş, Enkidu'ya sarılır.

T30 Sevgililerin Karşılaşmaları:

Gılgameş; “ İştar! Seni bekliyorum İştar, İştar! Gel bana! Bütün güzelliğinle görün!” der. İştar şöyle der: “Beni sen mi çağırıyorsun Gılgameş? Kovan da sendin.” Gılgameş; “ İştar, aldanan benmişim! Bu aşk her şeye değermiş. Ölmeye bile!”

T57 Aşkın İlan Edilmesi:

İştar; “Gılgameş, gel! Unutalım olanları. Erkeğim ol! Gel! Tüm gökyüzünü sererim ayaklarına!” diye Gılgameş’e aşkını ilan eder.

Gılgameş, İştar’a: “ Bu aşk her şeye değermiş. Ölmeye bile... Al beni İştar, al beni!” diye aşkını ilan eder.

T81 Aşktan Ölme:

Enkidu uyandığı zaman İştar’ın güzelliğine dayanamaz, ona aşık olur. İştar, Enkidu’yu yok etmek için çağırır. İştar’a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar’a doğru gider. Gılgameş, İştar’ın Enkidu’yu öldüreceğinden korktuğu için Enkidu’yu gitmemesi için uyarır; fakat Enkidu dinlemez. İştar’a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür.

T91 Aşkta Eşitsizlik:

Yarı insan olan Gılgameş, kendisinden güçlü olan Güzellik Tanrıçası İştar’a aşıktır.

V200 Mukaddes Şahıslar:

İnsanoğlu’nun cedlerinin cediti olan Ut-Napiştim, Gılgameş’e ölümsüzlüğün sırrını verir.

W27 Minnettarlık:

Gılgameş ölümsüzlüğün sırrını öğrendiği Ut-Napiştim’e minnettardır.

W31 İtaat:

Gılgameş, sonunda İştar’ın aşkına karşılık ver.

W33 Kahramanlık:

Şamaş, Gılgameş ile Enkidu’yu Hum-Baba’yla ve Göklerin Boğası’yla savaşmaya gönderir. Onlar da Hum-Baba’yı ve Göklerin Boğası’nı öldürerek geri dönerler.

W34 Bağlılık:

İştar, Gılgameş aşkına karşılık vermese de, Gılgameş’i sevmekten vazgeçmez.

W117 Övünme:

Enkidu'nun ölmesiyle Gılgameş, ilk kez ölümle tanışır ve “Ölüm mü? Ben de mi? Ben de öleceksem, bu evren niçin yaratıldı? İçimdeki bu hızla, tanrılara denk güçle ben nasıl ölürüm ihtiyar?” der.

W167 İnatçılık:

İhtiyarın insanların sonunun ölüm olduğunu ve Gılgameş'in ölümlü olduğunu söylemesine rağmen, Gılgameş ölümü kabul etmek istemez ve ölümsüzlüğün sırrını öğrenmek için Ut-Napaştim'e gider.

W187 Küstahlık:

Gılgameş, İştâr'ın önceki aşklarına uyguladığı baskıcı ve ezici tavrından dolayı korkar. Kaba bir şekilde İştâr'ın teklifini reddeder.

Z42 Kuvvetli ve En Kuvvetli:

İştâr, Gılgameş'ten güçlüdür.

Z71 Formülistik Sayılar**Z71.4. Formülistik Sayı:6:**

Ut-Napiştım, Gılgameş'e; “Sonunda uyanabildin, oysa altı gün uyumayacaktın!” der.

-Gılgameş, Ut-Napiştım'e; “ Enkidu gözümün önünde öldü. Altı gün altı gece dövündüm başucunda.” der.

Z71.5. Formülistik Sayı:7:

Gılgameş, Ut-Napiştım'e; “Yedinci gün kurtlar dökülüyordu burnundan” der.

Z100 Sembolizm:

İştâr, güzelliği temsil eder.

1.11.Midas'ın Kulakları Operası

1.11.1.Motif Sırası

1-Doğa Tanrısı Pan ile Güneş Tanrısı Apollon, kendi aralarında müzikte en yeteneklinin kim olduğu konusunda tartışır. Yetenekli olanı belirlemek için Friky Kralı Midas'ı çağırırlar. Pan flütünü, Apollo ise lirini alır ve yarışır.

2- Apollon çalmaya başlar. Apollu'nun müziğini kulağı iyi olanlar anlayabilir. Halk duymamıştır; ama ısrarla duyduklarını söylerler. Gerçekte ise sadece Midas duyar. Sıra Pan'a gelir ve Pan flütünü çalar. O an büyük bir alkış kopar, halk çok beğenmiştir. Midas halktan etkilenecek, en yeteneklinin Pan olduğunu söyler.

3- Apollon bu duruma çok sinirlenir ve Midas'a ceza olarak kulaklarını eşek kulağı gibi yapar. Midas şaşırır, çok da üzülür ve kimsenin görmemesi için kafasına taktığı şapka ile kulaklarını saklar. Bu olaydan sonra saçlarını kesmez.

4-Midas, berbere saçlarını kestirmek için gider ve sırrını anlatır. Midas'ın kulaklarını gören berber çok korkar. Midas, berbere sırrını kimseye söylememesini, eğer söylerse ceza olarak ayaklarını keçilere yalatacağını söyler. Berber Midas'ın sırrını saklayacağına dair söz verir ve kulaklarının eski haline dönüşmesi için ay Tanrıçası'na gitmesini söyler.

5-Midas, Ay Tanrıçası'na gider. Ay tanrıçası da o kadar güçlü olmadığını, Apollon'a gidip yalvarmasını söyler. Midas kabul etmez ve Apollon'a gitmektense, bu kulaklarla yaşamının daha iyi olduğunu söyler.

6-Kendisine büyük bir yük olan bu sırrı taşıyamaz ve anlatacak birini arar, sonunda bir kuyu bulur. Sırrını kuyuya anlatır ve rahatlar.

7-Bu sırrı taşımaya kuyunun gücü yetmez ve sır, kuyunun içindeki suyla birlikte akar ve çimenlerin arasından geçerken, çimenler sırrı öğrenmiş olur. Birbirlerine "Midas'ın kulakları, eşek kulakları!" diye bağırlar. Oradan geçenler de sırrı öğrenmiş olur. Bu olayı Midas duyar, çok sinirlenir ve bütün çimenleri kestirir; fakat Friky halkı sırrı öğrenir.

8- Midas, ani bir değişimle kulaklarına alışır. Hatta kulaklarını halka göstermeyi düşünür. Bu sırada halk, Midas'ı kulaklarını göstermesi için çağırır. Midas da hiç

çekinmeden halka kulaklarını gösterir. Halk, Midas'ın kulaklarını yadırgamaz ve Midas'ı tanrı gibi kutsal görür.

9- Apollon, Midas'ı affeder ve kulaklarını eski haline dönüştürür. Fakat halk, Midas'ın kulaklarından etkilenip tanrı gibi kutsal görmeye başlamışken; Midas'ın kulakları eski haline dönünce Midas, halk üzerindeki etkisini yitirir.

1.11.2.Motifler

A196.1. Kader, Tanrıların Kontrolü Altındadır:

Apollon, Midas'a ceza olarak kulaklarını eşek kulağı gibi yapar. Midas bundan sonra böyle yaşar, bu kulakları değiştiremez.

A100 Tanrılar:

Doğa Tanrısı Pan ile Güneş tanrısı Apollon kendi aralarında müzikte en yeteneklinin kim olduğu konusunda tartışır. Pan flütünü, Apollo lirini alır ve yarışır.

C420 Sırları Açıklama Yasağı:

Midas, kulaklarının eşek kulak olduğunu öğrenen berbere, bu sırrı kimseye söylememesini emreder.

C423 Harikuladeliklerin İfşa Edilmesi:

Berbere giden Midas'ın sırrı ortaya çıkar.

Midas, halkı toplar ve onlara kulaklarını gösterir.

C755 Bir İş Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

Ay Tanrıçası, Midas'ın kulaklarının eski haline dönmesi için Apollon'dan özür dilemesi gerektiğini söyler.

D400 Diğer Değişim Şekilleri:

Apollon, Midas'ın kulaklarını eşek kulağına dönüştürür.

D610 Dönüşümün Tekrarlanması:

Apollon, Midas'ı affederek kulaklarını eski haline dönüştürür.

D661 Dönüşümle Cezalandırma:

Apollon, kendisini yenik düşüren Midas'ın kulaklarını, eşek kulağına dönüştürerek Midas'ı cezalandırır.

D926 Sihirli Kuyu:

Berber, Midas'ın sırrını saklayamaz ve kuyuya anlatır. Kuyu da kendi içindeki suya anlatır.

D965 Sihirli Bitkiler**D965.1.2. Sihirli Çimen:**

Çimenler, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyler.

D1242.1. Sihirli Su:

Kuyu içerisindeki su, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyler.

D1279 Sihirli Ses:

Kuyunun etrafındaki ırmak ve çimenler, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu fısıldaşır.

F715 Olağanüstü Irmak:

Kuyunun yanındaki ırmak, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyler.

F718 Olağanüstü Kuyu:

Berber, Midas'ın sırrını saklayamaz ve kuyuya anlatır. Kuyu da kendi içindeki suya anlatır.

F817 Olağanüstü Çimen:

Çimenler, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyler.

F900 Olağanüstü Hadiseler:

Midas, halktan etkilenecek en yeteneklinin Pan olduğunu söyler. Apollon bu duruma çok sinirlenir ve Midas'a ceza olarak kulaklarını eşek kulağı gibi yapar.

F900.1. Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Midas ani bir değişimle kulaklarına alışır. Hatta kulaklarını halka göstermeyi düşünür. Bu sırada halk, Midas'ı kulaklarını göstermesi için çağırır. Midas da hiç çekinmeden halka kulaklarını gösterir. Halk, Midas'ın kulaklarını yadırgamaz ve Midas'ı tanrı gibi kutsal görür.

F932.12. Konuşan Irmak:

Kuyunun yanındaki ırmak, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyler.

F970 Bitkilerin ve Ağaçların Olağanüstü Davranışları:

Kuyunun yanındaki çimenler, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyler.

(T) F.... Olağanüstü Söz:

Kuyunun yanındaki ırmak ve çimenler, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyler ve Midas'ın sırrı ortaya çıkar.

(T)H328.7. Kuvvet İmtihanı:

Doğa Tanrısı Pan ile Güneş Tanrısı Apollon, kendi aralarında müzikte en yeteneklinin kim olduğu konusunda tartışır. Pan flütünü, Apollo lirini alır ve yarışır.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı:

Midas, kulaklarının eski hale nasıl döneceğini düşünürken Ay Tanrıçası, Midas'ın kulaklarının eski haline dönmesi için Apollon'dan özür dilemesi gerektiğini söyler.

H1010 Yerine Getirilmesi Mümkün Olmayan Vazifeler:

Midas, Ay Tanrıçası'na gider. Ay tanrıçası da o kadar güçlü olmadığını, Apollon'a gidip yalvarmasını söyler.

H1388 Muayyen Sorulara Cevap Araştırma:

Midas, kulaklarının nasıl eski haline geleceğini düşünürken berber , Midas'a Ay Tanrıçası'na gitmesini söyler ve Midas, Ay Tanrıçası'na gider.

H1400 Korku İmtihanı:

Berber, Midas'ın kulaklarını görünce çok korkar.

H1553 Sabır İmtihanı:

Midas, kulaklarının sırrını uzun zaman saklar; daha sonra kulaklarına alışan Midas, halkın karşısına çıkar.

H1562 Gücün İmtihanı:

Apollon ile Pan'ın arasında, hangisinin daha güçlü olduğunu öğrenmek için yarışma düzenlenir.

H1563 Hüner İmtihanı:

Doğa Tanrısı Pan ile Güneş tanrısı Apollon, kendi aralarında müzikte en yeteneklinin kim olduğu konusunda tartışır. Pan flütünü, Apollo lirini alır ve yarışır.

J1700 Ahmaklar:

Berber, Midas'ın sırrını saklayamaz ve bir kuyuya anlatır.

Midas, halktan etkilenerek en yeteneklinin Pan olduğunu söyler.

J2183 Felaket Getiren Tartışmalar:

Apollon'u yenik düşüren Midas'a ceza olarak Apollon, Midas'ın kulaklarını eşek kulağına dönüştürür.

J2600 Korkak Aptal :

Berber, kendisine büyük bir yük olan bu sırrı taşıyamaz ve anlatacak birini arar. Sonunda bir kuyu bulur, sırrı kuyuya anlatır ve rahatlar.

(T)K93 İmtihani Kazanmak İçin Hile Yapılır:

Midas, halktan etkilenerek en yeteneklinin Pan olduğunu söyler.

K1887 Hayali Sesler:

Kuyudan, ırmaktan ve çimenlerden, Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söyleyen sesler duyulur.

K2253 Hain Berber:

Midas'ın sırrı berbere yük olur ve berber, Midas'ın sırrını kuyunun içine haykırır ve böylece rahatlar.

(T)K2305 Hile İle İş Yapma:

Midas, halktan etkilenererek en yeteneklinin Pan olduğunu söyler.

L121 Aptal Kahraman:

Midas, halktan etkilenererek en yeteneklinin Pan olduğunu söyler.

M200 Sözler ve Anlaşmalar:

Midas, berbere sırrını kimseye söylememesini emreder ve berber de sırrı kimseye söylemeyeceğine dair söz verir.

M300 Kerametler:

Midas, ani bir değişimle kulaklarına alışır. Hatta kulaklarını halka göstermeyi düşünür. Bu sırada halk, Midas'ı kulaklarını göstermesi için çağırır. Midas da hiç çekinmeden halka kulaklarını gösterir. Halk, Midas'ın kulaklarını yadırgamaz ve Midas'ı tanrı gibi kutsal görür.

N0 Bahisler:

Pan ile Apollon'un arasında, hangisinin daha güçlü olduğunu öğrenmek için yarışma düzenlenir.

N111.2. Kör Talih:

Apollon, Midas'ın hile yapmasından dolayı yenik düşer.

N130 Şans ve Kaderin Değişmesi:

Pan, Midas'ın hile yapması sonucu yarışmayı kazanır.

N134.1. Kötü Şansı Şahıslar Verir:

Midas'ın yarışmada yaptığı hile sonucu, kulakları eşek kulağına dönüştürülür.

Apollon, Midas'ın hile yapmasından dolayı yenik düşer.

N440 Değerli Sırların Öğrenilmesi:

Berber, Midas'ın sırrını kuyuya anlatır. Irmak ve çimenlerin de Midas'ın kulaklarının eşek kulak olduğunu söylemeleri sonucunda halk sırrı öğrenir.

(T)N890 Olağanüstü Yardımcı:

Midas, Ay Tanrıçası'ndan kulaklarını eski haline getirmesi için yardım ister.

P10 Krallar:

Doğa Tanrısı Pan ile Güneş tanrısı Apollon, kendi aralarında müzikte en yeteneklinin kim olduğu konusunda tartışır. Yetenekli olanı belirlemek için Friky Kralı Midas'ı çağırırlar.

P446 Berber:

Midas'ın sırrı, berbere yük olur ve berber, Midas'ın sırrını kuyunun içine haykırır ve böylece rahatlar.

Q64 Sabır Mükafatlandırılır:

Apollon, Midas'ı eşek kulaklarına sabrettiği için onun kulaklarını eski haline dönüştürür.

Q93 Olağanüstü Yardımla Mükafatlandırma:

Apollon, Midas'ı eşek kulaklarına sabrettiği için onun kulaklarını eski haline dönüştürür.

Q200 Cezalandırmalar:

Apollon'u yenik duruma düşüren Midas'a ceza olarak Apollon, Midas'ın kulaklarını eşek kulağına dönüştürür.

Q570 Ceza ve Affetme:

Midas'ın kulaklarını ceza olarak eşek kulağına dönüştüren Apollon, Midas'ı affederek kulaklarını eski haline çevirir.

W26 Tahammül/Sabır:

Midas, eşek kulaklarıyla yaşamaya alışır.

W32 Cesaret:

Midas, kulaklarını savunmak kendini çağıran halka karşı cesaretini toplar ve kulaklarını halka gösterir.

W121 Korkaklık:

Berber, Midas'ın kulaklarını görünce çok korkar.

W126 İtaat Etmeme:

Berber, Midas'a verdiği sözü tutmaz ve Midas'ın sırrını kuyuya anlatır.

Midas, Ay Tanrıçası'nın sözüne itaat etmeyerek Apollon'dan özür dilemek yerine, ömür boyu eşek kulaklı olarak yaşamayı tercih eder.

W154 Nankörlük:

Berber, Midas'a verdiği sözü tutmaz ve Midas'ın sırrını kuyuya anlatır.

W167 İnatçılık:

Midas, Ay Tanrıçası'nın sözüne itaat etmeyerek Apollon'dan özür dilemek yerine, ömür boyu eşek kulaklı olarak yaşamayı tercih eder.

W171 İkiyüzlülük:

Midas, halktan etkilenerek Apollon'un değil de Pan'ın daha iyi olduğunu söyler.

X680 Farklı Şahıslarla İlgili Komiklikler:

Midas, berbere sırrını kimseye söylememesini, eğer söylerse ceza olarak ayaklarını keçilere yalatacağını söyler.

Z42 Kuvvetli ve En Kuvvetli:

Apollon, Ay Tanrıçası'ndan kuvvetlidir.

1.12.Deli Dumrul Operası

1.12.1.Motif Sırası

1-Yiğit bir delikanlı bir gün hastalanır. Tanrıların emriyle ölür ve herkes büyük bir üzüntü içerisinde yas tutar.

2-Deli Dumrul gelir, neden yas tutulduğunu sorar. Al kanatlı bir Azrail'in genç yiğidin canını aldığını öğrenince kızar.

3-Deli Dumrul, Azrail'le savaşmak ister ve yiğitleri ile içip otururken ansızın Azrail gelir. Sadece Deli Dumrul'a gözüdür. Deli Dumrul, Azrail'i görür görmez elleri ayakları yerden kesilir, titremeye başlar. Biraz iyileşince alaylı bir şekilde konuşur ve Azrail'i sinirlendirir. Azrail'le savaşmaya başlar ve Azrail'e, seni öldürüp yiğitlerin canını kurtaracağım, diye kafa tutar, o sırada Azrail gider. Deli Dumrul da böbürlenerek Azrail'in kendisinden korktuğu için gittiğini söyler.

4-Azrail, Deli Dumrul'un peşinden hızla gider ve Dumrul'a gözüdür. O esnada Deli Dumrul'un başı döner ve yere düşer. Azrail'le başa çıkamayacağını anlayınca, canını bağışlaması için Azrail'e yalvarır.

5-Deli Dumrul, Azrail'i kovar ve Tanrı'ya yalvararak; “Yücelerden yücesin, kimse bilmez nicesin, güzel Tanrı, nice cahiller seni gökte arar, yerde ister; sen zaten müminlerin gönlündesin, daim duran Cebbar Tanrı, baki kalan Settara Tanrı, benim canımı alacaksan, sen al; Azrail'e almaya bırakma!” der. Tanrı, Deli Dumrul'un sözünü beğenir. Ulu Tanrı, Azrail'e; Deli Dumrul canı üzerine can bulursa, onun canını bağışlayacağını söyler.

6-Deli Dumrul babasına gider, canını ister; babası vermez. Sonra annesine gider, canını ister; annesi de canını vermez.

7-Deli Dumrul Azrail'e, eşiyle buluşmasına izin vermesini, daha sonra canını almasını ister ve Azrail izin verir.

8-Deli Dumrul helalinin yanına gelir, olanları anlattıktan sonra “Kimi seversen onunla evlen.” der ve eşi de ondan başka kimseyi sevemeyeceğini ve canını, canı için feda edeceğini söyler.

9-Azrail, hatunun canını almaya gelir. O esnada Deli Dumrul; “Güzel Tanrı, çok cahiller seni, gökte arar, yerde ister; sen zaten müminlerin gönlündesin, daim duran Cebbar Tanrı, ulu yollar üzerine imaretler yapayım senin için, aç görsem doyurayım senin için, alırsan ikimizin canını birlikte al. Korsan ikimizin canını birlikte koy.” diyerek yalvarır.

10-Deli Dumrul’un sözleri, Tanrı’nın hoşuna gider ve Azrail’e emrederek: “Deli Dumrul ve eşine yılları bağışladığını; ama anasının ve babasının canını almasını söyler. Bunun üzerine Azrail, babasının da annesinin de canını alır.

1.12.2.Motifler

A196.1 Kader Tanrıların Kontrolü Altındadır:

Bir güzel yiğit hasta düşer ve Tanrı buyruğuyla ölür.

Deli Dumrul dua eder ve Tanrı canını bağışlar.

C755 Bir İşi Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

Azrail de Deli Dumrul’a, canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler.

F900.1. Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Deli Dumrul’un eşi, canını vermek isteyince Deli Dumrul dua eder ve Tanrı, duasını kabul eder. İkisinin de canını bağışlar.

(T) F..... Olağanüstü Söz:

Azrail de Deli Dumrul’a, canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler.

H310 Aşk İmtihanı:

Eşi, canını Deli Dumrul’a feda eder.

H330 Kaybetmeler ve Kazanmalar:

Deli Dumrul’un eşinin canını almaya giden Azrail’e, Deli Dumrul; “Tanrım, alırsan ikimizin canını birlikte al. Korsan ikimizin canını birlikte koy.” diye yalvarır. Tanrı,

Deli Dumrul’un yalvarmasını beğenir. Azrail’e emreyler: “Deli Dumrul’un anasının ve babasının canını al. O iki helale yüz kırk yıl ömür verdim” der.

H495 Annelik İmtihanı:

Deli Dumrul, annesine gider; canına karşılık annesinin canını ister. Fakat annesi canını vermez.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulabilme İmtihanı:

Deli Dumrul; “Bre koç yiğidi kim öldürdü?” diye sorar. Halk da: “ Al kanatlı Azrail geldi. Bu yiğidin canını aldı.” der.

Azrail, Deli Dumrul’a canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler. Deli Dumrul’a, eşi canını verir.

H1010 Yerine Getirilmesi Mümkün Olmayan Vazifeler:

Azrail de Deli Dumrul’a, canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler.

H1388 Muayyen Sorulara Cevap Araştırma:

Azrail, Deli Dumrul’a, canının yerine bir can bulabilirse eğer, bir müddet daha yaşayabileceğini söyler. Deli Dumrul önce babasına gider, babası vermez. Annesine gider, annesi de vermez. En sonunda eşi canını verir.

H1400 Korku İmtihanı:

Deli Dumrul, Azrail’in canını alacağını anlayınca korkusundan canını almaması için Azrail’e yalvarır.

H1557 İtaat İmtihanı:

Deli Dumrul, Azrail’e ne kadar kafa tutsa da onunla başa çıkamayacağını anlar.

H1562 Gücün İmtihanı:

Deli Dumrul; “Azrail, ben seni geniş yerde isterdim, bu yerde eyi elime geçtin, öyle mi? Seni öldüreyim, yiğitlerin canını kurtarayım” der. Kılıcını çekerek Azrail’e saldırır.

J1110 Akıllı Adamlar:

Deli Dumrul’a, halk; “ Ama beyim... Bu ne biçim sözdür? Tanrı’ya bu sözün hoş gelmez. Onun birliğini bilmek gerek.” diye akıl verir.

J1540 Karı- Koca arasındaki Karşılıklı Sözler:

Deli Dumrul, eşine; “Gözün kimi tutarsa, gönlün kimi severse sen ona var, iki oğlancığı öksüz koma.” deyince, Deli Dumrul’un karısı da; “Senden sonra bir yiğidi, sevip varsam, birlikte yatsam, ala yılan olup beni soksun, senin o muhannet anan ile baban, bir canda ne var ki, sana kıyamamışlar, arş tanık olsun, kürsi tanık olsun, benim canım senin canına kurban olsun.” der.

J2600 Korkak Aptal:

Azrail, Deli Dumrul’un yanına gelir, canını alacağını söyler. Deli Dumrul da Azrail’den kurtulamayacağını anlayınca, canını bağışlaması için Azrail’e yalvarır.

K1811 Tanrılar (Azizler), Beşeri Varlıkları Ziyaretleri Esnasında Kıyafet Değiştirirler:

Azrail, Deli Dumrul’a ihtiyar bir adam kılığında görünür.

L114.3 Asi Kahraman:

Deli Dumrul Azrail’e; “ Seni öldüreyim, yiğitlerin canını kurtarayım!” diyerek Azrail’e kafa tutar.

L121 Aptal Kahraman:

Azrail’e kafa tutan Deli Dumrul, Azrail’i yeneceğini düşünür.

M130 Evlilikle İlgili Yeminler:

Deli Dumrul'un eşi; “Ne dersin, ne söylersin? Göz açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim, koç yiğidim... Karşı yatan kara dağları, senden sonra ben neyleyim, yaylacak olsam benim mezarım olsun. Altın akçanı harcayacak olsam, benim kefenim olsun... Senden sonra bir yiğidi, sevip varsam, birlikte yatsam, ala yılan olup beni soksun, senin o muhannet anan baban, bir canda ne var ki, sana kıyamamışlar, arş tanık olsun, kürsi tanık olsun, benim canım senin canına kurban olsun.” diyerek yemin eder.

M300 Kerametler:

Deli Dumrul'un eşi canını vermek isteyince Deli Dumrul dua eder. Tanrı duasını kabul eder. İkisinin de canını bağışlar.

N3 Olağanüstü Varlıklarla Bahse Girme:

Deli Dumrul, Azrail'e; “ Bre Azrail! Ben seni geniş yerde isterdim, bu yerde eyi elime geçtin öyle mi? Seni öldüreyim, yiğitlerin canını kurtarayım.” der.

N101 Kaderin Değiştirilmezliği:

Deli Dumrul, Azrail'e ne kadar kafa tutsa da Azrail'in canını almaya geldiğini kabul eder.

N111.2.1. Kör Talih:

Genç yaşta güzel bir yiğit ölmüştür.

N130 Şans ve Kaderin Değişmesi:

Deli Dumrul'un eşinin canını almaya giden Azrail'e, Deli Dumrul; “Tanrım, alırsan ikimizin canını birlikte al. Korsan ikimizin canını birlikte koy.” diye yalvarır. Tanrı, Deli Dumrul'un yalvarmasını beğenir. Azrail'e emreyler: “Deli Dumrul'un anasının ve babasının canını al. O iki helale yüz kırk yıl ömür verdim.” der.

N200 Talihin İyi Hediye:

Tanrı, Deli Dumrul'un ve eşinin canını bağışlar.

N203 Şanslı İnsan:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul'a, eşi canını feda eder.

N817.0.1 Yardımcı Allah:

Tanrı, Deli Dumrul'un ve eşinin canını bağışlar.

P210 Karı Koca:

Deli Dumrul'un eşi; "Benim canım, senin canına kurban olsun." der. Deli Dumrul, Tanrı'ya; "Alırsan ikimizin canını birlikte al. Korsan ikimizin canını birlikte koy." diye yalvarır.

P231 Anne ve Oğlu:

Deli Dumrul annesine gider, canına karşılık annesinin canını ister. Fakat annesi canını vermez.

P233 Baba ve Oğlu:

Deli Dumrul babasına gider, canını ister. Fakat babası da canını vermez.

Q10 Mükafatlandırılmış İşler:

Deli Dumrul, Azrail'e; "Daima duran Cebbar Tanrı, ulu yollar üzerine imaretler yapayım senin için, aç görsem doyurayım senin için, alırsan ikimizin canını birlikte al. Korsan ikimizin canını birlikte koy, Keremi çok Kadir Tanrı! Keremi çok Kadir Tanrı." der. Deli Dumrul'un yalvarması Tanrı'nın hoşuna gider. Azrail'e emreyleyler: "Deli Dumrul'un anasının ve babasının canını al. O iki helale yüz kırk yıl ömür verdim."

Q93 Olağanüstü Yardımla Mükafatlandırma:

Deli Dumrul'un duası, Tanrı'nın hoşuna gider ve Tanrı, Deli Dumrul'un ve eşinin canını bağışlar.

R152 Kocasını Kurtaran Kadın:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul'a, eşi canını feda ederek kocasını kurtarır.

T210.1 Sadık Kadın:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul'a, eşi canını feda eder ve ondan başka kimseyi sevmeyeceğini söyleyerek yemin eder.

U250 Hayatın Kısallığı:

Genç yaşta güzel bir yiğit ölmüştür.

Deli Dumrul, yaşamı anlamadan Azrail canını almaya gelir.

V50 Dua**V52 Duanın Esrarengiz Gücü:**

Deli Dumrul, kendisinin ve eşinin canlarının bağışlanması için dua eder ve duası kabul olunur.

V57 Duanın Maksadı:

Deli Dumrul, kendisinin ve eşinin canlarının bağışlanması için dua eder.

V200 Mukaddes Şahıslar:

Azrail, Deli Dumrul'un canını almaya gelir.

V201 Allah:

Deli Dumrul'un yalvarışları sonunda Tanrı canlarını bağışlar.

W34 Bağlılık:

Canına karşılık can arayan Deli Dumrul'a, eşi canını feda eder ve ondan başka kimseyi sevmeyeceğini söyleyerek yemin eder.

W117 Övünme:

Deli Dumrul; "Azrail'in gözünü öyle korkuttum ki, geniş kapıyı bıraktı, dar bacadan kaçtı... Ben onu kor muyum doğana kaptırmayınca?" diyerek övünür.

W121 Korkaklık:

Azrail, Deli Dumrul'un yanına gelir ve canını alacağını söyler. Deli Dumrul, Azrail'den kurtulamayacağını anlayınca canını bağışlaması için Azrail'e yalvarır.

W167 İnatçılık:

Deli Dumrul, canını almaya gelen Azrail'e canını almaması için ısrar eder.

Z42 Kuvvetli ve En Kuvvetli:

Deli Dumrul, Azrail'e ne kadar kafa tutsa da onunla başa çıkamayacağını anlar.

Z142 Sembolik Beyaz:

Deli Dumrul, genç güzel yiğidi kimin öldürdüğünü sorar. İhtiyar da al kanatlı Azrail'in öldürdüğünü söyler.

1.13.Gülbahar Operası**1.13.1.Motif Sırası**

1-Ağrı'da Güp Gölü'nün çevresine Çobanlar gelir, üstlüklerini çıkardıktan sonra efsane olan Ağrı Dağı'nın geçmişteki öfkesini kavalla çalarlar. O esnada beyaz kuş, kanadını suyu masmavi olan göle üç kez batırıp uçarak gider. Çobanlar üstlüklerini giyerek oradan ayrılır.

2-Sofi, Ahmed'in kapısında ak bir at görür ve atın kime ait olduğunu merak eder. Sofi, Ahmed'in çaldığı kavalı heyecanla dinler; kararsız bir şekilde Ahmet'e atın kime ait olduğunu sorar. Ahmet de bilmediğini söyler.

3-Ahmed'in kapısına beyaz bir at gelir. Atı gören köylüler Ahmed'in evinin önüne gelirler ve atın kime ait olduğunu sorarlar. Ahmed de kimin olduğunu bilmediğini; fakat kendisine hediye olarak gönderildiğini ve bu atla, bir gün Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkabileceğini söyler. Köylüler duyduklarına şaşırır.

4- Sofi, Ahmed'e ve köylülere atın Mahmut Paşa'ya ait olduğunu söyler. Köylüler korkar.

5-Musa Bey ve Mahmut Paşa'nın adamları, köye gelerek Ahmed'e atı geri vermesini söyler. Ahmed de; "Armağan at geri yollanmaz!" diyerek reddeder. Mahmut Paşa'nın adamları çok sinirlenir ve köyden ayrılır.

6- Mahmud Paşa'nın zulmünden korkan köylüler, kaçarak Ağrı Dağı'nın eteğine yerleşir. Adamlarıyla birlikte köye gelen Mahmut Paşa, köyde Sofi'den başka kimsenin olmadığını görünce sinirlenir ve "Atı da, Ahmed'i de, tüm Ağrılıları da tutup bana getirin!" der.

7- Adamları, Mahmut Paşa'ya Ahmed'i getirdiklerini söyler. Mahmut Paşa bu güzel habere çok sevinir. Mahmut Paşa'nın kızı Gülbahar, Ahmed'i Güp Gölü'nde gördüğü andan itibaren aklından çıkaramamıştır ve Ahmed'in o adam olduğunu görünce korkar ve çok üzülür.

8-Mahmut Paşa, Ahmed'den atını geri vermesini ister. Ahmed de atın kendisine hediye olarak geldiğini ve geri vermeyeceğini söyler. Mahmut Paşa duyduklarına sinirlenir ve Ahmed'i zindana attırır. Musa Bey, Paşa'ya bu duruma çok üzüldüğünü söyler.

9- Ahmed zindanda, Musa Bey ve Sofi ile konuşurken; Musa Bey üzüntüsünü Ahmed'e söyler.

10-Gülbahar'a aşık olan Memo, zindanın anahtarını gizlice Gülbahar'a verir. Gülbahar da Ahmed'i görmek için zindana giderken Sofi'yi görür. Sofi, Ahmed'le Gülbahar'ın görüşmesini istemez; ama yine de Ahmed'i çağırır. Ahmed ile Gülbahar, zindanın içerisinde konuşarak uzaklaşır. Memo içinde sakladığı aşkını, bir an dile getirir. Gülbahar zindandan ayrılmadan önce, Sofi'den Ahmed'in zindandan çıkabilmesi için yardım etmesini ister.

11-Gülbahar zindandan ayrılıp Demirci Hasan'a gider, ondan Ahmed'i zindandan kurtarmasını ister. Hasan da yardım etmek için kalkıp gider.

12-Gülbahar, eve giderken falcı Cindar Ana'ya rastlar. Cindar Ana, Gülbahar'a her şeyin iyi olacağını, umudunu kaybetmemesini söyler.

13- Demirci Hasan atı bulup getirir. Herkes şaşkına döner. Fakat Mahmut Paşa bu olaya sinirlenir ve kendi atı olmadığını söyler. Çünkü Mahmut Han atı değil, sadece suçlunun en ağır şekilde cezalandırılmasını ister.

14-Gülbahar, babasının kötü şeyler yapacağından korkar ve zindana gider. Memo'dan, Ahmet'i zindandan çıkarabilmesi için yardım etmesini ister. Memo, Gülbahar'ı çok sevdiği için aşkını feda ederek, anahtarı verir. Sonra da Gülbahar'ın saçından bir tutam saklamak için alır ve oradan uzaklaşır.

15- Mahmut Paşa cellatlarla birlikte zindana gelir. Memo onlara gülerek; "Burada kimse yok!" der. Mahmut Paşa bu duruma inanmak istemez. Fakat zindanın boş olduğunu görünce çok sinirlenir. Paşa'nın adamları Memo'ya saldırmaya başlar. Memo kaçarak kaleye çıkar ve aşağıya atlar. Bunu gören Gülbahar, bağıarak ağlamaya başlar. Mahmut Paşa ve adamları gelip Gülbahar'ı görünce, Paşa her şeyi anlar ve sinirlenir.

16- Gülbahar'a olan aşkı için kendisini feda ederek kaleden atlayan Memo'nun hayali sesi, bir ağıt gibi duyulmaya başlanır. Bu arada bir hikayeci, Mahmut Paşa'ya Ağrı Dağı'nın efsane olan hikayesini anlatır.

17-İsmail, elinden geleni yaparak Han'ı yola getirir. Ağrı Dağı'nın zirvesine şimdiye kadar hiç kimsenin çıkamadığını, çıkmayı deneyenlerin de düşerek öldüklerini anlatır. Ahmed'e bir şans vermesini ister. Eğer Ahmet zirveye çıkıp ateşi yakabilirse, Gülbahar'la evlenmesine izin vermesini, böylelikle Ağrı halkının artık Paşa hakkında konuşmayı keseceklerini söyler ve Mahmut Paşa da kabul eder.

18- Köylüler, Ahmed'i çağırır ve alınan kararı söyler, Ahmed de kabul eder ve saraya gelip Mahmut Paşa'ya veda ederek, Ağrı Dağı'nın zirvesine çıkmak için atıyla yola koyulur. Halk merak ve şaşkınlık içinde sarayın önünde toplanıp heyecanla bekler. Bir süre sonra dorukta bir alevdir görülür. Hasan ve halk sevinçle çığlık atarlar.

19- Ahmed Ağrı Dağı'ndan döndükten sonra sevdiği Gülbahar'a kavuşur ve köylülerle birlikte Güp Gölü'ne giderler.

20- Ahmed, Memo'nun Gülbahar'a duyduğu yakın ilgiden kuşkulandır ve üzülür. Gülbahar ise Memo'nun kendisine aşık olduğundan habersizdir. Bir an zindanda

olanları düşününce Memo'nun aşkını fark eder. Ahmed, Gülbahar'la hiç ilgilenmez, onunla konuşmaz ve aralarına bir kılıç koyarak uyur. Gülbahar bu durumu anlayamaz, çok üzülür ve umutsuzluğa düşer. O an, ani bir sinir krizi geçirerek, Ahmed'i kılıçla öldürür ve sonra delirir. Gülbahar sürekli Ahmed'in hayalini görür, geri gelmesi için yalvarır ve ağlayarak Güp Gölü'ne gider ve kaybolur.

21- Çobanlar tekrar göle gelir, üstlüklerini çıkardıktan sonra efsane olan Ağrı Dağı'nın geçmişteki öfkesini kavalla çalar. O esnada beyaz kuş kanadını, suyu masmavi olan göle üç kez batırıp uçarak gider. Çobanlar üstlüklerini giyerek oradan ayrılır.

1.13.2.Motifler

B172.Sihirli Kuş:

Bir beyaz kuş, kanadını suyu masmavi olan göle üç kez batırıp uçarak gider.

B184.1. Sihirli At:

Ahmed kapısına gelen atı üç defa götürür, yola bırakır. Fakat at geri gelir.

B401 Yardımcı At:

Ahmed'i Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkarır.

C610 Yasaklanan Bölge:

Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkılması yasaklanmıştır.

(T)C613 Yasaklanan Dağ:

Ağrı Dağı'nın doruğunda bulunan ateşi götürdükleri için Ağrı Dağı'na çıkmak yasaklanmıştır.

C751 Belirli Zamanlarda Bazı Şeyleri Yapma Yasağı:

Ahmed zindandadır ve zindandan çıkarılması yasaktır.

C755 Bir İşi Muayyen Zamanda Yerine Getirme:

Ahmed zirveye çıkıp ateşi yakabilirse, Gülbahar'la evlenmesine Paşa izin verecektir.

D921 Sihirli Göl:

Çobanlar ve aşıklar Güp Gölü'nde toplanır.

D1279 Sihirli Ses:

Memo'nun hayalinin sesi bir ağıt okur.

D1830 Sihirli Güç:

Hiç kimsenin çıkamadığı Ağrı Dağı'na Ahmed çıkar.

E200 Hayaletler:

Memo'nun hayali bir ozan şeklinde gelir ve bir ağıt okur.

F610 Çok Kuvvetli İnsan:

Demirci Hasan, Ahmed'i zindandan kurtarır.

F713 Olağanüstü Göl:

-Çobanlar ve aşıklar Güp Gölü'nde toplanır.

-Bir ak kuş, kanadını üç kez göle batırır.

F833 Olağanüstü Kılıç:

Ahmed Gülbahar'la hiç ilgilenmez, konuşmaz ve aralarına bir kılıç koyarak uyur.

F900 Olağanüstü Hadiseler:

Ağrı'nın tam tepesinde bir ateş varmış. İnsanlar ateşi ilk defa orada görmüşler, alıp getirmek istemişler. Ama Ağrı Dağı, ateşi kaçırmak isteyenleri ve doruğa çıkanları hiç affetmemiş. Hemen yok edivermiş onları.

F900.1 Muayyen Zamanlarda Kerametler:

Hiç kimsenin çıkamadığı Ağrı Dağı'na Ahmed çıkar.

G200 Büyücü (Cadı):

Gülbahar, falcı Cindar Ana'ya rastlar ve Cindar Ana, Gülbahar'a her şeyin iyi olacağını, umudunu kaybetmemesini söyler.

H326 Aşk İmtihanı: Hüner:

Ahmed, Gülbahar'la evlenebilmek için Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkar ve ateşi yakar.

(T)H328.7. Kuvvet İmtihanı:

Ahmed zirveye çıkıp ateşi yakabilirse, Gülbahar'la evlenmesine Paşa izin verecektir.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı:

Sofi, Ahmed'i çağırıp atın nasıl geldiğini sorar. Ahmed de atı ilk defa görmektedir.

H1010 Yerine Getirilmesi Mümkün Olmayan Vazifeler:

Mahmut Han, Ahmed'in Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkıp ateşi yakmasını ister.

H1331 Olağanüstü Hayvanın Araştırılması:

Mahmut Han kaybettiği atını araştırır ve Ahmed'in evinin önünde bulur.

H1338 Muayyen Sorulara Cevap Araştırma:

Mahmut Han kaybettiği atını araştırır ve Ahmed'in evinin önünde bulur.

H1400 Korku İmtihanı:

Gülbahar, babasının kötü şeyler yapacağından korkar ve zindana gider.

Ahmed dağa doğru giderken olayı duyanlar, sarayın önünde toplanır. Bu kadar büyük kalabalıktan korkan Paşa, düşünmeye başlar.

H1410 Korku İmtihanları: Korkunç Bir Yerde Durma:

Ahmed korkulan Ağrı Dağı'nın doruğunda ateşi yakar.

H1556 Sadakat İmtihanı:

Gülbahar'ı çok seven Memo, Gülbahar'ın mutlu olması için Ahmed'i zindandan çıkarır.

H1557 İtaat İmtihanı:

Ahmed, Mahmut Han'ın kendisinden istediği ateşi yakmak için Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkmayı kabul eder.

H1562 Gücün İmtihanı:

Ahmed zirveye çıkıp ateşi yakabilirse, Gülbahar'la evlenmesine Paşa izin verecektir.

J1110 Akıllı Adamlar:

İsmail, elinden geleni yaparak Paşa'yı yola getirir ve: "Ağrı'nın doruğuna, bugüne dek çıkan olmamış, çıkmaya yeltenenler de mutlak düşüp ölmüşlerdir. Ahmed'e bir şans tanınacak ve Ahmed doruğa çıkabilir de oraya vardığını bir ateş yakıp ispatlarsa, Gülbahar ile evlenmesine, Han izin verecek ve böylece Han, Ağrılıların dilinden de kurtulmuş olacak!" der. Mahmut Paşa da kabul eder.

J2070 Aptal Arzular:

Demirci Hasan atı bulup getirir. Herkes şaşkına döner. Fakat Mahmut Paşa bu olaya sinirlenir ve kendi atı olmadığını söyler. Çünkü Mahmut Han atı değil, sadece suçlunun en ağır şekilde cezalandırılmasını ister.

F2183 Felaket Getiren Tartışmalar:

Mahmut Paşa, Ahmed'den atını geri vermesini ister. Ahmed de atın kendisine hediye olarak geldiğini ve geri vermeyeceğini söyler. Mahmut Paşa duyduklarına sinirlenir ve Ahmed'i zindana attırır.

Gülbahar; "Ahmed, Ahmed! Neden konuşmazsın, bakmazsın yüzüme?" der. Sonunda Ahmed, kırılgan bir şekilde konuşur. Kendisini kurtarmak için Memo'ya ne verdiğini sorar. Ahmed, olanları öğrenir ama sevgilisinin bir tutam saç vermesini bile hazmedemez. Gece olunca Ahmed, aralarına kılıcını koyup öyle yatar. Gülbahar

üzüntü içindedir. Bir türlü uyuyamaz. Artık onun için her şey bitmiştir. Bu düşünce ile çıldırır ve hançerini çekerek Ahmed'i öldürür.

J2600 Korkak Aptallar:

Ahmed dağa doğru giderken olayı duyanlar, sarayın önünde toplanır. Bu kadar büyük kalabalıktan korkan Paşa, düşünmeye başlar.

K1350 Kadın Hile İle İkna Eder veya Kur Yapar:

Gülbahar, babasının kötü şeyler yapacağından korkar ve zindana gider. Memo'dan Ahmed'i zindandan çıkarabilmesi için yardım etmesini ister.

K1700 Yalan Söyleyerek Aldatmalar:

Mahmut Han, atını alınca Ahmed'i bırakacağını söyler. Fakat Ahmed gelince zindana attırır.

K1870 Aldatma:

Gülbahar, Ahmed'i zindandan kurtarmak için Memo'ya bir tutam saçından vererek Ahmed'i aldatmış olur.

K1887 Hayali Sesler:

Memo'nun hayali, bir ozan görünümünde gelir ve bir ağıt okur.

(T)K2305 Hile İle İş Yapma:

Mahmut Han, atın bulunup getirilmiş olmasını kabul etmez. Ahmed'in en ağır şekilde cezalandırılmasını ister.

L100 Talihi Yaver Gitmeyen Kahraman:

Büyük zorluklarla Gülbahar'a kavuşan Ahmed, Gülbahar'ın kendisini aldattığını öğrenince Gülbahar'ı affedemez.

L176 Aşağı Seviyeden Olan Oğlan Yarışı Kazanır:

Çoban olan Ahmed, Ağrı Dağı'na çıkıp ateşi yakarak Han'ın kızıyla evlenmeyi hak eder.

M200 Sözlere ve Anlaşmalar:

Mahmut Han, Ahmed Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkıp ateşi yakarsa kızıyla evlendirmeye söz verir.

M300 Kerametler:

Atıyla Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkan Ahmed ateşi yakar.

N0 Bahisler:

Ahmed'e bir şans verilecek, eğer Ahmed zirveye çıkıp ateşi yakabilirse, Gülbahar'la evlenmesine Paşa izin verecektir.

N111.2 Kaderin Görünüşü**N111.2.1. Kör Talih:**

Gülbahar'ı deli gibi seven Memo aşkına kavuşamaz.

N130 Şans Ve Kaderin Değişmesi:

Zindandan kurtulan Ahmed, Ağrı Dağı'na çıkarak ateşi yakar ve Gülbahar'la evlenir.

N134 Şansın Değişmesi Şahısların Tesiriyledir:

Ahmed'in zindandan kurtarılmasına Gülbahar, Demirci Hasan ve Memo yardım eder.

N134.1. Kötü Şansı Şahıslar Verir:

-Memo, aşıklar uğruna aşkını feda eder.

-Ahmed, Gülbahar'ın kendisini aldattığını öğrenince Gülbahar'ı affetmez.

N170 Şansın Değişkenliği:

Zindanda yatan Ahmed, Gülbahar'ın sayesinde zindandan kurtulur ve Mahmud Han ile girdiği bahsi kazanarak Gülbahar'la evlenir.

N200 Talihin İyi Hediyeleyeri:

Ahmed'le Gülbahar evlenir.

N203 Şanslı İnsan:

Ahmed, Gülbahar'ın sayesinde zindandan kurtulur.

Ahmed, atı sayesinde Ağrı Dağı'nın doruğuna çıkar.

N250 Kötü Şansın Devamlılığı:

Büyük zorluklarla Gülbahar'a kavuşan Ahmed, Gülbahar'ın kendisini aldattığını öğrenince Gülbahar'ı affedemez.

N300 Şanssız Kazalar:

Memo'ya, Paşa'nın adamları saldırmaya başlar. Memo kaçarak kaleye çıkar ve aşağıya atlar. Bunu gören Gülbahar bağırarak ağlamaya başlar. Mahmut Paşa ve adamları gelip Gülbahar'ı görünce, Paşa her şeyi anlar ve sinirlenir.

N140 Değerli Sırların Öğrenilmesi:

Memo'ya, Paşa'nın adamları saldırmaya başlar. Memo kaçarak kaleye çıkar ve aşağıya atlar. Bunu gören Gülbahar bağırarak ağlamaya başlar. Mahmut Paşa ve adamları gelip Gülbahar'ı görünce, Paşa her şeyi anlar ve sinirlenir.

N700 Tesadüfi Karşılaşmalar:

Mahmud Han, kızı Gülbahar'ı kalenin burcunun altında feryat ederken tesadüfen görür.

N732 Kız ve Babanın Tesadüfen Karşılaşmaları:

Mahmud Han, kızı Gülbahar'ı kalenin burcunun altında feryat ederken tesadüfen görür.

N800 Yardımcılar:

Demirci Hasan ve Memo, Ahmed'in zindandan kurtarılmasına yardım eder.

N835 Yardımcı Güçlü Adam:

Demirci Hasan, Ahmed'i zindandan kurtarır.

P150 Zengin Adamlar:

Mahmud Han, köyün en zenginidir.

P234 Baba ve Kızları:

Memo'ya, Paşa'nın adamları saldırmaya başlar. Memo kaçarak kaleye çıkar ve aşağıya atlar. Bunu gören Gülbahar bağırarak ağlamaya başlar. Mahmut Paşa ve adamları gelip Gülbahar'ı görünce, Paşa her şeyi anlar ve sinirlenir.

P412 Çoban:

Çobanlar Güp Gölü'ne gelir, üstlüklerini çıkardıktan sonra efsane olmuş olan Ağrı Dağı'nın geçmişteki öfkesini kavalla çalarlar.

P447 Demirci:

Demirci Hasan, Ahmed'i zindandan kurtarır.

Q2 İyiler ve Kötüler:

İsmail Ağa, Paşa'ya bütün olanları unutmasını, Ahmed'i geri çağırmasını önerir. Ancak Mahmud Han korkmakla beraber, sözünden dönmeyi de bir türlü kendine yediremez.

Q10 Mükafatlandırılmış İşler:

Ahmed, Ağrı Dağı'na çıkıp ateşi yakarak Han'ın kızıyla evlenmeyi hak eder.

Q80 Korkusuzluk Mükafatlandırılır:

Ahmed, Ağrı Dağı'na çıkma teklifinden korkmaz ve çıkar, ateşi yakar. Han da Ahmed'i kızıyla evlendirir.

Q200 Cezalandırmalar:

Mahmud Han, atını geri vermeyen Ahmed'i zindana atar.

Q211.5. İntihar Ederek Cezalandırmalar:

Aşkını aşıklar uğruna feda eden Memo, kendisini kalenin burcundan aşağı atarak intihar eder.

Q260 Aldatma Cezalandırılır:

Gülbahar'ın kendisini aldattığını öğrenen Ahmed, Gülbahar'ı affetmez ve yattıkları zaman aralarına kılıcını koyar.

Q431.3.İtaat Etmediği İçin Cezalandırma:

Mahmud Han, Ahmed'den atını ister. Ahmed de atı geri vermeyince Ahmed'i zindana attırarak cezalandırır.

Q433 Hapsederek Cezalandırma:

Mahmud Han, Ahmed'den atını ister. Ahmed de atı geri vermeyince Ahmed'i zindana attırarak cezalandırır.

Q570 Ceza ve Affetme:

Mahmud Han, zindana attırdığı Ahmed'in Ağrı Dağı'na çıkıp ateşi yakmasıyla onu affeder ve kızıyla evlendirir.

R41.3 Zindana Hapsetme:

Mahmud Han, Ahmed'den atını ister. Ahmed de atı geri vermeyince Ahmed'i zindana attırarak cezalandırır.

R110 Esirlikten Kurtulma:

Ahmed; Gülbahar, Demirci Hasan ve Memo'nun sayesinde zindandan kurtulur.

R122 Çeşitli Kurtarmalar:

Gülbahar, Ahmed'i zindandan kurtarmak için Demirci Hasan ve Memo'ya yalvarır.

R150 Kurtarmalar:

Gülbahar, Demirci Hasan ve Memo Ahmed'i zindandan kurtarır.

R169.5 Kahraman Arkadaşları Vasıtasıyla Kurtulur:

Ahmed; Gülbahar, Demirci Hasan ve Memo'nun sayesinde zindandan kurtulur.

R210 Firarlar:

Ahmed zindandan kaçar.

T10 Aşık Olma:

-Gülbahar, Ahmed'e aşıktır.

-Memo, Gülbahar'a aşıktır.

T15 İlk Görüşte Aşık Olma:

Gülbahar, Ahmed'i Güp Gölü'nde gördüğü andan itibaren aklından, hayalinden çıkaramaz.

T30 Sevgililerin Karşılaşmaları:

Memo, zindanın anahtarını gizlice Gülbahar'a verir; Gülbahar da Ahmed'i görmek için zindana giderken Sofi'yi görür. Sofi, Ahmet'le Gülbahar'ın görüşmesini istemez; ama yine de Ahmed'i çağırır. Ahmed ile Gülbahar, zindanın içerisinde konuşarak uzaklaşır.

T57 Aşkın İlan Edilmesi:

Gülbahar, Ahmed ile buluşmaya giderken Memo da arkasından aşkını ilan eder.

T80 Trajik Aşklar:

Büyük zorluklarla Gülbahar'a kavuşan Ahmed, Gülbahar'ın kendisini aldattığını öğrenince Gülbahar'ı affedemez.

T92 Aşkta Rakip:

Kendi aşkını sevdiği kadının mutlu olması için feda eden Memo, Gülbahar'ın saçından bir tutam saklamak için alır ve oradan uzaklaşır.

T100 Evlilik:

Ahmed ile Gülbahar evlenir.

T131 Evlenme Şartları:

Ahmed’e bir şans verilecek, eğer Ahmed zirveye çıkıp ateşi yakabilirse, Gülbahar’la evlenmesine Paşa izin verecektir.

T200 Evlilik Hayatı**T256 Karı Koca Arasındaki Tartışmalar:**

Gülbahar; “Ahmed, Ahmed! Neden konuşmazsın, bakmazsın yüzüme?” der. Sonunda Ahmed kırılgan bir şekilde konuşur. Kendisini kurtarmak için Memo’ya ne verdiğini sorar. Ahmed, olanları öğrenir ama sevgilisinin bir tutam saç vermesini bile hazmedemez. Gece olunca Ahmed aralarına kılıcını koyup öyle yatar. Gülbahar üzüntü içindedir. Bir türlü uyuyamaz. Artık onun için her şey bitmiştir. Bu düşünce ile çıldırır ve hançerini çekerek Ahmed’i öldürür.

T280 Evlilik Hayatının Diğer Şekilleri:

Ahmed, olanları öğrenir ama sevgilisinin bir tutam saç vermesini bile hazmedemez. Gece olunca Ahmed aralarına kılıcını koyup öyle yatar.

U110 Aldatmanın Ortaya Çıkması:

Ahmed, olanları öğrenir ama sevgilisinin bir tutam saç vermesini bile hazmedemez.

U250 Hayatın Kısaldığı:

Aşkı aşıklar uğruna feda eden Memo, kendisini kalenin burcundan aşağı atarak intihar eder.

Gülbahar üzüntü içindedir. Bir türlü uyuyamaz. Artık onun için her şey bitmiştir. Bu düşünce ile çıldırır ve hançerini çekerek Ahmed’i öldürür.

W28 Fedakarlık:

Ahmed, Gülbahar’la evlenebilmek için Ağrı Dağı’nın doruğuna çıkar ve ateşi yakar.

W31 İtaat:

Ahmed, Ağrı Dağı’na çıkma teklifine razı olur.

W32 Cesaret:

Ahmed, şimdiye kadar hiç kimsenin çıkamadığı Ağrı Dağı'na çıkar ve ateşi yakar.

W37 Vicdan Sahibi Olma:

Musa Bey, Ahmed'in zindana atılmasından duyduğu üzüntüyü Mahmut Paşa'ya söyler.

- İsmail Ağa, Paşa'ya bütün olanları unutmasını, Ahmed'i geri çağırmasını önerir.

W121 Korkaklık:

Ahmed dağa doğru giderken olayı duyanlar, sarayın önünde toplanırlar. Bu kadar büyük kalabalıktan korkan Paşa, düşünmeye başlar.

W167 İnatçılık:

Mahmud Han, Ahmed'den atını geri vermesini ister. Fakat Ahmed vermez.

W171 İkiyüzlülük:

Demirci Hasan atı bulup getirir. Herkes şaşkına döner. Fakat Mahmut Paşa bu olaya sinirlenir ve kendi atı olmadığını söyler. Çünkü Mahmut Han atı değil, sadece suçlunun en ağır şekilde cezalandırılmasını ister.

W185 Zor Kullanma:

Mahmud Han'ın adamları Ahmed'i yaka paça tuttukları gibi zindana atar.

Z271.1. Formülistik Sayı:3:

Bir beyaz kuş kanadını, suyu masmavi olan göle üç kez batırıp uçarak gider.

Ahmed kapısına gelen atı üç kez yola götürüp bırakır. Fakat at geri gelir.

Z100 Sembolizm:

Güp Gölü'ne gelen kuşlar aşıkları simgeler.

Z111.6 Ölünün Mesajları:

Memo'nun hayali gelir ve bir ağıt okur.

Z142 Sembolik Renk: Beyaz:

Bir beyaz kuş kanadını, suyu masmavi olan göle üç kez batırıp uçarak gider.

Z254 Takdir edilen Kahraman:

Ağrı Dağı'na çıkan Ahmed, doruktaki ateşi yakarak herkes tarafından takdir edilir.

Z293 Kahramanın Dönüşü:

Ağrı Dağı'na çıkan Ahmed doruktaki ateşi yakarak geri döner.

1.14. IV. Murad Operası

1.14.1.Motif Sırası

1-Zorba yeniçeriler, ellerine silahlarını alarak Topkapı Saray'ı önünde toplanır. Padişah korkarak gelir ve zorbalara, isteklerini haykırarak bağırıp çağırırlar.

2-Sadrazam Topal Recep Paşa, kendi kışkırttığı zorbaların arasına girip gerçekçi gibi davranarak ortamı yumuşatmaya çalışır. Zorbalara, isteklerinde ısrar eder; birçok devlet büyüğü ile Yahya Efendi ve Musa Çelebi'nin kafalarının kesilmesini isterler. Padişah da ortamı yumuşatmak için kafalarını istedikleri bu adamları öldürmeyip de görevlerinden uzaklaştırmayı vaat eder.

3-Padişahın validesi Kösem Sultan, Recep Paşa'nın isteği doğrultusunda hareket eder.

4- Padişah, bir an kendi yetkisinden şüphelenerek korkar ve korkusunu annesine anlatır; ama Kösem Sultan Padişah'a, aslında Recep Paşa'nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek Hüsrev Paşa'nın öldürülmesi konusunda ikna eder. Padişah da askerlerine, Hüsrev Paşa'nın kafasını keserek sarayın kapısına asmalarını emreder.

5-Zorba yeniçeriler, Hüsrev Paşa'nın öldürülmesiyle yetinmez ve Hafız Paşa'nın da kafasının kesilmesini ister. Hafız Paşa, serbest bırakıldığı halde padişaha gelip zorbalarla dövüşerek ölmek istediğini ve buna izin vermesini ister. Padişah ne kadar yanlış yaptığını anlar ve üzgün, bitkin bir şekilde dua eder.

6-Kösem Sultan ile Recep Paşa odada Padişah'ı tahttan indirerek yerine tahta kimi getirebileceklerini konuşmaya başlar. Kösem Sultan, Padişah'ın tahttan indirilmesi konusunda zorba yeniçerilerin ne düşündüklerini merak eder ve Recep Paşa'dan öğrenir. Aslında Kösem Sultan da oğlunun tahttan indirilmesi konusunda zorba yeniçerilerle aynı fikirdedir. Recep Paşa, Sultan Mustafa ya da Şehzade Beyazıt'ın tahta çıkmasını ister ve Kösem Sultan'a söyler. Fakat Kösem Sultan; "Şehzade Mustafa padişah olacağına, hanedan değişsin daha iyi!" der. Bunun üzerine Recep Paşa padişah olmayı düşünür ve Kösem Sultan'ın elini öper.

7-Sultan Murat'a aşık olan Dilfigar, Padişah'a giderek annesi ile Recep Paşa'nın baş başa konuştuklarını söyler. Padişah, bu durumdan şüphelenir.

8-Padişah, Silahdar Ağa'ya kendisine ne kadar güvendiğini söyleyerek Recep Paşa'yı çağırmasını ister ve Bostancıbaşı'nı da çağırarak askerlere gerekli tedbirlerin alınması için emir verilmesini ister. Recep Paşa gelir ve Padişah; "Gel bakalım topal zorba!" der ve hemen kafasını kestirerek öldürtür. O sıralarda annesini de odaya hapsettirir.

9-Sinan Paşa Köşkü önünde sipahiler, yeniçeriler, bilginler toplanır ve halk da gelir. Padişahı beklerler, sonunda Padişah savaş kıyafetleriyle gelir. Herkes şaşkındır. Padişah tepsi içerisinde kendisine getirilen Kuran'ı öperek dua eder ve gür bir sesle inancını haykırır. Osmanlı ordusunun ne kadar güçlü olduğu, İstanbul'un fethinin ne kadar büyük bir şey olduğunu konuşur ve hep beraber Bağdat'ın fethedilmesi için and içerler.

10-Zor bir savaş sonunda Revan Kalesi fethedilir. Çığırkan, bu güzel haberi halka bağırarak iletir ve sarayda şenlikler düzenlenir.

11-Cibali ile Ayakapısı'nda büyük bir yangın çıkar. Silahtar, haberi Padişah'a iletir. Fakat Padişah bu olayla pek ilgilenmez ve tuhaf tuhaf sözler söylemeye başlar. O sırada saraya Nef'i gelir. Bostancıbaşı yangının çok büyüdüğünü, şehri tehdit ettiğini Padişah'a söyler. Padişah, kendinde olmadığı için saçma sözlerine devam eder. Nef'i bu duruma sinirlenir ve Padişah'a; "İstanbul yanıyor Padişahım!" der ve Padişah Yeniçeri Ocağı'na yangını söndürmeye başlamasını emreder.

12-Sultan ruhen büyük bir sarsıntı geçirir. Nef'i'ye, şimdiye kadar hazırladığı bu düzen için her şeyi yok edebileceğini söyler. Nef'i de; “Düzen dahi halk içindir Padişahım!” der. Padişah; rakı, esrar, tütün gibi “akla pusu kuran, imanı ağlayan nesnelerin” bundan sonra yasaklandığını ve yasağı çiğneyenlerin öldürüleceğini İstanbul’a duyurur.

13-Padişah, kıyafet değiştirerek halkın yasağa uyup uymadığını kontrol için dışarı çıkar. Fakat kendi koyduğu yasağı kendisi çiğner ve gizlice saray da içki içer. Nef'i de; “Hicvetmeden duramam padişahım!” diyerek, okuduğu şiiriyle çok sert bir şekilde eleştirmeye başlar. Bu durum Padişah’ı sinirlendirir. Bostancıbaşı’na Nef'i’nin kafasının kesilmesi için emir verir ve Nef'i öldürülür.

14-Bekri Mustafa adlı bir şahıs, bir gün gizlice içki alemini düzenler. Her tarafı denetlemek için dolaşan Padişah, kimseye belli ettirmeden içeri girer ve oturur. Padişah orada bulunanlarla konuşmaya başlar. Bekri Mustafa Padişah’ı belki tanımıştır ama tanımış olsa da Padişah’la çok rahat konuşur. Padişah, Mustafa’nın kendine güvenini ve cesaretini çok beğenir, öylesine korkusuz olduğu için onu idam ettirmeye kıyamaz ve çıkar gider.

15-Sultan, Venedik Beyleri’ne gerekli cevabı iletmesi için Silahtar Ağa’yı çağırır. O anda Mehmed Paşa, Padişah’ın huzuruna gelir. Padişah da, Bağdat’tan döndükten sonra Venedik’e sefere gidileceğini söylerken bir anda, Mehmet’in belindeki kılıcı görür ve Köse Mehmet’e; “Böyle talimden kışlaya döner gibi, silahla çıkılır mı padişahın katına?” diyerek Paşa’nın yalvarmasına aldırmaz, Bostancıbaşı’yı çağırır ve başının kesilmesini emreder. Bostancıbaşı kafasını kesmek için Mehmet Paşa’yı götürür.

16-Sultan, Moskova ile Fener Patriği’nin gizli saklı mektuplaştığını duyunca sinirlenir ve patriğin kafasının kesilerek öldürülmesini emreder.

17- Bağdat fethedilir. Çığırkan da bu haberi halka iletir.

18- Padişah, Venedik’e sefere gidilmesini ve mutlaka zaferle dönülmesi gerektiğini Sadrazam Kara Mustafa Paşa’ya söyler. Bu arada Sultan, hasta olduğu için acı çekmektedir. Bir an dengesini yitirir ve Paşa tutar, kaldırır. Sultan, Paşa’nın doktor çağırmasını istemez. Mustafa Paşa, Sultan’a; “Şu koyduğunuz yasağa biraz da siz

uyunuz!” derken, içeriye Silahtar girer ve Padişah’a Kıbrıs’tan gönderilen şarabı ikram eder. Sultan içmemek için direnir; fakat kendini tutamaz, içer. İçince rahatsızlamaya başlar ve ne söylediğini bilemez. Şehzade İbrahim’in öldürülmesini emreder ve annesini de kovar. Hatta İbrahim’in öldürülmesine engel olursa, onu da öldürteceğini söyler. Mustafa Paşa da Padişah’a engel olamaz. İbrahim’in ölüp ölmediğinden emin olmak için Mustafa Paşa’ya sorar ve Paşa da “Öldü” diyerek yalan söyler. Padişah’ın krizleri artmaya başlar. Padişah anlamsız sözler söylemeye devam ettiği sırada aniden ölür.

1.14.2.Motifler

C250 İçme Yasağı:

Padişah; rakı, esrar, tütün gibi “akla pusu kuran, imanı ağlayan nesnelerin” bundan sonra yasaklandığını ve yasağı çiğneyenlerin öldürüleceğini İstanbul’a duyurur.

C420 Sırları Açıklama Yasağı:

Murat’ın gizlice içtiği içkiyi, Nef’i şiirinde anlatır.

C422.3 Kimliğin Açıklanması Yasaktır:

Murat, kılık değiştirerek halkın içine karışır. Sultan olduğunun açıklanması yasaktır.

C563 Kralın Yasakları:

Padişah, Kösem Sultan’ın Harem’den dışarı çıkmasını yasaklamıştır.

Padişah; rakı, esrar, tütün gibi “akla pusu kuran, imanı ağlayan nesnelerin” bundan sonra yasaklandığını ve yasağı çiğneyenlerin öldürüleceğini İstanbul’a duyurur.

C751 Belirli Zamanlarda Belirli Şeyleri Yapma Yasağı:

Padişah da ortamı yumuşatmak için, kafalarını istedikleri bu adamları öldürmeyip de görevlerinden uzaklaştırmayı vaat eder.

C755 Bir İş Muayyen Bir Zamanda Yerine Getirme:

Zorbalar, isteklerinde ısrar ederek birçok devlet büyüğü ile Yahya Efendi ve Musa Çelebi’nin kafalarının kesilmesini ister.

Kösem Sultan, Padişah’a, aslında Recep Paşa’nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek, Hüsrev Paşa’nın öldürülmesi konusunda ikna eder. Padişah da askerlerine Hüsrev Paşa’nın kafasını keserek sarayın kapısına asmalarını emreder.

Padişah anlamsızca konuşmalarını sürdürerek; “Sadrazama buyruğumdur. Yeniçeri Ocağı yangını söndürmeye başlasın!” der.

Murat da Bostancıbaşı’na emrederek, Nef’inin öldürülmesini ister.

Murat, Bostancıbaşı’na emrederek, Köse Mehmed Paşa’nın öldürülmesini ister.

Sultan, Patrik’in öldürülmesini emreder.

Padişah, Mustafa Paşa’ya, Venedik’e sefere gidilmesini ve mutlaka zaferle dönülmesi gerektiğini söyler.

Padişah, İbrahim’in öldürülmesini engellediği takdirde, annesini de öldürteceğini söyler.

D1040 Sihirli İçecekler:

Silahtar içeri girer ve Padişah’a, Kıbrıs’tan gönderilen şarabı ikram eder. Sultan içmemek için direnir; fakat kendini tutamaz, içer. İçince rahatsızlamaya başlar ve ne söylediğini bilemez.

D1275.4. Sihirli Şiir:

Nef’i, şiirinde Padişah’a; ” Hicvetmeden duramam!” der ve Padişah’ı ağır bir şekilde eleştirir.

D1712.3. Rüyanın Yorumlanması:

Sultan Murat, korkunç rüyalar görmeye başlar ve işlerin daha da kötüye gideceğini düşünür.

F610 Çok Kuvvetli İnsan:

Murat, gittiği seferlerden başarılı zaferlerle geri döner.

F1068 Realist Rüya:

Padişah'ın gördüğü korkunç rüyalar gerçek olur.

(T) H12.3. Şiirle Tanıma:

Nef'i, padişaha derdini şiirle anlatır.

H508 Muayyen Sorulara Cevap Bulma İmtihanı:

Padişah; "Acısı senin acından baskın çıkacak kimse kaldı mı şair?" der.

Nef'i de; "Var Padişah'ım, sizinki var. Gam çekmeyin Padişah'ım. Bostancıbaşı !..." der.

H600 Sembolik Yorumlar:

Padişah; "Acısı senin acından baskın çıkacak kimse kaldı mı şair?" der.

Nef'i de; "Var Padişah'ım, sizinki var. Gam çekmeyin Padişah'ım. Bostancıbaşı !..." der.

H1010 Yerine Getirilmesi Mümkün Olmayan Vazifeler:

Zorbalar, isteklerinde ısrar ederek birçok devlet büyüğü ile Yahya Efendi ve Musa Çelebi'nin kafalarının kesilmesini ister.

H1400 Korku İmtihanı:

Padişah, korkarak zorbaların yanına gelir ve ortamı yumuşatmak için kafalarını istedikleri bu adamları öldürmeyip de görevlerinden uzaklaştırmayı vaat eder.

Padişah, bir an kendi yetkisinden şüphelenerek korkar.

1555H Doğruluk İmtihanı:

Nef'i, öldürülmeyi göze alarak şiirlerinde korkusuzca doğruları söyler.

H1557 İtaat İmtihanları:

Padişah, korkarak zorbaların yanına gelir ve ortamı yumuşatmak için kafalarını istedikleri bu adamları öldürmeyip de görevlerinden uzaklaştırmayı vaat eder.

Kösem Sultan Padişah’a, aslında Recep Paşa’nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek, Hüsrev Paşa’nın öldürülmesi konusunda ikna eder. Padişah da askerlerine, Hüsrev Paşa’nın kafasını keserek sarayın kapısına asmalarını emreder.

H1562 Gücün İmtihanı:

Murat, gittiği seferlerden başarılı zaferlerle geri döner.

J1110 Akıllı Adamlar:

Nef’i, Padişah’a doğrulara anlatır.

-Mustafa Paşa, Padişah’a; “Şu koyduğunuz yasağa biraz da siz uyunuz!” der.

J1700 Ahmaklar:

Recep Paşa tarafından kışkırtılan zorbalar, isteklerinde ısrar ederek birçok devlet büyüğü ile Yahya Efendi ve Musa Çelebi’nin kafalarının kesilmesini isterler.

J2070 Aptal Arzular:

Kösem Sultan’ın hanedan değişmeli, demesi üzerine Recep Paşa’nın kafasından padişah olma düşüncesi geçer ve Paşa:“Damadınız ne güne duruyor!” der.

J2183 Felaket Getiren Tartışmalar:

Padişah, kendi koyduğu yasağı kendisi çiğner ve gizlice sarayda içki içer. Nef’i de; “Hicvetmeden duramam padişahım!” diyerek okuduğu şiiriyle çok sert bir şekilde Padişah’ı eleştirmeye başlar. Bu durum Padişah’ı sinirlendirir. Bostancıbaşı’na Nef’i’nin kafasının kesilmesi için emir verir ve Nef’i öldürülür.

J2498 Merasimin Tekrarlanması:

Kazanılan her zaferde tüm halk yedi gün, yedi gece şenlikler ve şöenler düzenler.

J2600 Korkak Aptal:

Recep Paşa, öldürüleceğini anlayınca korkusundan Sultan’ın ayaklarına kapanır.

K1900 Hileler ve Sahtekarlıklar:

Recep Paşa, zorbaları kışkırtarak bir sürü devlet büyüğünün başının vurulmasını istetir.

Kösem Sultan Padişah'a, aslında Recep Paşa'nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek Hüsrev Paşa'nın öldürülmesi konusunda ikna eder.

Kösem Sultan ile Recep Paşa, odada Padişah'ı tahttan indirerek yerine tahta kimi getirebileceklerini konuşur.

K2000 İkiyüzlülükler:

Kösem Sultan Padişah'a, aslında Recep Paşa'nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek Hüsrev Paşa'nın öldürülmesi konusunda ikna eder.

K2200 Alçaklar ve İhanet Edenler:

Recep Paşa'nın tahta geçmesi için Kösem Sultan ile Recep Paşa, Murat'ı tahttan indirmenin planlarını yapar.

K1350 Hile İle İkna Eder veya Kur Yapar:

Kösem Sultan Padişah'a, aslında Recep Paşa'nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek Hüsrev Paşa'nın öldürülmesi konusunda ikna eder.

K1812 Tebdili Kıyafetle Gezen Padişah:

Sinan Paşa Köşkü önünde sipahiler, yeniçeriler, bilginler toplanır ve halk da gelir. Padişah'ı beklerler, sonunda Padişah savaş kıyafetleriyle gelir.

(T)K2215 Hain Anne:

Kösem Sultan, oğlunun tahttan indirilmesini ister.

(T)K2305 Hile İle İş Yapma:

Recep Paşa'nın tahta geçmesi için Kösem Sultan ile Recep Paşa, Murat'ı tahttan indirmenin planlarını yapar.

M100 Ant ve Yeminler:

Padişah halka; “Bağdat yine bizim olacaktır, öyleyse ant için!” der ve hep beraber ant içerler.

N111.2.1. Kör Talih:

Kösem Sultan, Padişah’a, aslında Recep Paşa’nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek Hüsrev Paşa’nın öldürülmesi konusunda ikna eder. Padişah da askerlerine, Hüsrev Paşa’nın kafasını keserek sarayın kapısına asmalarını emreder.

Hafız Paşa, zorbalarla dövüşerek ölmeye gider.

N440 Değerli Sırların Öğrenilmesi:

Sultan Murat’a aşık olan Dilfigar, Padişah’a giderek annesi ile Recep Paşa’nın baş başa konuştuklarını söyler ve Padişah, bu durumdan şüphelenir.

N800 Yardımcılar:

- Nefi, Padişah’la doğruları konuşur.
- Sultan Murat’a aşık olan Dilfigar, Padişah’a giderek annesi ile Recep Paşa’nın baş başa konuştuklarını söyler ve Padişah, bu durumdan şüphelenir.
- Mustafa Paşa, Padişah’a; “Şu koyduğunuz yasağa biraz da siz uyunuz!” der.

P30 Prenslar:

Kösem Sultan ile Recep Paşa; Şehzade Kasım, Beyazıt veya Mustafa’dan hangisinin tahta çıkacağını konuşurlar.

P231 Anne ve Oğlu:

Padişah, validesinin Recep Paşa’yla gizlice konuştuğunu öğrenince odasına hapseder.

P461 Asker:

Sultan Murat, askerleriyle savaşa gider ve zaferle döner.

P600 Gelenekler:

Kazanılan her zaferde tüm halk yedi gün, yedi gece şenlikler ve şölenler düzenler.

Q80 Korkusuzluk Mükafatlandırılır:

Padişah Mustafa'nın kendine güvenini ve cesaretini çok beğenir. Öylesine korkusuz olduğu için onu idam ettirmeye kıyamaz ve çıkar, gider.

Q200 Cezalandırmalar**Q211 Öldürerek Cezalandırma:**

Padişah, Recep Paşa'yı ihanetinden dolayı öldürerek cezalandırır.

Q260 Aldatma Cezalandırılır:

Padişah, annesini odasına hapsedirmiştir.

Q431.3. İtaat Etmediği İçin Cezalandırma:

Nefi, şiirlerinde Padişah'ı ağır bir şekilde eleştirir ve Padişah tarafından öldürülür.

Q450 Zalim Cezalar:

Padişah, askerlerine Hüsrev Paşa'nın kafasını keserek sarayın kapısına asmalarını emreder.

Murat da Bostancıbaşı'na emrederek Nef'inin öldürülmesini ister.

Murat, Bostancıbaşı'na emrederek Köse Mehmed Paşa'nın öldürülmesini ister.

Sultan, Patriğin öldürülmesini emreder.

Q570 Ceza ve Affetme:

Padişah, Mustafa'nın kendine güvenini ve cesaretini çok beğenir. Öylesine korkusuz olduğu için onu idam ettirmeye kıyamaz ve çıkar, gider.

S110 Öldürtmeler:

- Padişah da askerlerine, Hüsrev Paşa'nın kafasını keserek sarayın kapısına asmalarını emreder.

- Murat da Bostancıbaşı'na emrederek, Nef'inin öldürülmesini ister.
- Murat, Bostancıbaşı'na emrederek, Köse Mehmed Paşa'nın öldürülmesini ister.
- Sultan, Patrik'in öldürülmesini emreder.

T10 Aşık Olma:

Dilfigar, Sultan Murat'a aşık olur.

T210.1 Sadık Kadın:

Sultan Murat'a aşık olan Dilfigar, Padişah'a giderek annesi ile Recep Paşa'nın baş başa konuştuklarını söyler ve Padişah, bu durumdan şüphelenir.

V50 Dua:

Padişah; "Tanrım güç ver bana, ülkem; asıl gövdem ölümcül hasta, ancak onu kurtardığım ölçüde kurtarabilirim ben sağlığını!" diye dua eder.

(T)V308 Kuranı Kerim Okuma:

Padişah, elinde Kur'an-ı Kerim'le Bağdat'ın alınması için ant içer.

W32 Cesaret:

Nefi öldürülmeyi göze alarak şiirlerinde Padişah'ı ağır bir şekilde eleştirir.

Bekri Mustafa korkmadan içkisini içer ve lafını sakınmaz konuşur.

W33 Kahramanlık:

Murat, gittiği seferlerden zaferlerle geri döner.

W121 Korkaklık:

Padişah, bir an kendi yetkisinden şüphelenerek korkar.

W171 İki Yüzlülük:

Kösem Sultan oğlunun tahttan indirilmesini istediği için oğlunu, Recep Paşa'nın sadakatine inandırmaya çalışır.

Z71.5.Formülistik Sayı:7:

Çığırtkan, halka yönelerek “Padişah der ki: Halkım böyle büyük bir zaferi yedi gün, yedi gece şenlikler, şölenlerle kutlayıp bayram edecektir. Tam yedi gün, yedi gece, ne bir eksik, ne bir artık.” der.

Z80 Formülistik Şiir:

Nef’i, Padişah’a derdini şiirle anlatır.

Z254 Takdir Edilen Kahraman:

Murat, gittiğı seferlerden zaferlerle döndüğü için halkı tarafından takdir edilir.

Z293 Kahramanın Dönüşü:

Murat, gittiğı seferlerden zaferlerle geri döner.

SONUÇ

Yapılan bu çalışmaya baktığımız zaman atalarımızın tarihte batı gösterilerinden ilk karşılaştıkları türün opera ve bale olduğunu görmekteyiz. Opera bir batı sanatı olarak ülkemize girmiştir. Ve bu konuda bestecilerimizin özellikle müzikte yeniliklere, gelişmelere ayak uydurabilmek ve Evrensel müziği yakalamak adına en büyük katkıyı M.K. Atatürk sağlamış olup; konusunu kültürümüzden ve tarihimizden alan oyunlar yazdırarak, operalar bestelettirerek, bunların sahnelenmesini sağlayarak, yeni sanatçılar yetişmesine olanak sağlamıştır. Gelişmeleri takip edebilmek için yurt dışına çok sayıda öğrenci gönderip yurt dışından öğretmenler getirterek konservatuvarların açılmasını sağlamış ve ilk operamız sayılan “Özsoy” operasının bile metnini kendisi vererek opera bestelenmesi için büyük çabalar göstermiştir. Ayrıca yurt dışına eğitim amaçlı müzisyenlerimizin gönderilmesiyle opera hakkındaki bilgilerimizin artması sonucu bestecilerimiz artık kökü Türk kültürüne bağlı operalar yazmışlardır.

Her ülkenin kendine ait müziği, şiiri, resmi, mimarisi, tiyatrosu vb. sanat dalları vardır ve her ülke gittiği başka yerlerde kendi ürünlerini sergiledikleri gibi müzikte de bestecilerimiz kendi balımızı kendi çiçeğimizden yapmış ve halk müziğimiz ve danslarımızla harmanlayarak kendi operalarımızı yaratmışlardır. Yaptığımız hiçbir işte taklitçi olmadan kendi özümüzden yararlanarak ve gereken temelini içimizde olduğunu görerek üretmeye başlamışlardır. Operayı meydana getiren şiir, müzik, oyun, resim, dekor, kıyafet gibi unsurlara baktığımız zaman genel olarak kendi kimliğimizi kültürümüzü tamamen yansıttığını görüyoruz. Genellikle konu olarak Türk kahramanlarının (IV. Murat, Deli Dumrul, Nasreddin Hoca, Aslı ile Kerem, Dede Korkut Hikayelerinden Seçmeler, Köroğlu vb.) seçilmiş olup, özellikle bu isimlerin hepsinin de çok önemli şahsiyetler olduklarını ve yaşayış tarzımızı, düşüncemizi çok iyi yansıttıklarını görüyoruz. Türklerin kahramanlıkları, hoşgörülükleri, yabancı bestecileri etkilemiş ve eserlerinde Türkleri konu olarak almışlar ve özellikle padişahlara daha fazla yer vermişlerdir.

Son olarak opera için şunlar söylenebilir ki; bir batı sanatı olarak ülkemize giren opera, diğer sanat türlerinde olduğu gibi millileşmiştir. Bestelenen Türk operalarında

gerek konularında Türk tarihi, mitolojisi, halk kültürü ve gerekse müzikal konusunda Türk müziği, ritimleri, halk oyunlarımız kullanılmıştır. En önemlisi müzik konusunda diğer ülkelerdeki gelişmeleri izleyerek yeniliğe açık olduğumuzu ve ayak uydurduğumuzu görüyoruz. Müzikte aldığımız her yeniliği taklit etmeden kendi kültürümüz ve öğelerimizle yoğurarak ortaya evrensel olma özelliğiyle bize ait bizi anlatan eserler ortaya koyduğumuzu görüyoruz.

Yapılan bu çalışmada Türk Halk Motiflerine baktığımız zaman da incelenen 14 opera librettosunda; Mitolojik motifler; 8 operada, Hayvanlar Motifi; 7 operada, Yasak motifi; 14 operada, Sihir Motifi; 10 operada, Ölüm Motifi; 5 operada, Olağanüstülük Motifi; 12 operada, Devler Motifi; 1 operada, Sınavlar (İmtihanlar) Motifi; 14 operada, Akıllı ve Aptallar Motifi; 14 operada, Aldatmalar Motifi; 11 operada, Kaderin Ters Dönmesi Motifi; 8 operada, Geleceğin Tayini Motifi; 12 operada, Şans ve Kader Motifi; 14 operada, Toplum Motifi; 12 operada, Ödüller ve Cezalar Motifi; 14 operada, Esirler ve Kaçaklar Motifi; 8 operada, Anormal Zulümler Motifi; 7 operada, Cinsiyet Motifi; 11 operada; Hayatın Tabiatı Motifi; 5 operada, Din Motifi; 9 operada, Karakter Özellikleri Motifi; 14 operada, Mizah Motifi; 4 operada, Çeşitli Motifler; 12 operada işlenmiştir. Bu Motifler için her Operanın kendi içerisine baktığımızda İmtihan, Şans ve Kader, Cinsiyet, Karakter Özellikleri, Olağanüstülük, Ödüller ve Cezalar, Akıllı ve Aptallar, Toplum, Sihir, Aldatmalar Motifleri çok yoğun işlenmiş, Çeşitli Motifler, Yasaklar, Din, Geleceğin Tayini, Kaderin Ters Dönmesi, Esirler ve Kaçaklar, Mitolojik Motifler, Hayvanlar, Motifleri orta yoğunlukta işlenmiş olup, Ölüm, Anormal Zulümler, Mizah, Din, Devler motifleri ise çok az işlendiği görülmektedir.

KAYNAKÇA

- 1- ALTAR C. M. (1981). *Opera Tarihi I*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- 2- ALTAR C. M. (1981). *Opera Tarihi II*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- 3- ALTAR C. M. (1981). *Opera Tarihi III*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- 4- ALTAR C. M. (1981). *Opera Tarihi IV*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı.
- 5- Ankara Devlet Opera ve Bale Yayınları. (1983). *IV. Murat*. Sayı: 1 Ankara
- 6- Ankara Devlet Opera ve Bale Yayınları. (2011). *IV. Murat* . Ankara
- 7- Ankara Devlet Opera ve Bale Yayınları. (1988). *Gülbahar*. Sayı: 11. Ankara
- 8- Ankara Devlet Opera ve Bale Yayınları. (2008). *Kerem*. Sayı:5. Ankara
- 9- *Avrupa'da Türkleri Konu alan Operalar*, Vikipedi,  zg r ansiklopedi, http://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa'da_T%C3%BCrkleri_konu_alan_operalar
- 10- AYDIN Y. (2003). *Türk Beşleri*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları,
- 11- Başkent Yayınevi. (1985). Müzik Ansiklopedisi. 1. Cilt. Ankara.
- 12- Başkent Yayınevi. (1985). Müzik Ansiklopedisi. 2. Cilt. Ankara
- 13- Başkent Yayınevi. (1985). Müzik Ansiklopedisi.3. Cilt. Ankara
- 14- Başkent Yayınevi. (1985). Müzik Ansiklopedisi.4. Cilt. Ankara
- 15- Boyut Yayın Grubu.(2002) *Klasik Müzik Koleksiyonu*. İstanbul.
- 16- BOZDOĞAN M. (2013) *Türk Halk Hikayelerinde İmtihan Motifi  zerine Bir İnceleme*. Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Niğde.
- 17- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Yayınları. (Aralık 1969). *Midas'ın Kulakları*. İstanbul.
- 18- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Yayınları. (2003). *Midas'ın Kulakları*. Sayı:1. Ankara
- 19- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Yayınları. (1980). *Nasreddin Hoca*. Sayı: 2, Ankara.
- 20- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Yayınları. (1934). * zsoy*. Ankara
- 21- Devlet Opera ve Balesi Genel Müdürlüğü Yayınları. (2007). * zsoy* Ankara

- 22-ERŞAHİN İ. (2011) *Kahramanmaraş Masalları Üzerine Tip ve Motif Araştırması*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Erzurum.
- 23-GÜLPER R. (2012) *Özsoy Operası, Atatürk ve Adnan SAYGUN*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- 24-İstanbul Devlet Opera ve Balesi Müdürlüğü Yayınları. (2002) *Deli Dumrul* İstanbul
- 25-İzmir Devlet Opera ve Balesi Program Dergisi. (Nisan 2012). *IV. Murat*. Sayı: 153. İzmir
- 26-İzmir Devlet Opera ve Balesi Program Dergisi. (2002) *Nasreddin Hoca*. Sayı:91, İzmir.
- 27-Kerem Operası. (1953). Ankara Devlet Konservatuvarı. Milli Eğitim Basımevi. İstanbul
- 28-KUMARTAŞLIOĞLU S. (2006) *Balıkesir Masallarında Motif ve Tip Araştırması*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- 29-Mersin Devlet Opera Ve Balesi Müdürlüğü Yayınları. (2012). *Özsoy*. Sayı: 145.Mersin
- 30-Mersin Devlet Opera Ve Balesi Müdürlüğü Yayınları. (2004).*Van Gogh*. Sayı: 73. İzmir.
- 31-NEİMETZADE E. (2002) *Opera Sanatı*. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- 32-O'DWYER P. A. (2015) *Opera Kitabı*. Ankara: Akılçelen Kitapları
- 33-ÖZKAZANÇ E. (1999) *Operanın Tarih İçindeki Yeri ve Önemi, Yurdumuzdaki Opera Devinimleri*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Sanat Eseri Çalışması Raporu, Ankara.
- 34-ÖZKOÇ Ö. (2012), *Hüseyin Sadettin Arel'in Çokseslilik Üzerine olan Düşünceleri ve Prelude İsimli Eserin İncelenmesi*. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- 35-SAÇKESEN A. (2010). *Özbek Masallarının Tip ve Motif Yapısı*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İzmir.
- 36-SAY A. ((2006). *Müzik Tarihi*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- 37-SAY A. (2005). *Müzik Ansiklopedisi Yayınları*. Ankara. A/G Say.
- 38-SAY A. (2005). *Müzik Ansiklopedisi Yayınları*. Ankara. H/Ö Say.

- 39-SAY A. (2005). Müzik Ansiklopedisi Yayınları. Ankara. P/Z Say.
- 40-SAY A. (2002). *Müziğin Kitabı*. Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- 41-SÖZER V. (2005), *Müzik Ansiklopedik Sözlük*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- 42- İM EK E. (1990). *Yukarı Çukurova Masallarında Motif ve Tip Araştırması I. Cilt (İnceleme)*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, Elazığ.
- 43- Türk Mitolojisi, <http://my.opera.com/nurayy70/blog/2012/08/25/turk-mitolojisi-mitler>.
- 44-YENER F. (1964). *100 Opera*. İstanbul: Doğan Kardeş Yayınları.
- 45-YENER F. *Türklerde Opera*. Cem Yayınevi, Kültür Dizisi

EKLER

CEMAL REŞİT REY

ÇELEBİ OPERASI⁴⁰

1-Perdede: Edirne’de, Fatma’nın evinin önünden Mehterhane ile Yeniçeriler geçerken yaşlı yeniçeri pencereden bakar. Hasan Çavuş, yaşlı yeniçeriye görür ve kızıyla evlenmek istediğini söyler. Yaşlı yeniçeri de: “ Kızımı sana veririm ama önce savaşa git, zaferle dön!” der. Hasan Çavuş aldığı bu sözle içi rahat bir şekilde oradan ayrılır. Annesi de Fatma’nın Hasan Çavuş’la evlenmesini çok ister. Annesi, Fatma gelince başına gelecek kötü olayı anlatır. Fatma çok üzülür. O sırada Çelebi gelir ve olayı öğrenince üzüntüsünü dile getirir. Fatma ile kaçmaya karar verirler; fakat Fatma cesaret edemez. Çelebi üzülür ve Fatma’ya vefasız olduğunu söyler. Fatma da bu duruma çok üzülür.

2- Perdede: Anadolu Hisarı’ndan Çelebi’nin sesi gelir. Kayıkla Çelebi, Şair Sami ile Şair Nedim şarkı söyleyerek gelirler. Çelebi şarkılarla Fatma’ya olan aşkını dile getirir. Şairlerde şiir okumaya başlarlar ve Çelebi, sürekli Fatma’nın ismini söyleyerek sayıklamaya başlar. Bu sırada üç tane kadın Çelebi’yi kendilerine aşık etmek için içki alemleri düzenler. Çelebi burada eserini okur, kadınlarda Çelebi’ye aşklarını itiraf eder.

3-Perdede: Rebeka, aşık olduğu Çelebi’yi evinde bekler. Bu arada annesi gelir ve kızının Çelebi’ye aşık olmasından şüphelenir. Perla, kızının Sadrazam’la evlenmesini istemektedir. Sadrazam da Rebeka’yı takip etmesi için Tahsin Efendi’yi görevlendirir. Rebeka, Tahsin Efendi’yi görünce sinirlenir ve Sadrazam’ın geleceğini anlar. Sadrazam ile Çelebi’nin karşılaşacağı düşüncesi Rebeka’yı çok korkutur. Ve karşılaşmamaları için annesini Çelebi’ye haber vermeye gönderir. Fakat annesi geri döner. O sırada Sadrazam gelir. Rebeka, Sadrazam’ı oyalamaya başlar ve Tahsin Efendi’den rahatsız olduğunu söyler. Tahsin Efendi, Rebeka’nın duyacağı bir şekilde Çelebi’nin aşık olduğu kızlarla birlikte geçirdiği içki alemini anlatır. Rebeka’nın yanına Çelebi gelir. Rebeka da Çelebi’nin gözdeleleriyle geçirdiği içki aleminden yakınıp. İmam, mahalledekileri toplayarak Rebeka ile Çelebi’yi beraber yakalamak için Rebeka’nın evine gelir ve kapıyı kırarak içeri girerler. İmam,

⁴⁰ ALTAR, Opera Tarihi IV

Çelebi'nin Rebeka'yı sevdiğini söyler. Bunu duyan Sadrazam da her ikisinin de kafasının kesilmesini emreder ve Çelebi kaçır.

4-Perdede: Birkaç yıl sonra Fatma, Edirne'de evinde çok üzgün bir haldedir. Çelebi, Fatma'yı görebilmek için Edirne'ye gelir. Fatma'nın zilini çalar. Fatma kapıyı açıp Çelebi'yi görünce şaşkına döner. Çelebi, Fatma'ya sevgisinin büyüklüğünü açıklayarak, birlikte buralardan gitmeyi teklif eder. Fakat Fatma kabul edemez, çünkü evli ve iki çocuk annesidir. Eşini ve çocuklarını bırakamayacağını söyler. Çelebi üzülerək oradan ayrılırken, Fatma elinde küçük bir bohçayla gelir ve bohçayı Çelebi'ye verir ve bu bohça Çelebi'ye yıllar öncesini hatırlatır ve oradan ayrılır. Hasan Çavuş camiden gelir ve kapının açık olduğunu görünce şüphelenir. O sırada Çelebi geri döner ve Fatma'ya seslenir. Hasan Çavuş da onu hırsız zannederek, silahıyla vurur. Çelebi yere yığılır. Hasan Çavuş, Fatma'ya tanıyıp tanımadığını sorar. Fatma da tanımadığını söyler. Hasan Çavuş, karakola doğru giderken Fatma da, yerde yatan Çelebi'nin başında ağlamaya başlar. Çelebi de “Sen mutlu ol Fatma! diyerek ölür.

AHMED ADNAN SAYGUN

ÖZ SOY DESTANI⁴¹

Birinci Bölüm

Ozan Alnımda çizgilerle süzerek adım adım,
Gönlümü büyük dünle damla damla suladım
Ey beni dinleyenler, ey karşımdaki erler,
Tanır mısınız? Bana Öz Ozan derler.
Benim sesim haykırır, fakat sazım ağlamaz.
Gönlüm doğruyu duyar, boşa umut bağlamaz.
Ben ne puta tutkunum, ne de yare vurgunum;
Ne bir sevgi bilirim, ne didara vurgunum;
Ne koşmaya inanır, ne de bir yara sararım.
Ne bir sevgili tanır, ne bir yara sararım.
Elimde destanımla yalnız hakka bakarım.

⁴¹ Mersin Devlet Opera ve Balesi, Özsoy, Sayı: 145, 2012, s.56-65

Doğruyu anlatırım, gönüllere akarım.
Gönlü açık olanlar beni elbet severler.
Tanıdınız mı? Bana Öz Ozan derler.
Ben ne Homeros gibi hayali yavuzlan,
Tanrılarla aşk yapan güzel kızcağızları anlatmaktan hoşlanır,
Ne de Finlerin Kalevala'sı gibi;
insanlarla, cinlerin dövüşünü süslerim hayal enginlerinde.
Ben Firdevsi değilim; kendi dar havsalamdan güzel renkli
savaşlar yaratıp, inlerinde uyuyan arslanları kamçılammam.
Ben vatan yavuklusu ozanım,
Öz tarihi söylerim, olmuşu naklederim.
İşte böyle beylerim
Medeniyet ırmağı, Brakisefal soyda buldu özlü kaynağı
Bu soy Asya'dan çıktı, dört bir yana yayıldı
Bu tarih, yükselişin başlangıcı sayıldı.
Avrupa, Anadolu, İran ve Orta Yayla,
Medeniyete girdi bakın bu büyük soyla.
Zaman durur mu? Sakın zaman durur sanma.
Duran düşer, ilerden gaynsına inanma.
Asırlar geçti böyle, tarih önünde boy boy.
Bakın size söyliyim, nasıl doğru büyük soy.
Gözünüzü yumunuz, gönlüm sizi kavrasın.
Kırk bin yıl eskideyiz, gözlerinizi açın!
Baslar Ulu Tanrı! Can verdin bize sen! Ey Ulu Tanrı! Ulu Tanrı!
İman verdin bize sen Ulu Tanrı!
Ulu Tanrı! Ulu Tanrı! Ulu Tanrı!
Bir yavru ver bize Ulu Tanrı!
Ulu Tanrı! bizi dinle!

tenorlar Ulu Tanrı! Can verdin bize Ulu Tanrı! Ulu Tanrı!
Ulu Tanrı! Can verdin bize Ulu Tanrı! Ulu Tanrı!
altolar Ulu Tanrı! Tanrı! Yalvarıyoruz sana Ulu Tanrı!
Yalvarıyoruz sana Ulu Tanrı! Yalvarıyoruz sana Ulu Tanrı!

Bir yavru ver bize! Ulu Tanrı! Bizi dinle!

sopranolar Ulu Tanrı! İman verdin bize sen!

Yalvarıyoruz sana! Ulu Tanrı! Yalvarıyoruz sana;

Hakana bir yavru ver! Ulu Tanrı! Yalvarıyoruz sana;

Hakana bir yavru ver! UluTann! Bizi dinle!

baş şaman Ey dört yanın; doğunun, batının, gün ortasının ve
kara yurdun beyleri! Bu mavi gecede, ulu Hakan Feridun'un
çağrısına kula verdiniz ve buraya toplandınız.

Gelişiniz mutlu ve uğurlu olsun!

1. bey Bize hoş sözler diyen tatlı dili kutlarız.

Ey Hakan'ın baş danışı; söyle...

Uğurlu haberi beklemekten sabrımız tükeniyor;
daha çok bekleyecek miyiz?

koro Çok bekleyecek miyiz?

baş şaman Tanrı, Feridun'un dileğini hoş tuttu,
yurdun kara bahtını da değiştirdi.

Yıllardan beri bir yavru bekliyor.

Hatun neredeyse doğuracak

2. bey Hepimiz yedi yandan yedi türlü sungularla geldik

Yıllar var ki Ulu Hakan'ın bir oğlu olsun dileğini yükselten
bizler, isteğimizin yerini bulmasından pek şeniz.

baş şaman Artık insan soyunun şen olması çağı geldi.

Az mı sıkıntı çektik... Beyler, o günleri bu en sevinçli
beklemede bile anmak gerektir. Saadettin güzelliği, kötü
günler düşünüldükçe artar.

2. bey Dahhak'tan ne konuşacaksın ?

Bütün insanlığı boyunduruğu altında ezen

o kötülük kaynağını mı anacaksın?

koro Evet, onu mu anacaksın! Olmaz! Onun adını anma!

1. bey Omuz başlarında birer yılan kafası vardır.

O yılanlara, bir çift taze İnsan beyni yetiştirmek için kurban
olan yavrular, çocuklar unutulur mu?

Koro Hiç unutulurmu?

baş şaman Kainat, iyilikle kötülüğün, ışıkla karanlığın; adlarıyla söylersem
Hürmüz ile Ahriman'ın ezeli harp meydanıdır.

2. bey Ne iyi artık yeryüzünde Hürmüz hükmediyor.

Çekici örsüne vuran demircinin çıkardığı kıvılcım
bir ateş kaynağı oldu. Dahhak düne karıştı.

Ehriman yerlere geçti. Seçtiğimiz beyimiz Feridun,
beylerin en ünlüsüdür.

koro Feridun, beylerin en ünlüsüdür!

baş şaman Bu gece mavi gecedir. Gönül diler ki Feridun'un bu gece
dünyaya gelecek çocuğu babasının bir örneği olsun.

1. bey Feridun da bir mavi gecede dünyaya gelmiş değil mi?

baş şaman Öyle...

bir asker Yol verin! Ulu Hakan geliyor!

koro Yaşa, yaşa Feridun!

Sen başımızda var ol!

Sana mutlu dilekler getirdi bu örük kol!

Yaşa yaşa Feridun!

Sen başımızda var ol!

Sana mutlu dilekler getirdi bu örük kol!

feridun Derin göklerden akan yüce yavuz kartallar,

Sizi, seçtiğiniz bey, öz yürekten selamlar.

Atılınca karayı silecek gibi hırçın,

Kanadınızla siz en varılmaz,

En yalçın kayaları aşarak nur saçan beylersiniz.

Ünümüz yüce olsun!

Yurduma hoş geldiniz!

tenorlar ve baslar Ulu Hakan Feridun,

En güzel dileklerimiz sizinle olsun!

koro Bu gece mavi gece, kutlu, gönlüm acıyı unutsun,

Mutluluk ve neşeyle dolsun ulu Hakan Feridun!

feridun Size şölen hazırdır, kurbanlar sizi bekler.

Bu saadetli günde, nur getirdiniz sizler.

Hep kollar göğ'e kalksın, yere kapansın dizler,

Benimle bir olunuz, dua edelim bizler

koro Hep kollar göğ'e kalksın, yere kapansın,

Sizinle bir olalım dua edelim bizler.

Koro Ey ulu Tanrım, bu gece nurunla dolsun!

Feridun Tanrım, bu güzel geceyi en güzel umutlarla doldur,

Nurunla doldur!

Beklediğimiz müjdeyi bize bağışla...

Kollarımızı sana kaldırdık,

Ulusumuzu sen koru Tanrım!

Feridun Tanrım, bu güzel geceyi en güzel umutlarla doldur,

Nurunla doldur!

Beklediğimiz müjdeyi bize bağışla...

Kollarımızı sana kaldırdık,

Ulusumuzu sen koru Tanrım!

Koro Ey ulu Tanrım!

Solo Soprano Ey ulu Tanrım!

Sopranolar Ulu Tanrım!

Ey ulu Tanrım, beklediğimiz müjdeyi bize bağışla

Ey ulu Tanrım! Ey ulu Tanrım!

Sen bize huzur ver, Ey Tanrım, Tanrım!

Altolar Ulu Tanrım huzur ver bize.

Ulu Tanrı, beklediğimiz müjdeyi,

Sen bize bağışla Tanrım!

Tanrım! Ulu Tanrım!

Ulu Tanrım! Tanrım

Sen bize huzur ver Tanrım!

Ey ulu Tanrım! Ey ulu Tanrım !

Solo Tenor Ulu Tanrım, huzur ver bize!

Tenorlar Tanrım, bize sen huzur ver Tanrım!

Ey ulu Tanrım! Ulu Tanrım! Bize huzur ver,

huzur ver Tanrım!

Baslar Ulu Tanrı, ulu Tanrı!

Bize huzur ver, ulu Tanrım!

Ey Ulu Tannm, Ulu Tanrım!

Ey Tannm, bize huzur ver Tannm!

1.Bey Ey yeryüzünün sevgili beyi, sen saadetin kaynağısın!

Feridun Saadetin asıl kaynağı kendimden çok,

başkalarından az şey beklemektir.

Sizlerle biz nice kara günlerimizi paylaştık.

Her paylaşılan kara düşüncede, bir saadet yok mudur?

Baş Şaman Şimdi sıra senin babalık saadetini paylaşmaya geldi.

Feridun Baba olmak sanırım bir zevktir.

Fakat ben en büyük kut'u Ata olmak hayalinde bulurum.

Herkes Ata olmak!

feridun Evet Ata olmak! Düşünün beyler;

Yıllar, on binlerce yıllar geçecek,

oğullarımızın öz soyu yeryüzünü kaplayacak

Birbirine elini uzatan her insan,

kendine bakan iki kardeş gözüne rastlayacak.

Bir duygu , bana içimden sesleniyor;

“Feridun” diyor, “ Bu mavi gecede doğan yavrunun

büyük bir talihi var”.

şamanlar hariç herkes Bahtı açık olsun !

baş şaman ve şamanlar Bahtı açık olsun!

baş şaman İki pembe yıldız tan yerine kavuşuyor.

Haber verilen saat/an geldi

2. bey Nefes nefese koşan bir atlı da tepenin eteğine vardı!

4. bey Talaşla atından indi!

3. bey Koşarak geliyor!

feridun Hani?

baş şaman İşte şurada.

feridun Koş biraz!

baş şaman Müjdesi var!

haberci Hakan sana ne mutlu!

feridun Söyle hadi

haberci Baba oldun!

feridun Erkek mi?

haberci Hem de ikiz!

feridun İkiz mi? İkisi de erkek mi?

haberci Evet!

koro Hay yaşa!

baş şaman Bu günü kutlarım!

feridun Sen...

Ey ışık kaynağı... Dileklerin yapıcısı...

Umutlarım sana bağlayanların koruyucusu!

Göklü Tanrı... Ulu Tanrı... Yüce Tanrı

Çok cahiller seni gökte arar, yerde ister...

Sen inananların gönlündesin.

Ulusumuzu daima aydın ufuklara yönelt Tanrım.

Bu mutluluk, görüyorum, hepinizin gözlerini yaşarttı.

Kutsal Şaman, senin de gözlerin dolu...

Baş Şaman Bu gece öz soyun kaynağı doğdu!

Erkek Korolar Öz soyun kaynağı doğdu!

Kadın Korolar Kutlu olsun!

Herkes Uğurlu olsun!

İkinci Bölüm

Bir Asker Hatun geliyor!

Feridun Hatun geliyor! Haydi kızlar, varın Hatun'u karşılayın!

Siz de bir ateş yakın, geceyi ışıkla silin!

Koro Selam! Selam! Selam!

Selam şenindir Hatun, şenindir.

Şenindir ayla güneş!

Bu iki tosunla, sen oldun göklere eş!

Selam şenindir, selam şenindir,

Sana selam Hatun!

Hatun'a selam!

Hatun Yurda armağan olsun Hakan'ım bu çifte kurt!

Şayet bir gün görürse kara gün bu güzel yurt,

Biri aslan, biri kurt olarak saldırınsınlar,

Yeryüzünden fenalığı kaldırsınlar.

Kadına annelik vatanseverliktir bey!

Feridun Kadın anne olunca feleğin ömrü uzar.

Yerler göğe yaklaşır, nurlar yerleri sular.

Bugün senin ününü haykırmak istiyorum.

Bugün senin ününü haykırmak istiyorum. Haykırmak!

Koro Ulu Hakan Feridun!

En güzel dileklerimiz seninle olsun!

Aydın yüzlü Hatun, gönlün neşeyle dolsun!

Feridun Beyler, hatunlar, bakın, görün şu iki gürbüz yavruyu!

Tann'ya şükürler olsun, dileğimi kabul etti.

Bana bir değil, iki yavru verdi.

Yedi felekler gelir! Karşılayalım onları!

Hoş geldiniz ey yedi feleğin burcunda oturan erler

1.Felek Yavruna yürekten dilekler getirdik biz.

Feridun Yavrum bir değil bakınız işte; iki.

1.Felek İkisi de kutlu olsun Hatun'a.

Kendi güzelliğini bu şekilde meydana getirdin

Ve şimdi bir aşık gözüyle seyrediyorsun onları.

Ne mutlu sana.

Feridun Şölene hoş geldiniz!

Koro Hoş geldiniz!

2.Felek Bilirsiniz ki beyler, biz ne dua eylesek Tanrı da kabul eylemiştir.

Dileklerimiz kıyamet gününe dek asırlar içinde her yerde

hüküm sürecek. Sungum şu; bu yavrular ve onların öz soyu

dinç olsun, gürbüz olsun, kahramanlar çıkarsın, dünyaya

hükmeylesin, harikalar başarsın.

3.Felek Benim sungum Şu; bu yavrular ve onun öz soyu çoğalsın,
boyları en eşsiz yurdu bulsun.

Yeryüzünün en güzel yurduna sahip olsun.

4.Felek Benim de bir sungum var;

bu yavrular ve onların öz soyları hep ne vakit el ele verip
tutuşsalar, yeryüzü ışık dolsun. Sulh, bereket ondan doğsun.

5.Felek Benim sungum;

bu yavruların  ağlar boyu sürüp gidecek soyları,
hiçbir zaman unutmasınlar kardeş olduklarını.

Ve her zaman; yüzyıllar gerisinde kalacak bu anı hatırlasınlar.

6.Felek Benim sungum, bu yavuz yavrulara gerektir;

Bu yavuz yavrulara benim de bir sungum var;

Yer durdukça soyları k t l k görmesin, kendileri de
soylarında yaşasınlar, hiç ölümü bilmesinler.

Hatun Bu sungu, en güzeli duyduğum hoş sözlerin.

Yavrularını dünyayla beraber yaşayacak

Baş Şaman Ey felek hiç  lmemek, sonsuza dek yaşamak ne iyi.

İhtiyarlık güçlerini almasın!

6.Felek Onu da ben sunayım;

bu çocuklar yaşlanacaklar elbet.

Ancak ne zaman soyları, derin derin üzerilerine çökecek

karanlık bulutlardan sıyrılır ve yeniden can bulursa

ve onların öz yurdunda yeni bir nur başlarsa,

bunlar kaybedecekler aksakallarını,

yeniden genç olacaklar.

Böylece kaderleri soylarının yenilmez bahtına bağlanacak

baş Şaman Bu sungular, ulusumuzun gelecek günleri için
yüreklerimizi ferahlıkla doldurdu.

Sen de susma Feridun, bir Şeyler söyle.

feridun Size Ő kreder bu ulus. Dilekleriniz mutlu etti,

gözlerim doluyor. Ben de iki yavrumun adını koyuyorum;

Sen ey nur topu  ocuk;

Senin adın Tur olsun,
kutlu rengin mavi olsun
eşin ay, yoldaşın kurt olsun!
Sen ey sevgili çocuk;
Senin de adın İraç.
Nurun yeşilden doğsun
güneş seninle parlasın,
yoldaşın arslan olsun.
Ve ikiniz de cesaretin, erliğin rengi al ile
yiğitliğin, temizliğin, paklığın
rengi olan beyaza birlikte sarılın.
Haydi şölen başlasın! Kutlayalım bu anı!
şamanlar ve beyler Çok yaşa İraç! Çok yaşa Tur!
feridun ve felekler hariç herkes Çok yaşa Feridun!
hatun Ne oluyor? Kimse yok mu burada?
ahriman Hah, hah, hah!
hatun Siz!
ahriman Evet köleniz Ahriman!
Yer perisi, yer altının bekçisi!
Karanlıkların özü,
şeytanların başbuğu!
hatun Siz burada!
Fakat benden ne istiyorsunuz?
Bu geliş...
Ahriman Şaşılacak bir şey yok! İşittim ki şölen var,
Yeryüzünde genç, ihtiyar bütün başlan
buraya toplamışlar.
Hepsi de aranmışlar, çağrılmışlar.
Yalnız ben...
Öyle ya;
Kör ve topal bir cehennem zebanisi,
yaraşır mı bu süse?

Hatun Susunuz!

Kimse yok mu burada?

Ahriman Nafile bağırmayın! Kimse sizi işitemez burada.

Hatun Benden ne istiyorsunuz?

Hasta bir anneye dokunmaz yılan bile!

Ahriman Hayır, size değil,

Ben yavrularınıza geldim.

Hatun Vermem onları vermem!

Ahriman Ben almadım ki zaten,

Onlara kutlu yer sağlar, büyük bahtlar açtılar.

Bozamam bu dilekleri.

Ahriman elbet geri kalmaz bu işte.

Hah, hah, hah!

Onlar ne demişlerdi?

Bunlar hiç ölmeyecekler!

Öyle mi ha?

Hatun Öldürecek misin onları yoksa?

Ahriman Bu da elimden gelmez!

Yalnız bu iki genci, soyları arasında

daima meçhul kalmaya mahkum ediyorum.

Hatun Sus!

Ahriman Torunlarından sonra onları kimse tanımayacak!

Hatun Sus melun, sus!

Ahriman Bu iki bebek el ele verecek

ve bu kaynaşmadan dünya ışık dolacak ha!

Bu, benim mülküne hakarettir Hatun!

Hatun Yalvarıyorum sana;

Bir anne kalbinin tüm acılarıyla;

Yalvarırım sus artık!

ahriman Nifak perilerinin gelmesinden korktunuz.

Fakat ben onları soylarının arşına salacağım.

hatun Sus artık!

Dinlemez seni bir anne! Tanrı yetiş!

koro Annelik gökten bir parçadır.

Annelik en tatlı hülya

Hatun sana müjde, müjde olsun,

gönlün huzur ve sükunla dolsun

göklerden gelen ses Hatun merak etme sakın;

Ahriman'ın dileği ancak üç defa yerini bulur.

Senin yavruların bir daha el ele verirlerse,

Bir gün Ahriman çatlayacak.

Yeryüzüne nur dolacak

TAŞBEBEK OPERASI⁴²

Bebek yapım ustası olan adam, bir gün çok güzel bir bebek yapar ve çok güzel olan bu bebeğe can verme şansını elde eder. Bebeği canlandırır. Taştan yapılan bebek canlanır canlanmaz, kendisini yapan ustasına aşık olur ve ustasıyla kaçmak ister. Usta da bebeğin teklifini kabul eder ve hazırlanmak için gider. Çırak, ustasını görmek için dükkana gelir; fakat ustası yoktur. Bebek, çırağı görür görmez aşık olur ve çırağı yoldan çıkarır, beraber kaçarlar. Hazırlıklarını bitirip dükkana gelen usta, kızı göremeyince şaşırır ve yanında çalışan kadının, taştan yapılan bir bebeğe gerçek insan gibi aşık olmaması gerektiğini söylemesinde ne kadar haklı olduğunu anlar. Geçici bir süre can kazanan Taş Bebek, çırakla kaçarken ölür ve çırak bebeği ustasına geri getirir.

KEREM OPERASI⁴³

2 perde ve 8 sahneden oluşmuş Kerem Operası'nın konusu:

1-Perdede: Her türlü dert ve acıdan uzak olan Kerem, günlük hayatını sürdürür. Hakan'ın oğlu olan Kerem, vezirin kızı Aslı'ya aşık olur. Ama Aslı ailesiyle birlikte, o diyardan hemen kopup gitmek zorundadır. Çünkü han ile vezirin arası açılmış ve haksız yere tutuklanacağını anlayan vezir, ailesini aldığı gibi, başka bir diyara sığınmak zorunda kalmıştır. Ne var ki Kerem de o diyarda durmaz ve Aslı'nın peşine düşer.

⁴² ALTAR, Opera Tarihi IV

⁴³ Ankara Devlet Opera ve Balesi, *Kerem*, Sayı:5, 2008,S.6/94-116

2-Perdede: Kerem'in aşkı, dünya aşıklarının çoğuna benzer. Yani bu aşk, sadece Aslı'yı arayıp bulmanın tutkusudur. İlahi aşka giden yola, bazen dünyevi aşkın kapısından girenler de vardır. Onun için Kerem'in gerçeği arama yolunda giriştiği savaşta da dünyevi aşk ona öncü olmuştur. Ama kaderin çizdiği yolda, dar kapıdan geçmek, aşk ateşinde yanmak, ölmekten önce ölmek türünden çilelerle karşılaşmak da aşıkların nasibidir. Kerem, iç dünyasıyla giriştiği savaşta, zaman zaman yenilmiş ve sürçmüştür de. Nitekim Kerem'in çile dönemini simgeleyen aşamada, Aslı ona rüyasında görünür ama Kerem ona erişemez. Nihayet rüyada Aslı, bir ateş rakısı içinde yanıp gider. İşte Kerem ancak o anda, kaderinin Aslı'ya bağlı olduğunu anlar. Çile döneminin değişik aşamaları, yalan ve gerçek savaşına sahne olur. O sırada Kerem'in karşısına çıkan, ona aşk ve alev dolusunu uzatan ihtiyar da Kerem'in kendisidir. Ama Kerem, doluyu tuttuğu gibi fırlatıp kırar ve gerçekten yine uzaklaşır. Bu aşamada Kerem'in çektiği acı son haddine varır. Ama Kerem yine de gerçeğe ulaşamamıştır. Kerem, bu kez gerçek aşkın diyarından pek uzaklarda da değildir.

3- Perdede: Uzun bir süre sonra, gerçekler ortaya çıkar; vezir ile hakan barışır. Vezir, Kerem'in bulunmasını ve onu çok seven kıızıyla evlenmesini ister. Çünkü kızı çok acı çekmektedir. Aslı'yı arayan Kerem, Aslı'nın bulunduğu yere yaklaşır. Kerem'i bulabilmek için ülke hükümdarı ile konuğu vezir, aşıkları toplar ve onlara ancak Kerem'in bulabileceği bir bilmece sorarak yarışmalarını ister. Bu yarışmada bilmeceyi Kerem bilir ve vezir, verdiği cevapla Kerem'i tanır. Kerem, Aslı'dan alıp sakladığı ve aşklarının simgesi olan mendili Aslı'ya vermesi için hükümdara verir, hükümdar da mendili alır. Yaşlı adam, Kerem'e o ilk verdiği şerbeti tekrar verir. Kerem de şerbeti alır ve içer. Kerem, şerbeti içtiği zaman gerçek aşka ulaşır, ağır ağır yürüyerek uzaklaşır ve gözden kaybolur.

KÖROĞLU OPERASI⁴⁴

1.Perdenin 1. Sahnesi: Beyin oğlu atlılarla birlikte köye gelir ve yanlarında eli kolu bağlı kızlar da vardır. Köylüler telaşlanırlar. Beyoğlu, yanındaki kızlardan Günayım'ı gözüne kestirir. Günayım da boynundaki kolyeyi çıkarıp Beyoğlu'na fırlatır. Günayım'ın sevgilisi Seyisoğlu ve gençler harmandan dönerler. Seyisoğlu,

⁴⁴ ALTAR, Opera Tarihi IV

Beyoğlu'yla dövüşmek için köylülerle birlikte gider. Beyoğlu dövüleceğini anlayınca kızları bırakır ve adamlarıyla oradan uzaklaşır.

2. Sahne: Bey, yakaladığı kızları bırakmak zorunda kalıp getiremediği için oğluna sinirlenir. Bey, Seyisoğlu'nun kim olduğunu öğrenir. Bey, seyisi çağırttırır ve seyis de yaz geldiği zaman Kırat'ın yerinde duramayacağını, her yere zarar vereceğini söyler. Bey de bu masala inanmayıp, seyisin uydurması olduğunu düşünerek, iki gözünü oyduktarak kör eder.

3. Sahne: Gözleri kör olan seyis, ölümünün yaklaştığını anlayınca oğlundan, gözlerini kör ettiği için Bey'den öcünü almasını ve Kırat'a iyi bakmasını ister. Köylüler, Seyisoğlu'nun evine gelerek Günayım'ın kaçırıldığı söyler.

2. Perde, 1. Sahne: Zulmü her tarafa yayılan Beyoğlu'nu durdurmak gerekmektedir ve Seyisoğlu babasının vasiyetini dinleyerek Kırat'ı alır. Kızıroğlu ile birlikte Beyoğlu'ndan öç almaya ve Günayım'ı kurtarmaya gider.

2. Sahne: Günayım, Beyoğlu'nun evinde sevgilisi Seyisoğlu'nun hasretiyle yanarken, Beyoğlu'na karşı direnişini şiddetle sürdürür.

3. Sahne: Köylüler, Bey'e hesap sormak için koşarak şehrin girişine gelirler ve Bey'le karşılaşrlar. Bey'in kendilerine yaptıklarına artık katlanmayacaklarını söyleyerek, Günayım'ı serbest bırakmasını isterler. Bey de istediklerini yapacağını söyleyerek onları sakinleştirmeye çalışır; fakat köylüler sakinleşmez. Bey'in adamları, Günayım'ı getirince Bey de kafasının kesilmesini emreder. Bu durum karşısında köylüler şaşkına dönerler ve oradan uzaklaşrlar.

3. Perde, 1. Sahne: Kızıroğlu ile Köroğlu'nun adamları bütün köye zarar veren ve hırsızlık yapan Bey'in adamı Subaşı'yla dövüşerek onu yenerler ve Subaşı'yı Köroğlu'na getirirler. Köroğlu, Subaşı'yı görünce sinirlenir; onunla dövüşmek ister ve dövüşmeye başlarlar. Köroğlu, Subaşı'nı öldüreceği zaman bir an düşünür ve bu kararından vazgeçer. Subaşı'yı öç almak istediğini söylemesi için Bey'e gönderir.

2. Sahne: Köy, harabe haline gelmiştir. Köy halkının yaralı olmasına rağmen Beyoğlu, içki alemini düzenler ve sarhoş olur. Harabe haline dönen köyden acı çeken insanların sesleri gelir. Beyoğlu umursamaz ve dönüp çengiye, oynamaya devam etmesini söyler.

3. Sahne: Koroğlu, arkadaşları ve Kızıroğlu ile birlikte gelerek köylülere, artık zulmün sona erdiğini, huzura kavuşacaklarını söyler. Köylüler Günayım'ı merak ederler, nerde olduğunu sorarlar. Koroğlu da Günayım'ın sonsuz bir uykuya daldığını söyler. Bir anda Kırat'ın sesi, Koroğlu'nun kulağında çınlar ve Koroğlu köylülere gitmesi gerektiğini, Kırat'ın kendisini çağırdığını söyler ve gider. Kırat'ın sesini duymayan köylüler, bu duruma çok şaşırırlar.

GILGAMES (EPİK DRAM) ⁴⁵

1.Perdede: Yarı Tanrı Gilgameş, kendisine verilen gücü kullanarak insanları ezmeye devam eder. İnsanlar da Gilgameş'le savaşması için, aynı güce sahip bir yarı tanrının gönderilmesi için tanrılara dua ederler. Tanrılar da aynı güçte, iyilik tanrısı olan Enkidu'yu gönderirler. İki yarı tanrı, savaşmak için karşı karşıya gelirler. Fakat bu savaşta kimse galip gelemez. Çünkü tanrılar, Enkidu'yu Gilgameş'i iyiye yöneltmesi için göndermişlerdir.

2.Perdede: Tanrıça İştâr'ın kıskançlığı yüzünden Tanrı Şamaş, sevgi ve barışın tanrıçası olan İrnina'yı cezalandırarak uzun süren bir uykuya dalmasını sağlar. Gilgameş ile Enkidu da İrnina'yı kurtarmak için gelir. Gilgameş ve Enkidu, Humbaba ile savaşlarında başarılı olur, Humbaba'yı öldürür, büyülü sedir ağaçlarını yakar ve büyüğü ortadan kaldırır. Gilgameş ve Enkidu, İrnina'yı kurtarırlar. İrnina uyanır ve teşekkür eder. Kendisine yapılan bu iyiliğe karşılık onların kolay bir şekilde, bir an önce evlerine gitmelerini sağlar. Fakat Enkidu ile Gilgameş bir anda kendilerini İştâr'ın karşısında bulurlar. İştâr, İrnina'yı kurtardıklarından dolayı Gilgameş ve Enkidu'ya sinirlenir. Fakat Gilgameş'e aşık olur ve aşkını itiraf eder. Gilgameş de kabul etmez ve İştâr'la alay eder. İştâr aşkına karşılık vermeyen ve kendisiyle alay eden Gilgameş'e çok sinirlenir. İştâr, Gilgameş'le savaşmak için annesi Tanrıça Antum ile Babası Tanrılar Tanrısı Anu'dan kendisine yardım etmelerini ve Göklerin Boğası'nı vermelerini ister. Fakat annesi ve babası Göklerin Boğası'nı vermeye pek razı olmazlar; çünkü Boğa'ya bir şey olursa büyük bir felaketin yıllarca yeryüzünü tehdit edeceğinden korkarlar. İştâr, Boğa'yı alıncaya

⁴⁵ ALTAR, Opera Tarihi IV.

kadar direnir ve Boğa'yı alarak gider. Enkidu ve Gılgameş'le savaşıır. Savaşın sonunda Boğa ölür. Bu durum karşısında Tanrılar, İştar'ın cezalandırılmasını ister. Tanrılar, iyilik tanrısı Enkidu'nun ölmesini isterler; çünkü Enkidu ölürse, Gılgameş rahatlıkla kötölük yapacaktır. Tanrıların isteği de budur. Bu yüzden Enkidu'yu öldürürler.

3.Perdede: Enkidu'nun ölümüne Gılgameş çok şaşırır ve ölümden korkmaya başlar. Ölümsüzlüğü ister ve Ut-Napaştim isimli bir adamın ölümsüzlüğün sırrını bildiğini öğrenir. Gılgameş, Ut-Napaştim'e ulaşabilmek için yola çıkar. Karanlıklar diyarından sihirli bahçede Siduri isimli adam kendisine içki verir ve Ut-Napaştim'e nasıl ulaşabileceğini tarif eder. Gılgameş, Ut-Napaştim'in yanına gelir ve ölümsüzlüğün sırrını söylemesini ister. Ut-Napaştim de kendisine bencil olmaması gerektiğini, insani özelliklerden uzaklaşmamasını, bu durumları kabul etmesini, aksi takdirde yalnız kalacağını, tanrılar ile insanlar arasında fark olduğunu, insanların ölümlü olduğunu söyler. Bütün zorluklara rağmen gelip kendisini bulduğu için daima genç kalmasını sağlayacak büyü bir ot verir ve bu otu çok dikkatli saklamasını söyler. Gılgameş'in yanından geçen yılan onun dikkatsizliğinden yararlanarak, otu alır ve yer. Böylece sonsuz hayata Gılgameş değil, yılan kavuşmuş olur. Bu durum sonucunda Gılgameş, asıl sonsuz hayatın Ut-napaştim'in dediği gibi iyilik ve doğruluktan ayrılmamak olduğunu anlar.

SABAHATTİN KALENDER

NASREDDİN HOCA OPERASI ⁴⁶

1-Tabloda: Hoca, Akşehir'deki evinde karısı ile otururken komşusu gelir ve Hoca'dan, harmanda yardım etmesi için eşeğini ister. Hoca, eşeği vermek istemediği için hemen bir yalan uydurur ve eşeğin kasabada olduğunu söyler. O an eşek anırır ve sesini duyarlar. Komşusu bu duruma şaşırır, Hoca'ya yalan söylediği için sinirlenir. Hoca da: “ Be komşu! Bunca yıllık Hoca dururken, kılkuyruk hayvana inanılır mı? Dur hele bir eşeğe danışayım!” der ve oradan uzaklaşır bir süre sonra geri gelir: “ Onu bu işe razı edemedim!” der. Timur'un ordusundaki

⁴⁶ İzmir Devlet Opera ve Balesi, Nasreddin Hoca , Sayı:91, 2001, İzmir, S.5-6
-ALTAR, Opera Tarihi IV.

fillerinden bir tanesi kasabaya girer, yiyecek ne varsa her şeyi yiyerek bitirir. Akşehirli de koşarak gelir ve Hoca'dan dertlerine bir çare bulmalarını ister.

2.Tabloda: Hoca, Akşehirliyle birlikte sıkıntılarını anlatmaya Timur'un yanına gider. Hoca çekinerek ve korkarak Timur'a geliş sebeplerini anlatmaya hazırlanırken, o an arkasında hiç kimsenin olmadığını fark eder. Dönüp baktığında Akşehirli'nin hiçbirini göremez ve Timur'a, Akşehirli'nin filden çok memnun olduğunu, bir fil daha istediklerini söyler. Timur bu duruma çok sevinir. Hoca'yı masasına davet eder. Timur ile Hoca yemek yerlerken Timur, Hoca'ya sorular sormaya başlar. Eğer Hoca doğru cevaplarsa kadı olacak, yanlış cevaplarsa kafası kesilecek. Hoca çok zekidir ve sorulan üç soruya da doğru cevap verir ve böylece Timur, Hoca'yı kadı ilan eder. Hoca, tanımadığı bir şahıs tarafından aniden ensesine bir tokat yer ve durumdan rahatsız olup kadıya gider. Kadı da adamı beş akçe ödemekle cezalandırır. Adam cezası olan parayı getirmek için oradan uzaklaşırken Timur, Hoca'yı ok atma yarışması için çağırır. Hoca'nın şaşkınlıktan ve heyecandan eli ayağı tutmaz olur. Nasıl yarışacağını düşünürken suçlu adam, cezası olan parayı Hoca'ya uzatır. Hoca iyice şaşırır ve döner kadının ensesine bir tokat yapıştırarak; "Al! Sana aşk edeyim tokadı, parayı da ondan sen al Kör Kadı!" der.

3.Tabloda: Timur, askerlerin geçiş törenini komutanları ve Hoca ile birlikte izler. Tören bittikten sonra yarışın başlaması için askerlerinden Hoca'ya bir ok ve yay vermelerini ister. Hoca birinciye atar, başarısız olur: "Sekbanbaşı böyle atar!" der. İkinciye dener, yine başarısız olur: "Subaşı da böyle atar!" der. Üçüncüde ise başarılı olarak hedefi vurur. Hoca aslında bu durum karşısında çok şaşırır; fakat kimseye belli etmez ve Timur'a; "İşte, Nasrettin de böyle atar, devletlim!" der. Timur, Hoca'yla vedalaşıp ayrılırken askerlerine savaşın başlaması için emir verir.

4.Tabloda: Hoca akşam evine giderken, İmad ile komşusunu görür. Eşek kaybolur, eşiği bulamazlar. İmad eşiği suçlar, komşusu hırsızları suçlar. Hoca her ikisini de dinledikten sonra ikisinin de haklı olduğunu söyler. Bunu duyan karısı: "Efendi, tuhafsin, hak verdin ikisine!" der. Hoca da ; "Bak hatun, sen de haklısın bu işte!" der. Eve girmeye çalışan iki hırsızdan karısı korkar, odaya giren hırsız aniden Hoca ile karşılaşınca ne yapacağını şaşırır ve Hoca'dan borç para ister. "Benden sana bol bol vade, parayı başkasından istel!" der. Hırsızlardan biri evden çıkarken diğeri odaya girer ve Hoca'yla karşılaşınca Hoca'ya vurup kaçar. Hoca'nın öldüğünü zannederek

tabuta koyup mezarlığa götürürlerken, İmad tabutu taşıyanlara; “Tabutun önünde mi, arkasında mı olayım?” diye sorar. Hoca da cevap vermek için başını tabuttan çıkararak; “İçinde olma da, nerede olursan ol!” der. Bu sefer de tabutu taşıyanlar mezarlığa hangi yoldan gidileceği konusunda anlaşılamazlar ve Hoca yine tabuttan çıkarak “Ben sağlığımda, şu yoldan giderdim!” der.

SABAHATTİN KALENDER DELİ DUMRUL OPERASI⁴⁷

BİRİNCİ PERDE

Genç Kadın Söndü güneşim

Doğmaz bir daha.

Günüm geceye döndü

Çıkمام ben bu kuru canla sabaha

Koro Obamızın ak gülü civan yiğit,

Ecel ayırdı sizi dalımızdan

Genç Kadın Gelinlik kınam daha solmadı

Koro Kır atma kimler binecek ?

Güveyliğini kimler giyecek ?

Genç Kadın Ey ölüm

Bana edeceğin bu muydu ?

Koro Ya kılıcın ve kalkanın

Ecel kopardı seni dalımızdan

Genç Kadın Boyun vardı dallar içinde;

Kartal kanadı gibi kolların;

Koro Doğru bu doğru

Civan yiğit bir aslandı o

Çok acı

Ölümün pençesine düştü oy

Genç Kadın

⁴⁷ İstanbul Devlet Opera ve Bale Yayınları, Deli Dumrul, 2002, S.I-XII

Şeker ezer
Serbest süzerdi dillerin,
Uyan erkeğim
Şah ömrüm uyan!..
Sensiz cihanın
Tadı kalmadı.
Bu kuru canla
Çıkmam ben sabah...
Söndü güneşim
Doğmaz bir daha!...
Altın düşüm kara
Toprak oldu.

Deli Dumrul 4 Uşağıyla Saldırgan Adımlarla Sahneye Dalar

Genç Kadın Oy aman oy!...

Deli Dumrul Hey kaltabanlar

Kimden destur alıp

Kondunuz toprağıma

İhtiyar Körpe bir can kaptırdık

Azrailin eline

Deli Dumrul Göz yaşı

Akçe yerin tutmaz

Baç isterim cümlelizden

Genç Kadın Biz ölüme verdik

Deli Dumrul Bu dağlar

Benim dağlarım

Burada ben varım

Sefer eylerim.

Akar sular

Benden buyruk alır.

Ala geyik, kara tavuk beni bilir...

Esen yelde

Yeşeren dalda ben varım.

Baş isterim cümlelizden.

4.Uşak Ağamız beyimiz

Deli Dumrul

Önünde dize geliriz...

GençKadın Kara düşler gördüm

Hayra yordum,

Gitti elden dal boylum.

Muduluk bitmez bildi,

Of, Of Oy....

Ölmeden mezara girdim

Deli Dumrul ihtiyara sorar

Bu güzelin derdi ne?

İhtiyar Eri öldü tazecik

Gelinlik kınası solmadan.

Deli Dumrul Kim öldürdü erini?

İhtiyar Alkanatlı Azrail.

Deli Dumrul Benim ülkemde

Benden izinsiz?

Ha!...

İhtiyar Azrail'e izin gerekmez

Buyruk ona yüceden gelir.

Girdiği kapıdan

Eli boş çıkmaz!....

Deli Dumrul Ya ben!...

Ben çıkar mıyım ?

İhtiyar Sen kul, o Azrail

Onunla baş etmek zor.

İhtiyar Sür dağlara

Kurda kuşa sor,

în düz ovaya ağlamışa gülmüşe sor,

Ben kimim niceyim ?

Deli Dumrul'un

Üstüne doğar güneş

Yağmur yağar
Yel eser
Dumrul için.
Gökte kanat çırpır
Dalda dil döker kuşlar,
Dumrul için,
Yedi iklim dört bucakta
Herkes beni tanır
Bir kötü Azrail'in
Sözü mü olur...

İhtiyar Yiğitsin ersin
Dağa, taşa
Kurda kuşa
Ferman eylersin
Korkmadan düşünür
Korkusuz söylersin
Yine de dilerim,
Felek devranım
Ters döndürmeye!..
Çalıp kapını Azrail
Senin de ocağını söndürmeye...
Deli Dumrul Benim ocağımı söndürmek ha;
Ben onun ocağını söndüreyim de görsün!.
Hangi ilde yaşar
De bana!..
İhtiyar Bana da, Deli Dumrul derler.
Bir dediğimiz iki olmaz,
Öfkem kabarmasın hele
Ne edeceğimi kimse bilmez.
Genç Kadın Sevdığı ölen nasıl yaşar?
Bu dünya murat dünyası değil,
Koskoca bir mezar.

Deli Dumrul Komam bunu Azrail'in yanma,
Mertlik yakışır Deli Dumrul'un şanına.

Ahtım olsun ey can alıcı
Gireceğim kanma!..

4 Uşak Tamam

4Uşak- Deli Dumrul Gelinler dünyasına küsmeyecek.

Koro Meydan okuyor Azrail'e

Oysa Azrail acımasız ölüm meleği
Ömür bitip gelince ecel vakti
Dinlemez Azrail hiç kimseyi

4 Uşak Öfkesi kabarcına hiç kimse başa çıkamaz

İhtiyar Yazık yazık bilmiyor Azrail'i

Emir ona yüceden gelir.

Ancak o bir emir kulu

4 Uşak Kılıcı çekip yürüse kül eder

Herşeyi anında

Genç Kadın Doyamadan selvi boyluma

Yalnız kaldım

Koro Çok acı, vah vah

Eşi nasıl ölmüş?

Deli Dumrul Küserse bir gelin dünyasına

Deli Dumrul-Koro Yürüyün yiğitlerim,

Sağ çıkarmayalım

Azrail'i sabaha...

Uzaktan Azrail'in kahkahaları duyulur.

Deli Dumrul fenalaşır yere düşmek üzereyken Uşaklar onu kurtarırlar.

4 Uşak N'oldu Ağam neyin var? Sarardı yüzün

Deli Dumrul Bu, bir yudum S u !..

Uşaklardan biri hemen koşar. Çadırdan bir bakraç su alır. Suyu Dumrul'a verir. Dumrul suyu içemez.

Deli Dumrul Gözüm karardı
Soluğum düğümlendi şurama
Bende bilemedim N'oldum
Oturtun beni
Uşak Alnında boncuk boncuk ter

Fenalaşır... Uşaklardan biri bakracı elinden alır. Deli Dumrul, Uşakların yardımıyla ayağa kalkar. Uzaktan Azrail'in kahkahaları duyulur. Azrail içinde ölü kuş bulunan bir kafesle sahneye girer. Dumrul'un karşısına dikilir.

Deli Dumrul Azrail'e sorar
Kimsin, kimlerdensin?
Nerden gelir
Nereye gidersin?
Azrail Bir garip yolcu.
Gündüzden geceye
Geceden gündüze.

Deli Dumrul Aklım ermez benim
Kapalı söze, sıkma canımı
Açık konuş.
Azrail Can, en sevdiğim kelimem.
Can da gizli bu alem.
Can tenin lezzeti,
Tanrının nimeti.
Yalan dünyanın
Gerçek serveti

Deli Dumrul Çok sinirli
Bir vuruşta yere sererim şimdi canını,
Masal okuma bana
Dosdoğru konuş.
Azrail Bir garip yolcuyum dedim,
Can üstüne bir türkücük söyledim.

Ne var bunda kızacak?..

Deli Dumrul Gevezeliği bırak.

Nedir bu kafes, bu kuş?..

Azrail Tendir bu kafes yığdım

Bu kuşta can, kuşsuz kafes,

Cansız insan,

Diyelim şu ki

İnce iştir yaşamak.

Deli Dumrul Hey bana bak

Gözüm tutmadı seni

Söyle adın ne?

Kimsin kimlerdensin?

Azrail Adımı söylemek

Övünmek olur.

Her nefes alıp veren

Beni bilir.

Deli Dumrul Şeytan dedikleri

Sen misin yoksa?

Azrail Sözüme kulak ver.

Bir yiğit

Dünya benim dese,

Çıksa hırs tahtına otursa,

Deli Dumrul Oturur A!..

Azrail Kuru çay üstüne köprü kursa,

Deli Dumrul Kurar A !..

Azrail Gelip geçenden baş alsa,

Deli Dumrul Alır A!..

Azrail Deryayı ovaya dökse,

Deli Dumrul Döker A!..

Azrail Dağları derelere yıksa,

Deli Dumrul Yıkar A!..

Azrail Merdiven kurup güneşe çıksa,

Deli Dumrul Çıkar A!..

Azrail Ben de gelip şöyle bir dokunsam,
Onun
Tutar elleri tutmaz olur,
Görür gözleri görmez.
Bağlanır dilleri çözülmez.
Ten kafesi boşalır,
Ardında kalakala
Kocaman bir pişmanlık.
Bir kuru feryat,
Ve soğuk bir ceset kalır.

Deli Dumrul Azrail dedikleri

Sen misin yoksa?

Azrail Korkma!..

Korkunun, ecele faydası yok ki
Korkma!..

Deli Dumrul Sen misin can alan

Ocak söndüren?

Azrail Can veren alır canı,

Ben de bir emir kulu,

Bilmedi Can Kıymetin

İnsan oğlu!..

Har vurup,

Harman savurdu

Zaman!..

Ömür ne mirastır

Ne ganimet,

Can derim can,

Deli Dumrul

İnsana verilmiş bir emanet.

Kadınlar Korusu Ecel kapıya gelende

Bir titremedir başlar körpe tende,

Kadınlar Korusu (Erkek Korusuyla)

Harap tende titreme başlar

Körpe vücutta

Korkunç bir titreme başlar.

Genç Kadın Oy, Oy, Aman Oy!...

Uçtu kuşum kafesinden,

Bir iz bile kalmadı nefesinden,

Ölümler içinde bunalmışız,

Aman!....

Deli Dumrul Beni bunalmanı

Ben de bunaltırım.

Öcümü komaz alırım.

Erkek Korosu Ah Tanrım

Affet onu sen

Deli Dumrul Dünya benim

Can benim

Ben dilediğim zaman ölürüm.

Azrail Gülerim,

Can tenden buyruk almaz.

Kim, nerde, nasıl

Ne zaman

Benden gayrisi bilmez.

Deli Dumrul Kızdırma kafamı ihtiyar

Yaşın yetmiş, işin bitmiş.

Azrail Sayı ile ölçülmez benim yaşıım

Ben ayla, güneşle kardaşıım,

Dağda, ovada, denizde,

Işıklı saraylarda,

Karanlık dehlizde,

Vakti gelince

Alırım emaneti

Deli Dumrul işte meydan

Haydi davran!...

Azrail Doğacak günün var daha,

Hele tükensin kazanda aşın,

Deli Dumrul Ya!... Bana göz dağı vermek ha!...

Hemen bitireyim işini..

Azrail güler.

4 Uşak

Ağamız Deli Dumrul

Teksin yiğitlikte

Sana az gelir Azrail,

Kaldır kılıcını

Var ileri !....

Deli Dumrul

Seni ak sakallı bunak

Durmadan gülersin

Bencileyin bir yiğitle alay edersin.

Kolla kendini,

De göster de

Göreym fendimi!...

Deli Dumrul, Azrail'e saldırır kılıcıyla Azrail'e vururken yere düşer. Azrail kahkahalar savurarak sahneden çıkar. 4 Uşak Dumrul'u kaldırır. Dumrul; üstünü başını düzeltir. Ağrıyan yerlerini oğuşturur. Müzik başlayınca konuşur.

Deli Dumrul Sıkıyı görünce kaçtı!...

4. Uşak Yayılısın ünün

Şardan şara, ilden ile ...

Dünyayı dar ettin Azrail'e

Deli Dumrul Kuşlar emrimle uçar,

Aç aslana hükmüm geçer.

Bana derler Deli Dumrul!.

Kadınlar Korusu,

4 Uşak Var ol Deli Dumrul!...

Deli Dumrul Güçlü olmalı kişi,

Sahnedekiler Doğru

Deli Dumrul Güçtür zaferi yaratan, zaferi koruyan

Sahnedekiler Var ol yüce kahraman,

Deli Dumrul, Çok Yaşa,

Yaşa var ol!...

İKİNCİ PERDE

1. SAHNE

Deli Dumrul Al eline kolça kopuzu

Kalmasın yürekte sızı

Sazı Çalan Sözü saza katarız

Üzüntüyü atarız.

Hepsi Beraber içmeden sarhoş olur,

içer ayık yatarız..

Deli Dumrul Altın kupada kımız,

Güzel sevmektir işimiz.

Dört mevsimin dördünde,

Dumanlıdır başımız.

Hepsi Beraber içmeden sarhoş olur,

içer ayık yatarız.

Deli Dumrul Doldur kupamı Sarı Kız.

Yanar Aşk içre özüm.

Sarı Kız doldurur. Deli Dumrul içer.

Esir Kızlar Yiğidin hakkı;

Sevmeli, sevmeli

Gülüp oynamalı.

Deli Dumrul Haydi dostlar,

Gülüp oynayalım,

Dans edelim!...

Sahnedekiler dans düzeni alırlar. Dans başlar. Klarinetin Kadans (Taksim)

müziğiyle kızlar göbek atarlar. Deli Dumrul kenarda onları izler. Dansın

(Reexpoizition) bölümünde hep beraber oynarlar.

Deli Dumrul Arada bağırır

Durun!...

içelim Dostlar, içelim!...

4Uşak İçelim

Azrail sahneye girer

Azrail Karataş üstünde kara karınca

Karanlık gecede beni görünce

Verir emaneti

Usulünce

Biter kavga dövüş

Toprağa girince

Deli Dumrul Verin kılıcımı alacağım bu kez öcümü

Azrail Bir kardeş sofrasıdır bu dünya

Türlü nimetlerle bezenmiş

Yaratan özendikçe özenmiş buyur demiş

İnsan oğluna.

insan oğlu kör, susuz, yardıma muhtaç.

Dal kurudur yeşerir çiçek açar meyve verir.

Bu dünya Aşk dünyası

Ölüm dediğin elde bir.

Azrail'in sözü ürkütmesin sizi

Bir can eksilecek

içimizden sönecek birinin yıldızı

Azrail Vaktin tamam Deli Dumrul.

Can ister senden Azrail. (Kahkaha atar)

Deli Dumrul Şaraplar içtim doymadım,

Ne söyledim, bilemedim.

Beylikten usanmadım,

Yiğitliğe doymadım.

Seninle başa çıkılmaz imiş bilemedim

Bir tene bir can çok değil

Canımı bağışla!...

Vaktin tamam

Ben yalvarmadan anlamam.

Kara saçım ak ola,
Dizlerim titreye,
Belim büküle,
Dünyadan hevesimi alayım hele,
Medet Azrail
Kıyma canıma!
Boşuna yalvarma!
Vaktin Tamam...

Deli Dumrul Canım dünya!

Ey benim
Başı dumanlı dağlarım,
Güvercin tüylü bulutlarım,
Gürül, gürül
Akıp giden
Kuru dalı yeşerten,
Bağrı yanık yolculara
Can veren billur sularım.
Baharlarım yazlarım.
Görmeyecek sizi bir daha
Şu benim delikanlı gözlerim.
Söz veriyorum,
iyilik, doğruluk
Güzellik için yaşayacağım,
Kalırsam dünyada.
Bir mertlik et
Beni sına!

Azrail Ah şu gafil insanoğlu!

Deli Dumrul Çiçekli dal kırılır mı?

Tökezleyince cins atın
Başı vurulur mu?
Ak günde karatoprağa girilir mi?
N'olur, ben ettim sen etme,
Beni bağışla.

Azrail Son pişmanlık yığidim Azrail'e işlemez.

Deli Dumrul Doğan günü

Göğün mavsini gülen çocuğu

Ağlayan gelini

Sevdiğimin can tazeleyen

Gülüşünü göremeyecek miyim?

Hayır olmaz,

Yaşamayan ölmez.

Bırak yaşayayım.

Azrail Yaşarken yaşamalıydın

Sencileyin gafiile

İki ömür dahi yetmez.

Deli Dumrul Bilemedim,

Şimdi açıldı gözlerim

Azrail Çok geç evlat

Ölümün açtığı gözden

Hayır gelmez,

insan kör doğar

Kötürüm olur,

Durmaz didişir

Ne varsa var deyip yürür

Hırsta kıskançlıkta, kinde

Ve işte kan içinde korkulu bir rüya.

Bu canım güzelim dünya!

Açılıverse

Karanlığın kapısı

Koşar yeryüzüne

Ölülerin hepsi!

Yeryüzüne çıkan Ölülerin Gösterisi.

Deli Dumrul (Azrail'e)

Ben onlara katılmak istemem

Ayırma beni can dünyasından.

Azrail Yaşamak, yaşamayı bilenlerin hakkı,
Zorbanın, gafilin değil.

Deli Dumrul Ne ettimse ben kendime ettim;

Kuruçay üstüne
Köprü kurdum,
Acı söyledim.
Yel olur eserdim,
Şimşek olur çakardım.

Be yarenler,

Bu cihanda

Ben de vardım

Altın Kupamı

Elim tutmayacak,

Garip adım

Anılmayacak.

Mezarımda vahşi otlar bite,

Kara kuşlar tüneye mezar taşıma.

Azrail Haydi Deli Dumrul

Ayrılık vakti geldi.

Ver de kurtul emaneti.

Deli Dumrul Ulu yollar üstüne

İmaretler kurayım,

Aç görsem doyurayım,

Yalıncağ görsem donatayım,

Çölde yanmışsa su,

Umutsuza umut

Yolsuza yol göstereyim.

Tüm varımı iyilik yolunda harcıyayım.

Kalırsam dünyada.

Azrail Hangi derde deva

Vaktinde yapılmayan iyilik?

Deli Dumrul Deli idim akıllandım

Can da senin, cihan da.

Başıyla beni bana!

Azrail Canın yerine can bul,

Yaşa bir süre daha...

Deli Dumrul Bulamam ki,

Bana canını kim vere

Bilemem ki!...

Azrail Ya Anan, Baban?

Deli Dumrul Yürü gidelim.

Ola ki biri vere canını bana.

Sevdim seni deli,

Haydi davran!...

Gülsem mi, ağlasam mı?

Ana yüreğine,

Baba sevgisine

Acap umut bağlasam mı?

Ah!...

2.Tablo

Baba Benim dağ çiçeği kokuşlum

Görür gözüm, kıvancım,

Biricik Dumrulum,

Nerelerdesin?

Deli Dumrul Gerçek servetim,

Herşeyim sensin derdin

Beni kaybedincek acap

Neylersin?

Baba Bu nasıl söz?

Deli Dumrul Azrail benden can ister.

'Ya canın yerine can bul,

Ya da, kendi canını ver kurtul1 der

Canını bana verir misin?

Yoksa 'Oğul Deli Dumrul'

Diye ağlar mısın?

Baba Katı söz ettin

Yaktın içimi...

Kişi kocasa da

Vazgeçmez dünyasından.

Deli Dumrul İşte görüp göreceğin

Dumrul!...

Baba Var Azrail'e şunu de;

'Şu dağlarım ona yayla olsun,

Pınarlarım içit,

Develerim yüklet,

Şahbaz atlarım

Ona binet olsun

Altın gümüş

Ona helal olsun.

Yaman yere varmışsın,

Ben varamam dünya şirin can aziz

Veremem...

Deli Dumrul Be hey yalan dünya!...

Yeşerirken kurutursun,

Toprak altında

Eritirsin

Ölümden gayri

Neyin gerçek?

Deli Dumrul Baba ağlama!...

Özden akar gözyaşı

Kendine ağlar kişi

İnsanın genci ihtiyarı

sürmek ister devranı.

Hakkını helal et Baba...

Anne Yiğidim, Dumrul

Bu ne hal?

Gül benzin soluk

Güleç yüzün asık...

Uğrunda saçımı süpürge ederim.

Komam seni gamda güm anda

De hele söyle neyin var?

Deli Dumrul Ak pürçekli canım ana

Azrail benden can ister.

' Ya canın yerine can bul,

Ya da kendi canını ver kurtul' der.

Babama vardım,

'Veremem' dedi

Şimdi senden dilerim.

Canını bana verir misin?

Anne Yaman yere varmışsin,

Ben varamam

Dünya şirin can aziz

Veremem...

Deli Dumrul Ana, sen de hakkını helal et.

Anne Dur nereye?

Deli Dumrul Vaktim tamam Azrail'e sözüm var,

Duramam.

Anne Hayır olmaz,

Ana yüreğim

Buna razı gelmez,

Buraya çağır Azrail'i, bir de ben yalvarayım.

Ana sözü

Anne Hayır olmaz,

Ana yüreğim

Buna razı gelmez,

Buraya çağır Azrail'i, bir de ben yalvarayım.

Ana sözü yerde kalmaz.

Ola ki canını kurtarayım.

Deli Dumrul Azrail yalvarmadan anlamaz

Koyver beni gideyim.

Anne Sen gider olsan

Dumrul'um inan,
Ben sabaha çıkmam.
Deli Dumrul Azrail can ister
Gözyaşı değil
Bırak gideyim.
Emaneti teslim edeyim.
Anne Bu güzelim canım dünya
Tanrım,
Dilerim ki Azrail'e de kalmaz!.
Azrail Umut kapıların kapandı bir,bir...
Deli Dumrul Acı olan yaşamadan ölmek
Azrail Akıl işidir yaşamak
Yaşarken yaşamayı bilmek.
Dumrul'un eşi sahneye girer.
Azrail Aşk içre döner devran
Deli Dumrul Ne dersin bu hallere?
Azrail Emir yüceden
Dumrul'un Eşi Kim bu?
Gözüm tutmadı onu.
Deli Dumrul Bir garip yolcu
Dumrul'un Eşi Nereden gelip
Nereye gider.
Deli Dumrul Gecedен gündüze
Gündüzden geceye
Azrail Vaktin tamam Dumrul sözünü kısa kes.
Deli Dumrul Ah şu Azrail!...
Dumrul'un Eşi Sus, ola ki duyar,
Daha yeni bildik
Sevmenin, yaşamının tadını...
İşte,
Deli Dumrul Bahar içinde bir dünya
sevdikçe ömrümüz artar.
Bahar içinde dünya,

Dünya içinde bahar,

Gel gör ki

işin içinde

Bir de Azrail var.

Dumrul'un Eşi Açıkla şunu!...

Deli Dumrul Azrail dikildi karşıma!

(Dumrul'a)

Azrail Bu dağlar senin dağların değil mi?

Dumrul'un Eşi Evet.

Deli Dumrul Yok, yok.

Azrail Akar sular senden

Buyruk alır,

Ala geyik, kara tavuk seni bilir.

Dumrul'un Eşi Evet

Deli Dumrul Yok, yok.

Azrail Dalda dil döker kuşlar

Senin için.

Dumrul'un Eşi Evet.

Deli Dumrul Yok, yok.

Azrail Kızlar, allanır, pullanır

Kırta, kırta pınara varır, senin için,

Değil mi?

Deli Dumrul Yok, yok!...

Yel olur eserdin,

Şimşek olur çakardın.

Azrail Ne ettimse ben kendime ettim.

Bağışla!...

Deli Dumrul Vaktin tamam Dumrul.

Ya canın yerine can bul

Ya da kendi canını ver kurtul.

Bulamam ki!

Bana canını kimse vermedi

İmdi sana derim ki,

Gözün kimi tutarsa,

Canın kimi severse

Ona var...

Dumrul'un Eşi Ne dersin, ne söylersin?

Göz açıp gördüğüm,

Gönül verip sevdiğim

Koçyiğidim.

Karşı yatan sıra dağlar

Sensiz yaylıyacak olsam,

Bana mezar olsun.

Altın akçan, harcar olsam,

Bana kefenlik olsun.

Birine varsam,

Onunla yatsam,

Ala yılan olup

Beni soksun.

Bir canda ne var ki,

Kıyamamışlar?

Tanrı tanık olsun,

Benim canım

Sana feda olsun!...

Deli Dumrul Tanrım bağışla!...

Azrail Kurtuldun Deli Dumrul!

Helalinden alırım emaneti

Deli Dumrul Ayırma bizi bizden

Dileğin can değil mi,

Al ikisini de ikimizden.

Eşi ve Dumrul Ölürsek birlikte ölürüz.

Bizi aşkımız yaşatır.

Tanrıdan gelen sinyaller

Azrail Buyruk yüceden. Sevgi herşeyden yüce. Bu nedenle bağışlandılar.

Dumrul'un Eşi Çok mutluyuz.

Güneşığı nasıl yürürse sisli ovalara,

Özsu dal uçlarına;
Öyle sevdik birbirimizi, ömür boyunca.
Uşak ve Koro Ne hoş ne güzel
Azrail Sevgi söz konusu olunca,
Buna saygı duymak gerekir yalnızca.
Ana Bağışlandı oğlum bu masum kadına,
Yoksa hangi ana dayanırdı bu sonsuz acıya.
Koro Hiçbir ana.
Baba Oğlu can verirken seyirci kalmak yakışır mı bir babaya.
Uşak ve Koro Bereket ki bağışlandılar.
Şükre delim tanıya.
Ana Deli Dumrul her ne kadar etrafına korku saldıysa da kalbi sevgi doluydu.
Azrail Her kim saygı duyarsa sevgiye;
Can da onundur cihan da.
Ömür çok kısa.
Yaşayın saygıyla, yaşayın insanca.
Deli Dumrul Canım güzelim,
Deli Dumrul Eşi Cennet dünya.

NEVİT KODALLI

VAN GOGH OPERASI ⁴⁸

1.Perdede: Rahip giysili Van Gogh, yağmurlu ve sisli bir havada, evine doğru yürümeye başlar. Bu evde deli gibi aşık olduğu Ursula da yaşamaktadır. Ressam Ursula'yı çok sever; fakat Ursula bir türlü ressamı sevmez. Ressam, evden gelen sesleri merak ederek bekçiye sorar ve Ursula'nın nişan töreninin yapıldığı haberini alır. Bu duruma çok üzülür. Van Gogh, bir anda beyaz atölye gömleği giymiş olarak kendisinin hayalini karşısında görür ve hayaliyle konuşmaya başlar. Hayali, Van Gogh'a geçmiş hatırlatarak rahipliği ve aşık olmayı beceremediği için sinirlenir. Van Gogh, Ursula'ya hediye etmek için elinde bir tablo ile Ursula'nın evinin yakınlarına gelir ve şarkı söylemeye başlar. Söylediği şarkıların içinde Ursula'ya

⁴⁸ Mersin Devlet Opera Ve Balesi, Van Gogh, Sayı: 73, 2004, İzmir, S.3-4

olan aşkını anlatır; fakat Ursula evleneceğini ve nişanlısını çok sevdiğini söyleyerek ressamın aşkına karşılık vermez. Ressamın teklifini reddedip oradan uzaklaşmadan önce “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diyerek bağırır. Rahip giysili Van Gogh, soğuk bir havada Ursula’nın evinin önüne gelir ve evden çıkan misafirleri görünce Ursula’nın düğününün yapıldığını anlar. Van Gogh’un okuduğu bölüm hiçbir işine yaramaz. Bu yüzden büyük sıkıntılar yaşar ve sonuçta babasının evine geri dönmek zorunda kalır.

2.Perdede: Van Gogh, Hollanda’daki evinin önünde elinde fırçası ile resim yaparken oradan geçen köylüler tabloya bakarlar; fakat hiçbir şey anlamazlar, resimle alay ederler. Ressamın deli olduğunu düşünürler ve “deli ressam” diyerek bağırmaya başlarlar. Oysaki ressam, yaptığı resimde maden işçilerinin zorlu yaşantılarını anlatmaya çalıştığı için bu duruma çok üzülür ve çok etkilenir. Kardeşi Theo, Van Gogh’a destek olmak amacı ile Paris’te bir galeri açacağını, bu galeride Van Gogh’un çizeceğini ve kendisinin de çizilen bu resimleri satacağını söyler. Van Gogh’un resimleri Paris’te beğenilmiş ve ilgi görmeye başlamıştır. Ressam, teyzesinin kızına aşık olduğu için sürekli onu düşünür ve teyzesinin evine giderek Kay’a, ona olan aşkını anlatır ve birlikte Paris’e gitme teklifinde bulunur; fakat Kay ressamın teklifini kabul etmez ve oradan ayrılırken ressam, Kay’a zorla sarılmaya çalışır. Kay da Van Gogh’a; “Haydi oradan, kızıl saçlı budala!” diyerek haykırır. Kardeşi Theo, Van Gogh’a yardım eder ve ressam La Hay’e gider. Kısa bir süreliğine evine uğrar ve Paris’e doğru yola çıkar. Bir müddet Paris’te kalır. Bu süre içerisinde Margot ve Christin adlı iki bayanla kısa da olsa aşk yaşar. Ünlü ressam Toulouse Lotrec’in sözünü dinleyerek mutlu bir şekilde Arles’e gider.

3.Perdede: Van Gogh, Arles’de yaşadığı süre içerisinde sürekli karga sesi işittiğini söylemeye başlar. Aslında işittiği sesler gerçekte karga sesleri değil, sara krizlerinin belirtileridir. Fakat ressam bunun farkında değildir. Ressam geçirdiği bir sara krizi esnasında, üzerinde Grek kadın giysileriyle sevginin simgesi olan Maya’nın hayalini görür. Maya ile ressam konuşmaya başlar. Maya, ressama, onu çok sevdiğini söyleyerek aşkını ilan eder ve ona sarılmak ister. Ressam, önce kabul etmez; fakat sonra o da sarılır. Van Gogh uyurken, arkadaşı ressam Gauguin ile postacı Roulin gelir. O an, Van Gogh irkilerek uyanır; onlara, Maya’nın nerede olduğunu sorar ve Maya’yı aramaya başlar. Gauguin, sinirlenir ve ona rüya gördüğünü söyler, gülmeye

başlar. Van Gogh da Gauguin'e resim yapmaktaki en büyük amacının insanların içinden geçenleri açık ve net bir şekilde resmedebilmek olduğunu söyler. Gauguin, geneleve gitmek istediğini söyler. Genelevde çalışan Rachel, Van Gogh'un kulaklarını çok beğenmektedir ve onları genelevde sabırsızlıkla bekler.

4.Perdede: Van Gogh ile Gauguin geneleve gider. Genelev sahibi Mme Louis, misafirlerini salonda ağırlar. Rachel de, Van Gogh'un kulaklarına dokunarak; "Onları bana ver!" der. Gauguin de gülmeye başlar ve Van Gogh'un kulaklarını Rachel'e vermesini ister. Van Gogh ve Rachel odalarına çıkarlar. Mme Louis'in kendisine gösterdiği resimlerin, Toulouse Lotrec'in tabloları olduğunu gören Gauguin çok şaşırır ve bu resimleri Van Gogh'a göstermek ister; fakat Van Gogh ağır sara krizi etkisinde, kulağına karga seslerinin geldiğini söyleyerek bağırmaya başlar ve koşarak Rachel'in yanına gider. Krizin etkisiyle ne yaptığını bilmeyen Van Gogh, elindeki bıçakla kulağını keser ve Rachel'e uzatarak: "Al, benden sana bir hatıra!" der. Rachel korkusundan bayılır. Sesleri duyan Gauguin yanlarına gider ve gördükleri karşısında çok şaşırır. Ressam, bir müddet akıl hastanesinde tedavi gördükten sonra Paris'e yerleşir. Ressamın yakın arkadaşı Dr. Gaechet burada yaşamaktadır. Ressam, Paris'te en iyi resimlerini çizer. Van Gogh, bir temmuz günü harmanda dolaşırken, geçirdiği krizlerin kendisinde yarattığı etki ve korkudan girdiği bunalım ve aşırı sıcaklığın etkisiyle elinde bulunan silahla kendisini vurur.

5.Perdede: Van Gogh, kendisini vurduktan sonra zoraki evine gider ve yatağına uzanır; fakat krizin etkisiyle yine karga sesleri duyduğunu söyleyerek bağırmaya başlar. Doktor, kardeşi Theo'ya eve nasıl geldiğini ve aşırı güneşin altında çok dolaştığı için krizin şiddetlendiğini anlatır. Theo, bu olanlara çok üzülür. Dr. Gachet'in gösterdiği tabloya bakan Van Gogh, krizinde etkisiyle resmin içerisinde kargaların olduğunu ve kendisine zarar vereceğini söyleyerek bağırır. Ressam ölmeden önce kardeşi Theo, ona ölmeyeceğini ve iyileşeceğini söyleyerek onu teselli etmeye çalışır. Van Gogh da kardeşi Theo'ya minnettar olduğunu söyler.

GILGAMESH OPERASI⁴⁹

1.Perdede: Halk, Gılgamesh'ten kendilerini zulümden kurtarmalarını ister. Gılgamesh de halka tanrılarla savaşarak bu zulümü bitireceğine söz verir. İştar, Gılgamesh'e aşık olur ve onu elde etmek için bütün çekiciliğini kullanır; fakat Gılgamesh, İştar'ın önceki aşklarına uyguladığı baskıcı ve ezici tavrından dolayı korkar. Kaba bir şekilde İştar'ın teklifini reddeder. Gılgamesh'in tekrar kendine güveni gelir, halkına gerçek kurtuluşu vaat eder. Askerler En-Me-Kar'ın kafasını mızrağa takıp, neşeli bir şekilde Gılgamesh'e getirirler. Halk bu duruma çok sevinir; fakat Gılgamesh pek sevinmez ve bunun büyük bir zafer olmadığını, daha büyük zaferler elde etmek istediğini söyleyerek halkın şaşkın bakışları arasında oradan uzaklaşır.

2.Perdede: Saray fahişesi Mi-Li-Za, Enkidu'yu kendisine aşık eder ve bunu da Gılgamesh'in annesi Nin-Sun'a söyler. Nin-Sun, tanrıların istekleriyle bağdaşmayan Enkidu'nun, tanrıların huzurunu bozacağından korktuğu için bu olaydan yararlanmaya çalışarak, Enkidu'yu güçsüz bırakmak için Mi-Li-Za'dan bir içki alemini düzenlemesini ister. Nin-Sun bir içki şöleni düzenler ve bu şölende Mi-Li-Za, Enkidu'yu güçsüz bırakmak için çok şarap içirir ve Enkidu sarhoş olur. Nin-Sun, oğlu Gılgamesh'in Enkidu'yla savaşmasını ister; fakat Gılgamesh istemez. Bir süre sonra Gılgamesh ile Enkidu savaşmaya başlar. Enkidu çok içkili olduğu için daha fazla dayanamaz ve yıkılır. Enkidu Gılgamesh'e bu utançla ormanlarına geri dönemeyeceği için kendisini öldürmesini söyler. Gılgamesh bu durumun hile olduğunu anlar ve Enkidu'yu kaldırarak bir gün yine erkekçe savaşacaklarını söyler ve birlikte şarap içmeye giderler. Göklerden, Gılgamesh'in babası Tanrı Şamaş seslenir ve Gılgamesh'ten sedir ağaçları ardındaki Hum-Baba ve Göklerin Boğası ile savaşmasını ister. Gılgamesh, annesinden savaşmak için izin ister ve gider.

3.Perdede: Enkidu ile Gılgamesh, Göklerin Boğası ve Hum-Baba ile savaşır ve onları yenerler. İştar, annesi Tanrıça Antum, babası Tanrı Anu ve kardeşi Aruru ile birlikte Enkidu ile Gılgamesh'i uyur vaziyette görürler. İştar'ın annesi bu duruma çok üzülür. İştar da annesine üzüldüğü için kızar. İştar'ın amacı, Gılgamesh'i kendine deli gibi aşık etmektir. İştar, Gılgamesh'e duyduğu büyük aşkını haykırır. Fakat Gılgamesh İştar'a olan hayranlığını belli ettirmemeye çalışarak onu kabul etmez, hatta onunla

⁴⁹ ALTAR, Opera Tarihi IV

alay eder. İştar bu duruma sinirlenir. Enkidu uyandığı zaman İştar'ın güzelliğine dayanamaz, aşık olur. İştar, Enkidu'yu yok etmek için çağırır. İştar'a deli gibi aşık olan Enkidu kendini tutamaz, İştar'a doğru gider. Gılgameş, İştar'ın Enkidu'yu öldüreceğinden korktuğu için Enkidu'yu gitmemesi için uyarır; fakat Enkidu dinlemez, İştar'a sarılınca bir ateş çıkar ve Enkidu ölür. Gılgameş, Enkidu'ya sarılarak tanrılardan Enkidu'yu geri ister ve ölümden korkar.

4. Perdede: Bir ihtiyar gelir ve Gılgameş'e tanrılarla insanların farklı olduğunu, insanların sonunun ölüm olduğunu söyler. Fakat Gılgameş kendinden emin bir şekilde bunu kabul etmez. Ölümsüz olmayı isteyince, ihtiyar Gılgameş'e ölümsüzlüğün sırrını bilen Ut-Napiştim'e gidecek yolu gösterir. Ut-Napiştim, Gılgameş'e altı gün uyuduğunu söyler ve Gılgameş onun da ölümlü olduğunu anlar. Gılgameş; tanrıların sonsuz hayatın sırrını öğrenmesi için neden kendisine gönderdiklerini sorar. Ut-Napiştim, Gılgameş'e sırrın kendisine ceza olarak verildiğini, hiç kimsenin böyle büyük bir sırrı taşıyacak kadar güçlü olmadığını ve her şeyin geçici olduğunu söyler. Gılgameş bu sırrı öğrendiği için mutlu olur. Gılgameş cesaretini toplar ve tanrıların önüne geçerek, Enkidu'yu geri alacağını söyler. Fakat Ut-Napiştim, Gılgameş'i uyarır ve tanrıların gizli olduğunu, tanrılarla başa çıkamayacağını söyler. Tanrılara da Gılgameş'in aslında İştar'a aşık olduğunu söyler. Böylece Gılgameş'in sırrı açığa çıkar. Gılgameş aradığı şeyin özgürlük olduğunu anlar ve bundan sonra tanrıların buyruğu altında olmayacağını söyler. Ut-Napiştim, Gılgameş'in bu kadar özgür olmasına hayran olur. Gılgameş, babasına sorar gibi, neden kendisini diğer insanlardan farklı yarattığını ve bu çılgın tutkuyu ölümcül yüreğine neden soktuğunu kendi kendine sorar. Gılgameş, İştar'a aşkını ilan eder ve İştar, önce alay eder. Sonra da aslında bir ateşten ibaret olduğunu, ona yaklaşmaması gerektiğini, yaklaşırsa öleceğini söyler. Fakat Gılgameş, kendinden geçmiş bir şekilde İştar'a yaklaşır ve birbirlerine sarılırlar. O anda İştar bir çığlık atarak kaçar. Tanrılar Gılgameş'e asıl yüzünü kaybederek ölümsüz olduğunu söyler.

FERİT TÜZÜN

MİDAS'IN KULAKLARI OPERASI ⁵⁰

1.Perdede: Doğa Tanrısı Pan ile Güneş Tanrısı Apollon, kendi aralarında müzikte en yeteneklinin kim olduğu konusunda tartışır. Yetenekli olanı belirlemek için Friky Kralı Midas'ı çağırırlar. Pan flütünü, Apollo lirini alır ve yarışır. Apollon çalmaya başlar. Apollon'un müziğini kulağı iyi olanlar anlayabilir. Halk duymamıştır; ama ısrarla duyduklarını söylerler. Gerçekte ise sadece Midas duyar. Sıra Pan'a gelir ve Pan flütünü çalar, o an büyük bir alkış kopar halk çok beğenmiştir. Midas halktan etkilenecek, en yeteneklinin Pan olduğunu söyler. Apollon bu duruma çok sinirlenir ve Midas'a ceza olarak kulaklarını eşek kulağı gibi yapar. Midas şaşırır, çok da üzülür ve kimsenin görmemesi için kafasına taktığı şapkayla kulaklarını saklar, bu olaydan sonra saçlarını kesmez. Fakat bir gün bu sırrı saklamaktan sıkıldığı için berbere saçlarını kestirmeğe gider ve sırrını anlatır. Midas'ın kulaklarını gören berber çok korkar. Midas, berbere sırrını kimseye söylememesini, eğer söylerse ceza olarak ayaklarını keçilere yalatacağını söyler. Berber, Midas'ın sırrını saklayacağına dair söz verir ve kulaklarının eski haline dönüşmesi için Ay Tanrıçası'na gitmesini söyler. Midas, Ay Tanrıçası'na gider. Ay Tanrıçası da o kadar güçlü olmadığını, Apollon'a gidip yalvarmasını söyler. Midas kabul etmez ve Apollon'a gitmektense, bu kulaklarla yaşamının daha iyi olduğunu söyler. Kendisine büyük bir yük olan bu sırrı taşıyamaz ve anlatacak birini arar, sonunda bir kuyu bulur ve sırrı kuyuya anlatır, rahatlar.

2.Perdede: Bu sırrı taşımaya kuyunun gücü yetmez ve sır kuyunun içindeki suyla birlikte akar ve çimenlerin arasından geçerken, çimenler sırrı öğrenmiş olur. Birbirlerine; "Midas'ın kulakları, eşek kulakları!" diye bağırlar. Oradan geçenler de sırrı öğrenmiş olur. Bu olayı Midas duyar çok sinirlenir ve bütün çimenleri kestirir; fakat Friky halkı sırrı öğrenir. Midas, ani bir değişimle kulaklarına alışır. Hatta kulaklarını halka göstermeyi düşünür. Bu sırada halk, Midas'ı, kulaklarını göstermesi için çağırır. Midas'ta hiç çekinmeden halka kulaklarını gösterir. Halk, Midas'ın kulaklarını yadırgamaz ve Midas'ı tanrı gibi kutsal görürler. Apollon, Midas'ı affeder, kulaklarını eski haline dönüştürür. Fakat halk, Midas'ın kulaklarından

⁵⁰ Devlet Opera ve Balesi, Midas'ın Kulakları. 1969, İstanbul, S.13-16 / Sayı:1,2003,Ankara, S.10-11

etkilenip tanrı gibi kutsal görmeye başlamışken, Midas'ın kulakları eski haline dönünce Midas halk üzerindeki etkisini yitirir.

CENGİZ TANÇ⁵¹

DELİ DUMRUL OPERASI

Deli dumrul operası, 3 perde ve 5 sahneden oluşmuştur.

1-Perdede: Yiğit bir delikanlı bir gün hastalanır. Tanrıların emriyle ölür ve herkes büyük bir üzüntü içerisinde yas tutarlar. Deli Dumrul gelir, neden yas tutulduğunu sorar. Ve al kanatlı bir Azrail'in genç yiğidin canını aldığını öğrenince kızar. Deli Dumrul, Azrail'le savaşmak ister ve yiğitleri ile içip otururken ansızın Azrail gelir. Sadece Deli Dumrul'a gözüktür. Deli Dumrul, Azrail'i görür görmez elleri ayakları yerden kesilir, titremeye başlar. Biraz iyileşince alaylı bir şekilde konuşur ve Azrail'i sinirlendirir. Azrail'le savaşmaya başlar ve Azrail'e seni öldürüp yiğitlerin canını kurtaracağım, diye kafa tutar. O sırada Azrail gider. Deli Dumrul da böbürlenerek Azrail'in kendisinden korktuğu için gittiğini söyler.

2.Perdede: Azrail, Deli Dumrul'un peşinden hızla ona yaklaşır ve Dumrul'a gözüktür. O esnada Deli Dumrul'un başı döner ve düşer. Azrail'le başa çıkamayacağını anlayınca canını bağışlaması için Azrail'e yalvarır:

“Bre Azrail aman... Tanrı'nın birliğine yoktur güman... Ben seni böyle bilmez idim, gizlice can aldığını duymaz idim... Bizim dağlarımız olur, o dağlarda bağlarımız olur, o bağların kara salkımlı üzümü olur, o üzümü şıkarlar al şarap olur. Şaraplar içtim duymadım, ne söyledim bilmedim, beylikten esanmadım, yiğitliğe doymadım, canımı alma Azrail medet!”

Azrail; “Bre deli kavat, bana ne yalvarırsın? Ben de bir emir kuluyum” der. Ve Deli Dumrul; “Yücelerden yücesin, kimse bilmez nicesin, güzel Tanrı, nice cahiller seni gökte arar yerde ister, sen zaten müminlerin gönlündesin, daim duran cebbar Tanrı, baki kalan settar Tanrı, benim canım alacaksan sen al, Azrail'e almaya bırakma...” diyerek yalvarır. Azrail'in bu yakarışını Tanrı beğenir ve Azrail'e; “Mademki deli kavat benim birliğimi bildi, birliğime şükür kıldı. Deli Dumrul canı üzerine can bulsun. Onun canı azat olsun” der. Azrail de Deli Dumrul'a söyler. Deli Dumrul;

⁵¹ ALTAR, Opera Tarihi IV

“Ben nasıl can bulayım? Meğer bir koca babam var, bir karı anam var, gel gidelim, ikisinden birisi ola ki canını vere, al da benim canımı bırak” der. Deli Dumrul babasına gider, canını ister; babası da “Oğul, oğul, canım paresi oğul... Karşı yatan kara dağım gerekse ona içit olsun... Altın, gümüş, pul gerekse ona harçlık olsun. Dünya şirin, can aziz, canımı kıyamam, belli bil. Senden aziz, senden sevgili anandır, oğul ona git” der.

Deli Dumrul babası canını vermeyince annesine gider, canını ister. Annesi de; “Oğul,oğul ey oğul, dokuz ay dar karnımda taşıdığım oğlu... On ay deyince dünya yüzüne getirdiğim oğul, dolap dolap ak südümü emzirdiğim oğul... Altın akça gücüne seni kurtaraydım oğul; yaman yere varmışsın, varamam, dünya şirin can aziz, canımı kıyamam. Belli bil” diyerek canını vermez.

3. Perdede: Deli Dumrul Azrail’e, eşiyile buluşmasına izin vermesini, daha sonra canını almasını ister ve Azrail’e “Bre Azrail aman, Tanrı’nın birliğine yoktur güman!” der ve Azrail; “Bre deli kavat, daha ne aman dilersin? Ak sakallı babanın yanına vardın, can vermedi. Ak saçlı ananın yanına vardın, can vermedi. Başka kim verse gerek?” der. Deli Dumrul; “Hasretim vardır, buluşayım yat kızı helalim var, ondan sonra benim canımı alasin.” der.

Deli Dumrul helalinin yanına gelir, olanları anlattıktan sonra “Yüksek kara dağlarım sana yaylak olsun, sovak sovak pınarlarım sana içit olsun... Ağılda akça koyunum sana şölen olsun. Gözün kimi tutarsa gönlün kimi severse sen ona var, iki oğlancığı öksüz koma” der. Eşi de: “Ne dersin, ne söylersin? Göz açıp gördüğüm, gönül verip sevdiğim, koç yiğitim... Karşı yatan kara dağları, senden sonra ben neyleyim, yaylacak olsam benim mezarım olsun. Altın akçanı harcayacak olsam, benim kefenim olsun... Senden sonra bir yiğidi, sevip varsam, birlikte yatsam, ala yılan olup beni soksun, senin o muhannet anan baban, bir canda ne var ki sana kıyamamışlar, arş tanık olsun, kürsi tanık olsun, benim canım senin canına kurban olsun.”

Azrail, hatunun canını almaya gelir. O esnada Deli Dumrul; “Güzel Tanrı, çok cahiller seni, gökte arar, yerde ister; sen zaten müminlerin gönlündesin, daim duran Cebbar Tanrı, ulu yollar üzerine imaretler yapayım senin için, aç görsem doyurayım

senin için, alırsan ikimizin canını birlikte al. Korsan ikimizin canını birlikte koy.” diyerek yalvarır.

Deli Dumrul’un sözleri Tanrı’nın hoşuna gider ve Azrail’e emrederek; “Deli Dumrul ve eşine yılları bağışladığını, ama anasının ve babasının canını almasını söyler. Azrail de, babasının da annesinin de canını alır.

ÇETİN IŞIKÖZLÜ **GÜLBAHAR OPERASI**⁵²

3 Perde ve 8 tablo şeklinde oluşmuş bir dramatik operadır.

1.Perdede: Ağrı’da Güp Gölü’nün çevresine Çobanlar gelirler, üstlüklerini çıkardıktan sonra efsane olmuş olan Ağrı Dağı’nın geçmişteki öfkesini kavalla çalarlar. O esnada beyaz kuş kanadını suyu masmavi olan göle üç kez batırıp, uçarak gider. Çobanlar üstlüklerini giyerek oradan ayrılırlar. Sofi, Ahmet’in kapısında ak bir at görür ve atın kime ait olduğunu merak eder. O esnada da Ahmet kaval çalmaktadır. Sofi, Ahmet’in çaldığı kavalı heyecanla dinler; kararsız bir şekilde Ahmet’e atın kime ait olduğunu sorar. Ahmet de bilmediğini söyler. Ahmet’in kapısına beyaz bir at geldiğini gören köylüler, Ahmet’in evinin önüne gelirler ve atın kime ait olduğunu sorarlar. Ahmet de kimin olduğunu bilmediğini; fakat kendisine hediye olarak gönderildiğini ve bu atla bir gün Ağrı Dağı’nın doruğuna çıkabileceğini söyler. Köylüler duyduklarına şaşırırlar. Sofi, Ahmet’e ve köylülere atın Mahmut Paşa’ya ait olduğunu söyler. Köylüler korkar. Musa Bey ve Mahmut Paşa’nın adamları köye gelerek Ahmet’e atı geri vermesini söylerler. Ahmet de; “Armağan at geri yollanmaz!” diyerek reddeder. Mahmut Paşa’nın adamları çok sinilenir ve köyden ayrılırlar. Mahmud Paşa’nın zulmünden korkan köylüler, kaçarak Ağrı Dağı’nın eteğine yerleşirler. Adamlarıyla birlikte köye gelen Mahmut Paşa köyde Sofi’den başka kimsenin olmadığını görünce sinirlenir: “Atı da, Ahmet’i de, tüm Ağrılıları da tutup bana getirin” der. Mahmut Paşa’ya adamları Ahmet’i getirdiklerini söylerler. Mahmut Paşa bu güzel habere çok sevinir. Mahmut Paşa’nın kızı Gülbahar, Ahmet’i Güp Gölü’nde gördüğü andan itibaren aklından

⁵² Ankara Devlet Opera ve Bale Yayınları, Gülbahar, 1988 Sayı: 11. S.3-5

çıkaramamıştır ve Ahmet'in o adam olduğunu görünce korkar ve çok üzülür. Mahmut Paşa, Ahmet'ten atını geri vermesini ister. Ahmet de atın kendisine hediye olarak geldiğini ve geri vermeyeceğini söyler. Mahmut Paşa duyduklarına sinirlenir ve Ahmet'i zindana attırır. Musa Bey, Paşa'ya bu duruma çok üzüldüğünü söyler.

2.Perdede: Ahmet, zindanda Musa Bey ve Sofi ile konuşurken, Musa Bey üzüntüsünü Ahmet'e söyler. Gülbahar'a aşık olan Memo, zindanın anahtarını gizlice Gülbahar'a verir; Gülbahar da Ahmet'i görmek için zindana giderken, Sofi'yi görür. Sofi, Ahmet'le Gülbahar'ın görüşmesini istemez; ama yine de Ahmet'i çağırır. Ahmet ile Gülbahar, zindanın içerisinde konuşarak uzaklaşırlar. Memo içinde sakladığı aşkını bir an dile getirir. Gülbahar zindandan ayrılmadan önce, Sofi'den Ahmet'in zindandan çıkabilmesi için yardım etmesini ister. Gülbahar zindandan ayrılıp, Demirci Hasan'a giderek Ahmet'i zindandan kurtarmasını ister. Hasan da yardım etmek için kalkıp gider. Gülbahar, eve giderken falcı Cindar Ana'ya rastlar ve Cindar Ana Gülbahar'a her şeyin iyi olacağını, umudunu kaybetmemesini söyler. Demirci Hasan atı bulup getirir. Herkes şaşkına döner. Fakat Mahmut Paşa bu olaya sinirlenir ve kendi atı olmadığını söyler. Çünkü Mahmut Han, atı değil, sadece suçlunun en ağır şekilde cezalandırılmasını ister. Gülbahar, babasının kötü şeyler yapacağından korkar ve zindana gider. Memo'dan Ahmet'i zindandan çıkarabilmesi için yardım etmesini ister. Memo Gülbahar'ı çok sevdiği için aşkını feda ederek, anahtarı verir; sonra da Gülbahar'ın saçından bir tutam saklamak için alır ve oradan uzaklaşır. Mahmut Paşa cellatlarla birlikte zindana gelir. Memo onlara gülerek; "Burada kimse yok!" der. Mahmut Paşa bu duruma inanmak istemez. Fakat zindanın boş olduğunu görünce çok sinirlenir. Memo'ya Paşa'nın adamları saldırmaya başlar. Memo kaçarak kaleye çıkar ve aşağıya atlar. Bunu gören Gülbahar bağırarak ağlamaya başlar. Mahmut Paşa ve adamları gelip, Gülbahar'ı görünce Paşa her şeyi anlar ve sinirlenir.

3.Perdede: Gülbahar'a olan aşkı için kendisini feda ederek kaleden atlayan Memo'nun hayali sesi, bir ağıt gibi duyulmaya başlanır. Bu arada bir hikayeci Mahmut Paşa'ya Ağrı Dağı'nın efsane olan hikayesini anlatır. İsmail, elinden geleni yaparak, Han'ı yola getirir. Ağrı Dağı'nın zirvesine şimdiye kadar hiç kimsenin çıkamadığını, çıkmayı deneyenlerinde düşerek öldüklerini anlatır ve Ahmet'e bir şans vermesini isteyerek, eğer Ahmet zirveye çıkar ateşi yakabilirse, Gülbahar'la

evlenmesine izin ermesini böylelikle Ağrı halkının artık Paşa hakkında konuşmayı keseceklerini söyler ve Mahmut Paşa da kabul eder. Köylüler, Ahmet'i çağırır ve alınan kararı söylerler. Ahmet de kabul eder ve saraya gelip Mahmut Paşa'ya veda ederek, Ağrı Dağı'nın zirvesine çıkmak için atıyla yola koyulur. Halk merak ve şaşkınlık içinde sarayın önünde toplanıp heyecanla bekler. Bir süre sonra dorukta bir alevdir görülür. Hasan ve halk sevinçle çılgık atarlar. Ahmet, Ağrı Dağı'ndan döndükten sonra sevdiği Gülbahar'a kavuşur ve köylülerle birlikte Güp Gölü'ne giderler. Ahmet, Memo'nun Gülbahar'a duyduğu yakın ilgiden kuşkulandır ve üzülür. Gülbahar ise Memo'nun kendisine aşık olduğundan habersizdir. Biran zindanda olanları düşününce Memo'nun aşkını fark eder. Ahmet Gülbahar'la hiç ilgilenmez, konuşmaz ve aralarına bir kılıç koyarak uyurlar. Gülbahar bu durumu anlayamaz çok üzülür ve umutsuzluğa düşer. O an ani bir sinir krizi geçirerek, Ahmet'i kılıçla öldürür ve delirir. Gülbahar sürekli Ahmet'in hayalini görerek, geri gelmesi için yalvarır ve ağlayarak Güp Gölü'ne gider ve kaybolur. Çobanlar tekrar göle gelirler, üstlüklerini çıkardıktan sonra efsane olmuş olan Ağrı Dağı'nın geçmişteki öfkesini kavalla çalarlar. O esnada beyaz kuş kanadını suyu masmavi olan göle üç kez batırıp, uçarak gider. Çobanlar üstlüklerini giyerek oradan ayrılırlar.

OKAN DEMİRİŞ

IV. MURAT OPERASI ⁵³

3perde ve 15 tablodan oluşmuştur.

1.Perdede: Zorba yeniçeriler ellerine silahlarını alarak Topkapı Saray'ı önünde toplanırlar. Padişah korkarak gelir ve zorbalar istediklerini haykırarak bağırıp çağırırlar. Sadrazam Topal Recep Paşa, kendi kışkırttığı zorbaların arasına girip gerçekçi gibi davranarak, ortamı yumuşatmaya çalışır. Zorbalar isteklerinde ısrar ederek birçok devlet büyüğü ile Yahya Efendi ve Musa Çelebi'nin kafalarının kesilmesini isterler. Padişah da ortamı yumuşatmak için kafalarını istedikleri bu adamları öldürmeyip de görevlerinden uzaklaştırmayı vaat eder. Padişahın validesi Kösem Sultan, Recep Paşa'nın isteği doğrultusunda hareket eder. Padişah, bir an kendi yetkisinden şüphelenerek korkar ve korkusunu annesine anlatır, ama Kösem

⁵³ Ankara Devlet Opera ve Bale, IV. Murat. 1983, Sayı: 1, S.4

- İzmir Devlet Opera ve Balesi, IV. Murat, Sayı: 153,2012, S.4-5

Sultan Padişah’a, aslında Recep Paşa’nın çok iyi biri olduğunu söyler. Oğlunu etkileyerek, Hüsrev Paşa’nın öldürülmesi konusunda ikna eder. Padişah da askerlerine Hüsrev Paşa’nın kafasını keserek sarayın kapısına asmalarını emreder. Zorba yeniçeriler, Hüsrev Paşa’nın öldürülmesiyle yetinmezler ve Hafız Paşa’nın da kafasının kesilmesini isterler. Hafız Paşa serbest bırakıldığı halde Padişah’a gelip, zorbalarla dövüşerek ölmek istediğini ve buna izin vermesini ister. Padişah ne kadar yanlış yaptığını anlar ve üzgün, bitkin bir şekilde dua eder.

2.Perdede: Kösem Sultan ile Recep Paşa, odada Padişah’ı tahttan indirerek yerine tahta kimi getirebileceklerini konuşmaya başlarlar. Kösem Sultan, Padişah’ın tahttan indirilmesi konusunda zorba yeniçerilerin ne düşündüklerini merak eder ve Recep Paşa’dan öğrenir. Aslında Kösem Sultan da oğlunun tahttan indirilmesi konusunda zorba yeniçerilerle aynı fikirdedir. Recep Paşa, Sultan Mustafa ya da Şehzade Beyazıt’ın tahta çıkmasını ister ve Kösem Sultan’a söyler. Fakat Kösem Sultan: “Şehzade Mustafa padişah olacağına, hanedan değişsin daha iyi!” der. Bunun üzerine Recep Paşa padişah olmayı düşünür ve Kösem Sultan’ın elini öper. Sultan Murat’a aşık olan Dilfigar, Padişaha giderek annesi ile Recep Paşa’nın baş başa konuştuklarını söyler ve Padişah, bu durumundan şüphelenir. Padişah, Silahdar Ağa’ya kendisine ne kadar güvendiğini söyleyerek, Recep Paşa’yı çağırmasını ister ve Bostancıbaşı’nı da çağırarak askerlere gerekli tedbirlerin alınması için emir verilmesini ister. Recep Paşa gelir ve Padişah; “Gel bakalım total zorba!” der ve hemen kafasını kestirerek öldürtür. O sıralarda annesini de odaya hapsedtirir. Sinan Paşa Köşkü önünde sipahiler, yeniçeriler, bilginler toplanırlar ve halk da gelir. Padişah’ı beklerler, sonunda Padişah savaş kıyafetleriyle gelir. Herkes şaşkıncıdır. Padişah tepsi içerisinde kendisine getirilen Kuran’ı öperek dua eder ve gür bir sesle inancını haykırır. Osmanlı ordusunun ne kadar güçlü olduğu, İstanbul’un fethinin öneminin ne kadar büyük olduğu konuşulur ve hep beraber Bağdat’ın feth edilmesi için and içerler.

3.Perdede: Zor bir savaş sonunda Revan Kalesi fethedilir. Çığırta bu güzel haberi halka bağırarak iletir ve sarayda şenlikler düzenlenir. Cibali ile Ayakapısı’nda büyük bir yangın çıkar. Silahtar haberi Padişah’a iletir. Fakat Padişah bu olayla pek ilgilenmez ve tuhaf tuhaf sözler söylemeye başlar. O sırada saraya Nef’i gelir ve Bostancıbaşı yangının çok büyüdüğünü, şehri tehdit ettiğini Padişah’a söyler.

Padişah kendinde olmadığı için saçma sözlerine devam eder. Nef'i bu duruma sinirlenir ve Padişah'a; "İstanbul yanıyor Padişahım!" der ve Padişah Yeniçeri Ocağı'na yangını söndürmeye başlamasını emreder. Sultan ruhen büyük bir sarsıntı geçirir. Nef'i ye, şimdiye kadar hazırladığı bu düzen için her şeyi yok edebileceğini söyler. Nef'i de; "Düzen dahi halk içindir Padişahım!" deyince, Padişah; rakı, esrar, tütün gibi "akla pusu kuran, imanı ağlayan nesnelerin" bundan sonra yasaklandığını ve yasağı çiğneyenlerin öldürüleceğini İstanbul'a duyurur. Padişah, kıyafet değiştirerek halkın yasağa uyup uymadığını kontrol için dışarı çıkar. Fakat kendi koyduğu yasağı kendisi çiğner ve gizlice saray da içki içer. Nef'i de; "Hicvetmeden duramam padişahım!" diyerek, okuduğu şiiriyle çok sert bir şekilde eleştirmeye başlar. Bu durum Padişah'ı sinirlendirir. Bostancıbaşı'na Nef'i'nin kafasının kesilmesi için emir verir ve Nef'i öldürülür. Bekri Mustafa adlı bir şahıs, bir gün gizlice içki alemini düzenler. Her tarafı denetlemek için dolaşan Padişah, kimseye belli ettirmeden içeri girer ve oturur. Padişah orada bulunanlarla konuşmaya başlar. Bekri Mustafa Padişah'ı belki tanımıştır ama tanımış olsa da Padişah'la çok rahat konuşur. Padişah Mustafa'nın kendine güvenini ve cesaretini çok beğenir ve öylesine korkusuz olduğu için onu idam ettirmeye kıyamaz ve çıkar, gider. Sultan, Venedik Beyleri'ne gerekli cevabı iletmesi için Silahtar Ağa'yı çağırır. O anda Mehmed Paşa, Padişah'ın huzuruna gelir ve Padişah da, Bağdat'tan döndükten sonra Venedik'e sefere gidileceğini söylerken, bir anda Mehmet'in belindeki kılıcı görür ve Köse Mehmet'e; "Böyle talimden kışlaya döner gibi silahla çıkılır mı padişahın katına?" der. Paşa'nın yalvarmasına aldırmaz, Bostancıbaşı'yı çağırır ve başının kesilmesini emreder. Bostancıbaşı kafasını kesmek için Mehmet Paşa'yı götürür. Sultan, Moskova ile Fener Patriği'nin gizli saklı mektuplaştığını duyunca sinirlenir ve Patrik'in kafasının kesilerek öldürülmesini emreder. Bağdat fethedilir. Çığırtkan da bu haberi halka iletir. Padişah, Venedik'e sefere gidilmesini ve mutlaka zaferle dönülmesi gerektiğini Sadrazam Kara Mustafa Paşa'ya söyler. Bu arada Sultan hasta olduğu için acı çekmektedir. Bir an dengesini yitirir ve Paşa tutar, kaldırır. Sultan, Paşa'nın doktor çağırmasını istemez. Mustafa Paşa Sultan'a; "Şu koyduğunuz yasağa biraz da siz uyunuz!" derken, içeriye Silahtar girer ve Padişah'a Kıbrıs'tan gönderilen şarabı ikram eder. Sultan içmemek için direnir; fakat kendini tutamaz içer. İçince rahatsızlamaya başlar ve ne söylediğini bilemez. Şehzade İbrahim'in öldürülmesini emreder ve annesini de kovar. Hatta

İbrahim'in öldürölmesine engel olursa onu da öldürteceğini söyler. Mustafa Paşa da Padişah'a engel olamaz. İbrahim'in ölüp ölmediğinden emin olmak için Mustafa Paşa'ya sorar ve Paşa da "Öldü." diyerek yalan söyler. Padişah'ın krizleri artmaya başlar ve Padişah anlamsız sözler söylemeye devam ettiğı sırada aniden ölür.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı	Müren YILDIZLI
Doğum Yeri	Kars
Doğum Tarihi	25.09.1978

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Kafkas Üniversitesi
Fakülte	Devlet Konservatuvarı
Bölüm	Piyano Ana Sanat Dalı

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	KPDS (.....) ÜDS (X) TOEFL (....) EILTS (....)
...	

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurum	Yenişehir Ortaokulu
Görevi/Pozisyonu	Öğretmen
Tecrübe Süresi	4

İLETİŞİM

Adres	İstasyon Mah. KurbanAli Çelik Cad. Şimşekler Apartman Sitesi, Kat: 1 No: 2 Merkez /KARS
E-mail	muren.y@hotmail.com